

ANKARA UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ALANYA'DA KENTLEŞME-TURİZM VE SORUNLARI

Doktora Tezi

Süha KOCAKUŞAK

Tez Yöneticisi: Prof.Dr. Aydoğan KÖKSAL

Ankara- 1993

A.Ü.SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

TUTANAĞI

A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü .Coğrafya.....
Anabilim Dalı doktora öğrencisi .Ahmet.Süha.KOCAKUŞAK.....
"Alanya'da Kentleşme, Turizm ve Sorunları".....
başlıklı tezini değerlendirmek üzere görevlendirilen jürimiz, Prof.Dr.Aydoğan
.KÖKSAL..... başkanlığında, .06.04.1993.Salı..... günü saat 09.00
..... da A.Ü.Dil ve Tarih Coğrafya.....
Fakültesi'nde toplandı.

Tezin;

- a) "P.E.K.Y.I."..... derece ile başarılı sayılmasına,
b) ~~düzeltilmek üzere geri verilmesine,~~
c) ~~reddine,~~

oybirliği / oyçokluğu ile karar verildi.

Başkan Prof.Dr.Aydoğan KÖKSAL Üye

Prof.Dr.Ayhan SÜR Üye

Prof.Dr.Ejder KALELIOĞLU

Üye

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sayı: 1345
Tarih: 06 NİSAN 1993

Lütfen arka sayfayı okuyunuz.

Sr. Gözde
6.4.1993
9

" BU ÜLKE (ALÂİYE) DÜNYANIN EN GÜZEL MEMLEKETİ-
DİR. TANRI, GÜZELLİKLERİNİ ÖTEKİ ÜLKELERE AYRI
AYRI DAĞITIRKEN, BURADA HEPSİNİ BİR ARAYA
GETİRMİŞTİR. BURADA DÜNYANIN EN GÜZEL İNSANLARI,
EN TEMİZ KİYAFETLİ HALKI YAŞAR VE EN NEFİS
YEMEKLER PİŞİRİLİR "

İBN BATUTA

Ö N E Ç

1990 yılı başlarında başlayan ve 2 seneyi aşkın bir süre içinde tamamlanan " Alanya'da Kentleşme-Turizm ve Sorunları " konulu bu çalışmamı seçmemin nedeni, kentleşme ve turizm konularına duyduğum ilgiden kaynaklanmaktadır.

Akademik çalışmalarımın 7. yılında bulunuyorum. Verdiğim makale ve tebliğlerin çoğunun kentleşme ve turizm içerikli olması nedeniyle, bu konuda daha önce yapmış olduğum çalışmalar bir birikim sağlamıştır. Bu düşünceden yola çıkarak; ülkemizin çarpık kentleşme olgusu ve yoğun turizm faaliyetleri gösteren bir yöresi olan Alanya'yı çalışma alanım olarak seçmiş bulunuyorum.

1990 yılında Prof. Dr. Hamdi KARA yönetiminde başlayan " Alanya'da Kentleşme-Turizm ve Sorunları " konulu çalışmamı, Bölgesel Coğrafya Anabilim Dalına geçmem nedeniyle 1993 yılında hocam Prof. Dr. Aydoğan KÖKSAL yönetiminde tamamlamış bulunuyorum.

Öncelikle, tezim ve her türlü çalışmalarım sırasında beni daima yapıcı olarak destekleyen hocam Prof. Dr. Aydoğan KÖKSAL'a, önerileriyle tezime katkıda bulunan hocam Prof. Dr. Ayhan SÜR'e, çalışmalarımı her vesile ile destekleyen hocam Prof. Dr. Özdoğan SÜR'e, kentleşmeyle ilgili kısımlarda bana yol gösteren hocam Yrd. Doc. Dr. Yalcın KARABULUT'a, şimdiye kadar her konuda olduğu gibi tezim konusunda da beni destekleyen

aileme ve eşim Fügen'e teőekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca bu çalışma, Ankara Üniversitesi Araştırma Fonu Müdürlüğünce 90-35-00-01 kodlu proje ile desteklenmiş olup, Üniversitemiz Araştırma Fonu Müdürlüğü'ne de teőekkür ederim.

Süha KOCAKUŞAK

OCAK-1993

D Z G E Ç M İ Ş

22.04.1960 Ankara Doğumluyum. İlk, Orta ve lise öğrenimimi Ankara'da tamamladım. 1981 yılında girdiğim A. Ü. Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi, Fiziki Cografya Anabilim Dalını 1985 yılını iyi derece ile bitirdim. 1986 yılında Beşeri ve İktisadi Cografya Anabilim Dalında açılan araştırma görevlisi sınavını kazanarak göreve başladım. Bu anabilim dalında "Beypazarı-Karaşar ile Kıbrıscık-Seben Arasında Kalan Kesimin Nüfus ve Yerleşme Özellikleri" konulu Yüksek Lisans Tezimi 1988 yılında tamamladım. Aynı yıl doktora öğrenimime başladım. 1991 yılında Bölgesel Cografya Anabilim Dalına geçtim.

Halen Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi Bölgesel Cografya Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktayım.

Süha KOCAKUŞAK

OCAK 1993

I C I N D E K I L E R

Sayfa

ÖNSÖZ

ÖZGEÇMİŞ

HARİTALAR LİSTESİ

TABLolar LİSTESİ

GRAFİKLER LİSTESİ

GİRİŞ	1
Arastırma Alanının Yeri, Sınırları ve Özellikleri..	1
Önceki Çalışmalar	3
Arastırmanın Amacı ve Yöntemi	8

BİRİNCİ BÖLÜM

ALANYA'NIN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	10
I. ALANYA'NIN TOPOĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	10
1. Kıyı Ovasının Topografya Özellikleri	10
2. Dilvarde Yarımadasının Topografya Özellikleri	11
3. Yamaçların Topografya Özellikleri	12
II. ALANYA'NIN MORFOĞRAFİK ÖZELLİKLERİ	13
1. Kıyı Ovası	14
2. Dağlık-Tepelik Alan	18
3. Alçak Platolar	19

	Sayfa
4. Yüksek Platolar	20
5. Vadiler	21
III. ALANYA'NIN İKLİM ÖZELLİKLERİ	23
1. Genel Sirkülasyon ve Coğrafi Özellikler	23
2. Sıcaklık	26
A. Alanya'da Sıcaklık	26
B. Deniz Suyu Sıcaklığı	33
3. Rüzgarlar	39
A. Rüzgar Sistemleri ile Topografik Koşullar Arasındaki İlişki	39
B. Rüzgar Frekansı	41
C. Etkin Rüzgar Hızı	43
a) Aylık Ortalama Rüzgar Hızı	43
b) Aylık Ortalama Rüzgar Hızının Günlük Değişimi	45
4. Yağış	46
A. Genel Yağış Koşulları	46
B. Alanya'da Yağışın Mevsimlere Dağılımı	48
C. Alanya'da Yağışın Aylara Dağılımı	50
5. Alanya'nın İklim Özelliklerini Başlıca Turizm Merkezleri ile Kısa Bir Karşılaştırma	54

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYA'NIN KENTLEŞME ÖZELLİKLERİ	58
I. ANADOLU KENTLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	
VE ALÂİYE	58
II. CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE KENTLEŞME	
VE ALANYA	61
III. ALANYA KENTİNİN MAHALLELER İTİBARIYLA BÖLÜNÜŞÜ	
VE MAHALLELERİN KONUMLARI	68
IV. ALANYA'NIN NÜFUS ÖZELLİKLERİ	78
1. Alanya'da Kırsal Nüfusun Özellikleri	78
2. Alanya'da Kentsel Nüfusun Özellikleri	92
A. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Alanya'da	
Kentsel Nüfus	92
B. Cumhuriyet Sonrası Dönemde Alanya'da	
Kentsel Nüfus	95
3. Alanya Kentinde Mahallelerin Nüfus	
Özellikleri	102
A. Cumhuriyet Öncesi Dönemle Kısa Bir	
Karşılaştırma	102
B. Alanya Kenti Mahallelerinin Nüfusları	
ve Yoğunlukları	104
a) Mahallelerin Nüfusları	104
b) Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları	115

	Sayfa
V. ALANYA KENTİNİN GELİŞME DÖNEMLERİ	121
1. M.D. 1300-M.S. 1200 Yılları Arasındaki Helenistik, Roma ve Bizans Dönemi Yerleşmeleri	122
2. Selçuklu Dönemi Yerleşmesi (1207-1308)	127
3. Osmanlı Dönemi Yerleşmesi (1308-1923)	130
4. Cumhuriyet Dönemi Yerleşmesi (1923'den Günümüze ve Kentin İleriye Dönük Gelişmesi)	133
A. 1923-1950 Yılları Arasındaki Dönem	134
B. 1950-1980 Yılları Arasındaki Dönem	135
C. 1980 Sonrası Dönem	137
VI. ALANYA'DA MAHALLELERİN FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ	139
1. Bektaş Mahallesi	155
2. Çarşı Mahallesi	155
3. Güllerpınarı Mahallesi	156
4. Hacet Mahallesi	157
5. Büyük Hasbahçe Mahallesi	158
6. Hıyarıcı Mahallesi	158
7. Küçük Hasbahçe Mahallesi	159
8. Kadıpaşa Mahallesi	160
9. Saray Mahallesi	160
10. Sugözü Mahallesi	161
11. Sekerhane Mahallesi	162
12. Tepe Mahallesi	163
13. Tophane Mahallesi	163

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALANYA'NIN TURİZM ÖZELLİKLERİ	166
I. ALANYA'DA TURİZM KONUSUNA GENEL BİR BAKIŞ	166
II. ALANYA'DA TURİZMİN ÖZELLİKLERİ VE POTANSİYELİ	173
1. Alanya'da Aktif Turizmin Özellikleri	
ve Potansiyeli	173
A. Mağara Turizmi	173
a) Deniz Mağaraları	174
i) Korsanlar Mağarası	174
ii) Aşıklar Mağarası	175
iii) Fosforlu Mağara	175
b) Kara Mağaraları	176
i) Damlatas Mağarası	176
ii) Sugözü Mağarası	178
iii) Dim (Gavurini) Mağarası	179
B. Yayla Turizmi	180
C. Klimatizm	183
D. Alpinizm	183
E. Parasüt Sporları	185
F. Deniz Kayığı Turizmi	186
G. Golf Turizmi	187
H. Av Turizmi	188
I. Yat Turizmi	189
2. Alanya'nın Pasif Turizm Özellikleri	194
A. Deniz Turizmi	194
a) Alanya'daki Konaklama Tesisleri	195

	Sayfa
b) Alanya'daki Yatak Sayısı	206
c) Alanya'ya Gelen Turistlerin Geceleme Sayıları	212
d) Alanya'ya Gelen Turistlerin Ulaşımı	217
e) Alanya'daki Konaklama Tesislerinin Aylara Göre Doluluk Oranı ve Konaklayan Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımları	219
B. Tarihi Eser Turizmi	223
3. Alanya Kentinin Turizm Gelirleri	230
4. Alanya'daki İkinci Konutlar ve Özellikleri	232

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALANYA'DA KENTLEŞME VE TURİZMİN SORUNLARI	235
I. KENTSEL MEKAN İÇİNDEKİ FARKLI YOĞUNLUKLARIN GETİRDİĞİ SORUNLAR	235
II. İMAR PLANININ KENTE GETİRDİĞİ SORUNLAR	238
III. KENTSEL ULAŞIMA AIT SORUNLAR	239
IV. KIYI ÖZELİNİN TAHRİBATINA AIT SORUNLAR	240
V. JELOJİK-JEOMORFOLOJİK YAPİ AÇISINDAN ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR	243
VI. KENTTE HAVA SİRKÜLASYONUNUN SAĞLANAMAMASININ GETİRDİĞİ SORUNLAR	244
VII. KENTSEL PEYSAJ ÇALIŞMALARININ YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR	245
VIII. BELEDİYE TEŞKİLATI VE KENTİN ALTYAPISINDAKİ EKSİKLİKLERE DAYANAN SORUNLAR	247

IX. KENT SINIRLARI İCİNDE KALAN TARIM ALANLARININ ZAMAN İCİNDE YOGUN KONUT ALANLARI HALİNE DÖNÜŞMESİNİN GETİRECEĞİ SORUNLAR	250
X. KENTİN ÇEVRESİNDE BULUNAN HAZİNE ARAZİLERİNİN GETİRECEĞİ SORUNLAR	251
XI. YOGUN YAPILASMANIN GETİRDİĞİ SORUNLAR	252
XII. KIRSAL KESİMİN TURİZM POTANSİYELİNİN İYİ DEĞERLENDİRİLMEMESİNE İLİŞKİN SORUNLAR	253
XIII. TURİZME AÇILMASI GEREKEN MAĞARALARDAN YARARLANILAMAMASINA İLİŞKİN SORUNLAR	255
XIV. TARİHİ ESERLERİN KORUNAMAMASINA İLİŞKİN SORUNLAR	256
XV. KENTİN AKTİF TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLEMESİNE İLİŞKİN ALTYAPI SORUNLARI	258
SONUÇ	261
ABSTRACT	263
BİBLİYOGRAFYA	264
FOTOGRAFLAR	272

H A R İ T A L A R   L İ S T E S İ

- HARİTA: 1   ALANYA'NIN COĞRAFİ KONUMU
- HARİTA: 2   ALANYA'NIN FİZİKİ HARİTASI
- HARİTA: 3   ALANYA KENTİ JEOLOJİ HARİTASI
- HARİTA: 4   ALANYA VE ÇEVRESİNİN MORFOGRAFYA HARİTASI
- HARİTA: 5   ALANYA KENTİ MAHALLE BÖLÜNÜŞÜ
- HARİTA: 6   ALANYA KENTİ NÜFUS YÖĞÜNLÜĞÜ (1990)
- HARİTA: 7   ALANYA KENTİ GELİŞME DÖNEMLERİ
- HARİTA: 8   ANADOLU'DAN GEÇEN HITİT, KRAL VE İSKENDER
YOLLARI
- HARİTA: 9   ANADOLU'DAN GEÇEN ROMA VE BİZANS YOLLARI
- HARİTA: 10   ANADOLU'DAN GEÇEN SELÇUKLU YOLLARI
- HARİTA: 11   ALANYA'DA TURİZM POTANSİYELİNİN KIRSAL
KESİMDEKİ DAĞILIMI
- HARİTA: 12   ALANYA KENTİ KONAKLAMA TESİSLERİ DAĞILIMI

T A B L O L A R L I S T E S İ

- TABLO: 1 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLAR
- TABLO: 2 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLARIN
AYLARA DAGILIMI
- TABLO: 3 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLARIN
MEVSIMLERE DAGILIMI
- TABLO: 4 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU SICAK-
LIGININ AYLARA DAGILIMI
- TABLO: 5 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU SICAK-
LIGININ MEVSIMLERE DAGILIMI
- TABLO: 6 ALANYA'DA AYLIK RÜZGAR FREKANSI
- TABLO: 7 ALANYA'DA AYLIK ORTALAMA RÜZGAR HIZI
- TABLO: 8 ALANYA'DA AYLIK ORTALAMA RÜZGAR HIZININ
GÜNLÜK DEĞİŞİMİ
- TABLO: 9 ALANYA'DA YILLIK YAĞIŞ MİKTARININ MEVSIMLERE
DAGILIMI
- TABLO: 10 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA YAĞIŞIN AYLARA
DAGILIMI
- TABLO: 11 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA YAĞIŞIN AYLARA
VE GÜNLERE DAGILIMI
- TABLO: 12 ALANYA- BODRUM- YALOVA VE İNEBOLU'DA SICAK-
LIK, DENİZ SUYU SICAKLIĞI VE YAĞIŞ ORTALAMA-
LARININ KARSILAŞTIRMASI
- TABLO: 13 ALANYA'DA NUFUSUN KIRSAL KESİME DAGILIMI
(1927-1990)

- TABLO: 14 ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMLARI (1927-1990)
- TABLO: 15 ALANYA-SERİK VE MANAVGAT'IN MERKEZ NÜFUSLARI (1970-1990)
- TABLO: 16 ALANYA KENT NÜFUSUNUN CİNS KOMPOZİSYONU VE BU KOMPOZİSYONUN ARTIŞ ORANLARI (1927-1990)
- TABLO: 17 TÜRKİYE GENELİNDE NÜFUSUN CİNS KOMPOZİSYONU (1927-1990)
- TABLO: 18 1530 TARİHİNDE ALANYA'NIN MAHALLELERİ VE NÜFUSLARI
- TABLO: 19 ALANYA'DA MAHALLELERİN NÜFUSLARI YÜZÖLÇÜMLERİ VE YOĞUNLUKLARI (1970-1990)
- TABLO: 20 ALANYA'DA 1970-1980 VE 1980-1990 YILLARI ARASINDA MAHALLELERİN NÜFUS ARTIŞ/EKSİLİŞ ORANLARI (%o)
- TABLO: 21 ALANYA'DA MAHALLELERİN KENTLEŞME DURUMU (1990)
- TABLO: 22 ALANYA'DA FONKSİYON ALANLARININ DAĞILIMI (1990)
- TABLO: 23 ALANYA'DA KIRSAL KESİMİN TURİZM POTANSİYELİ
- TABLO: 24 TÜRKİYE'DE BELGELİ YAT İŞLETMELERİNİN YAT VE YATAK SAYILARI (1990)
- TABLO: 25 ALANYA KENTİNDEKİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN LİSTESİ (1992)
- TABLO: 26 ALANYA KENTİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1992)

- TABLO: 27 ALANYA'DA KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1987)
- TABLO: 28 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990)
- TABLO: 29 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990/ %)
- TABLO: 30 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KASIM 1988 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARININ DAĞILIMI
- TABLO: 31 ALANYA VE ÇEVRESİNDE ARALIK 1990 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARININ DAĞILIMI
- TABLO: 32 TÜRKİYE'DE TURİZME YÖNELİK KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARI (1990)
- TABLO: 33 ALANYA'DA KONAKLAYAN KİŞİ VE GECELEMELERİN TESİS VE YATAK SAYILARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990)
- TABLO: 34 ALANYA'DA KONAKLAYAN KİŞİ VE GECELEMELERİN TESİS VE YATAK SAYILARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1988)
- TABLO: 35 ALANYA'YI ZİYARET EDEN TURİSTLERİN GECELEME SAYILARI VE SEYAHAT AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990)
- TABLO: 36 ALANYA'YA SEYAHAT EDEN TURİSTLERİN SEYAHAT AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990)

- TABLO: 37 ALANYA'YA DENİZ YOLUYLA GELEN YABANCILAR
(1981-1990)
- TABLO: 38 ALANYA'DA KONAKLAMA TESİSLERİNİN AYLARA GÖRE
DOLULUK ORANLARI (1990/ %)
- TABLO: 39 ALANYA'YA GELEN TURİSTLERİN MİLLİYETLERİNE
GÖRE DAĞILIMLARI (1990/ %)
- TABLO: 40 ALANYA'DAKİ BAŞLICA TARİHİ ESERLER

G R A F İ K L E R L İ S T E S İ

- GRAFİK: 1 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIĞIN AYLARA DAĞILIMI
- GRAFİK: 2 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIĞIN MEVSİMLERE DAĞILIMI
- GRAFİK: 3 ALANYA'DA DENİZ SUYU SICAKLIĞININ MEVSİMLERE DAĞILIMI
- GRAFİK: 4 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU SICAKLIĞININ AYLARA DAĞILIMI
- GRAFİK: 5 ALANYA'NIN YILLIK ORTALAMA RÜZGAR GÜLÜ
- GRAFİK: 6 ALANYA'DA YILLIK YAĞIŞ MİKTARININ MEVSİMLERE DAĞILIMI
- GRAFİK: 7 ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA YAĞIŞIN AYLARA DAĞILIMI
- GRAFİK: 8 ALANYA-BODRUM-YALOVA VE İNEBOLU'DA SICAKLIK DENİZ SUYU SICAKLIĞI VE YAĞIŞ ORTALAMALARI
- GRAFİK: 9 TÜRKİYE'DE NÜFUSUN KENTSEL VE KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1927-1990/ %)
- GRAFİK: 10 ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1935-1990/ %)
- GRAFİK: 11 ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1935-1990)
- GRAFİK: 12 ALANYA'DA KENTSEL NÜFUSUN CİNS KOMPOZİSYONU (1927-1990)
- GRAFİK: 13 ALANYA'DA MAHALLELERİN NÜFUSLARI (1970-1990)

- GRAFİK: 14 ALANYA KENTİNDE MAHALLELERİN ORTALAMA NÜFUS ARTIŞ/EKSİLİŞ ORANI (%)
- GRAFİK: 15 ALANYA'DA MAHALLELERİN NÜFUS YOĞUNLUKLARI (1990 KİŞİ/HA)
- GRAFİK: 16 ÜLKEMİZ LIMANLARINA GELEN YATLARIN BANDIRALARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990/ %)
- GRAFİK: 17 ALANYA KENTİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1992/ %)
- GRAFİK: 18 ALANYA'DA KONAKLAMA TESİSLERİNİN ORANLARI (1987-1992/ %)
- GRAFİK: 19 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990)
- GRAFİK: 20 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990/ %)
- GRAFİK: 21 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KASIM 1990 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI
- GRAFİK: 22 TÜRKİYE GENELİ VE ALANYA'DAKİ YATAK SAYISININ MUKAYESESİ (1990/%)
- GRAFİK: 23 ALANYA'YI ZİYARET EDEN TURİSTLERİN SEYAHAT AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990)
- GRAFİK: 24 ALANYA'DA KONAKLAMA TESİSLERİNİN AYLARA GÖRE DOLULUK ORANI (1990/ %)
- GRAFİK: 25 ALANYA'YA GELEN TURİSTLERİN MİLLİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990/ %)

G İ R İ Ş

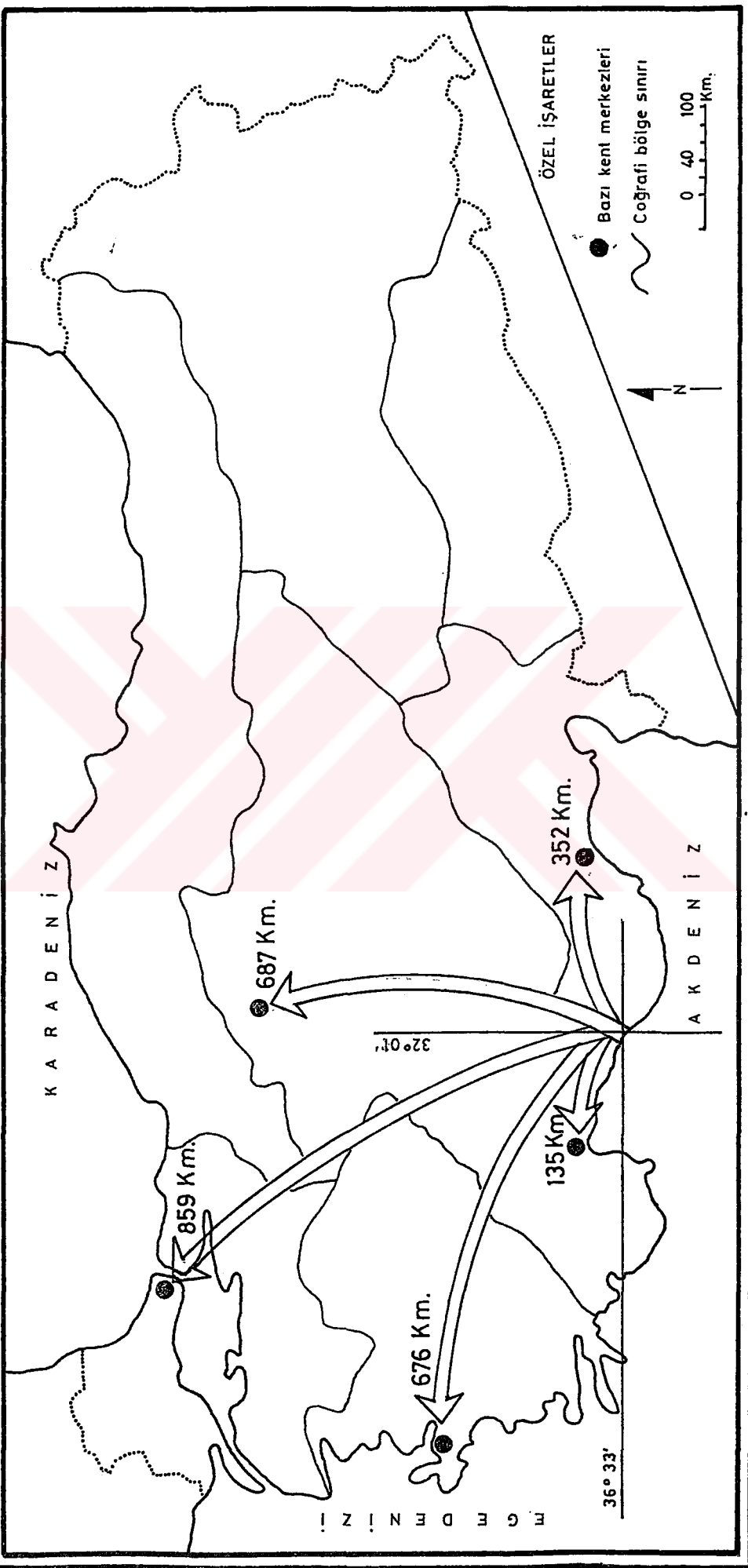
-ARAŞTIRMA ALANININ YERİ, SINIRLARI VE ÖZELLİKLERİ-

Alanya Akdeniz Coğrafi Bölgesinde, Antalya ili sınırları içinde ve aynı adı taşıyan körfezin doğusunda 36° 33' kuzey enlemi, 32° 01' doğu boylamı üzerinde yer alır (Bakınız HARİTA: 1). Akdeniz kıyısındaki kentin doğusunda Gazipaşa, batısında Manavgat ilçeleri, kuzeyinde ise kıyı ovasından itibaren birdenbire yükselen Toroslar bulunur. Alanya'nın kuzeyinde, kısa mesafelerde büyük irtifalar kazanan Toroslar üzerinde yer yer 2000-2500m. yi bulan zirveler vardır (Kartal Dağı 2027m., Deliklidağ 2197m., Akdağ 2451m.). Bu dağlık-tepelik alandan kıyı ovasının üzerine iniş, basamaklar halindeki platolarla sağlanmaktadır. Toroslardan kaynağını alarak Alanya yakınlarında denize ulaşan akarsular ise Oba ve Dim Çaylarıdır.

"Alanya'da Kentleşme-Turizm ve Sorunları" başlıklı çalışmamız konunun adından da anlaşılacağı üzere Alanya kent merkezi ile sınırlanmıştır. Çalışma alanımızın Türkiye içindeki konumu HARİTA: 1'de görülürken, kentleşme ile ilgili haritalarımızın tamamında Alanya kent merkezinin sınırları belirtilmiştir.

Doğal güzellikleri ile olduğu kadar tarihi özellikleri ve zengin turizm potansiyeli ile de dikkati çeken Alanya'da en çok ilgilenilen ve tarihin çeşitli

ALANYA'NIN COĞRAFI KONUMU

HARİTA: 1

dönemlerinden beri en fazla kullanılan iki fiziki birim; Alanya kıyı ovası ve yarımada'dır. Bunlardan Alanya kıyı ovası tektonik hareketlerle oluşmuş bir çöküntü alanına taşınarak biriken malzeme ile oluşmuştur. Kıyı ovasının uzunluğu 7.5 km. iken genişliği 1-4.5 km. arasında değişmektedir. Kıyı ovası üzerinde, Alanya'daki beşeri olguların çoğuna yer vermektedir. Ancak Alanya kıyı ovasının insanlar tarafından kullanımı, tarihin çeşitli dönemlerinde birbirinden farklı özellikler göstermektedir.

Kentte dikkatleri çeken ve en çok kullanılan ikinci fiziki birim ise yarımada'dır. Tombolo karakterinde olan yarımada savunma gereksiniminin önemli olduğu dönemlerde yoğun bir iskana uğradığından, üzerinde pek çok tarihi değeri barındırır. Akdeniz kıyılarında, güzel korunarak günümüze kadar sağlam olarak gelmiş olan Alanya Kalesi, yarımada ile bütünleşen bir mimari şaheserdir. Denizden itibaren güçlü bir eğimle yükselen yarımada'nın 212 m. olan yüksekliği, Alanya Kalesinin toplam 6500 m. uzunluğundaki surlarıyla adeta süslenmiştir.

-ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR-

Akdeniz coğrafi bölgemizin Alanya ve çevresini kapsayan kısmında yapılan coğrafi araştırmaların sayısı fazla değildir. Alanya ve çevresi coğrafi özellikleri kadar tarihi/kültürel özellikleri ile de dikkati çeken bir yöredir. Özellikle Selçuklu Dönemi eserleri açısından büyük önemi olan Alanya yöresinde bu konuları taşıyan araştırmalar da coğrafi açıdan önem taşımaktadır.

Bu nedenle önceki çalışmalarını belirtirken tanıtımda kolaylık sağlaması açısından konuyu iki başlık altında toplamış bulunuyoruz.

i) Coğrafyacılara ve buna yakın olan bilim dalları tarafından yapılan araştırmalar:

Blumenthal, M. 1951, Batı Toroslarda Alanya Ard Ülkesinde Jeolojik Araştırmalar adlı kitapta; Alanya ve çevresinin jeolojik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Jeoloji haritaları, kesitleri ve fotoğraflar ile konunun olabildiğine detayına girilmiş ve hatta Alanya masifinin yapısı anlatılmıştır. Özellikle günümüzdeki jeolojik çalışmaların temelini oluşturması açısından önemlidir.

Hocam Prof. Dr. Oğuz EROL'un 1971 yılında yayınladığı "Alanya Damlatas Mağarasının Gelişme Safhaları Hakkında Gözlemler" başlıklı makalesi Damlatas Mağarasının oluşumunu, deniz seviyesindeki oynamalarla açıklayan bir çalışmadır. Damlatas'ın oluşumu çizimlerle

de açıklanmış bulunup mağaranın boyutları hakkında bilgi verilmektedir.

Bener, M. 1974, Antalya-Gazipaşa Kıyı Kesiminde Yalıtışı Oluşumu isimli kitapta Antalya'dan Gazipaşa'ya kadar olan kesimin jeolojik özelliklerinden ve buradaki yalıtışı oluşumundan bahsedilmektedir. Kitapta Alanya'daki yalıtışları hakkında detay bilgi bulmak mümkündür.

İlhan, E. 1976, Türkiye Jeolojisi başlıklı kitapta, Türkiye'nin genel jeolojik yapısı içinde Alanya ve çevresinin jeolojik özelliklerine kısaca değinilmektedir.

Tez hocam sayın Prof. Dr. Aydoğan KÖKSAL'ın 1976 yılında yayınladığı Güney Anadolu Bölgesi ile Kıbrıs'ın Turizm Coğrafyası isimli kitabında Alanya'nın turizm potansiyeli ve olanakları anlatılmaktadır. Yine hocamın 1982 yılında yayınlanan Türkiye'nin Genel ve Turizm Coğrafyası isimli kitabında ise Akdeniz Bölgesi içinde Alanya ve çevresinin turizm imkânları ve bunun önemi vurgulanmaktadır.

Hocam sayın Prof. Dr. Ayhan SUR'ün 1977 yılında yayınlanan Alanya'nın İklimi konulu eseri benim çalışmamın temelini oluşturmuştur. Çünkü Alanya'da kentleşme ve turizm olgusu fiziki öğelerin, özellikle de iklimin etkisi altındadır. Bu kitap ayrıca iklim konusunda çalışacaklar içinde rehber olma niteliğini taşımaktadır.

iller Bankası, Şehircilik ve Mimarlık Bürosu tarafından hazırlanan (Hazırlayan Ahmet Uzel, 1980) Alanya İmar Planı Analitik Etüdüleri Raporunda, Alanya hakkında genel bilgiler verildikten sonra şehircilikle ilgili projeksiyonlara değinilmektedir.

Kayan, İ.-Kelletad.D. 1982, "Alanya Batısındaki Kıyılarda İlk C 14 Tarihlendirilmelerinin Işığında Genç Holosen Tektonik Hareketler" isimli makale Alanya ve çevresindeki genç kıyı hareketlerini açığa kavuşturan önemli bir çalışmadır. Özellikle arkeolojik/tarihi coğrafya konusundaki araştırmalara ışık tutması açısından önemlidir.

Geology of The Taurus Beld, 1984 yılında yayınlanmış, Toros kuşağının jeolojisini açıklayan önemli bir projedir. Projede Alanya ve çevresinin yapısal özellikleri kesit ve haritalarla anlatılmaktadır.

Sengün, M. 1986 "Alanya Masifinin Jeolojisi" başlıklı makalesi ve yazarın arkadaşları ile birlikte hazırladıkları "Alanya Masifinin Yapısal Konumu" isimli makalesi Alanya masifi hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir.

Ardos, M. 1985, "Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Cilt: II. de Alanya kıyı ovasının oluşum özellikleri detay bir şekilde açıklanmaktadır.

M.T.A. Ekibinden Nuri Güldalı ve arkadaşlarının 1987 yılında hazırladıkları Alanya-Gazipaşa-Manavgat Çevresinin Mağaraları konulu raporda

Alanya'nın Dim ve Sugözü mağaralarından da detay bir şekilde bahsedilmektedir. Rapor, bu mağaraların oluşumları ve turizme açılabilme imkânları hakkında da bilgiye sahiptir.

ii) Alanya'nın Tarihi Konusunda Yazılmış Başlıca Eserler:

Evliya Çelebi Seyahatnamesinin Anadolu-Suriye-Hicaz'ı kapsayan 1671-1672 yılları arasındaki dönemi anlatan IX. Cildinde (yayın tarihi 1935) Alanya ve çevresindeki gözlemlerine ilişkin çok önemli kayıtlar bulunmaktadır. Çalışmamızda yer yer Seyahatname ile ilişki kurmuş bulunuyoruz.

İbrahim Hakkı Konyalı'nın 1946 yılında yayınlanan Alanya isimli kitabı, Alanya'nın tarihi konusunda tüm bilgileri kapsayan tek kitaptır. İslamiyet öncesi dönemlerden, Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar Alanya'nın tarihçesi detay olarak anlatılmaktadır. Konyalı'nın bu kitabının bizim için bir özelliği de; Alanya'yı ziyaret eden Strabon, Evliya Çelebi, İbn Batuta gibi seyyahların kayıtlarının orijinalleri ile birlikte verilmesidir. Yazarın Osmanlı Tahrir Defterlerindeki kayıtlardan yararlanması (Kayıtlarının orijinallerinin kitabının içinde fotokopisi de verilmektedir) çalışmamıza ışık tutmuştur.

Alanya'lı araştırmacılardan Tefik Hacıhamdioğlu'nun 1982, 1984 ve 1985 yıllarında yayınladığı Alanya Folkloru isimli kitapları, yörenin kültürel özelliklerini yansıtmaları açısından önemlidir.

Yine Alanya'lı araştırmacı Haşim Yetkin'in 1974 yılında yayınladığı Adım Adım Alanya ve 1990 yılında yayınladığı Dünden Bugüne Alanya isimli kitapları içindeki bilgilerle turistlere hizmet verebilecek niteliktedir.

Fakültemizin Sanat Tarihi Anabilim Dalı hocalarının yürüttüğü Alanya Kalesi Kazıları halen devam etmektedir. Bu kazıya ilişkin sonuçlar her yıl makale ve tebliğ olarak sunulmaktadır. Hocam Prof. Dr. Oluş ARIK'ın "1985 Yılı Alanya Kalesi Kazıları" ve "Alanya Kalesi 1986 Yılı Kazı Çalışmaları" bu makalelerin örneklerinden olup, Alanya Kalesindeki kazılarda çıkan bulguların yaşlandırılması ve tasnifleri konusunda önemli bilgiler vermektedir.

-ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ-

Araştırmanın amacı, Alanya'da kentleşme ve turizmin karşılıklı etkileşimlerini saptamak ve bunları fiziki coğrafya temellerine oturtarak kentleşme ve turizm olgusuna coğrafyacı gözüyle bakmaktır. Günümüzde Alanya'daki hızlı kentleşmeyi yaratan unsur turizm olgusudur. Ancak burada kentleşme ve turizme hatta Alanya'nın zengin tarihi geçmişine zemin hazırlayan unsur ise fiziki coğrafya koşullarının uygunluğudur. Bu konuda birkaç örnek vermek gerekirse; Alanya'da herşeyden önce iklim koşullarının elverişliliği beşeri faaliyetler için olumlu bir koşul yaratmıştır. Ya da fiziki unsurlardan kıyı ovasının buradaki mevcudiyeti, kente eşsiz bir turizm potansiyeli kazandırmıştır. Yine fiziki öğelerden yarımadanın burada oluşu, kale savunmasının önemli olduğu dönemlerde büyük bir avantaj sağlamıştır.

Görüldüğü gibi Alanya'da kentleşme ve turizm olgusu fiziki olaylarla iç içedir. Böylelikle, tezimde bu konular arasında ilişki kurarak sonuca gitmek izlediğim yöntemin ana hatları olmuştur.

Alanya'da çarpık kentleşme ile yoğun turizm faaliyetlerinin getirdiği bir takım sorunları, önerilerimizle birlikte belirtmiş bulunuyoruz.

Alanya, ülkemizin önemli turizm merkezlerinden birisidir. Ancak kentin turizm potansiyeli hatalı ve eksik kullanılmaktadır. Çünkü dünyada turizm olgusundaki

anlayış artık değişmektedir. İnsanlar monoton bir turizm anlayışı olan deniz turizmine (pasif turizm) daha az ilgi göstermeye başlamışlardır. Bunun yerine ise günümüzün modern insanının ihtiyacı olan aktif turizm anlayışına doğru bir yöneliş vardır. Alanya aktif turizm konusunda önemli bir potansiyele sahiptir ama bu durum değerlendirilememektedir.

Çalışmamız, turizm olgusu açısından yukarıda bahsettiğim özellikleri ile bölgesel coğrafya açısından Alanya'da uygulanan ilk çalışmadır ve görüleceği gibi büyük uğraşlar sonunda hazırlanmıştır. Bu itibarla konuya bir yenilik getiren tezimin, ülkemizdeki plânlama çalışmalarına ışık tutacağı inancındayım.

Haritalama ve senteze gitme aşamalarında bulunduğum büro çalışmalarım dışında 1990 yazı, 1991 yazı ve 1992 yazında olmak üzere 3 defa yaz aylarında, 1 defa 1991 kışmevsiminde (Şubat ayında) ve 1 defada 1992 ilkbahar mevsiminde (Nisan ayında) olmak üzere toplam 5 kez arazi çalışması yapmış bulunuyorum.

Oldukça aktif bir tempo ve hocam Prof. Dr. Aydoğan KÖKSAL ile büyük bir uyum içinde tamamladığım çalışmam konusundaki bir diğer aktivitem de Alanya'da düzenlenen sempozyumlara 2 yıl üstüste birer teblig ve makale ile katılmamdır.

B I R I N C I B Ö L Ü M
ALANYA'NIN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

B I R İ N C İ B Ö L Ü M

ALANYA'NIN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

I. ALANYA'NIN TOPOĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Alanya'da kentleşme ve turizmi etkileyen en önemli fiziki faktörlerden birisi de topoğrafik özelliklerdir. İslâmiyetten önceki dönemlerden bu yana yerleşme alanı olarak tercih edilen Alanya'da insan faaliyetleri topoğrafik koşullarla sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Ancak arazinin yanlış kullanılması günümüzde bu turizm beldemizin önemli kentsel sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Fiziki öğelerle insan faaliyetleri arasındaki ilişkiyi kurma açısından: kentin topoğrafik öğelerini incelerken konuyu aşağıdaki üç başlık altında incelemiş bulunuyoruz.

1. Kıyı Ovasının Topoğrafya Özellikleri

Alanya'da en çok kullanılan ve tahrip edilen araziyi kıyı ovası oluşturmaktadır. % 1-2 gibi çok az bir eğime sahip olan kıyı ovası günümüzde yoğun bir iskâna uğramıştır. Nitekim kentin mahallelerinden Çarşı, Güllerpınarı, Hacet, Şekerhane, Kadıpaşa, Sugözü ve Saray

mahalleleri kıyı ovası üzerinde kurulmuştur. Düzgün uzanan bir kıyı şeridinde gelişmiş olan kıyı ovası üzerinde, topoğrafik olarak başka bir ünite yer almamaktadır. Ovanın, Oba ve Dim Çayları vadilerine doğru girinti yapan kesimlerinde eğim % 2-3'e kadar çıkmaktadır.

Topoğrafik koşulların, kıyı ovasında beşeri faaliyetlerin hemen her türüne imkân vermesine rağmen burası günümüzde yoğun bir iskâna uğramıştır. Ancak kentin gelişimine dikkat edecek olursak ovada Cumhuriyet öncesinde yerleşmeler değil, tarım alanları daha yaygındır. O dönemde yerleşmeler daha fazla eğime sahip olan Dilvarde Yarımadası üzerinde kurulmuştur. Günümüzde ise kıyı ovası eğimin az olaması nedeniyle, üzerinde kolay yapılaşmaya ve turizm faaliyetlerine yer vermiştir. Ancak plânsız gerçekleştirilen bu uygulama ileride göreceğimiz gibi beraberinde bir takım sorunları da getirmiştir.

2. Dilvarde Yarımadasının Topoğrafya Özellikleri

Düzgün uzanan kıyı şeridini kesintiye uğratarak dikkatleri üzerinde toplayan Dilvarde Yarımadası 212 m. yüksekliğindedir. Yarımada'da eğim koşullarının her yönde fazla olması onu adeta doğal bir kale haline getirmiştir. Alanya'nın tarihçesi bölümünde de değindiğimiz gibi buranın ilk sakinleri korsanlardır. Korsanlar ilk önce yarımada'daki mağaraları, sonra da yarımadayı üzerinde kale olmadan kullanmışlardır. İler-

leyen dönemlerde kale savunmasının gerekliliği doğmuş ve yine topoğrafik koşulların elverişliliği nedeniyle kale buraya yapılmıştır. Yarımadanın doğusu % 30-35 bir eğime sahiptir. Bu eğimin bile yerleşme açısından fazla olmasına rağmen arazi teraslanmak suretiyle kullanılmıştır. Nitekim yarımada üzerindeki Hisariçi, Tophane Mahalleleri ve Çarşı Mahallesi'nin güney kısmı burada kurulmuştur. Yarımadanın güneyi ve batısı daha fazla eğime sahiptir ve bu yönlerde anakaya yüzeye çıkmıştır. Yarımadanın güneyindeki ve batısındaki eğim % 60'ın üzerindedir. Bu nedenlerle Dilvarde Burnu'nun güney ve batısında yerleşmeler yoktur (HARİTA: 2).

Görüldüğü gibi yarımadanın topoğrafik özellikleri kalenin savunmasını kolaylaştırmıştır. Bu yüzden Alanya Kalesi tüm Akdeniz'in en iyi korunan kalesi olarak günümüze kalmıştır.

3. Yamaçların Topoğrafya Özellikleri

Kıyı ovasını çevreleyen yamaçlar halen üzerinde tarım ve konut alanlarına yer vermektedir. Oba ve Dim Çayları, yamaçları kateden vadileriyle dikkati çekerler. Kıyı ovasından itibaren belirgin bir eğim kırıklığıyla başlayan yamaçlar üzerinde yer yer farklı aşınımaya bağlı olarak tepeler görülür. Örneğin Alanya'nın en kuzeydeki Tepe Mahallesi, Yassı Tepenin (688 m.) yamaçlarında kurulmuştur. Topoğrafik açıdan dikkat çekecek bir husus da, Alanya'nın en güneyindeki (deniz kıyısındaki)

mahallelerinden Saray ve Güllerpınarı Mahallelerinin yükseklikleri yaklaşık 0-10 m. iken en kuzeyindeki Bektas Mahallesi'nin yüksekliği 200-250 m., daha kuzeydeki Tepe Mahallesi'nin yüksekliği ise 500-550 m. ye kadar çıkmaktadır. Yamaçların eğim koşulları oldukça fazladır ve ortalama değerle % 20-25'i bulmaktadır. Böylelikle kıyı ovasıyla yamaç birimleri arasındaki eğim farkı yaklaşık olarak %20'nin üzerindedir.

Bu itibarla özellikle 1970 yılından sonra hızlı bir yapılaşma görülen Alanya'da ilk önce (hatalı bir düşünceyle) kıyı ovası kullanılmış, sonra kıyı ovasında yer kalmayınca kent yamaç kesimlerine doğru geliştirilmeye başlanmıştır. Alanya'nın gerek kentsel alan olarak, gerekse turizm alanı olarak geliştirilmesinde belirli ve kararlı bir plân maalesef izlenmemektedir. Günümüz Alanya'sı hem sonradan altyapıya kavuşturulmakta, hem de altyapı çalışmalarında topografik özellikler dikkate, yeterince alınmamaktadır.

II. ALANYA'NIN MORFOGRAFIK ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızın bu bölümünde Alanya'nın morfoğrafik özelliklerini incelerken: önce morfoğrafik birimleri belirleme, sonra da bu birimlerin kentleşme ve turizmle ilişkisini kurma yöntemini izlemiş bulunuyoruz. Çünkü Alanya'da gerek kentsel alanlar, gerekse turizm alanları geliştirilirken kullanımı o an için en kolay olan morfoğrafik ünite yapılaşma için seçilmiş, ancak bu

daha sonra önemli sorunları beraberinde getirmiştir. Bu yüzden hızlı bir yapılaşmaya sahne olan kıyı ovası günümüz Alanya'sında en çok tahrip gören fiziki birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca morfoğrafik birimlerle jeolojik yapı arasında bir ilişki olduğunu düşünerek Alanya kentsel alanının jeoloji haritasını hazırlayıp, konuyla çalışmamızın değişik başlıklarında yer yer bağıntı kurmuş bulunuyoruz (Bakınız HARİTA: 3).

Diğer bir konu ise, Alanya ve çevresinin turizm potansiyeli sadece deniz turizmine yönelik olarak algılanmaktadır. Halbuki kıyı gerisindeki dağlık-tepelik alanların, vadi ve platoların da turizme önemli katkıları olacağı muhakkaktır. Bu itibarla çalışmamızın morfoğrafik haritasını oluştururken sade bir harita yapmaya, metni oluştururken de Alanya'daki morfoğrafik birimlerle beşeri faaliyetler arasındaki ilişkiyi kurmaya dikkat etmiş bulunuyoruz (Bakınız HARİTA: 4).

1. Kıyı Ovası

Yurdumuzun güney kıyılarında özellikle Antalya-Alanya arasında büyüklü küçüklü kıyı ovaları yer almaktadır (Serik-Manavgat-Alanya kıyı ovaları gibi). Bunların en güzel örneğini Alanya kıyı ovası oluşturmaktadır. Alanya kıyı ovası yapısal olarak: tektonik hareketlerle oluşan bir çöküntü alanı, bu çöküntü alanını çevreleyen Permo-Karbon kristalin kalkerler ve bu çöküntü alanına dolan alüvyonlar oluşturmuştur. Erozyon sonucu

taşınarak burada biriken genç materyal Paleozoik temel üzerine diskordanstır. A.SÜR " Kıyı ovasının, genellikle 50m. izohipsinin içinde kalan bir alanla sınırlandırıldığını ve genişliğinin Alanya Kalesi kuzeyinde 1.5 km., Oba çayı vadisine doğru sokulan en geniş kısmının 4-4.5 km, uzunluğunun ise yaklaşık 7.5 km. " olduğunu belirtmiştir.¹

M.ARDOS Antalya-Alanya arasında pek çok kıyı ovası bulunduğunu ve bu ovalık kısmın gerisinde flüvyal taraçaların, ön kısmında ise denizel taraçaların olduğunu, bu taraçaların ise ölü falezlerle sınırlandırıldığını ifade etmiştir. Yine Ardos, çalışmasında bu yöredeki denizel taraçaları ve ait oldukları devreleri şu şekilde belirtmiştir:².

Taraça I	18m. Tirenien	II
Taraça II	10m. Tirenien	III
Taraça III	6m. Eski Flandriyen	
Taraça IV	2.5-4.5m. Yeni Flandriyen	

Alanya ve çevresindeki en eski kıyı çizgileri hakkındaki araştırmalardan biri de D.KELLETTAT ve İ.KAYAN'a aittir³. Araştırmacılar: Alanya'nın 20 km. batısındaki Fıgla ve Malta burnu arasındaki kıyılarda

---

¹-Sür, A. : Alanya'nın İklimi, s: 11

²-ArDOS, M. : Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Cilt: 2, s: 159-161

³-KelleTTat, D.-Kayan, İ. : Alanya Batısındaki Kıyılarda İlk C 14 Tarihlendirmelerinin Işığında Genç Holosen Tektonik Hareketleri

çalışmışlar, günümüzden yaklaşık 1550 yıl önce (tarih çağlarında) meydana gelen Neo-tektonik olayların dikey dislokasyonlara neden olduğunu belirterek bu günkü deniz seviyesinden 0.5-1.3 m. daha yüksekteki kıyı izlerini saptamışlardır.

Görüldüğü gibi genç tektonik hareketlerden oldukça fazla etkilenen Alanya kıyı ovasının güneyi tamamen denize açıktır, kuzeyi ise oldukça siddetli bir eğimle yükselen dağlık-tepelik bir alanla çevrilidir. Ovaya bu dağlık alandan ulaşan en önemli akarsu ise Oba ve Dim Çayıdır. Gerek dağlık-tepelik alanda eğim koşullarının fazla olması, gerekse uzun yıllardır beşeri etkinliklere maruz kalmış bu yörede ormanın aşırı tahribatı erozyonu hızla artırmıştır. Erozyon sonucu taşınan bu materyal ise tektonik kökenli çöküntü alanına birikmiş ve Alanya Kıyı Ovasını oluşturmuştur.

Kıyı morfolojisi bakımından alçak kıyı özelliği gösteren Alanya kıyı ovasının güneyi tamamen denize açıktır. Burada hakim rüzgâr yönünün güneybatı doğrultusunda olması kıyı çizgisinin düzenlenmesini sağlamıştır. Düzgün uzanan bu kıyı şeridi ise turizmi olumlu yönde etkilemektedir.

Cumhuriyet öncesi dönemde Alanya kıyı ovası üzerinde tarım alanları hakimken, günümüzde kentsel fonksiyon alanları hakim duruma gelmiştir. Alanya'daki hızlı yapılaşmayla üzeri adeta bir beton yığınıyla kaplanan ova, kentleşme ve turizmde en çok kullanılan morfolojik birimi oluşturmaktadır. Ova üzerinde inşaat hafriya-

tının kolay olması, inşaat için gerekli kumun hemen temin edilmesi başlangıçta yapılaşma için cazip gelmiştir. Ancak kıyı ovasının alüvyonlarının altında şisti bir yapı bulunmaktadır. Permiabilite açısından suyu tutma özelliği gösteren şistler yağış sularının tabana sızmasını engellemektedir. Kıyı ovasının alüvyonları suyu sızdırarak, bir altındaki şist tabakasına ulaştırmakta ancak şistler ise suyu tutmaktadır. Böylelikle Alanya kıyı ovası üzerinde yer yer bataklıklar oluşmaktadır. Fotoğraflarda da görüldüğü gibi bu bataklıklar yapılaşma açısından sakınca yaratmaktadır. İnşaat yapılırken bataklıklar tam olarak kurutulmamakta, yüzeydeki su boşaltılmakta ve hafriyata başlanmaktadır. Bu gibi yerlerde yapılan binaların, temellerinde su toplanmakta, sular motopomplarla boşaltılarak inşaaata devam edilmektedir. Bu şekilde yapılan binalarda önemli ölçüde deformasyonlar olmaktadır. Hatta yağışlı mevsimlerde (kış ve ilkbahar aylarında) bazı konutların ve otellerin bodrum katlarını tamamen su basmaktadır. Zemin etüdlerinin iyi yapılmaması sonucu yine bazı binalarda eğilmeler görülmektedir. Bu durumun en güzel örneğini Alanya doğusunda (Oba çayı yakınlarında) Göl mevkinde görmek mümkündür. Bataklık, adından da anlaşılacağı gibi adeta bir göl görünümündedir. Burada bir resmi kuruluşa ait yapılan binalarda önemli ölçüde yatmalar görülmektedir (FOTOGRAFLAR: 27, 28, 29).

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde Alanya kıyı ovasının bilimsiz olarak kullanılmasıyla ortaya çıkan sorunlara değinilecektir.

2. Dağlık-Tepelik Alan

HARİTA:4'de de görüldüğü gibi Alanya kıyı ovasını çevreleyen dağlık-tepelik alan, önce oldukça belirgin bir eğim kırıklığı ile hızla yükselmekte ve kısa mesafelerde 1000 m. nin üzerine çıkmaktadır. Nitekim kentin hemen kuzeyindeki Yumru Tepe 1054 m. yüksekliğindedir. Daha önceki konularda da bahsettiğimiz gibi Torosların devamı niteliğinde olan dağlar, Alanya ve çevresinde kıyıya oldukça yakın olarak uzanırlar. Kalker bünye gösteren dağlık-tepelik alan üzerinde bazı önemli zirveler vardır. Bunlar: Cebireis Dağı (1649m.), Küçükakdağ (1843m.), Akdağ (2451m.), Kartal Dağı (2027m.), Delikli dağ (2198m.) dir.

Kıyıya paralel, oldukça düzgün uzanan dağlık-tepelik alan yer yer derin vadilerle parçalanmıştır. Torosların bu kesimi tektonik hareketlerden oldukça fazla etkilenmiştir. Bu nedenle Dağlık-tepelik alanda faylanmaların en küçük boyutta olanından en büyük boyutta olanına kadar çeşitli aşamaları görülür. Arazinin bu denli faylanması zayıf direnç sahaları oluşturmuş ve aşınımı kolaylaştırmıştır. Bu nedenle Alanya gerisindeki dağlık-tepelik alan oldukça fazla engebelidir.

Kentten dağlık kesime doğru bakıldığında (Kuzeye doğru) önce %20'nin üzerinde bir eğimle yükselen yamaçlar ve bunun üzerinde Yumru Tepe (1054m.) görülür (HARİTA: 2). Tepelerin yükseklikleri. kuzeye doğru gidil-

dikçe artmaktadır. Nitekim daha kuzeydeki Göktepe 1330m. yüksekliğindedir. Bu morfoğrafik birim üzerindeki tepeler jeolojik yapının ve aşınımın etkisiyle geniş alanlar kaplamaktadır.

Dağlık-tepelik ünite üzerinde, İç Anadolu Bölgesi ile teması sağlayabilecek doğal geçitlerin bulunmayışı ulaşım açısından bir dezavantaj oluşturmaktadır. Bu da Alanya'nın hinterlandının kısıtlı kalmasını sağlamıştır. Tarihin çeşitli dönemlerinden buyana çeşitli istilâlar geçiren Alanya'ya gelen kuvvetler kente ya deniz yoluyla ulaşmışlar, ya da kıyı şeridi boyunca ilerleyerek gelmişlerdir. Dağlık-tepelik alan sarp yamaçlarıyla, derin yarılmış vadileriyle, yer yer 2000-2500m. ye yükselen zirveleriyle Alanya'ya kuzeyden ulaşımı adeta bir duvar gibi engellemektedir (HARİTA: 4). Günümüz Alanya'sında köylerin çoğu dağlık tepelik alan üzerinde yer almaktadır. Bu kesimde topoğrafik koşulların elverişsizliği nedeniyle köylerin hepsine ulaşım kolaylıkla sağlanamamaktadır. Bu yerleşmelere ulaşım büyük ölçüde dağlık-tepelik alanı yaran akarsuların vadileri boyunca açılan yollardan sağlanmaktadır.

3. Alçak Platolar

Alanya kentinin hemen gerisinde Toros Dağlarının birdenbire yükselmesi dağlık tepelik alanın önemli bir morfoğrafik birim olarak karşımıza çıkmasını sağlamıştır. Fiziki Haritamıza dikkat edecek olursak

(HARİTA: 2) Alanya'dan kuzeye doğru dik bir çizgi çizersek, bu çizginin (kentin) batısındaki reliefin daha alçak olduğunu, kentin doğusundaki reliefin ise çok daha yüksek olduğunu görürüz. Bu itibarla yükseklik de kuzeye doğru arttığına göre alçak platolar Alanya'nın kuzeybatısında kalmaktadır. Sadece kentin doğusunda Cebireis Dağı üzerinde bir alçak plato görmek mümkündür.

Morfoğrafya haritamızda dikkati çeken ve geniş bir alan kaplayan diğer alçak plato sahası ise Alanya'nın kuzeybatısında, Güzelbağ ilçesinin de kuzeyinde bulunmaktadır. Torosların bu kesiminde alçak platoları genelde 800-1200m. izohipsleri sınırlandırmaktadır. Kuzeybatıdaki bu alçak plato Kargı Çayının kolları tarafından parçalanmış olup üzerinde yer yer emles tepeler vardır.

Ulaşımın da kolaylıkla sağlandığı, yerleşme ve tarımsal faaliyetler açısından tercih edilebilecek bir yer olan bu alçak plato sahasının kentin hemen yakınında yer almaması bir dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. Yüksek Platolar

Önceki bölümde bahsettiğimiz gibi Alanya'nın kuzeybatısındaki relief daha yüksektir. Bu nedenle dikkat edecek olursak yüksek platolar da Kentin kuzeybatısında yer almaktadır. Yüksek platolar Alanya gerisindeki Toros Dağlarının en yüksek kesimlerini oluşturmaktadırlar (HARİTA: 2 ve HARİTA: 4). Morfoğrafik olarak Taşeli

Platosunun uzantısı durumundadırlar. Metrik olarak genel bir değerle 1200m-2400m. izohipsleriyle sınırlandırılmıştır. Torosların bu kesimdeki en yüksek zirveleri yüksek platolar üzerinde yer alırlar. Örneğin: Küçükakdağ (1853m), Akdağ (2451m.), Yaylacık Dağı (2325m.) yüksekliğindedir. Yaylacık Dağınının da isminden anlaşılacağı gibi burada yüksek platolar yayla özelliğindedir. Yaylacılık geleneğinin uzun süreden beri devam ettiği Toroslar üzerindeki yaylaların bir kısmı bu kesimde yer almaktadır. Ancak yüksek platolara ulaşım; dağlık-tepelik alandaki güçlü eğim koşulları ve bu kesimin sık sık vadilerle parçalanmış olması nedeniyle (HARITA: 4) kolay değildir. Alanya kentinden yüksek platolara ulaşabilmek için önce dağlık kesim Dim Çayı vadisi boyunca katedilir ve sonra oldukça eğimli ve virajlı bir stabilize yolun kullanılması gerekir. Yüksek platolar turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Buradaki yaylaları tesis yaparak turizme açmak kanımızca Alanya'nın turizm potansiyelini daha da artıracaktır.

5. Vadiler

Alanya ilçesi sınırları içinde kalan başlıca akarsular batıdan doğuya doğru: Alara Çayı, Kargı Çayı, Oba Çayı, Dim Çayı ve Sapadere'dir. Morfoğrafya haritasında da görüldüğü gibi dağlık-tepelik alanı oldukça derin hatlarla katederek denize ulaşan akarsular erozyon sonucu beraberinde taşıdıkları materyali buradaki alçak

kıyılarına bırakarak kıyı ovasının da oluşmasını sağlamıştır. Bu yüzden Alanya ve çevresindeki büyük akarsuların denize ulaştığı kesimlerde küçük kıyı ovaları oluşmuştur.

Alanya'da kentleşme ve turizmi etkileyen iki akarsu ve bunların vadileri: Oba ve Dim Çaylarıdır. Bu akarsular her şeyden önce Alanya kıyı ovasının oluşmasına büyük katkıda bulunmuşlardır. Bunlardan Oba Çayı vadisi fazla büyük değildir. Deniz kıyısından itibaren uzunluğu yaklaşık 20 km. kadardır. Dağlık kesmin içlerine kadar uzanan vadi Torosların karstik kaynaklarından ve birkaç küçük akarsudan suyunu alır. Vadi boyundan turizm amaçlı olarak faydalanılması gerekir ama sadece birkaç tane küçük alabalık tesisi vardır. Dim Çayı vadisi de yine kentin doğusundadır. Kentin 15 km. kadar uzağında olan vadinin uzunluğu 60 km. kadardır. Torosların güney karstik kaynaklarını ve pek çok küçük akarsuyu bünyesine alır. Kimi yerde yavaş, kimi yerde hızlı akarak Alantur tesislerinin hemen yakınında denize ulaşır. Dim Çayı vadisi: Alanya kuzeyinde yükselen Torosları yaran büyüklü küçüklü vadileriyle ve hatta kanyonlarıyla önemli bir vadi sistemi oluşturmaktadır. Bu vadinin aşağı kesiminde 1935-1948 yılları arasında bir regülatör ve Dim Çayı kanalı yapılmıştır. Bu kanalın ve regülatörün çevresi çınar; ağaçları altında yapılmış piknik yerleri, eşine az raslanır güzellikte dağ ve orman manzaraları ile görülmeğe değer bir mesire yeridir. Özellikle Dim Çayından turizm amaçlı olarak yararlanmak mümkünse de burada sadece günübürlük

olarak gidilebilecek birkaç küçük alabalık ve piknik tesisi vardır.

Oba Çayı ve Dim Çayı vadilerinin Alanya kentinin hava sirkülasyonu üzerine önemli etkileri vardır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi dağlık kesimden gelen rüzgarlar bu iki vadiden kanalize olup, kenti boydan boya geçerek denize ulaşırlar. Bu rüzgarların özellikle yaz aylarında kenti serinletmesi kış aylarında ise kentsel hava kirliliğini temizlemesi gerekmektedir. Ancak Alanya'nın kentsel plânları hazırlanırken fiziki coğrafya koşulları göz önüne alınmadığından, vadilerden kanalize olan bu rüzgarlardan yeterince faydalanılamamaktadır. Hatta vadilerin kente açılan kesimlerine çok katlı binalar yaparak rüzgarın buraya ulaşması adeta bir duvar gibi engellenmektedir. Bu konuya Alanya'da kentleşme ve turizmin sorunları konusunda geniş olarak değinilecektir.

III. ALANYA'NIN İKLİM ÖZELLİKLERİ

1. Genel Sirkülasyon Ve Coğrafi Özellikler

Çalışmamızın bu bölümünde Alanya'da kentleşme ve turizmin gelişmesinde etkili olan en önemli fiziki verilerden olan iklim özelliklerine değinilecektir. Alanya'da uzun süredir rasatlar yapan bir meteoroloji istasyonunun olması ve sayın hocam Prof Dr.Ayhan SÜR'ün " Alanya'nın İklimi " isimli kitabının bulunması

çalışmalarına önemli ölçüde katkısı olmuştur. Yine bu bölümde her iklim ögesine detaylı olarak değinmek yerine özellikle kentleşme ve turizme doğrudan etkili olan ögelere değinmek ve bu amaçla ortalama rasat değerlerini kullanmak başlıca takip ettiğim yöntemdir.

Alanya coğrafi konumundan dolayı Türkiye'de tipik Akdeniz ikliminin görüldüğü merkezlerden birisidir. Akdeniz ikliminin genel karakterinden dolayı yazları sıcak ve kurak, kışları yağışlı ve serin geçmesi nedeniyle, burada beşeri faaliyetler hem çeşitlilik kazanmış hemde her mevsim süreklilik göstermiştir. Yani beşeri olgular iklimin elverişliliğinden dolayı yazın ve kışın kesilmeden devam etme imkânı bulmuştur. Bu da Alanya'nın gerek tarihin çeşitli dönemlerinde, gerekse günümüzde önemli bir yerleşme ve turizm merkezi olmasına yol açmıştır.

A.SÜR " Kış mevsiminde Akdeniz havzasının bir alçak basınç alanı haline geldiğini, Kuzey Avrupa üzerinden gelen Atlantik depresyonlarının, Akdeniz'e sokulan soğuk hava dalgalarını kuzeybatıya doğru iterek burada dikey kararsızlıklar ve depresyonlar yarattığını, bunun ise fırtına ve yağışlara neden olduğunu belirtmektedir"⁴ . Bütünüyle Akdeniz havzası ilkbaharda da, yüksek enlemlerden gelen depresyonlar ve soğuk hava kütlelerinin etkisinde kalmakla beraber, soğuk havanın Akdeniz'e ulaşmadan ısınması nedeniyle buralar açık ve az

---

⁴Sür, A. : Alanya'nın İklimi, s: 13-15

yağışlı geçer. Yaz döneminde maritim polar ve kontinental hava kütlelerinin kuzeye yönelmesiyle yurdumuz tropikal hava kütlelerinin etkisi altına girer. Bu dönemde Alanya ve çevresinde genel hava sirkülasyonuna bağlı olarak yağışsız, kontinental tropikal hava kütlelerinin etkisi görülür. Yazın çok ender olarak da Türkiye'ye kuzeybatıdan giren polar hava kütleleri kısa süreli sıcaklık düşmeleri ve yağışlara neden olabilir . Yazı takip eden sonbaharda ise yurdumuza gelen alçak basınçların etkileri yağış ve sıcaklık düşmeleri ile görülmeye başlar .

A. SUR, orografik faktörlerin Alanya ve çevresindeki etkilerini belirtmiş ve kıyının hemen gerisinde bulunan Toros Dağlarının kışın iç kısımdaki polar havanın kıyıya, kıyıdaki tropikal havanın ise iç kısımlara geçişini engellediğini ifade etmiştir⁵ .

Yine kıyının hemen gerisinde uzanan dağlık tepelik alan (Bakınız HARİTA: 4) ve bu üniteyi kateden vadi sistemleri hakim rüzgâr yönü üzerinde etkili olmaktadır. Ayrıca kıyı gerisindeki dağlık-tepelik alanda kışın sıcaklıklar tutulduğu için küçük ölçülü yerel oklüzyonlar oluşmakta bu da yamaçlarda yağış miktarı ve süresini artırmaktadır.

---

⁵-a.g.e. s: 14-15

2. Sıcaklık

A. Alanya'da Sıcaklık

Çalışma alanımız olan Alanya'nın tipik Akdeniz ikliminin etkisi altında bulunmasından dolayı yıllık sıcaklıklar Türkiye geneline göre oldukça yüksek olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanya Yıllık ortalama 18.6 °C 'lik bir sıcaklık değerine sahiptir (Bakınız TABLO: 1).

TABLO: 1. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIKLAR
(1952-1989)

YILLAR	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK ORTALAMA
1952	11.8	12.1	12.2	16.4	19.5	23.8	26.4	27.9	26.0	20.7	16.1	14.2	18.9
1953	11.9	12.0	10.6	16.2	19.7	24.1	27.8	27.4	23.8	20.0	13.8	10.3	18.1
1954	10.0	11.4	13.8	15.3	19.2	24.9	27.7	27.6	24.6	20.4	15.8	12.6	18.6
1955	12.9	13.8	13.9	16.3	20.9	25.4	27.2	26.4	24.6	21.0	16.7	12.9	19.3
1956	11.6	12.3	12.1	16.4	19.6	24.4	27.2	27.3	24.4	18.5	14.6	11.8	18.3
1957	10.6	12.0	13.9	16.3	19.5	25.2	26.4	27.2	25.0	22.0	15.7	12.3	18.8
1958	11.6	12.3	14.1	16.4	20.5	23.7	25.7	27.5	23.7	20.2	16.7	13.8	18.8
1959	12.4	8.7	13.1	16.8	20.4	23.6	26.3	26.6	23.2	18.6	15.4	13.0	18.1
1960	11.7	12.6	13.3	16.6	21.5	23.6	26.9	26.9	24.0	20.7	17.0	14.9	19.1
1961	11.2	10.9	13.6	17.1	20.3	24.9	27.5	27.9	23.9	19.8	15.9	13.6	18.9
1962	12.8	11.7	15.2	16.5	20.9	24.4	26.9	27.9	24.9	20.5	18.2	14.5	19.5
1963	13.2	13.3	12.6	17.1	20.0	24.3	28.2	28.4	25.7	21.3	16.2	12.9	19.4
1964	8.8	11.0	14.4	16.4	18.8	24.5	26.6	26.8	23.7	20.4	16.1	13.2	18.4
1965	11.6	11.6	14.2	16.0	19.3	25.1	26.9	26.3	24.1	19.4	16.1	13.8	18.7
1966	13.0	13.3	14.1	17.5	20.7	24.7	27.0	27.7	24.1	22.2	18.9	14.0	19.8
1967	11.6	10.1	12.1	15.9	20.3	23.4	26.6	27.5	24.5	20.2	15.3	13.3	18.4
1968	10.6	12.0	13.2	17.5	22.6	24.8	27.2	26.0	23.1	19.7	15.7	13.4	18.8
1969	11.0	12.3	14.1	15.3	21.1	24.8	25.8	26.5	24.7	20.8	15.5	13.6	18.8
1970	12.5	12.7	13.8	17.4	19.3	24.0	26.5	27.0	23.7	18.7	16.2	11.6	18.6
1971	12.9	11.1	13.2	15.5	21.0	24.3	26.2	26.7	24.1	19.1	15.6	11.2	18.4
1972	10.1	9.9	12.9	17.1	19.4	24.1	26.0	26.6	24.3	20.2	15.3	11.8	18.1
1973	10.3	12.2	12.7	15.5	20.7	24.0	26.6	26.4	24.8	20.7	14.0	13.0	18.4
1974	9.3	12.1	14.0	15.7	19.2	23.7	26.6	26.5	23.5	21.2	16.0	11.9	18.3
1975	10.9	10.4	13.6	17.1	19.6	23.7	26.3	26.0	24.6	19.8	15.3	11.5	18.2
1976	11.2	9.3	12.9	15.9	20.3	23.4	25.6	25.5	22.8	19.7	15.9	13.0	17.9
1977	10.3	12.7	12.6	16.2	20.5	24.1	27.2	26.7	24.4	18.9	16.3	11.8	18.5
1978	12.1	12.2	13.6	15.7	20.6	24.3	26.8	26.1	23.5	20.0	15.4	13.1	18.6
1979	11.9	12.8	13.9	16.0	19.9	24.5	26.6	26.2	24.6	20.6	16.5	13.0	18.9
1980	10.7	10.7	12.5	15.8	19.1	23.4	26.6	26.9	23.8	20.4	16.6	13.0	18.2
1981	11.0	11.3	13.9	16.5	18.9	25.0	27.0	27.0	24.1	21.2	14.5	14.4	18.7
1982	12.4	10.0	11.9	16.4	20.1	23.6	26.0	26.6	25.0	20.6	14.3	11.5	18.2
1983	9.2	9.8	12.0	16.0	20.5	23.6	26.6	26.1	24.0	19.0	17.0	13.7	18.1
1984	12.4	12.6	13.8	15.4	20.6	24.0	26.7	25.7	24.3	20.6	20.6	11.4	19.0
1985	12.7	9.5	13.2	16.5	21.4	24.3	26.9	27.9	25.1	18.8	16.8	12.8	18.8
1986	12.1	13.0	14.7	13.8	19.8	24.8	26.9	27.5	25.5	20.8	14.8	12.8	18.9
1987	12.5	13.1	10.9	15.4	18.9	23.9	27.1	27.2	24.9	19.9	15.4	12.7	18.5
1988	12.1	11.7	12.6	16.3	20.9	25.0	28.8	28.1	25.2	19.9	13.4	12.8	18.9
1989	9.5	10.9	14.2	18.7	21.5	24.1	27.5	27.5	24.9	19.7	16.0	12.9	18.9
ORTALAMA	11.4	11.6	13.2	16.2	20.1	24.2	26.8	27.0	24.3	20.1	15.9	12.8	18.6

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn.Md. Bilgislem Merkezi Verileri

TABLO: 1'deki Alanya'da yıllık ortalama sıcaklıklara dikkat ettiğimizde kış aylarındaki sıcaklıkların 10 °C'nin altına nadiren düştüğü görülmektedir. Yaz aylarında ise ortalama sıcaklıklar Haziranda 24.2, Temmuz'da 26.8 ve Ağustos'da yaklaşık 27 °C civarındadır.

TABLO: 2. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIĞIN AYLARA DAĞILIMI(°C)

İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1951-1985 (35 Yıl)

AYLAR	1.10 GÜN	2.10 GÜN	3.10 GÜN	AYLIK ORTALAMA
OCAK	11.9	11.4	11.0	11.4
ŞUBAT	11.2	11.9	11.6	11.5
MART	12.3	13.0	14.4	13.2
NISAN	15.5	16.2	17.1	16.3
MAYIS	18.7	20.0	21.7	20.1
HAZİRAN	22.9	24.3	25.4	24.2
TEMMUZ	26.1	26.8	27.2	26.7
AĞUSTOS	27.0	27.0	26.4	26.9
EYLÜL	25.4	24.3	23.1	24.3
EKİM	21.6	20.4	18.6	20.2
KASIM	17.4	16.3	14.5	16.1
ARALIK	13.4	12.7	12.3	12.8
YILLIK <i>ORT.</i> DEĞER: 18.6				

KAYNAK: B.D. Meteoroloji İşleri Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

**GRAFİK I: ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA
SICAKLIĞIN AYLARA DAĞILIMI (°C)**

AYLAR

KAYNAK:B.D. Meteor. İş. Gn.Md.
Bilgi İşlem Merkezi Verileri

TABLO: 2'deki Alanya'da Yıllık Ortalama Sıcaklığın Aylara Dağılımına dikkat edecek olursak Kışın en soğuk ayının Ocak (11.4 °C), yazın en sıcak ayının ise Ağustos olduğu görülmektedir. Bu en soğuk ve en sıcak ayların (Ocak ve Ağustos ekstremeleri) arasındaki fark ise 15.5 C'dir. Alanya'da yaz ve kış ayları arasındaki sıcaklık farkları GRAFİK: 1'de açıkça görülmektedir. Grafikte Eylül (24.3 °C), Ekim (20.2 °C), Kasım (16.1 °C) aylarında önce yazı doğru yavaş yavaş tedrici bir geçiş olmakta, sonra da sıcaklıklar hızla düşmektedir. Alanya'da yazdan sonbahara geçişin çok yavaş olması burada turizm sezonunun da uzun olmasına olumlu neden olmuştur. Yine bu hususta TABLO: 2 ye tekrar bakacak olursak; Sonbahar mevsiminin ilk ayı olan Eylül'de ortalama 24.3 °C sıcaklık görülür, yani Ağustos ile Eylül ortalamaları arasında sadece 2.6 °C'lik bir sıcaklık farkı vardır. Bu tabloda Eylül ayının ilk 10 günlük periyodundaki sıcaklık ortalamasına dikkat edecek olursak; 25.4 °C, ikinci 10 günlük periyoduna bakacak olursak; 24.3 °C'lik bir sıcaklık ortalaması vardır. Eylül ayı sıcaklığı ancak 3. 10 günden itibaren biraz düşmeye başlamaktadır. Hatta Sonbahar mevsiminin ikinci ayı olan Ekimde de sıcaklıklar hiç de düşük değildir. Ekim'in ilk 20 gününde yine sıcaklık ortalamaları 20 °C'nin üzerindedir. Ancak Bu ayın 3. 10 gününde sıcaklıklar 18.6 °C'lik ortalama seyretmektedir. Gördüğümüz gibi sıcaklık koşullarınının (ileride gör-

eceğimiz gibi yağışın da) Sonbaharda bile genellikle turizm açısından uygunluğu Alanya'da uzun bir turizm sezonunun olmasını sağlamıştır. Kış mevsimi ile yaz mevsimi arasındaki ilkbahar da ortalama sıcaklıklar: Mart ayında 13.2 °C, Nisan ayında 16.3 °C, Mayıs ayında 20.1 °C 'dir. Mart ve Nisan ayında kararsız hava koşulları ve depresyonik yağışların da etkisiyle sıcaklıklar fazla değildir. TABLO:2 'de (Alanya'da Yıllık Ortalama Sıcaklığın Aylara Dağılımı) Mayıs ayının ilk 10 gününde sıcaklık ortalamasının 20 °C'nin altında olduğu (18.7), ikinci ve 3. 10 gününde ise 20 °C'nin üzerinde olduğu görülür.

TABLO: 3. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIĞIN

MEVSİMLERE DAĞILIMI

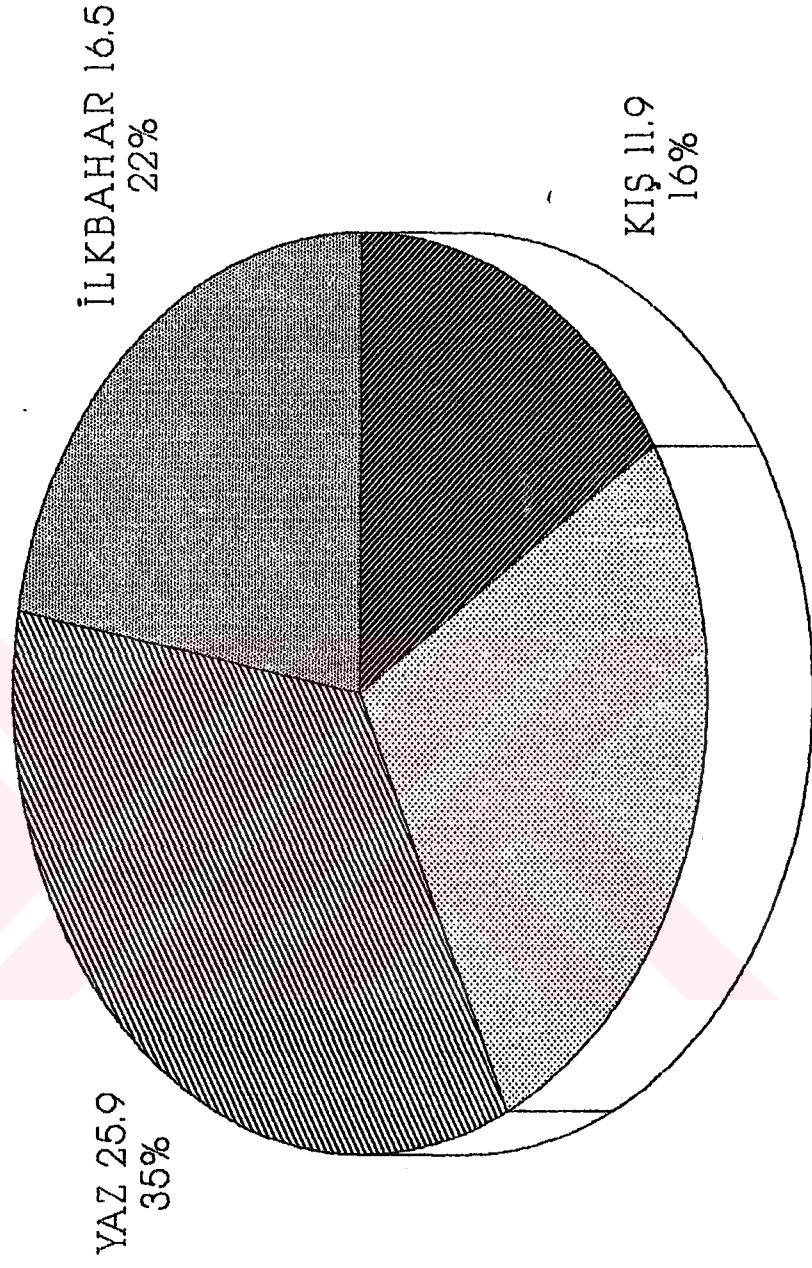
MEVSİM	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Sı.Ort. (°C)	11.9	16.5	25.9	20.2

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md.
Bilgisistem Merkezi Verileri

TABLO: 3 ve GRAFİK: 2'de Alanya'da Yıllık Ortalama Sıcaklığın Mevsimlere Dağılımı görülmektedir. Böylece Alanya'da ilkbaharındaki sıcaklık koşullarının da turizm açısından elverişliliği ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki tablo ve grafiklerde görüldüğü gibi Alanya sıcaklık açısından turizme son derece elverişlidir.

**GRAFİK 2: ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA
SICAKLIĞIN MEVSİMLERE DAĞILIMI
(°C)**

SONBAHAR 20.2
KAYNAK: B.D. Meteor. İş. 27%
Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

B.Deniz Suyu Sıcaklığı

Hava sıcaklığı ile deniz suyu sıcaklığı arasında bir ilişki olduğundan Alanya'da deniz suyu sıcaklıkları da turizm faaliyetleri için oldukça elverişlidir. Ayrıca Ege denizinde pek çok örneği olduğu gibi (Akçay, Ören, Ayvalık) Alanya ve çevresinde denizden tatlı ve soğuk su kaynakları çıkmayışı burada denizin her kesiminin sıcak olmasını sağlamıştır. Yine çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz gibi Alanya'da rüzgarlarında elverişliliği nedeniyle ülkemizde özellikle son yıllarda pek çok türü gelişen deniz sporları da burada yapılabilmektedir.

TABLO: 4. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU
SICAKLIĞININ AYLARA DAĞILIMI

İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1963-1990 (18 yıl)

AYLAR	1.10 GÜN	2.10 GÜN	3.10 GÜN	AYLIK ORTALAMA
OCAK	17.4	16.7	16.2	16.8
ŞUBAT	16.1	16.1	16.0	16.1
MART	16.2	16.4	16.8	16.5
NİSAN	17.5	17.9	18.4	17.9
MAYIS	19.6	20.7	22.0	20.8
HAZİRAN	23.2	24.2	25.2	24.2
TEMMUZ	26.0	26.9	27.7	26.9
AĞUSTOS	27.9	28.0	27.8	27.9
EYLÜL	27.4	26.8	26.0	26.7
EKİM	25.1	24.5	23.2	24.2
KASIM	22.1	21.3	20.3	21.2
ARALIK	19.3	18.4	17.8	18.5
YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU SICAKLIĞI: 21.5 (C)				

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

TABLO: 4'de Alanya'da Yıllık Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığının Aylara Dağılımı görülmektedir. Buna göre Kış aylarında bile Alanya'da deniz suyu sıcaklığı 15 °C'nin altına düşmemektedir. Hatta Aralık ayının 1. 10 gününde bile deniz suyu sıcaklığı 19.3 °C'dir. Bu ay bile eğer yağışlı günler bir tarafa bırakılırsa denize girmeye elverişlidir. Alanya'da yılın son aylarında (Kasım ve Aralık'ta) özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinden gelip denize girenleri görmek mümkündür. Tablodan da (TABLO: 4) takip edileceği gibi deniz suyu sıcaklıkları Kışın en alçak değerine ancak Şubat ayında ulaşabilmektedir. Şubat ayının 3.10 günlük ortalamasında deniz suyu sıcaklığı en düşük değerine ulaşsa bile bu değer ancak 16.1 °C'dir. Deniz suyu sıcaklığı ilkbahar aylarında havanın ısınmaya başlamasıyla birlikte hızla artış göstermektedir. Özellikle Mart ayının 3.10 gününde artış göstermeye başlayan deniz suyu sıcaklığı Mayıs ayında ortalama yaklaşık 21 °C sıcaklığa (20.8 °C) ulaşmaktadır. Yaz aylarında ise deniz suyu sıcaklıkları ortalama 25. °C'nin üzerindedir. Hatta Ağustosun 2.10 Gününde deniz suyu sıcaklığı en yüksek değerine,28 °C'ye ulaşmaktadır (Bakınız TABLO: 4).

TABLO: 5. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA DENİZ SUYU SICAKLIĞININ MEVSİMLERE DAĞILIMI

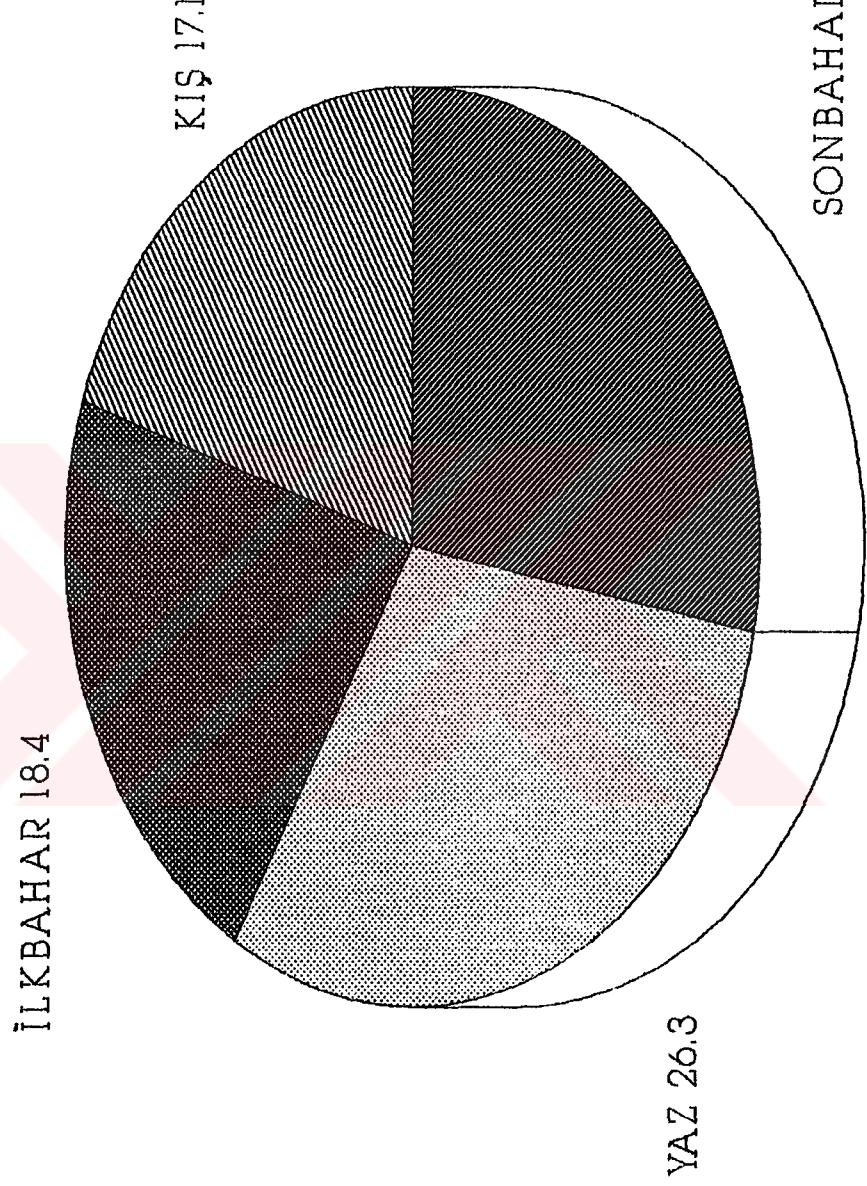
MEVSİM	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Sic.Ort (C)	17.1	18.4	24.3	24.0

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md.
Bilgi İşlem Merkezi Verileri

TABLO: 5 de ve GRAFİK: 3'de Alanya 'da Yıllık Ortalama Deniz Suyu Sıcaklıklarının Mevsimlere Dağılımı görülmektedir. Burada da Sonbahar aylarındaki ortalama deniz suyu sıcaklığının Yaz'a yakın olduğu görülür (24.0 °C). Kasım ayı sonları ile Aralık ayı başlarında bile deniz suyu sıcaklıklarında çok tedrici bir düşme olmaktadır. GRAFİK: 4 de Alanya'da deniz suyu sıcaklığının aylık ortalama seyrini daha açık bir şekilde görmek mümkündür. Bu grafikte de deniz suyu sıcaklıkları kış aylarında 16 °C' civarındadır ve ilkbahar aylarında adeta bir merdivenin basamakları gibi yaz aylarına doğru sıcaklık artmakta, hatta Sonbahar'da bile önemli bir düşüş göstermemektedir.

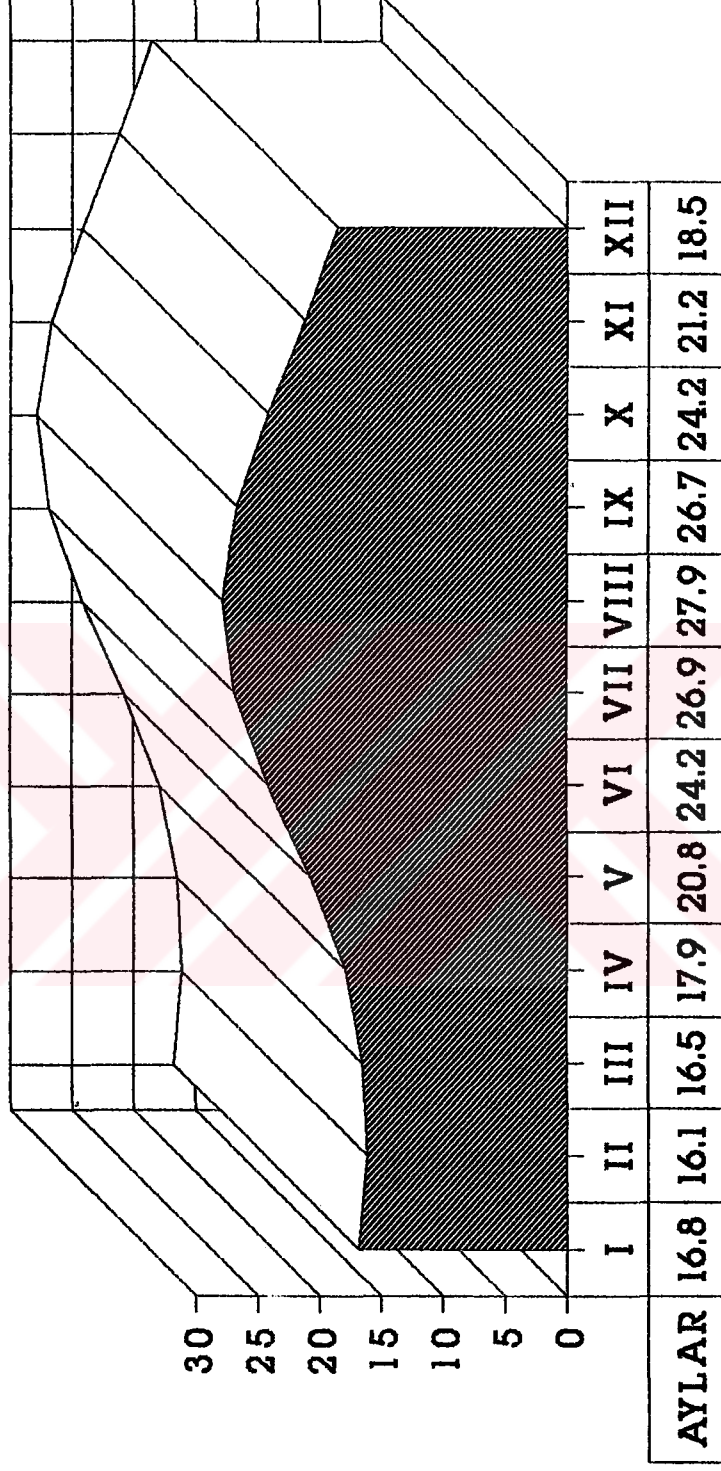
Görüldüğü gibi Alanya'da ilkbahardan itibaren, Sonbahar sonlarına kadar uzunca bir deniz sezonu vardır. Burada turizmin canlı olmasını ve turizme bağlı bir kentleşmeyi sağlayan önemli faktörler arasında deniz turizmi sezonunun uzun olması gelmektedir. Hatta Alanya'da yukarıda bahsettiğimiz gibi hemen her mevsim (az da olsa) denize girenleri görmek mümkündür.

**GRAFİK 3: ALANYA'DA YILLIK ORT. DENİZ
SUYU SICAKLIĞININ MEVSİMLERE DAĞILIMI
(°C)**

**KAYNAK: B.D. Meteor. İş. Gn.Md.
Bilgişlem Merkezi Verileri**

**GRAFİK 4: ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA
DENİZ SUYU SICAKLIĞININ AYLARA DAĞILIMI
(°C)**

**KAYNAK: B.D. Meteor. İş. Gn.Md.
Bilgişlem Merkezi Verileri**

Hava sıcaklığı ile deniz suyu sıcaklığı arasında bir ilgi kurulmaktadır. Gerçekte deniz havaya göre geç ısınmakta ancak daha geç sıcaklık kaybına uğramakta yani daha geç soğumaktadır. TABLO: 3 ve TABLO: 5'i mukayese ettiğimizde yılın bütün mevsimlerinde deniz suyu sıcaklıkları, hava sıcaklığından daha fazladır. Örneğin Kış mevsiminde Hava sıcaklığı 11.9 'C' iken Deniz suyu sıcaklığı 17.1 'C'dir. Bu karşılaştırmalar bütün mevsimler için geçerli olabilmektedir.

3. Rüzgarlar

A. Rüzgar Sistemleri ile Topografik Koşullar Arasındaki İlişki

Alanya'nın Rüzgar koşullarını incelerken genel hava sirkülasyonunun yanı sıra kentin ve çevresinin topografik koşullarının da incelenmesi gerekmektedir. Çünkü hakim rüzgar yönünün ve frekansının hem kentleşme, hem turizm, hem de çevre sorunları ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Konuya çalışmamızın Alanya'da Kentleşme ve Turizmin Sorunları Bölümünde ayrıntılı olarak değinmekteyiz. Fiziki Haritamızda (HARİTA: 2) görüldüğü gibi kent kıyı ovası üzerinde kurulmuştur ve hemen gerisinde Toros sisteminin devamı olan bir Dağlık-Tepelik alan yükselmektedir. Deliklidağ (2198 m.), Akdağ (2451 m.), Küçükakdağ (1843 m.) ve Cebireğis Dağı (1649 m.) gibi

yüksekliklerin yer aldığı bu dağlık-tepelik alan çok önemli vadi sistemleriyle yarılmışlardır. Bu üniteyi kateden vadiler Oba Çayı ve Dim Çaylarıdır. Özellikle kışın İç Anadolu'dan gelen antisiklonların soğuk hava akımlarına güneyde Toroslar adeta bir duvar gibi set oluşturmaktadır. Ancak bu dağlık üniteyi yaran vadilerden özellikle kuzey sektörlü rüzgârlar Alanya'ya hava akımlarını ulaştırabilmektedir. Vadilerin doğrultuları kabaca kuzeydoğu-güneybatı'dır, Aşağıdaki tablo ve grafikler incelendiğinde Alanya'yı etkileyen rüzgâr doğrultusunun da aynı olduğu görülecektir. Kentin çevresindeki topografik koşullar nedeniyle, özellikle vadi sistemlerinin kanalize olmuş rüzgârları saptırması nedeniyle güneydoğu Alanya'da belirgin bir yön olarak görülür. Dağlık-Tepelik alanın derin vadilerle yarılmayan kesimleri, kuzeyden ve kuzeybatıdan kente gelen rüzgârları adeta bir duvar gibi engeller. A.SÜR "Bu nedenle batı rüzgârlarının doğrultu değiştirerek güneybatı rüzgârları şeklinde kıyıya geldiğini bunlarında kışın yağışlara ve karasızlıklara yol açtığını belirtmektedir ⁶ .

---

⁶Sür, A. : Alanya'nın İklimi, s: 47-49

B. Rüzgar Frekansı

Alanya meteoroloji istasyonunun verilerinden faydalanarak rüzgar esis frekanslarının yüzdeleri hesap edilmiştir.

TABLO: 6. ALANYA'DA AYLIK RÜZGAR FREKANSI
İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1951-1985 (35 yıl)

YÖNLER	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	ORTALAMA
NNE	2.5	1.8	3.4	3.1	1.9	2.2	2.1	2.2	2.4	2.3	2.0	2.2	2.3
NE	6.4	5.9	5.9	5.4	5.8	6.0	6.2	8.6	7.5	7.3	4.6	7.6	6.4
ENE	20.7	21.0	21.2	19.3	16.4	16.0	18.8	23.2	24.4	24.6	28.4	22.1	20.9
E	19.3	18.8	16.0	12.7	12.0	11.3	11.3	9.2	11.7	15.9	16.4	21.5	14.2
ESE	11.9	9.6	7.6	7.7	8.7	9.9	6.6	4.8	4.6	5.4	8.3	11.1	8.0
SE	9.1	6.5	6.6	8.0	9.7	10.6	10.4	8.0	6.3	5.4	5.6	7.8	7.8
SSE	2.6	2.9	2.9	2.1	2.4	2.4	1.8	1.6	1.6	1.5	1.6	2.9	2.2
S	2.6	3.8	4.2	5.4	5.5	6.9	6.7	6.5	4.6	2.7	2.3	2.7	4.4
SSW	6.1	7.2	8.8	10.1	13.4	13.0	14.5	13.9	13.4	9.5	6.9	6.4	10.3
SW	5.1	7.2	8.0	9.1	7.9	7.3	7.5	7.8	9.4	9.1	8.5	5.3	7.7
WSW	3.1	3.1	3.4	3.5	3.6	3.5	3.1	3.2	3.5	4.9	4.3	3.0	3.5
W	5.3	6.1	7.1	6.4	5.4	4.1	3.3	4.2	3.6	5.9	7.0	4.8	5.3
WNW	1.7	1.8	2.0	2.8	2.6	2.1	2.7	2.0	1.6	1.3	1.8	1.5	2.0
NW	1.7	2.1	2.1	1.5	1.8	1.9	2.4	2.5	1.9	1.8	1.4	1.6	1.9
NNW	1.2	1.2	1.3	1.5	1.9	2.1	1.2	1.2	1.9	1.6	0.8	1.2	1.4
N	0.6	0.7	0.9	1.1	0.9	0.8	0.7	1.1	1.2	0.6	0.4	0.5	0.8

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

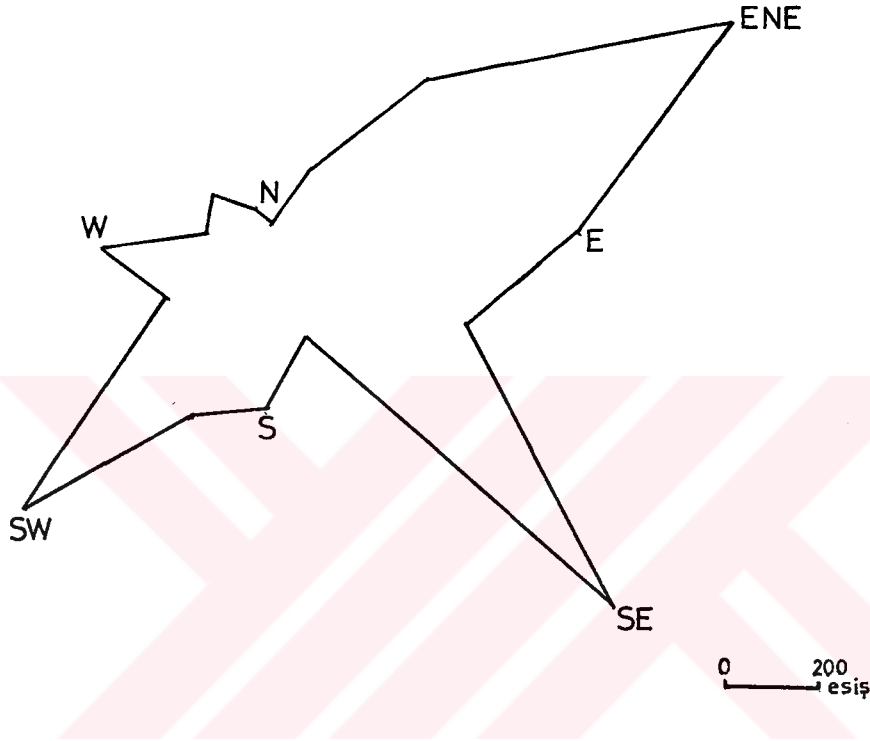
TABLO: 6. incelenecek olursa kış aylarında frekansı en fazla olan yönün ENE olduğu görülür. Bunu E ve ESE yönleri takip etmektedir. Kışın Aralık ayında ise en fazla rüzgâr frekansı 22.1 değerine ulaşmaktadır. A.SÜR " Akdeniz üzerindeki yerli siklon alanlarının yer değiştirdikçe, kıyıda esen rüzgâr sektörünün de yer değiştirdiğini belirtmiş ve kışın kaynaklarını polar cephe ve alizelerden alan gezici minimumların etkisiyle kararsız havaların görüldüğünü ifade etmiştir ⁷ . İlkbaharda Akdeniz'de karasız hava kütlelerinin yer almasına rağmen hakim rüzgâr yönü yine ENE'dur. Ancak ilkbaharın başı ile sonu arasında ENE daki hakim rüzgâr yönünde frekansın biraz düştüğü görülür. Bu, Nisan ayından itibaren Kış koşullarının sona ermesine bağlıdır. TABLO: 6 'da bu durumu açıkça görmek mümkündür. Bu aydan itibaren güney ve doğu sektörlü rüzgârlarda kuvvetlenme görülür. Yazın en hızlı rüzgâr frekansına sahip yön yine ENE olup 23.2'lik bir değere sahiptir. Sonbaharın başlarından itibaren ise güneydoğudan esen rüzgârlarda azalma görülür, ancak bu defa da NNE ve SE'yönlerinden esen Rüzgârlarda artış görülür. Gerek TABLO: 6'da ve gerekse Alanya'nın Yıllık Ortalama Rüzgâr Günlünde (GRAFİK: 5) görüldüğü gibi bütün yıl hakim rüzgâr yönü ENE'dur, bunu E, ESE ve SSW yönleri izlemektedir.

---

⁷-a.g.e. s: 58-59

GRAFİK: 5. ALANYA 'NIN YILLIK ORTALAMA RÜZGAR GÜLÜ

C. Etkin Rüzgar Hızı

a) Aylık Ortalama Rüzgar Hızı

Alanya'da aylık ortalama rüzgar hızına dikkat edecek olursak (TABLO:7) 12 ay arasında fazla bir farkın bulunmadığı görülür.

TABLO: 7. ALANYA'DA AYLIK ORTALAMA RÜZGAR HIZI
İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1965-1985 (21 yıl)

AYLAR	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK ORTA.
Rüzgar Hızı (m/sn)	2.6	2.4	2.2	2.0	1.7	1.8	1.8	1.7	1.8	1.9	2.1	2.4	2.0

KAYNAK: B. D. Meteoroloji Gn. Md. Bilgişlem Merkezi Verileri

Tabloda maksimum değerler kış aylarına aittir. En yüksek değer 2.6 m/sn ile Ocak ayında görülür. En düşük rüzgar hızı ise Sonbahar aylarındadır. Nitekim Eylüldeki rüzgar hızı 1.8 m/sn. dir. Yıllık ortalama rüzgar hızı ise 2.0 m/sn olarak kaydedilmiştir.

Görüldüğü gibi Alanya'da rüzgar hızı fazla olmamakla beraber yılın her ayında insan faaliyetlerini etkileyecek bir esiş vardır. Rüzgar hızı özellikle, kentteki hava sirkülasyonunu sağlayacak ve hatta kentsel hava kirliliğini temizleyecek niteliktedir. İleriki bölümlerde değineceğimiz gibi, kıyının gerisindeki dağlık üniteleri kateden vadilerden kanalize olan rüzgarlar kente ulaşmakta ve genel bir serinleme yaratabilmektedir. Bu arada rüzgar hızının da insanları rahatsız edebilecek düzeyde olmaması olumlu bir konudur.

b) Aylık Ortalama Rüzgâr Hızının Günlük Değişimi

Aşağıdaki tablo'da (TABLO:8) Alanya'da aylık ortalama rüzgâr hızının günlük değişimi görülmektedir.

TABLO: 8. ALANYA'DA AYLIK ORTALAMA RÜZGÂR HIZININ GÜNLÜK DEĞİŞİMİ

İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1950-1970 (21 yıl)

AYLAR	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK ORTALA.
S:7.00 de Ort.Rüz. Hızı m/sn	1.8	1.7	1.6	1.2	1.2	1.3	1.3	1.1	1.0	1.0	1.2	1.6	1.3
S:14.00 de Ort.Rüz. Hızı m/sn	2.6	2.9	3.0	2.8	2.7	2.7	2.6	2.6	2.2	2.2	2.0	2.2	2.5
S:21.00 de Ort.Rüz. Hızı m/sn	1.8	1.7	1.4	1.0	0.8	0.7	0.6	0.6	0.7	0.8	1.1	1.4	1.1

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md. Bilgişlem Merkezi Verileri

Buna göre Alanya'da rüzgâr hızı max. değerine gün ortasında yani saat 14.00'da,min. değerine ise gece yani 21.00'da erişmektedir. Sabah ölçümlerinde ise (7.00) akşama yakın değerler kaydedilmiştir.

Ancak burada konuyu turizm açısından ele almamız gerektiği kanaatindeyiz. Yılın her ayında öğlen değerleri hem yüksektir hem de aylar arasında belirgin bir fark yoktur. Örneğin saat 14 itibarıyla, en yüksek değer

Mart ayındadır ve 3.0 m/sn dir, en düşük değer ise Kasım ayında 2.0 m/sn dir. Burada deniz turizmi açısından rüzęar hızının yine olumlu bir etkisi görölmektedir. Çünkü öğlen saatlerinde en fazla değerine ulaşan rüzęar, ancak denizde yapılma imkanı bulunan bazı spor ve eğlen-celere olanak vermektedir. Ülkemizde özellikle son yıllarda gelişmeye başlayan ,sörf, vindsörf, paraşüt, delta-kanat vb. sporlar deniz turizmimize canlılık getirmiştir. Alanya kıyıları bu tür aktiviteler için göröldüğü gibi hem rüzęar bakımından hem de kıyı şekli (morfolojisi) bakımından olumluluk göstermektedir.

Deniz turizminde özellikle öğlen saatlerinde canlılık olduğı kabul edilir. Alanya'da öğlen saatlerinde rüzęarın hız kazanması yukarıda bahsettiğimiz spor ve eğlencelerin yapılmasına imkan sağlamış, böylece deniz turizmi yeni bir boyut ve canlılık kazanmıştır. Ancak bu konuda turistik tesislerde yeterince eğitilmiş eleman ve malzemenin bulunmaması önemli bir eksikliktir. Alanya'da ayrıca, kıyının hemen gerisinde yükselen dağlık kesimden, kanatla uçuş sporları da yapmak mümkündür.

4. Yağış

A. Genel Yağış Koşulları

Bundan önceki bölümlerde değindiğimiz iklim koşullarının Alanya'da kentleşme ve turizmi olumlu yönde

etkilediği görülmüştür. Yağış konusunu ele alırken gerek yıllık yağış miktarının gerekse bu miktarın aylara dağılımlarının buradaki beşeri faaliyetleri yine desteklediği görülecektir. İnsan faaliyetlerini en çok etkileyen iklim özelliklerinden biri olan yağış, bilindiği gibi genel cephelere ve yerel coğrafi faktörlere bağlı olarak bir yeri etkilemektedir. Morfoğrafik özellikler konusunda gördüğümüz gibi Alanya kenti, kıyının hemen gerisinde yükselen Toros Dağlarının denize (güneye) dönük yamaçlarında ve kıyı ovası üzerinde kurulmuştur. Genel olarak çevresinde ise yine Toros kütesinin dağlık-tepelik alanları ile yamaçları ve yer yer daralıp genişleyen kıyı ovaları yer almaktadır. Kuzeyi kapalı olan kentin güneyi ise denize tamamen açıktır.

Kışın Akdeniz üzerinde karşılaşan polar ve tropikal hava kütlelerinin getirdiği yağışlar burada da görülür. Kentin denize açık oluşu nemli havanın kolayca içeri girmesini sağlar ve ovanın hemen gerisinde yükselen dağlık alanın yamaçlarında adyabatik soğumaya uğrayan nemli hava etkili yağışlara neden olur. İlbahar aylarında yağış miktarı azalmaya başlar. Bu mevsimde Akdeniz üzerindeki depresyonların zaman zaman etkisi görülür. Nadiren orajlı yağışların görüldüğü Alanya'da Yaz kurak bir dönemdir. Yazdan Sonbaharın ilk aylarına geçiş tedrici olur. Ancak Sonbaharda sıcaklığın düşmeye başlaması ve genel hava sirkülasyonundaki değişiklik nedeniyle yağışlar etkisini göstermeye başlar.

B. Alanya'da Yağışın Mevsimlere Dağılımı

TABLO: 9 da görüldüğü gibi Alanya'da yağışların önemli bir bölümü Kış ve Sonbahar aylarında düşmektedir.

TABLO: 9. ALANYA'DA YILLIK YAĞIŞ MİKTARININ MEVSİMLERE DAĞILIMI

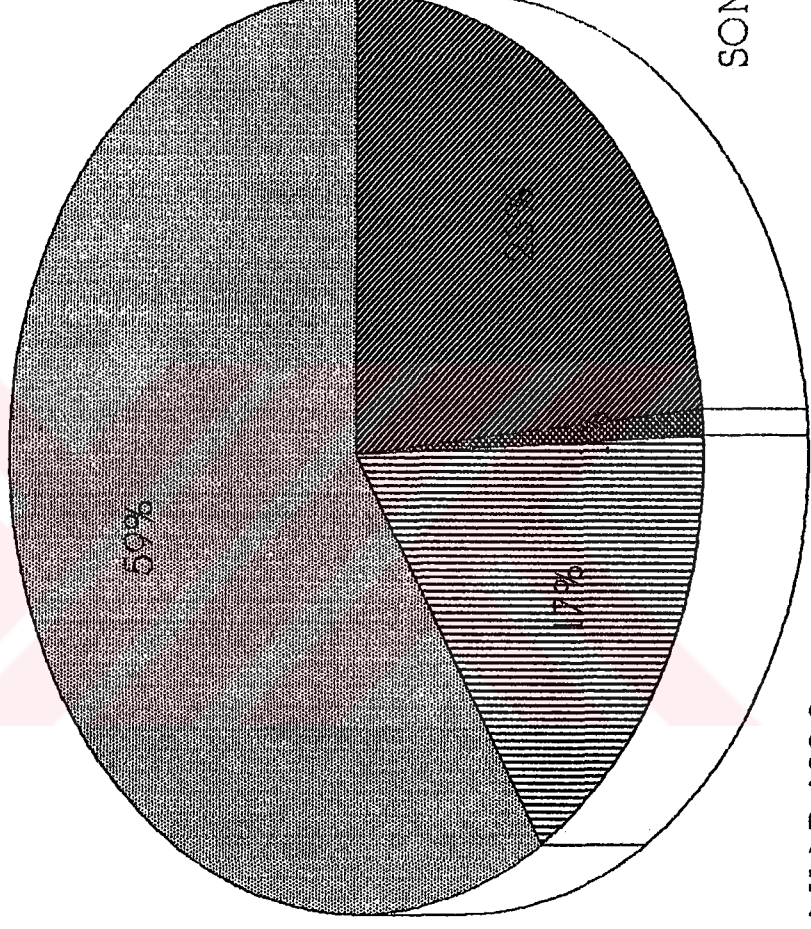
MEVSİM	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Yag.Ort. (mm.)	645.2	183.8	10.1	256.3

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İş.Şn.Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

Kış yağışları 645.2 mm.yi bulmaktadır. İlkbahara doğru ise yağışlarda yazı göre (Yazı 100 kabul ettiğimizde) yaklaşık %28'lik bir yağış azalması olmaktadır. Yaz mevsimi Alanya için belirgin bir kurak dönemdir. Tüm Yaz boyunca 10 mm.lik bir yağış görülür ve yine Kış aylarının yağışı ile bir ilgi kurarsak: yaz ayları kışa göre yaklaşık %1.5 oranında bir yağışa sahiptir. Alanya'da mevsimler arasında çok fazla yağış farkı görülmektedir. Nitekim bu durum GRAFİK: 6' da da belirgindir. Toplam yağışların %59'u Kışın, %17'si ilkbaharda, %0.7 si Yazın, %23'ü ise Sonbaharda düşmüştür. Burada Yaz ayları kurak ancak turizm için elverişli bir ay olarak belirmiştir.

**GRAFİK 6: ALANYA'DA YILLIK YAĞIŞ
MİKTARININ MEVSİMLERE DAĞILIMI
(mm)**

KIŞ 645.2

İLKBAHAR 183.8

YAZ 101

SONBAHAR 256.3

**KAYNAK: B.D. Meteor. İş. Gn.Md.
Bilgişlem Merkezi Verileri**

C. Alanya'da Yağışın Aylara Dağılımı

TABLO 10. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA YAĞIŞIN AYLARA DAĞILIMI
(1952-1989 /mm)

YILLAR	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK
1952	167.8	207.8	75.3	13.6	50.3	0.0	0.0	0.0	0.0	13.6	304.3	365.9	1198.6
1953	466.5	151.1	87.6	15.4	11.9	0.9	0.0	0.0	14.6	18.4	58.8	69.9	895.1
1954	371.5	154.2	64.1	94.8	45.8	0.0	0.0	0.0	30.2	112.0	211.5	458.9	1543.0
1955	254.8	84.7	130.4	50.1	4.4	0.0	0.0	1.6	0.9	70.0	140.1	197.9	934.9
1956	204.0	261.7	49.9	20.7	33.7	0.0	0.0	0.0	2.0	46.5	27.1	102.6	748.2
1957	120.5	53.8	136.5	35.5	62.2	7.8	4.3	0.0	12.6	43.1	147.8	274.2	898.3
1958	297.2	78.8	192.4	15.7	20.4	22.2	0.1	0.0	46.8	60.2	41.0	264.5	1039.3
1959	376.2	16.3	2.4	20.5	9.3	0.0	6.5	0.1	2.0	108.5	171.0	279.0	991.8
1960	113.7	70.1	173.3	24.1	45.0	7.3	0.0	0.0	17.7	37.0	88.6	144.2	731.0
1961	148.8	359.2	47.7	28.6	21.5	0.2	0.0	0.0	0.0	66.2	49.1	394.3	1115.6
1962	160.5	167.9	64.3	53.5	96.8	0.0	0.0	0.0	84.2	114.9	1.7	492.6	1236.4
1963	355.5	251.5	196.5	39.4	56.4	9.2	1.1	0.0	3.9	36.5	101.2	50.9	1102.1
1964	91.3	299.8	31.9	1.8	32.7	0.0	0.0	0.0	27.0	0.0	146.0	156.6	787.1
1965	179.6	305.8	30.7	57.5	74.5	1.2	25.8	0.0	0.0	84.7	112.4	252.7	1124.9
1966	475.1	71.3	116.7	10.9	27.3	0.0	0.0	0.0	59.5	0.0	158.0	349.5	1268.3
1967	252.7	198.0	177.8	147.8	4.2	14.7	0.0	0.0	1.2	54.7	193.3	242.1	1286.5
1968	291.4	130.9	78.5	144.1	14.4	0.8	0.0	11.8	60.2	124.5	443.8	322.9	1623.3
1969	256.2	73.2	126.9	40.4	22.4	0.1	0.0	0.0	0.0	37.3	63.1	300.8	920.4
1970	150.3	264.2	211.2	6.4	49.5	0.4	0.0	0.0	0.0	78.8	228.9	179.9	1169.6
1971	42.5	189.6	110.3	87.9	5.8	15.6	0.0	4.1	15.0	1.5	178.2	76.1	726.6
1972	123.3	181.9	45.3	120.7	49.0	23.6	3.7	0.0	5.1	114.8	24.7	5.4	697.5
1973	92.6	105.3	43.7	50.9	0.4	1.9	0.0	0.0	0.0	176.9	128.4	126.6	726.7
1974	149.2	86.0	82.0	12.8	13.2	0.7	0.0	0.0	101.1	48.4	235.8	408.0	1137.2
1975	375.7	229.1	23.4	99.3	85.2	17.6	0.0	0.0	0.0	67.3	193.2	119.5	1210.4
1976	209.1	138.1	89.4	123.5	70.9	3.2	4.4	4.7	2.6	209.1	258.9	318.4	1432.3
1977	228.1	89.6	81.9	99.9	1.5	3.1	2.0	0.0	9.2	3.0	38.1	297.4	853.8
1978	215.3	298.2	170.3	73.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0	432.1	14.8	184.5	1391.2
1979	160.3	105.5	77.1	29.8	21.7	28.7	0.0	0.8	0.0	80.0	213.6	273.1	990.6
1980	355.1	195.0	151.4	20.4	48.1	13.9	0.0	0.0	2.1	31.8	119.4	225.3	1162.5
1981	710.4	254.3	92.7	49.3	18.0	2.0	6.5	0.0	0.0	58.9	203.3	375.0	1170.4
1982	171.5	55.3	128.1	49.5	11.5	12.7	2.1	16.4	5.3	113.7	40.1	111.4	717.6
1983	174.9	219.9	189.6	69.1	1.5	5.1	10.3	0.0	3.1	69.3	341.0	237.5	1321.3
1984	318.7	131.8	85.5	229.0	0.0	0.0	58.3	0.0	0.0	0.0	257.4	114.7	1195.4
1985	410.7	160.5	67.1	32.3	22.6	2.2	0.0	0.0	0.8	158.8	393.2	86.4	1334.6
1986	250.2	118.4	9.1	44.4	39.1	11.7	0.0	3.5	33.2	1.5	95.3	275.4	881.8
1987	285.2	93.2	273.4	69.3	210.5	20.6	27.7	0.0	0.0	17.3	101.1	210.2	1309.5
1988	95.0	245.3	230.4	130.2	69.7	0.2	3.5	0.7	9.9	284.8	476.4	220.8	1766.9
1989	148.4	41.2	59.2	0.0	6.4	0.4	0.0	0.0	0.0	142.4	282.3	172.5	852.8
ORTALA.	243.4	161.5	105.4	58.2	35.7	6.0	4.1	1.1	14.5	82.0	165.3	230.0	1092.0

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri 6n. Md. Bilgişlem Merkezi Verileri

Yukarıdaki tabloda Alanya'da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı görülmektedir. Buna göre (38 yıllık dönemin ortalamasında) yıllık yağış miktarı 1092 mm.dir. Uzun yıllar ortalamasını yansıtan bu tabloda en yağışsız geçen yılda bile 650 mm. den fazla ölçüm yapılmıştır. En yağışlı geçen yılda ise (1988 yılı) 1750 mm.den fazla yağış kaydedilmiştir. Bu durum tamamıyla yağış getiren depresyonların gücü ile ilgilidir. Tabloda dikkat çeken diğer bir husus Yaz mevsimi yağışlarının ondalık değerlerle belirtilecek kadar az olmasıdır.

TABLO: 11'de ve GRAFİK: 7'de Alanya'da Yıllık Toplam Yağışın Aylara Dağılımı görülmektedir.

**TABLO 11. ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA YAĞIŞIN
AYLARA VE GÜNLERE DAĞILIMI (mm.)**

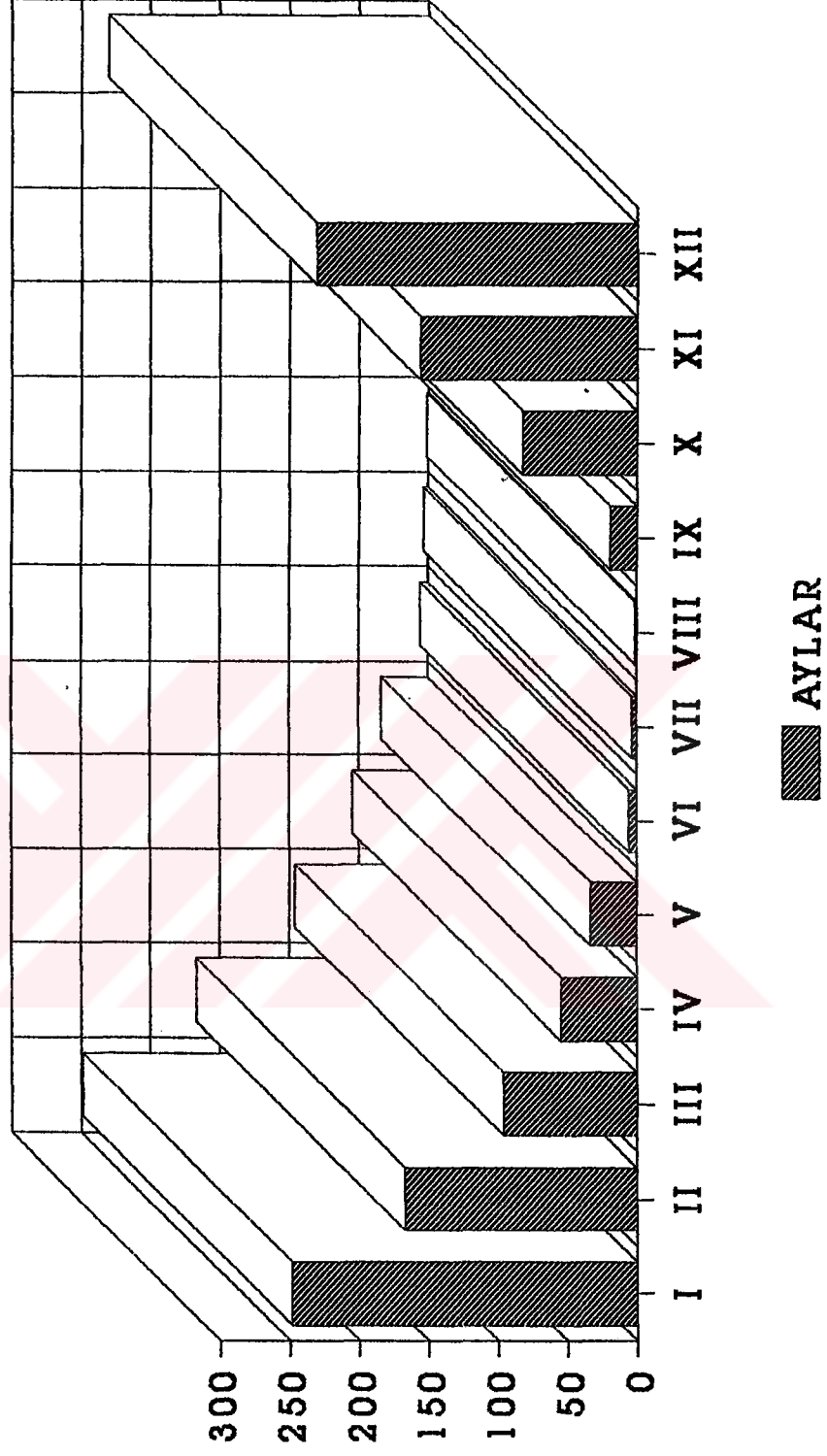
İstasyon Adı: Alanya

Rasat Süresi: 1938-1988 (50 yıl)

AYLAR	1.10 GÜN	2.10 GÜN	3.10 GÜN	AYLIK ORTALAMA
OCAK	87.7	70.7	90.0	248.4
ŞUBAT	68.0	62.1	36.7	166.8
MART	36.4	35.0	24.5	96.0
NISAN	16.5	23.2	14.5	54.3
MAYIS	15.9	11.7	5.8	33.5
HAZİRAN	4.4	0.9	0.3	5.6
TEMMUZ	1.6	0.0	1.9	3.5
AĞUSTOS	0.1	0.3	0.6	1.0
EYLÜL	5.4	5.1	8.5	19.0
EKİM	12.8	27.0	42.0	82.0
KASIM	48.2	45.4	61.7	155.3
ARALIK	70.7	67.3	92.0	230.0
YILLIK TOPLAM DEĞER: 1095.26				

KAYNAK: B. D. Meteoroloji İşleri Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

**GRAFİK 7: ALANYA'DA YILLIK ORTALAMA
YAĞIŞIN AYLARA DAĞILIMI
(mm)**

**KAYNAK: B.D. Meteor. İş. Gn.Md.
Bilgişlem Merkezi Verileri**

Alanya'da en fazla yağış alan ay Ocak ayı (248.4 mm.), en kurak ay ise Ağustos ayıdır(1 mm.) . Bu iki ay arasında ise bariz bir fark vardır (247 mm.) . Kış aylarından Yaz aylarına doğru hızlı bir yağış azalması, yazın belirgin bir kuraklık ve bunu takip eden Sonbahar aylarında ise (Eylül ayı hariç) tedrici bir yağış artışı görülür. GRAFİK: 7'de Alanya'da Ortalama Yağışın Aylara Dağılımında bütünüyle yaz aylarında ve bunu takip eden Eylül ayındaki belirgin kuraklık daha açık izlenmektedir. Hatta TABLO'dan da görüldüğü gibi Ekim ayının ilk 20 günlük periyodunda bile yağış azdır (27.00 mm.) . Bu durum turizm için çok uygun bir koşul sağlamaktadır. Daha önceki bölümlerde gördüğümüz gibi bu ayda sıcaklık ve deniz suyu sıcaklıkları da yüksektir. Böylece Alanya'da uzun bir turizm sezonu doğmaktadır.

5. Alanya'nın İklim Özelliklerini Başlıca

Turizm Merkezleri ile Kısa Bir Karşılaştırma

Çalışmamızın Alanya'nın iklim özellikleriyle ilgili bu son bölümünde, Alanya ile bazı önemli turizm merkezlerimizi iklim açısından özet bir karşılaştırma yapma gereksinimi duyduk. Alanya'nın Akdeniz kıyısında olduğunu da göz önüne alarak, Ege Denizi Kıyısından Bodrum, Marmara Denizi kıyısından Yalova ve Karadeniz kıyısından Inebolu'yu karşılaştırma amacıyla seçmiş bulu-

nuyoruz. Karşılaştırmada Alanya-Bodrum-Yalova ve Inebolu'nun: Yıllık ortalama Sıcaklık, deniz suyu sıcaklığı ve yıllık yağış toplamları esas alınmıştır.

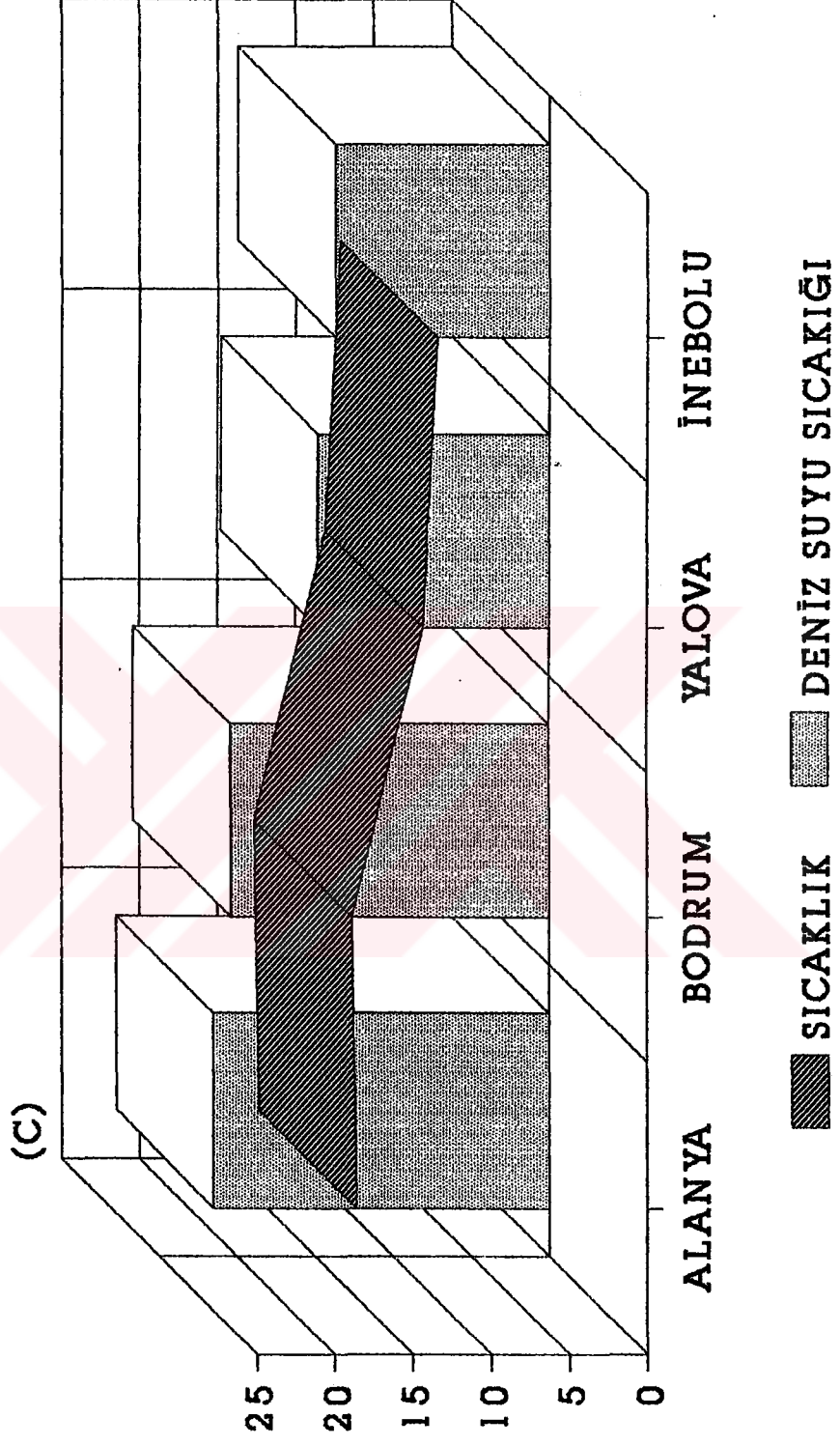
TABLO: 12. ALANYA-BODRUM-YALOVA VE INEBOLU'DA SICAKLIK, DENİZ SUYU SICAKLIĞI VE YAĞIŞ ORTALAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İSTASYONUN ADI	SICAKLIK (C)	DENİZ SUYU SICAKLIĞI (C)	YAĞIŞ (mm)
ALANYA	18.6	21.5	1095.3
BODRUM	18.9	20.4	752.1
YALOVA	14.3	14.8	748.4
INEBOLU	13.4	13.7	1024.6

KAYNAK: B. D. Meteoroloji Gn. Md. Bilgi İşlem Merkezi Verileri

Yukarıdaki TABLO:12'de ve GRAFİK: 8'de her 4 merkezinde meteorolojik veriler görülmektedir. Buna göre, Alanya ve Bodrum arasında yıllık ortalama sıcaklık farkı fazla değildir. Bu fark ancak 0.3 'C'yi bulmaktadır. Ancak kuzeye doğru gidildikçe sıcaklığın hızla düştüğü görülür. Nitekim Marmara denizi kıyısındaki Yalova'da yıllık ortalama sıcaklık 14.3 'C'ye düşmüştür. Hatta Inebolu'da yıllık ortalama sıcaklık 13.4 'C'dir. Böylece güneydeki Alanya ile kuzeydeki Inebolu arasındaki yıllık sıcaklık ortalaması farkı 5.2 'C'yi bulmaktadır. Bu durum GRAFİK: 8 de daha açık olarak takip edilmektedir. Sıcaklığın gidişine bağlı olarak, güneyden kuzeye doğru gidil-

**GRAFİK 8: ALANYA-BODRUM-YALOVA VE
İNEBOLU'DA YILLIK ORTALAMA SICAKLIK
VE DENİZ SUYU SICAKLIKLARI**

**KAYNAK: B.D. Meteor. İş. Gn. Md.
Bilgi İşlem Merkezi verileri**

dikçe deniz suyu sıcaklığında da düşme olmaktadır. Ancak burada bir husus; Bodrum'da yıllık ortalama sıcaklığın Alanya'ya göre az da olsa yüksek olmasına karşın, Alanya'nın deniz suyu sıcaklığı Bodrum'unkine göre ortalama 1 'C' daha yüksektir. Araştırmalarımıza göre bunu nedeni Bodrum meteoroloji istasyonunun deniz suyu sıcaklığı yaptığı yerde deniz akıntısının bulunmasıdır. Bu da deniz suyu sıcaklığını düşürmektedir.

Deniz suyu sıcaklığı Yalova'da 14.8 'C ve Inebolu'da ise 13.7 'C'dir. GRAFIK: 8'de görüldüğü gibi Alanya ve Inebolu arasında deniz suyu sıcaklığı farkı oldukça fazladır (7.8 'C).

Konuyu yağışlar itibarıyla ele aldığımızda daha değişik bir değer ortaya çıkmaktadır. Bu defa Anadolu'yu güneyden ve kuzeyden etkileyen depresyonlar ve orografik koşulların etkileri daha da belirlemektedir. Nitekim bu 4 istasyon arasında en fazla yağış alan merkez Alanya olarak görülmektedir. Ancak Alanya'da yıllık toplam yağışın çok büyük bir bölümü (daha önce bahsettiğimiz gibi) Kış mevsiminde toplanmıştır. Yazın ise belirgin bir kuraklık vardır. Alanya ile Bodrum arasındaki orografik koşulların farklılığı nedeniyle Alanya'da daha fazla yağış olmaktadır. Kuzeydeki istasyonlardan Yalova'da yağış 748 mm.'yi Inebolu'da ise 1025 mm.'yi bulmasına karşın, yazın Alanya kadar belirgin bir kuraklık olmadığı gibi, az da olsa yaz yağışları görülür.

İKİNCİ BÖLÜM
ALANYA'NIN KENTLEŞME ÖZELLİKLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYA'NIN KENTLEŞME ÖZELLİKLERİ

I. ANADOLU'KENTLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ VE ALAYE

Anadolu Yarımadası, coğrafi potansiyelinin beşeri faaliyetlere elverişli olması nedeniyle yoğun bir iskâna uğramıştır. Anadolu'da bugünkü yerleşme alanları içinde, ilk kuruluş tarihleri İsa'nın doğumundan 6800 yıl öncesine kadar dayanan kent yerleşmeleri bulunmaktadır (Çatalhöyük gibi)⁸. Asya ile Avrupa arasında doğal bir köprü konumunda olan Anadolu, üzerinde pek çok medeniyet yaşamış ve Anadolu'da bulunmuş her medeniyet döneminde gelişmiş kentler kurulmuştur. Bunda da Anadolu'nun coğrafi koşullarının ve bu koşulların insan kültürüne, yaşayışına aksetmesinin büyük etkisi vardır. Nitekim Anadolu'da sadece Neolitik ve Mezolitik kentler değil Antik dönemde de oldukça gelişmiş kentler görülür⁹.

1071'den sonra Anadolu'nun Türkleşmeye başlamasıyla burada hem yerleşme alanları hem de kentler

---

⁸Çatalhöyük o dönemde, 9 000 kişinin yaşadığı önemli bir kent durumundadır

⁹Miletos, Priene, Ephesus kentleri bunun en güzel örnekleridir

gelişmiştir. Burada şunu belirtmemiz gerekir ki kent oluşturma ve kentli yaşam tarzını Türk milleti çok uzun yıllar önce benimsemiştir. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde burada buldukları mevcut kentlere yerleşerek burada yaşamaya başlamamışlar, kentleri kendi kültür ve yaşayış tarzlarına göre yeniden imar etmişlerdir. Nitekim Alâaddin Keykubat Alanya'yı aldıktan sonra, onu yeniden imar etmesinde de bu özellik görülür. Türkler'in sosyal yapısı kentlerde yaşamaya ve kentleri oluşturmaya diğer milletlerden daha yatkındır ve Türkler'de kentleşme olgusu onların Anadolu'ya gelmelerinden çok daha önceleri başlamıştır. Türkler'in Anadolu'ya girmelerinden önce meydana getirdikleri yerleşme sistemleri incelendiğinde ileri ve gelişmiş kentlerde yaşadıkları bilinmektedir¹⁰ .

Kentleşme ve kentlerde yaşama Türk milletine bir yaşam formu olarak günümüzün gelişmiş milletlerinden çok daha önce yerleşmiştir. Hatta kent kelimesi sadece günümüzün modern kentleri için yeni kullanılmaya başlanmamıştır. Anadolu insanı kent kavramını oldukça uzun bir süredir kullanmaktadır. İslamiyetin Türkler tarafından kabulünden önce şehir anlamına gelen "Balık" sözü kullanılmaktadır. Daha sonra XI.yy.da Karahanlı

10- "Örneğin Semerkant ileri ve refah içinde bir kenttir. Ticaret merkezi de olan bu kentin çevresi bereketli topraklarla çevrilidir. Buranın halkı uygar ve zanaatkar kişiler olarak yetişmektedir. Türk şehirlerinin özelliklerini Anglo Sakson İngiltere'sindeki şehirlerde rastlamak mümkün değildir"

H. C. Wees, : The Outline of History, Vol: II, New York, 1961
Nakleden: Arsel, İ. : Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına, s: 94

Türkleri ve Oğuz Türkleri "Balık" kelimesi yerine "Kend" kelimesini kullanmaya başlamışlardır. Böylelikle "Kend" kelimesi günümüze "Kent" olarak ulaşmıştır^{11, 12}.

Gerek IX.yy.-XII.yy. Arasındaki Selçuklular döneminde ve gerekse XIII.yy.-XIX.yy Arasındaki Osmanlılar Döneminde Anadolu'daki Türk kentleri birbirlerine oldukça benzeyen yapısal özellikler göstermişlerdir. Bunda da Türklerin kültürel, dini, idari, askeri ve ticari yapısının etkisi vardır. Yukarıdaki faktörler Cumhuriyet öncesinde Anadolu kentlerinin gelişiminde yönlendirici faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz gibi Alanya'nın da Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerindeki kentsel gelişiminde kültürel, dini, idari, askeri ve ticari yapısının etkisi bariz olarak görülmektedir. Nitekim bir genelleme yapacak olursak (Alanya'da bu genellemenin içindedir) Cumhuriyet öncesindeki Türk kentlerinde dini olarak camiler öncelikle kentin merkezinde yapılmıştır. Daha sonra bu merkezin çevresinde camiler oluşturulmuştur. Camilerin kentin merkezinde olmasının nedeni; cemaatin burada toplanmasını, (Cem olmasını), birbirleri ile kişisel ve kültürel olarak ilişkisinin sağlanmasıdır. Yine bu kentlerde medreselerin, vakıfların, hayrat ve imarethanelerin oldukça fazla olarak bulunması sosyal ve kültürel hayattaki gelişmişliğin bir

---

¹¹-Sümer, F. : Eski Türklerde Şehircilik, s: 1

¹²-Ögel, B. : Türk Kültür Tarihine Giriş, Cilt: I, s: 175

ifadesidir. Bu kentler içindeki devamlı çarşılar ve pazar yerleri ticari hayattaki canlılığı sağlamaktadır. Bu kentlerin diğer bir özelliği ise, çoğunun kale içinde gelişmesi, kent geliştikçe kale surlarının genişletilmesidir.

Çalışma alanımız olan Alanya'nın eski kent dokusunu yukarıda bahsettiğimiz özelliklerle karşılaştırdığımızda: Kentin oldukça geniş bir mekan kaplayan kale içinde kurulması (Alanya Kalesinin büyüklüğü kentin o dönemlerdeki gelişmişliğini de göstermektedir), kale içinde camilerin bulunması, kentin çeşitli yerlerinde vakıflar, hayratlar ve medreselerin bulunması, ticari canlılığı sağlayan çarşı ve bedestenlerin bulunması tamamıyla yukarıda bahsettiğimiz "Türk Kenti" özelliklerini bize aksettirmektedir.

II. CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE KENTLEŞME VE ALANYA

Hızlı bir gelişim süreci içinde bulunan Türkiye'de, bu değişimin en belirgin coğrafi göstergelerinin başında hiç kuşkusuz giderek yoğunlaşan bir kentleşme olgusu gelmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülkemizdeki ekonomik sıkıntılara rağmen tüm yurttan yeni imar çalışmaları başlamış, savaş dönemlerinde yakılıp yıkılan kentler yeniden imar edilmiştir. Bu arada kentlerin gelişmesi ve özellikle kentsel yaşamın gelişim süreci yavaşlamıştır. Bu dönem Cumhuriyet'in İlanı'ndan 1950-

1955 yıllarına kadar olan bir süreci kapsamaktadır. Fakat giderek gelişen Türkiye'de: hızlı nüfus artışı, kırsal kesimde tarım teknolojisindeki ve üretimin örgütlenmesindeki köklü değişiklikler ve buna bağlı olarak kırsal nüfusun iç göçler yoluyla kentlere yönelmesi sonucu özellikle 1955 yılından sonra hızlı bir kentleşme süreci içine girmemizi sağlamıştır. Bunu takip eden yıllarda yurdumuzdaki ulaşım ağı ve araçlarının gelişmesi, sanayileşmenin hızlanması ve Alanya örneğinde olduğu gibi turizm faaliyetlerinin artması Türkiye'nin hızla kentleşmesine neden olmuştur.

Kanımızca bahsettiğimiz bu hızlı kentleşmeyi destekleyen bir kaç çalışma ve istatistikten bahsetmek de yerinde olacaktır: Ernst Reuter (1946), Ömer Celal Sarç (1948), Sadun Aren (1948); yapmış oldukları çalışmalarda o dönemlerde Türkiye'de bir kentleşme eğilimi olduğunu ancak bunun güçlü olmadığını belirtmişlerdir¹³. Bu tarihlerden çok kısa bir zaman sonra Fehmi Yavuz (1957), Ruşen Keleş (1961) ve yine Fehmi Yavuz (1984) Türkiye'de yukarıda bahsettiğimiz kentleşme hızının değişmiş olduğunu ve özellikle 1950 yılından itibaren yurdumuzun hızlı bir kentleşme süreci içine girdiğini belirtmişlerdir¹⁴.

GRAFİK : 9'da Türkiye'de Nüfusun Kentsel ve Kırsal Kesimlere Dağılımı görülmektedir. Buna göre 1927-1950 yılları arasındaki kentsel ve kırsal nüfusa dikkat

---

¹³Keleş, R. : Kentleşme ve Konut Politikası, s: 25

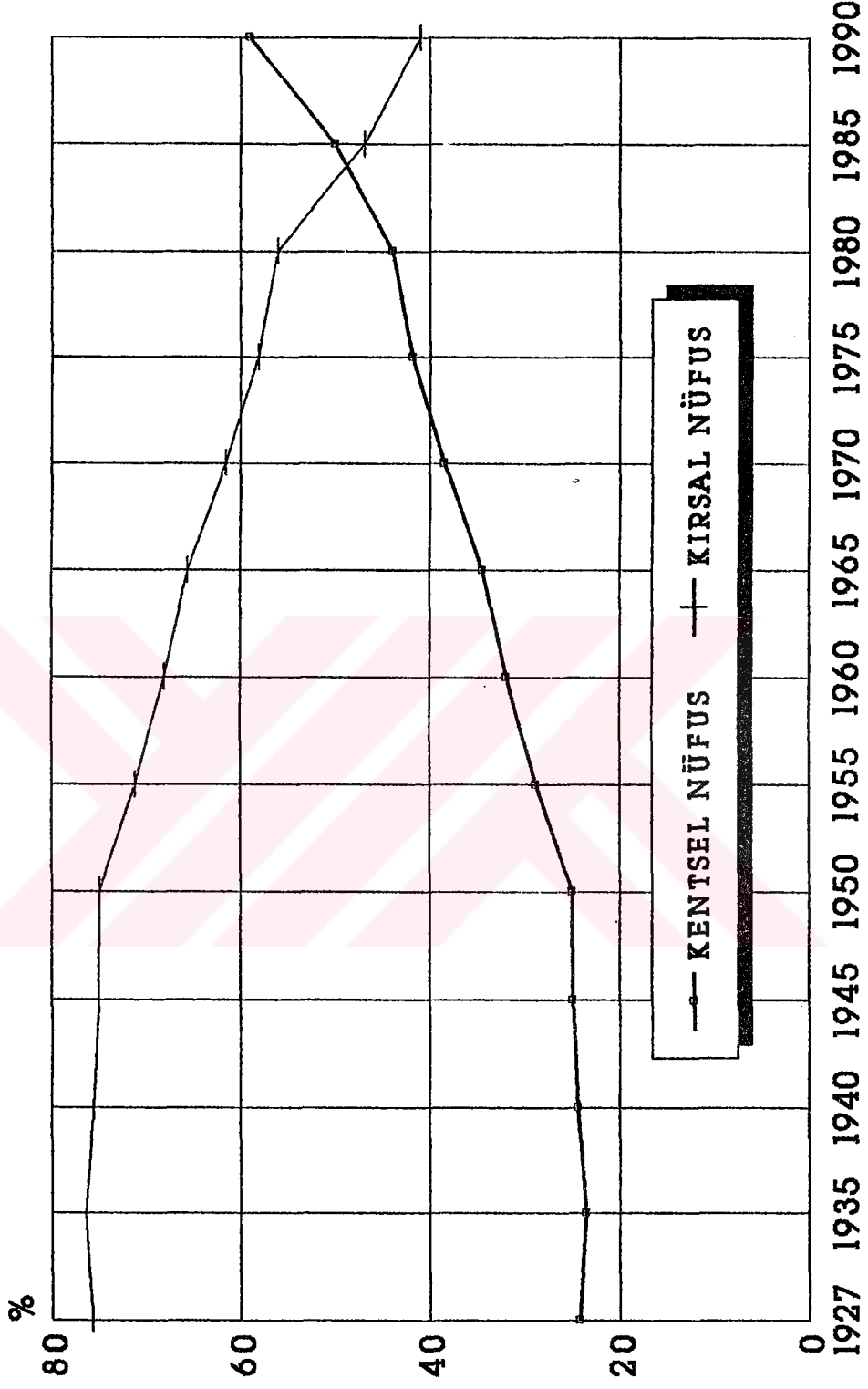
¹⁴a.g.e.

edecek olursak: grafiğimizde hemen düze yakın bir seviye görülür, yani kırsal ve kentsel nüfus oranları hemen hemen aynı kalmıştır. 1950 yılından itibaren ise kırsal nüfus hızla azalırken, kentsel nüfus hızla artmıştır. Grafikte 1980-1985 arasındaki dönemlerde ise kırsal ve kentsel nüfus oranları kesişmiştir. Nitekim 1985 nüfus sayımında kentsel nüfusumuz %53.03, kırsal nüfusumuz ise %46.97 olarak belirtilmiştir. Günümüz Türkiye'sinde ise kentsel nüfus hızla artarken kırsal nüfus azalmaktadır (1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre kentsel nüfus %59.01, kırsal nüfus %40.66'dır) ¹⁵.

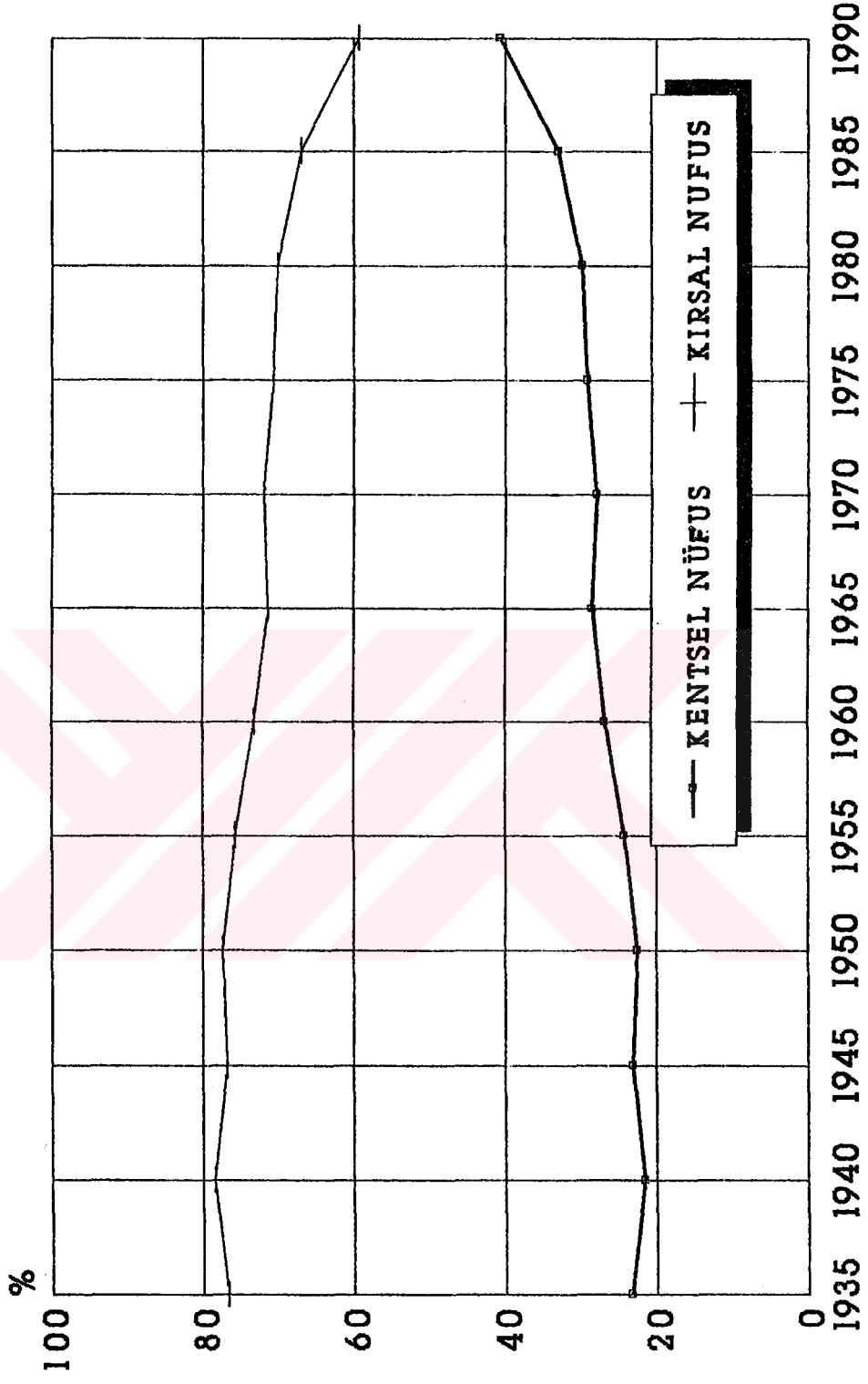
¹⁵ Türkiye İstatistik Yıllığı 1990, s: 36

**GRAFİK 9: TÜRKİYE'DE NÜFUSUN KENTSEL VE
KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1927-1990 /%)**

**KAYNAK: B.D.I.E. Genel Nüfus Sayımları
1927-1990**

**GRAFİK 10: ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE
KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1935-1990 / %)**

**KAYNAK: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları
1935-1990**

Alanya'daki kentsel ve kırsal nüfus arasındaki dengeye gelince: GRAFİK: 10'dan da izlenildiği gibi 1935 yılında kentsel ve kırsal nüfus arasında kırsal nüfusun lehine olmak üzere oldukça büyük bir fark vardır. Nitekim bu yılda kırsal ve kentsel nüfus arasındaki fark %53.31'dir. Yukarıdaki GRAFİK: 9 ve GRAFİK: 10'u mukayese edecek olursak; Alanya'da kentleşme olgusunun Türkiye geneline göre daha geç hız kazandığı görülür. Alanya'daki kentleşmeyi de gösteren GRAFİK: 10'da 1950 yılına kadar kentsel ve kırsal nüfusun kendi arasında çok küçük salınımlar aldığı (% 77.66-%78.41 arasında kırsal, %23.35-21.59 kentsel değerleri arasında bir salınım vardır) görülür. Grafik'te 1950 yılından itibaren Alanya'da kentleşme eğiliminin hızlanmaya başladığı görülür. Grafiğin eğrilerinden de farkedileceği gibi bu hız çok azdır. Halbuki Türkiye'deki kentleşmeyi belirten bir önceki grafikte (GRAFİK: 9) görüldüğü gibi Türkiye 1950 yılından itibaren hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Böylelikle Alanya'daki kentleşme hızı, Türkiye genelindeki kentleşme hızına göre daha geç başladığını ifade edebiliriz.

Alanya'da 1955 yılındaki kentsel nüfus %24.29, kırsal nüfus ise 75.71 olarak belirlenmiştir. GRAFİK:10 da Alanya'da 1955-1970 yılları arasındaki dönemde kırsal nüfusun giderek yavaş yavaş azalırken kentsel nüfusun aynı hızda attığı görülür. 1970 yılında kentsel nüfus %28.03, kırsal nüfus ise %71.97'dir. 1970

yılından itibaren Alanya'da turizmde hareketlenmeye başlamasıyla kentleşme hızı artmaya başlamıştır. 1980 yılından itibaren ise GRAFIK: 10'da kentsel ve kırsal nüfus eğrilerinde hızlı bir değişme görülür. Gerçekten de, özellikle 1980 yılından itibaren Alanya çok daha hızlı bir kentleşme eğilimine girmiştir, bu yıl kentsel nüfus %29.93, kırsal nüfus ise % 70.07 dir. 1990 yılı sayımlarına göre ise Alanya'da kentsel nüfus %40.63, kırsal nüfus %59.35'dir.

Alanya'da kentleşme olgusu aslında Cumhuriyet öncesi dönemde başlamıştır. Cumhuriyet'in ilanı'ndan sonra savaşıardan yeni çıkmış olan ülkemizde kentleşme yavaşlamıştır. Hatta 1950 'li yıllara kadar bu durum devam etmiştir. Bu tarihten sonra ise ülke genelinde hızlı bir kentleşme başlamıştır. Ancak Alanya'da kentleşme Türkiye geneline göre daha geç bir tarihte başlamıştır. Yukarıdaki açıklamalarımızdan Alanya'da kentleşmenin hız kazandığı dönemi ikiye ayırmak mümkündür. Bu tarihler önce 1970 ve sonra 1980 yıllarıdır. Gerçekten de kentin imarına dikkat ettiğimizde, kentsel altyapıların, konutların ve turizm tesislerinin yapımı 1970'li yılların başlarından itibaren hız kazanmış, 1980 yılından sonra ise bu hız daha da artmıştır. Böylece de günümüz Alanya'sının sağlıklı kentsel strüktürü ve sorunları oluşmuştur.

III. ALANYA KENTİNİN MAHALLELER İTİBARIYLA BÖLÜNÜŞÜ VE MAHALLELERİN KONUMLARI

Çalışmamızın bundan sonraki aşamalarında Alanya'yı genel olarak ele almak yerine kenti küçük birimlere yani mahallelere bölerek ele almış bulunuyoruz. Böylece hem Alanya'nın mahallelerinin birer birer hem kentleşme - turizm özelliklerini ve bunların sorunlarını ortaya koymayı, hem de mahalleleri birbirleriyle mukayese etme imkanını sağlamış bulunuyoruz.

Bu itibarla herşeyden önce Alanya kentinin mahallelerini ve bunların coğrafi konumlarını çok kısaca tanıtmak istiyoruz. Çalışmamızın bundan sonraki kısımlarında da sık sık mahalle isimleriyle ve bu mahallelerin özellikleriyle karşılaşmaktayız. Çünkü bu mahallelerin nüfusları, kentleşmesi ve turizm özellikleri ile coğrafi konumları arasında çok yakın bir ilişki vardır.

Alanya kentinin 13 mahallesi bulunmaktadır, bunlar:

1. Bektaş Mahallesi	8. Küçük Hasbahçe Mahallesi
2. Çarşı Mahallesi	9. Saray Mahallesi
3. Güllepınarı Mahallesi	10. Sugözü Mahallesi
4. Hacet Mahallesi	11. Şekerhane Mahallesi
5. Büyük Hasbahçe Mahallesi	12. Tepe Mahallesi
6. Hisariçi Mahallesi	13. Tophane Mahallesi
7. Kadıpaşa Mahallesi	

Bektaş Mahallesi: Alanya kentinin en kuzeyindeki iki mahalleden birisini oluşturur (HARİTA: 5). Dağlık-Tepelik bir alan üzerinde (dolayısıyla yamaçlar üzerinde de) yer alır. Kent merkezine yaklaşık 8 km. uzaklıktadır ve oldukça virajlı bir yolla ulaşılır . Bu nedenle mahalle turizm yatırımcıları için cazip olmadığından kent merkezine göre fazla gelişmemiştir. Bektaş Mahallesi genel olarak bir kırsal kesim görünümündedir. Bu mahallede oturan nüfusun bir kısmı gündüzleri çalışmak için kente gelirler ve akşamları geri dönerler. Çalışan nüfusun çoğunluğu ise tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır (FOTOĞRAF: 5). Bektaş Mahallesi ile birlikte biraz sonra ele alacağımız Tepe Mahallesi Alanya'nın kentsel görünümünün aksine kırsal bir yapı gösterirler. Kentleşme ve turizme yönelik fonksiyonlar bu mahallerde gelişmemiştir. Ne yazık ki bu mahalleler Alanya Belediyesi-since bir üvey evlat muamelesi görmekte ve belediye hizmetleri buralara yeterince getirilememektedir. Çalışmalarımız sırasında şu ilginç durumla karşılaşmış bulunuyoruz: Alanya Belediyesinin imar planlarında ve hali hazır planlarında Bektaş Mahallesi yer olarak bile görülmemektedir. Belediyenin haritalama çalışmalarında deniz kenarındaki mahalleler yanında kuzeyde en çok Sugözü, Büyükhasbahçe ve Küçük Hasbahçe Mahallelerine yer verilmekte Bektaş ve Tepe Mahalleleri haritalarda gösterilmemektedir. Hatta diğer ilginç bir durumda; bu mahalle-

lere ulaşım sadece sabah 2. akşam iki sefer olmak üzere günde toplam 4 belediye otobüsü seferiyle sağlanmaktadır. Bunun dışında ancak kişisel imkanlarla buraya ulaşmak mümkündür. Bizim çalışmamız sırasında en çok bu mahallelere ait verileri toplamakta güçlük çekmiş bulunuyoruz. Çünkü bu mahalleler Alanya kentsel alanının ve belediye mücavir alanının içinde olmasına karşın gerek imar planlarında ve gerekse belediye hizmetlerinde yeterince ele alınmamaktadır. Hatta Alanya Belediyesinin bu yıl çıkan kente ve turizme yönelik haritasında bile bu mahallelerin görülmemesi oldukça üzücüdür.

Çarşı Mahallesi: Morfoğrafik olarak Tombolo hüviyetinde olan yarımada'nın kıyıya birleştiği alüvyal saha üzerinde yer alır (HARİTA: 5). Alanya kentinin merkezi durumundadır. Gerek devletin yönetsel merkezi binaları ve gerekse kentin çarşısını kapsamaktadır (FOTOĞRAF: 23 ve 24). Alışveriş merkezleriyle otel ve eğlence merkezleriyle, kuyumcularıyla, dericileriyle, lokantalarıyla ve bankalarıyla kentin ticari olarak kalbi adeta burada atmaktadır. Kış aylarında çok fazla canlılığın görülmediği Çarşı Mahallesinde özellikle turizm sezonunda akşamları büyük bir canlılık görülür. Kentin ünlü Damlatas Mağarası ve doğal plajlarının bir kısmı bu mahallenin sınırları içinde kalmaktadır.

Güllerpınarı Mahallesi: Alanya kentsel alanının en gelişmiş ve en büyük mahallelerinden birisidir (HARİTA: 5). Alanya'nın doğu kesiminde, morfoğrafik olarak kıyı ovası üzerinde yer almaktadır. Mahallenin güneyi

deniz kıyısında olduğu için özellikle 1970'li yıllardan sonra hızla gelişmiştir. Özellikle deniz manzaralı konutların ve turizme yönelik tesislerin bulunduğu bir mahalledir. Ayrıca otel, apartotel, eğlence ve alışveriş merkezleri ile de dikkati çekmektedir. Hızlı yapılaşma kıyı seridi ve kıyı ovası üzerinde başlayıp bu kesim dolduktan sonra iç kesimlere doğru ilerlemiştir. Turizm yatırımcıları özellikle denize en yakın olan kıyı seridini yatırım için tercih ettiklerinden kıyı alanında adeta bir betonlaşma olmuştur. Bu plansız gelişme de hiç şüphesiz beraberinde birtakım sorunlar getirmektedir. Mahallenin doğusunda kentin oldukça gelişmiş olan sanayi sitesi bulunur. Güllerpınarı Mahallesi'nin doğu sınırını ise Aşağıoba köyü oluşturmaktadır (Bakınız HARİTA: 5).

Hacet Mahallesi: Alanya'nın en küçük mahallelerinden birisidir. Morfoğrafik olarak kıyı ovası üzerinde yer almaktadır. Doğuda Güllerpınarı Mahallesi, batıda Şekerhane Mahallesi, kuzeyde Küçük ve Büyük Hasbahçe Mahalleleri ile, güneyde Çarşı Mahallesi ile komşu bulunmaktadır. Hacet Mahallesi iç kesimlerde olduğu için, turizm açısından ancak yeni yeni gelişmeye başlamıştır. Bu kesimlerdeki mahallelerde; Alanya'nın yerli halkı oturduğu mahallede, tarihi değeri olan konutlara rastlamak mümkündür. Bu mahalle batısındaki Kadıpaşa ve Şekerhane Mahalleleri ile birlikte Alanya'nın yoğun nüfuslu ve sık dokulu yapılaşmış güney kesim mahalleleri ile, az yoğun nüfuslu seyrek olarak yapılaşmış kuzey kesim mahalleleri arasında bir geçiş alanı konumunu ve özelliklerini

göstermektedirler.

Büyük Hasbahçe Mahallesi: Kentin kuzey kesimindeki mahallelerdendir. Bu nedenle şimdiye kadar turizm yatırımcıları için cazip bir alan oluşturmadığından fazla bir yapılaşma ve nüfuslanma göstermemiştir. Morfoğrafik olarak mahallenin güneyi kıyı ovası, kuzeyi dağlık-tepelik alanın yamaçları üzerinde bulunur. Konutları gevşek dokuludur, ancak kıyı ovası yapılaşmayla dolduğu için buradaki gevşek dokunun kısa sürede sıklaşacağını söylemek mümkündür. Kentin kuzeyindeki bu mahalleler eskiden yoğun tarım alanı (özellikle muz yetiştirme alanı) halindedeyken günümüzde tarım alanları hızla kaldırılarak konut alanları haline dönüştürülmektedir. Ancak yine de Büyük Hasbahçe Mahallesinin sınırları içinde bugün gerek n bahçelerini ve gerekse seraları görmek mümkündür (FOTOĞRAF: 21 ve 22). Yani bu mahallede Alanya'nın tarımsal hayatı halen devam etmektedir. Bu da kentin güneyindeki yoğun turizme yönelik ekonomik faaliyetlerle bir çelişki doğurmaktadır.

Hisariçi Mahallesi: Alanya'nın en eski Mahallesi'dir (HARİTA: 5). Morfoğrafik olarak yarımada'nın üzerinde yer almaktadır. Akdeniz kıyılarımızda, güzel korunarak günümüze kadar gelmiş olan Alanya Kalesinin iç kısmında yer almaktadır. Burası günümüzde koruma altında olduğu için yeni yapılaşmalara izin verilmemekte ve bu suretlede Alanya'nın eski kent karakterini görmek mümkündür. Gerçekten de Hisariçi Mahallesi sokakları, eskiden yapılmış ancak bugün restore edilmiş konutları, sarnı-

cları, camileri ve bedesteni, doğal güzellikleriyle günümüzün betonlaşmış Alanya'sı içinde müstesna bir köşe oluşturmaktadır. Ancak buradaki korumanın yetersiz olduğunu üzülerek belirtmek zorundayız. Konuya Alanya'da kentleşme ve turizmin sorunları başlığı altında değinmekteyiz.

Kadıpaşa Mahallesi: Yine Alanya'nın en küçük mahallelerinden ve yerleşme açısından yoğun ve az yoğun mahalleler arasında geçiş konumunda olan mahallelerdendir. Aslında bu mahalleler, Kadıpaşa Mahallesinde de olduğu gibi morfografik olarak da kıyı ovasıyla, dağlık-tepelik alanın yamaçları arasında bir geçiş konumundadır. Doğusunda şekerhane, batısında Saray Mahallesi bulunan Kadıpaşa Mahallesi güneyde arşı Mahallesine komşu durumdadır. Kadıpaşa Mahallesinin güney kesimi kentin merkezinde kalır. Buralar yoğun konut ve turizm alanı halindeyken mahallenin kuzey kesimi Saray Mahallesine komşudur. Alanya'nın güneyden kuzeye doğru konut ve nüfus yoğunluğu azaldığından Kadıpaşa Mahallesinin de kuzeyinde bu yoğunluk azalır. Ancak mahallenin orta ve kuzey kesimlerinde mesken alanları turizm alanlarına göre çok daha fazla bulunmaktadır.

Küçük Hasbahçe Mahallesi: Alanya'nın az nüfuslu Mahallelerindedir. Morfografik olarak kenti çevreleyen dağlık-tepelik alanın yamaçları üzerinde yer alır. Doğusunda Büyük Hasbahçe, batısında Sugözü Mahalleleri bulunur. Küçük Hasbahçe Mahallesinde henüz doğrudan turizme yönelik bir aktivite gelişmemiştir.

Yerleşmeler seyrek dokuludur. Muz ve narenciye bahçeleriyle, seralarıyla tarımsal ekomiye dönük bir faaliyet ve yaşam sürmektedir. Ancak tarım alanları giderek kentsel yaşamında etkisiyle tahrip olmaktadır. Fakat yine de yeşillikler içindeki bahçelerde kurulmuş evleriyle güzel bir görünüm göstermektedir. Özellikle kentin güneyindeki yoğun yapılaşmadan kaçan turistlerin buradaki küçük mütevazi tesislere dinlenmek için geldikleri görülür.

Saray Mahallesi: Alanya'nın en çok gelişmiş ve yapılaşmış (aynı zamanda kentsel olarak en sorunlu) mahallelerinden birisidir (HARİTA: 5) . Kıyı ovası üzerinde kurulmuştur. Mahallenin güneyi denize açıktır. Kuzeyinde ise Sugözü Mahallesi vardır. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren hızlı bir gelişim göstermiştir. Bu tarihten önce ise yoğun bir tarım alanı halindedir. Alanya kentinin konaklama tesislerinin önemli bir bölümü (oteller, apart oteller, moteller ve pansiyonlar) bu mahallede yer alır. Mahalle, canlı gece yaşamı ve eğlence merkezleri ile dikkati çekmektedir. Turizme çok elverişli doğal plajlara, eşsiz bir kumsala sahip olan mahallede en çok tahrip gören kısmı yine kıyı serididir. Denizin hemen birkaç metre ilerisine yapılmış olan tesisleriyle de dikkati çekmektedir (FOTOĞRAF: 9). Kıyı seridini katederek, kenti Akdeniz'in en önemli merkezi olan Antalya'ya bağlayan karayolu (Atatürk Caddesi) ve Alanya'nın şehirler arası ulaşımı sağlayan terminali bu mahallenin sınırları içinde kalır.

Sugözü Mahallesi: Saray Mahallesi'nin kuzeyindedir. Sugözü Mahallesi'nin kuzeyinde Tepe, doğusunda ise Küçük Hasbahçe Mahallesi yer alır. Morfoğrafik olarak kenti kuzeyden çevreleyen dağlık-tepelik ünitenin yamaçları üzerinde kurulmuştur. Sugözü Mahallesinde turizme yönelik tesisler henüz gelişmemiştir. Mahallenin güney kesimi konut alanı, kuzey kesimi ise tarım alanı, özellikle de muz bahçeleri halindedir. Ancak bu kesimde de tarım alanları giderek kaldırılmakta, yamaçlar teraslanarak deniz manzaralı konutlar yapılmaktadır. Aslında Alanya'da gerek zemin şartları ve gerekse kentleşme açısından en elverişli kısmı kentin bu kesimindeki yamaçlar oluşturmaktadır. Ancak turizm yatırımcılarının plansız bir eğilimle denize en yakın olan yerlere tesislerini kurmaları günümüz Alanya'sındaki çarpık kentleşme olgusunu doğurmuştur. Bundan sonra yapılacak imar çalışmalarında kentin kuzeyindeki yamaçlar üzerinde bulunan Sugözü, Küçük ve Büyük Hasbahçe Mahallelerine doğru geliştirmeleri uygun olacaktır.

Şekerhane Mahallesi: Doğusunda Saray, güneyinde Çarşı Mahallesi bulunur. Kentin gelişmiş mahallelerindedir. Mahallenin güneyde kalan oldukça büyük bir kısmı kıyı ovası üzerinde gelişmiştir. Kuzeyindeki küçük bir kısmı ise yamaçlar üzerinde bulunmaktadır. Şekerhane Mahallesi'nin, Çarşı Mahallesi'ne de komşu olan güneydeki kesimde turizme yönelik ticari bir canlılık görülür. Burada yerleşme alanlarının yanında, konaklama tesisleri,

alışveriş merkezleri, eğlence alanları dikkati çekmektedir. Şekerhane mahallesinin kuzeyine doğru gittikçe, turizme yönelik canlılıkta da bir azalma görülür. Mahallenin kuzeyi ise Alanya'nın yerli halkının da oturduğu yoğun konut alanlarından ibarettir. Şekerhane Mahallesi'deki eski konutların yıkılarak hızla çok katlı bloklar ve turizm alanı haline gelmesi kentsel yapılaşma açısından dikkat çekicidir. Bu arada restore edilerek kültür mirasımız olarak korunması gereken pek çok konut da yıkılmaktadır, konuya kentleşmenin sorunları bölümünde değinilecektir (FOTOĞRAF: 32,33,34).

Tepe Mahallesi: Alanya kentinin en kuzeydeki mahallesidir (HARİTA: 5). Morfoğrafik olarak dağlık-tepelik alan üzerinde yer alır. Kent merkezine olan uzaklığı yaklaşık 10 km. kadardır. Yukarıda bahsettiğimiz Bektas Mahallesi'nin batı komşusudur. Dolayısıyla kentleşme açısından aynı sorunları taşımaktadır. Tepe Mahallesi Alanya'nın bazı mahallelerinin aksine kırsal kesim özelliği gösterir. Nüfusunun önemli bir kısmı tarımsal ekonomik faaliyetle uğraşmaktadır. Diğer bir kısmı ise gündüzleri çalışmak için kent merkezine gelirler ve akşamları dönerler. Mahallenin kente uzak olması nedeniyle turizm yatırımcıları için cazip olmadığından kent merkezindeki mahallelere göre daha az gelişmiştir. Hiç bir turistik tesis olmayan mahallede konutlar gevşek dokulu olup 1-3 katlıdır. Tepe Mahallesi, Bektas Mahallesi ile birlikte Alanya Belediyesinin hali hazır ve imar plânlarında yer almamaktadır. Böylece kentsel yatırımlardan ve altyapı

hizmetlerinden yeterince payını alamayan Tepe Mahallesi üzümlere belirtiyoruz ki; Alanya'nın gelişmemiş Mahallelerindendir. Tepe Mahallesi Alanya'da çarpık kentleşme ve düzensiz turizm olgusunun neden olduğu, kentin mahalleleri arasındaki dengesiz (farklı) gelişmeye güzel bir örnektir.

Tophane Mahallesi: Kentin en eski mahallelerindenidir. Dilvarde Yarımadasının doğu kısmında yer almaktadır. Burada arazinin eğimli olmasından dolayı yamaçlar teraslanmak suretiyle konutlar yapılmıştır. Bu sayede yerleşmeler birbirlerinin manzaralarını ve güneş almalarını da engellemektedir. Eski dönemlerden kalma dar ve merdivenli sokaklarıyla, tarihi kalıntılarıyla konunmaya değer ve restore edilmiş konutlarıyla dikkati çeken Tophane mahallesi günümüzde koruma altında olduğu için burada yeni yapılaşmaya izin verilmemektedir. Güzelim Alanya Kalesinin surlarıyla süslenen mahallenin sınırları içinde kentin önemli tarihi eserlerinden Kızılkuş ve Tersane de kalmaktadır. Tophane Mahallesi'nin ismi de mahallenin tarihi dönemlerde sahip olduğu fonksiyonlardan gelmektedir. Tophane mahallesi yabancı ve yerli pek çok turist'in ilgisini çekmektedir.

IV. ALANYA'NIN NUFUS ÖZELLİKLERİ

1. Alanya'da Kırsal Nüfusun Özellikleri

Çalışmamızın konusunu ve sınırlarını Alanya kent merkezi oluşturmakla beraber, Alanya'nın kırsal nüfusuna da değinmek kanımızca kentsel nüfusun gelişimini daha iyi vurgulayabilmek açısından yerinde olacaktır. Alanya'da kırsal nüfus incelenirken yöntem olarak sadece Cumhuriyet'in İlanı'ndan sonra olan kırsal nüfusu genel özellikleriyle ifade etmeye ve bunu tablo ve grafiklerle desteklemeye çalışmış bulunuyoruz.

Ancak yukarıdaki başlık altında da belirttiğimiz gibi Alanya'da kırsal nüfus kentsel nüfusa göre günümüzde bile halen fazladır. Bunun başlıca iki nedeni vardır.

Bunlardan birincisi: Alanya'da sahil şeridi boyunca uzanan kıyı ovaları üzerindeki köylerin ve alçak platolar üzerindeki köylerin verimli tarım alanlarına sahip olmalarıdır. Bu kırsal yerleşmelerde aynı zamanda Fotoğraflarda da görüldüğü gibi seracılık da ilerlemiştir (FOTOĞRAF: 46). İklimin de uygun olması nedeniyle bu verimli tarım alanlarından ve seralardan yılda iki ürün almak mümkün olmaktadır. Böylelikle çalışan nüfusun ekonomik durumu iyi olduğu için Alanya köylerinin büyük bir kısmında Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi göç olgusu hızlı değildir. Hatta bazı köylerde nüfus artışı

bile görülmektedir.

Alanya'da kırsal nüfusun kentsel nüfusa oranla daha fazla olmasının ikinci bir nedeni de turizm faaliyetleridir. Alanya'da turizm sadece kent merkezinde değil kırsal kesimde de görülür. Alanya kıyı seridi boyunca, deniz kenarında arazisi bulunan köylerde kurulan modern turizm alanları buradaki nüfusun çalışabileceği bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan bu konuma sahip olan köylerde arsa fiyatları öylesine artmıştır ki, bir dönüm arsasını milyonlarca liraya satan köylü kendisine yeni iş olanakları kurmaktadır. Böylelikle de kırsal kesimden kentsel kesime göç olmayıp köylerin nüfusları artmaktadır. Alanya'da kırsal kesimdeki turizm faaliyetlerinin gelişmesi sadece köylü nüfusu burada tutmakla kalmamış, buraya sonradan gelip yerleşen bir şehirli nüfus olmasını da sağlamıştır. Ülkemizde özellikle 1970'li yıllardan sonra kentsel kesimin turizm için ikinci konutlara yönelmeye başlamıştır. Bunun etkisi Alanya çevresinde de görülür. Burada ikinci konut olarak Alanya'nın hinterlandı da dar olduğu için kent merkezine yakın köyler, ulaşım kolaylığı olan köyler tercih edilmiştir. Örneğin; Obaköy, Konaklı köyleri bu durumdadır. Böylelikle bu özelliği gösteren bazı kırsal kesim köylerinin nüfuslarında artma görülmektedir.

Alanya'da kentleşme olgusunun aşırı hızlı ve sağlıksız olması yukarıda bahsettiğimiz gibi kente yakın bazı köylerinde kırsal kesim görünümünden çıkıp adeta bir kent görünümüne bürünmesine neden olmuştur. Burada en

güzel örneği Aşağıoba köyünden verebiliriz. Alanya'nın doğusunda yer alan Aşağıoba Köyü, ilk bakışta kentin bir mahallesi gibi görünmektedir. Ancak bu köy kent sınırının ve belediye mücavir alanının dışında kalmaktadır. Kentleşmeyle ilgili haritalarımızda (HARİTA: 5). Aşağıoba köyü Alanya'nın doğu sınırında gri renkli lejantla belirtilmiştir. Alanya ile ilgili kentsel planlama ve turizm çalışmalarında bu Köy en büyük sorunu yaratmaktadır. Yapısal olarak adeta Alanya'nın bir devamı gibi görünen köyün kendi belediyesi olduğu için kendi sorunlarını hukuki olarak kendisi çözümlenmektedir. TABLO:13'de görüldüğü gibi Aşağıoba köyünün nüfusu hızla artmaktadır. 1980 yılında 2445 olan Köy nüfusu 1990 yılında 6183'e ulaşmıştır. Alanya kıyı ovası üzerindeki Köy başlangıçta arsa fiyatlarının da ucuzluğu nedeniyle turizm yatırımcıları için cazip gelmiş, yoğun konut ve turizm alanları yapılmış ve burada da kıyı şeridi adeta betonla kaplanmıştır. Günümüzde ise bu köyde arsa fiyatları Alanya'da olduğu gibi yüzmilyonlarla değerlendirilmektedir. 1980'li yıllar öncesinde meyvecilik ve sebzeçilikle yoğun olarak uğraşan Aşağıoba Köyü bugün öylesine gelişmiştir ki, köyün 7 tane mahallesi (Aşağıoba, Babaoğlu, Çarşambalar, Gülevşen, Hacıbaba, Kadılar, Yukarıoba), otelleri, motelleri, alışveriş ve eğlence merkezleri bulunmaktadır. Ancak kısa sürede bu denli hızlı bir kentsel gelişim beraberinde önemli birtakım sorunları da getirmiştir. Herşeyden önce köyün bir altyapısı bile yoktur. Cadde ve sokaklara belediye yeterince

hizmet veremediğinden düzensizdir. Çok katlı yapılara (yer yer 8-9 katlı binalar vardır) buranın köy statüsünde olamasından yararlanarak gelişigüzel verilen iskan raporları nedeniyle konut ve turizme ait binalarda yer yer oturmalar, deformasyonlar olmaktadır. Herşeyden önce plansız bir yerleşim vardır.

Asağıdaki Tabloda Alanya'da Nüfusun 1935-1990 Yılları Arasında Kentsel ve Kırsal Kesimlere Dağılımı Görülmektedir.

TABLO: 13. ALANYA'DA NÜFUSUN KIRSAL KESİME DAĞILIMI (1935-1990)

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
ALANYA (İ.M)	Toplam	4727	5112	5162	5884	6623	8049	10129	12436	15011	18520	22190	28733	52460
	Erkek	2289	2417	2482	2985		4065	5195	6453	7876	9817	11766	15449	
	Kadın	2438	2695	2680	2899		3984	4938	5983	7135	8703	10424	13284	
Akçatı	Toplam		238	328	268	288	290	320	346	354	359	381	359	361
	Erkek		109	145	113		134	159	174	159	167	183	165	
	Kadın		128	153	155		156	161	172	195	192	208	194	
Akdam	Toplam		184	206	214	240	287	353	508	505	620	712	825	897
	Erkek		89	106	105		141	171	254	265	336	355	416	
	Kadın		95	100	109		146	176	254	240	284	357	409	
Alacami	Toplam		320	284	298	424	376	570	426	526	528	550	816	645
	Erkek		136	110	133		145	260	187	210	257	225	407	
	Kadın		184	174	165		231	310	239	316	271	295	409	
Asmaca	Toplam		112		135	138	169	164	212	159	175	215	195	139
	Erkek		43		62		76	77	112	79	91	115	98	
	Kadın		69		73		93	87	100	80	84	100	97	
Avsallar	Toplam		326	413	449	554	756	858	863	978	1368	1606	2014	3661
	Erkek		151	199	214		383	447	425	454	716	823	1051	
	Kadın		175	214	235		373	411	438	524	652	783	963	
Bademağacı	Toplam		476	532	265	737	701	662	681	768	721	828	506	473
	Erkek		212	240	111		342	312	350	381	387	432	279	
	Kadın		264	292	154		359	350	331	387	334	396	227	
Basırlı	Toplam		216	151	313	172	171	245	172	197	97	285	406	84
	Erkek		96	71	138		85	119	85	100	50	138	203	
	Kadın		120	80	175		86	126	87	97	47	147	203	
Bıçakcı	Toplam		61		93	105	112	126	148	179	231	356	309	271
	Erkek		25		42		50	58	72	89	131	196	173	
	Kadın		36		51		62	68	76	90	100	160	136	
Bucak	Toplam		133	116	113	115	69	102	75	89	132	161	109	125
	Erkek		53	47	44		24	55	38	46	68	79	56	
	Kadın		80	69	69		45	47	37	43	55	82	53	

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Cıkcilli	Toplam	99	242	236	186	327	472	685	844	855	1250	1369	2143	
	Erkek	44	108	105		160	247	345	428	431	639	737		
	Kadın	55	134	131		167	225	340	416	424	611	632		
Çakallar	Toplam	244	16	35	106	404	421	444	484	614	629	696	645	
	Erkek	115	8	17		197	209	203	231	313	309	342		
	Kadın	129	8	18		207	212	241	253	301	320	354		
Çamyolu	Toplam	433	650	658	709	870	1283	1574	2033	2268	2416	3049	3610	
	Erkek	206	320	314		420	654	820	1020	1127	1188	1566		
	Kadın	227	330	344		450	629	754	1013	1141	1228	1483		
Çıplaklı	Toplam	299	301	368	445	412	783	926	1007	1206	1195	1485	1704	
	Erkek	143	138	179		205	359	444	489	585	572	732		
	Kadın	156	163	189		207	424	482	518	621	623	753		
Değirmendere	Toplam	414	464	396	202	389	354	404	499	370	660	649	899	
	Erkek	186	128	199		191	179	211	265	191	347	360		
	Kadın	228	136	197		198	175	193	234	179	313	289		
Dereköy	Toplam	692	1081	1027	1090	1079	1194	1149	1398	1474	1616	1570	1966	
	Erkek	297	476	467		518	558	603	655	701	804	766		
	Kadın	395	605	560		561	635	646	743	773	812	804		
Elikesik	Toplam					296	428	496	608	762	953	1053	1139	
	Erkek					143	205	249	299	401	499	546		
	Kadın					153	223	247	309	361	454	507		
Gözüküçüklü	Toplam	193	132	175	197	233	251	254	269	285	324	321	327	
	Erkek	84	56	75		112	120	117	136	143	157	160		
	Kadın	109	76	98		121	131	137	133	142	167	161		
Gümüşkavak	Toplam	266	257	340	316	319	411	438	459	559	748	653	619	
	Erkek	109	101	144		128	185	199	219	293	371	306		
	Kadın	157	156	196		191	226	239	240	266	377	347		
Hacımehtetli	Toplam	491	454	389	370	562	535	505	763	681	841	942	1516	
	Erkek	249	211	177		270	255	261	384	365	435	505		
	Kadın	242	243	212		292	280	244	379	316	406	437		

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Karaboyunzlar	Toplam		324	355	346	405	484	560	611	756	936	1026	1094	1077
	Erkek		152	175	167		249	282	304	386	476	523	526	
	Kadın		172	180	179		235	278	307	370	460	503	538	
Karakocalı	Toplam		151	165	193	253	205	232	241	314	333	428	456	666
	Erkek		69	76	95		96	115	117	152	156	203	223	
	Kadın		82	89	98		109	117	124	162	177	225	233	
Kargıcak	Toplam		414	373	422	945	500	631	722	1060	1262	1304	1512	1837
	Erkek		190	166	206		250	305	347	536	630	656	763	
	Kadın		224	207	216		250	326	375	524	632	348	749	
Kayabaşı	Toplam									386	419	469	523	566
	Erkek									197	212	228	260	
	Kadın									189	207	241	263	
Kızılcaşehir	Toplam		181	181	174	191	224	255	312	385	409	430	505	516
	Erkek		72	73	76		109	125	149	195	217	223	250	
	Kadın		109	108	98		115	130	163	190	192	207	255	
Konaklı	Toplam		83	293	391	436	455	498	673	757	1081	1571	2458	4794
	Erkek		42	131	143		225	264	342	406	555	810	1326	
	Kadın		41	162	198		230	234	331	351	526	761	1132	
Kuzyaka	Toplam		56	56	69	66	80	92	157	133	151	178	197	163
	Erkek		27	25	40		41	48	74	66	75	99	98	
	Kadın		29	31	29		39	44	83	67	76	79	99	
Mahmutlar	Toplam		906	644	960	708	1169	1348	1650	2058	2188	2869	3435	4852
	Erkek		584	294	458		533	632	793	1029	1062	1455	1821	
	Kadın		522	350	502		636	716	857	1029	1069	1614	1614	
Mahmutseydi	Toplam		906	1614	1830	1913	1071	1254	1273	1167	1112	1278	1198	1354
	Erkek		384	720	822		514	640	615	526	534	605	587	
	Kadın		522	894	1008		557	614	658	641	578	673	611	
Obaalacami	Toplam		145	165	157	178	187	208	259	269	308	329	306	328
	Erkek		62	69	68		83	97	127	133	161	168	158	
	Kadın		83	96	89		104	111	132	136	147	161	148	

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Obaköy	Toplam	646	740	879	1016	1388	1055	1150	1476	2477	2108	2445	6183	
	Erkek	308	346	443		792	522	567	735	1406	1058	1250		
	Kadın	338	394	436		596	533	583	741	1071	1050	1195		
Okurcalar	Toplam	140	194	281	327	373	436	465	658	812	1032	1201	2165	
	Erkek	61	91	132		178	217	246	352	426	561	626		
	Kadın	79	103	149		195	219	219	306	386	471	575		
Üteköy	Toplam	174	175	217	212	194	238	216	208	297	290	313	286	
	Erkek	63	61	100		80	110	91	92	160	135	143		
	Kadın	111	114	117		114	128	125	116	137	155	170		
Paşaköy	Toplam								190	196	206	199	202	
	Erkek								89	95	96	79		
	Kadın								101	101	110	120		
Payallar	Toplam	290	276	338	465	521	625	803	1226	1452	1823	2202	2676	
	Erkek	123	104	132		223	279	386	612	749	928	1142		
	Kadın	167	172	206		298	346	417	614	703	895	1060		
Saburlar	Toplam												374	
	Erkek													
	Kadın													
Süleymanlar	Toplam	331	358	357	389	403	434	509	556	533	539	641	639	
	Erkek	140	175	160		201	225	253	274	263	346	330		
	Kadın	191	183	197		202	209	256	282	270	283	331		
Taşbaşı	Toplam	124	133	139	141	128	156	158	169	195	200	221	187	
	Erkek	39	43	56		64	70	73	75	92	90	104		
	Kadın	85	90	83		64	86	85	94	103	110	117		
Toslak	Toplam	794	353	602	733	870	989	1154	1260	1515	1868	2159	2628	
	Erkek	382	161	275		412	476	563	621	783	946	1102		
	Kadın	412	192	327		458	513	591	639	732	922	1057		
Tosmur	Toplam	26	139	144	165	230	269	307	386	563	645	746	1312	
	Erkek	14	69	74		114	130	156	200	315	364	348		
	Kadın	12	70	70		116	139	151	186	248	281	398		

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
		Türkler	Toplam	329	274	218	423	472	525	687	808	1097	1313	1751
	Erkek	158	143	165		244	253	347	402	563	651	865		
	Kadın	171	131	153		228	272	340	406	534	662	886		
Türktaş	Toplam	312	546	446	478	367	404	413	449	450	560	644	635	
	Erkek	134	229	186		179	194	212	223	227	290	322		
	Kadın	178	297	260		188	210	201	226	223	270	322		
Uğurlu	Toplam	212	220	221	252	232	267	229	243	262	301	257	233	
	Erkek	90	92	92		132	131	109	132	132	159	126		
	Kadın	122	128	129		100	136	120	111	130	142	131		
Ulugüney	Toplam	138	146	173	190	261	253	280	300	360	413	443	513	
	Erkek	54	63	78		96	122	137	152	183	206	217		
	Kadın	84	83	95		120	131	143	148	177	207	226		
Uzunöz	Toplam	116	118	133	135	151	161	196	217	247	291	391	390	
	Erkek	49	52	62		75	78	103	112	138	158	218		
	Kadın	67	66	71		76	83	93	105	109	113	173		
Üzümlü	Toplam	30	188	155	157	218	177	191	208	214	239	260	266	
	Erkek	15	85	71		100	83	89	98	113	126	128		
	Kadın	15	103	84		118	94	102	110	101	113	132		
Yalçı	Toplam												146	
	Erkek													
	Kadın													
Yaylalı	Toplam	185	26	211	507	462	314	223	286	411	487	493	595	
	Erkek	88	12	102		222	149	104	140	199	118	249		
	Kadın	97	14	109		240	165	119	146	212	169	244		
Yeniköy	Toplam					593	721	808	580	631	709	715	801	
	Erkek					274	336	388	272	308	334	341		
	Kadın					319	395	420	308	323	375	374		
Yeşilköy	Toplam							175	242	375	534	485	757	
	Erkek							89	116	216	259	254		
	Kadın							86	126	159	275	231		

DEKİRTAŞ BUCAĞI														
YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
		Belen (B.M)	Toplam	434	337	483	406	479	642	820	1590	2057	2048	1996
Erkek	202		172	219		242	324	451	833	1059	997	986		
Kadın	232		205	264		237	318	369	757	998	1051	1010		
Aliefendi	Toplam	446	497	491	559	649	82	316	712	885	763	945	1052	
	Erkek	197	231	242		330	48	173	353	487	371	461		
	Kadın	249	266	249		319	34	143	359	398	392	484		
Basköy	Toplam								179	316	292	316	325	
	Erkek								84	155	143	158		
	Kadın								95	161	149	158		
Beldibi	Toplam	102	173	144	130	159	197	223	216	234	303	311	299	
	Erkek	56	86	72		67	89	112	108	139	178	185		
	Kadın	46	87	72		92	108	111	108	95	125	126		
Çamlıca	Toplam	497	723	554	559	762	891	484	1081	1130	1540	1677	1651	
	Erkek	230	363	264		371	428	206	508	559	744	827		
	Kadın	267	360	290		391	463	278	573	571	796	850		
Fakırcalı	Toplam	300	350	349	445	521	582	573	510	565	867	490	643	
	Erkek	147	240	179		258	285	274	256	303	434	250		
	Kadın	153	110	170		263	297	299	254	262	430	240		
Hocalar	Toplam	165	136	109	243	330	311	372	497	493	633	776	898	
	Erkek	73	64	53		156	143	193	261	267	339	371		
	Kadın	92	72	56		174	168	179	236	226	294	405		
İmamlı	Toplam	155	187	187	208	287	385	467	517	555	633	561	749	
	Erkek	77	95	103		161	203	251	253	292	329	292		
	Kadın	78	92	84		126	182	216	264	263	304	269		
İshaklı	Toplam	168	208	123	276	358	35	147	312	367	380	441	534	
	Erkek	71	94	63		172	17	76	145	190	202	238		
	Kadın	97	114	60		186	18	71	167	177	178	203		
İspatlı	Toplam	158	192	356	206	33	23	199	298	404	363	414	443	
	Erkek	67	81	155		21	11	120	163	237	207	204		
	Kadın	91	111	201		12	12	79	135	167	156	210		

YERLEŞMENİN ADI		1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Karapınar	Toplam									202	248	309	305	232
	Erkek									98	121	152	139	
	Kadın									104	127	157	166	
Keşefli	Toplam	266	388	1	36	18	8	105	298	350	417	532	598	
	Erkek	108	82	1		7	6	48	154	187	201	272		
	Kadın	158	103			11	2	57	144	163	216	260		
Kocaoğlanlı	Toplam	68	99	112	120	138	156	161	161	34	232	321	400	
	Erkek	27	40	48		71	71	87	77	24	116	160		
	Kadın	41	59	64		67	85	74	84	10	116	161		
Sapadere	Toplam	484	655	490	479	568	645	756	875	1017	1024	1232	1197	
	Erkek	200	290	250		284	308	364	445	509	487	597		
	Kadın	284	365	240		284	337	392	430	508	537	635		
Seki	Toplam	75	73	77	85	134	126	163	212	330	361	432	398	
	Erkek	34	35	34		65	64	84	115	173	186	225		
	Kadın	41	38	43		69	62	79	97	157	175	207		
Şeyhler	Toplam	689	868	501	617	572	706	685	605	601	743	530	761	
	Erkek	314	346	238		272	338	349	317	331	383	266		
	Kadın	375	522	263		300	368	336	288	270	360	264		
Tırılar	Toplam	126	125	139	179	315	248	325	289	311	389	361	215	
	Erkek	59	63	59		148	115	164	142	173	202	181		
	Kadın	67	62	80		167	133	161	147	138	187	180		
Uğrak	Toplam	173	180	214	260	268	292	336	354	259	556	595	589	
	Erkek	78	80	93		124	131	150	160	131	271	296		
	Kadın	67	62	80		167	133	161	147	138	187	180		
Yaylakonak	Toplam	115	233	232	231	245	255	291	338	382	455	716	463	
	Erkek	47	95	89		108	119	139	165	204	244	263		
	Kadın	68	138	143		137	136	152	173	178	211	353		
Yeşilöz	Toplam	152	159	174	221	235	394	332	429	594	689	850	1037	
	Erkek	72	72	75		118	206	174	217	311	351	436		
	Kadın	80	87	99		117	188	158	212	283	338	414		

KAYNAK: B.D.I.E. Genel Nüfus Sayımları, 1927-1990

Tabloda Alanya merkezine bağlı köylerin sayısı 49. Demirtaş Bucuğına bağlı köylerin sayısı ise 19 dur. Buna göre Alanya'nın toplam 68 adet köyü vardır. Tablo'dan köylerin toplam nüfuslarını, nüfuslarının cins kompozisyonunu ve bu kompozisyonun yıllara göre değişimini izlemek mümkündür.

Tablo'nun detayına konumuz kentleşme olduğu için fazla girmek istemediğimiz için bu tablodan bir başka kısa tablo ve bir grafik elde etmiş bulunuyoruz (Bakınız TABLO: 14 ve GRAFİK: 11).

TABLO:14. ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1927-1990)

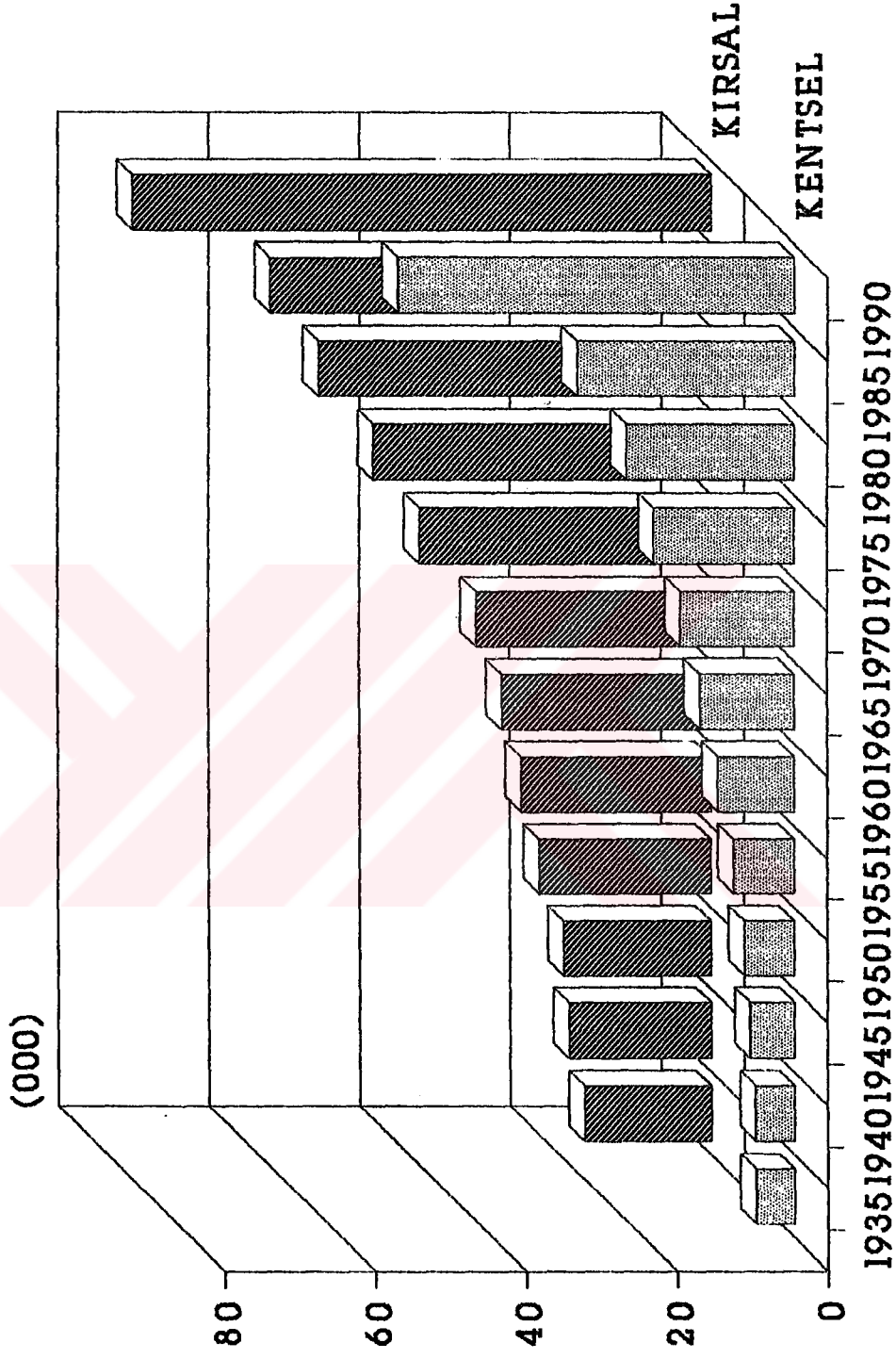
	1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Alanya Nüfusu (İ.M)	4727	5112	5162	5884	6623	8049	10129	12436	15011	18520	22190	28733	52460
Köyler Nüfusu		16783	18754	19514	22665	25086	27612	31023	38541	44714	51953	58347	76646

(AYNAK: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları, 1927-1990)

Buna göre Alanya'da kırsal nüfus sürekli bir artma eğilimi göstermektedir. 1935 yılında Alanya'nın tüm köylerinin toplam nüfusu, 16 783'dür. 1950 yılında bu nüfus 22 665 olarak tespit edilmiştir. 1970 yılında ise kırsal nüfus 38 541 kişidir.

**GRAFİK II: ALANYA'DA NÜFUSUN KENTSEL VE
KIRSAL KESİMLERE DAĞILIMI (1935-1990)**

**KAYNAK: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları
1935-1990**

Bu tarihte (1970) Alanya kent nüfusu 15 011 kişidir, yani kentsel nüfus kırsal nüfusun yarısından daha azdır. Daha sonra kırsal ve kentsel nüfus hızla artmaktadır. Ancak Alanya'nın 1970 yılından itibaren hızla kentleşmesi, kentsel nüfusun kırsal nüfus toplamına yaklaşmasını sağlamıştır. 1980 yılında Alanya'nın kırsal nüfusu 51 953 kişi iken 1990'da 76 464 kişidir. Halbuki aynı dönemde (1980-1990) Alanya'nın kentsel nüfusu ikiye katlanmıştır.

Alanya'nın 68 adet kırsal yerleşmesi bulunmaktadır. Buradan yıllara göre ortalama bir köye düşen nüfusu hesaplamak mümkündür. Örneğin 1935 yılında köy başına 246 kişi düşmektedir. 1980 yılında ise bu rakam 764'e 1990 yılında ise 1127 kişiye kadar ulaşmaktadır. Bu durumu Türkiye genelindeki rakamlarla orantılırsak: 1990 yılında Türkiye köylerinin toplam nüfusu 23 146 684 kişi olarak saptanmıştır. Yine 1990'da Türkiye'de 35 545 adet köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bu durumu orantılırsak, Türkiye genelinde köy başına ortalama yaklaşık 651 kişi düşmektedir. Halbuki Çalışma alanımız olan Alanya'da 1990 yılında köy başına ortalama 1127 kişi düşmektedir¹⁶. Bu durumun nedenini yukarıda belirttiğimiz gibi Alanya ve çevresinde hem tarım alanlarının zenginliğine, hem de Alanya'nın turizm potansiyelinin zenginliğine bağlayabiliriz.

---

¹⁶Türkiye İstatistik Yıllığı, 1990, s: 35-37

Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında görebileceğimiz gibi Alanya'nın turizm potansiyeli sadece kent merkezi ile sınırlı değildir. Kırsal kesimde hem sahil köylerinin, hem de dağlık-tepelik alanda yer alan köylerin değişik turizm potansiyelleri vardır. TABLO :13'de görülen az nüfuslu köyler dağlık-tepelik alanda ve yüksek platolarda yer alan köylerdir. Buralarda eğim koşullarının fazlalığı, tarım alanlarının kısıtlılığı nedeniyle köylerin nüfusları fazla değildir. Ancak araştırmalarımıza göre bu köylerinde çok önemli turizm potansiyelleri vardır (Alpinizm, klimatizm, av turizmi gibi). Bu köylere Alanya kentindeki turizm yoğunluğunun kaydırılmasıyla hem köy halkı yeni bir gelir kaynağına kavuşacak, bu köylerin nüfus azalması önlenecek, hem de Alanya turizmine yeni boyutlar kazandırılacaktır.

2. Alanya'da Kentsel Nüfusun Özellikleri

A. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Alanya'da Kentsel Nüfus

Alanya kent olarak fonksiyonel özelliklerini Cumhuriyet Öncesi Dönemde kazanmıştır. Gerek Osmanlı Dönemine ait kayıtlar, gerekse burayı ziyaret eden seyyahların kayıtları bizim çalışmalarımız için büyük önem arz etmektedir. Bu bilgiler sadece burada bahseddiğimiz gibi Alaiye'nin kentsel nüfusuna ait bilgiler

değil, kentin o dönemdeki mahalleleri, bu mahallelerin hane sayıları ve kentin o dönemdeki kentsel fonksiyonları hakkında bilgi vermektedir.

Örneğin Evliya Çelebi Seyahatnamesinin IX. cildinde Alâiye'den geniş ölçüde bahsetmektedir¹⁷. Seyahatnameyi incelediğimizde o günün Alâiye'sinde yerleşmelerin yarımada dışına, yani kıyı ovası üzerine taşıdığına dair bir bilgiye rastlamıyoruz (Halbuki kıyı ovası günümüzde yoğun nüfuslu bir iskan alanıdır). Ancak Evliya Çelebi'ye göre Ortahisar içinde 300 ev, büyük kale içinde ise 800 ev bulunmaktadır.

Alanya'nın Cumhuriyet öncesindeki nüfusu ve kentleşmesine ait en sağlıklı bilgileri Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki kayıtlardan elde etmek mümkündür. 1530 tarihli Kanuni Dönemine ait İlyazıcı Defterlerindeki kayıtlara göre Alâiye'de bu dönemde 3 mahalle bulunmaktaydı (bu gün 13 mahalle vardır). Bunlardan Kale Mahallesi'nde 74 hane, Sath-ı Mail'de (eğimli yüzey anlamını taşımaktadır, Dilvarde Yarımadasının doğu kısmındaki yerleşmeyi karşılamaktadır) 179 Müslüman, 40 Hıristiyan hanesi, üçüncü mahalle olan Taşpazarı mahallesinde ise (Şimdiki Çarşı mahallesi) 57 hane bulunmaktaydı. Yani o dönemin Alâiye'sinde toplam 350 hane vardır¹⁸.

---

¹⁷ Evliya Çelebi, Seyahatname, s: 294-299

¹⁸ Konyalı, İ. H. : Alanya, s: 246

Her hanede ortalama 5 kişinin oturduğunu varsayarsak, 1530 tarihinde kentin nüfusunu 1750 kişi olarak bulmak mümkündür.

1873 tarihli Konya Vilayeti Salnamesi'ne göre ise Alâiye'de toplam 615 hane vardır. Salname'de ayrıca kentin nüfusunun 2583 kişi olduğu belirtilmektedir .

1899 tarihli Salname'de (Salname-i Vilayet-i Konya) ise Alaiye'ye bağlı olan Manavgat nahiyesinden de bahsedilmektedir. Burada her iki yerleşme merkezinin hane sayısı ve nüfusları beraber (toplam) olarak verilmiştir. Buna göre 800 hanede toplam 13 676 kişi yaşamaktadır¹⁹ .

Kanımızca bu nüfusun büyük bir kısmı Alanya'da bulunmaktadır. Çünkü bu Salname'den (1899) 26 yıl önce yapılan (1873 tarihli) Salname'ye göre Alâiye kentinde 615 hane vardır. Bu geçen sürede kentdeki hane sayısının yaklaşık bir değerle 650 olacağını kabul edersek, 1899 tarihinde Manavgat nahiyesindeki hane sayısını 150 olarak bulabiliriz. Böylelikle Alanya kentinin Cumhuriyet öncesi dönemde de çevresindeki yerleşmelerden daha büyük bir merkez konumunda olduğu kanısına varabiliriz.

---

¹⁹Konyalı, İ. H. : Alanya, s: 272-284

B. Cumhuriyet Sonrası Dönemde Alanya'da Kentsel Nüfus

Alanya'nın kentsel gelişimine bağlı olarak nüfusunda da hızlı bir gelişme görülmektedir. Ancak burada özellikle turizme bağlı bir gelişme söz konusu olduğu için, Alanya'nın hem kentleşmesi hem de nüfusunun artması buradaki turizm aktivitesinin artmasıyla aynı dönemlere rastlamaktadır. Nitekim TABLO: 16'da görüleceği gibi Alanya'da 1970 li yıllara kadar önemli bir nüfus artışı yoktur. Bu tarihten sonra Alanya kent nüfusu hızla artmaya başlamış, hatta 1980-1990 döneminde nüfus ikiye katlanmıştır.

Alanya'da kentsel nüfusun gelişimini ve bunun kentleşmeyle olan ilişkilerini ortaya daha rahat koyabilmek için bazı küçük mukayeseler yapmış bulunuyoruz. Antalya Körfezi içinde, Antalya'dan sonra ikinci büyük merkez olarak kabul ettiğimiz Alanya'nın kent nüfusunu batısında bulunan Serik ve Manavgat'ın nüfusları ile karşılaştıırırsak: Bunlar arasında kentsel nüfus oranı en yüksek olan merkez olarak Alanya karşımıza çıkmaktadır.

TABLO: 15. ALANYA-SERİK VE MANAVGAT'IN MERKEZ NÜFUSLARI
(1970-1990)

YILLAR	1970	1975	1980	1985	1990
ALANYA	15 011	18 520	22 190	28 733	52 460
SERİK	12 164	14 161	15 955	19 214	23 106
MANAVGAT	11 787	10 804	14 255	21 520	38 498

KAYNAK: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları, 1970-1990

1990 nüfus sayımında nüfusu 38 498 olan Manavgat'ın ve nüfusu 23 106 kişi olan Serik ilçelerinin kentsel nüfus oranının düşük olduğu görülür. Bu turizm yöremizde gerek fonksiyon, gerekse nüfus açısından Alanya, Antalya'dan sonra ikinci önem sırasındadır. Bunun temel nedenlerinden biri kentin Serik ve Manavgat'a göre kıyı kenti oluşudur. Manavgat ve Serik gibi kentlerin, ancak yakın kırsal alanlara hizmet getiren daha çok içe dönük yerleşmeler olmasına karşın Alanya köklü tarihi, zengin turizm olanakları ve tesisleriyle nüfus toplamıştır. Serik ve Manavgat halen tarımsal varlıklarıyla dikkati çekerken Alanya'da tarım alanları hızla yok edilerek turizm alanı haline getirilmekte bu da Alanya'nın çevresine göre hızla kentleşmesi ve nüfuslanmasını sağlamaktadır. Özellikle son 20 yıl içinde kentin yurt içi ve yurt dışı turizme açılmasıyla Alanya önemli ölçüde nüfus almıştır.

Alanya tarih boyunca kentsel yapıya sahiptir, Serik ve Manavgatın ise ancak son 10-15 yıl içinde

gelismiş ve nüfusları artış göstermiştir. Ancak bu yerleşmelerin fonksiyonlarında ise önemli bir değişiklik olmamıştır. Serik ve Manavgat'ın ilçe merkezlerinde dahi "kent" karakterli faaliyetler önemsiz kalmakta, esas uğras "tarıma" yönelmiş bulunmaktadır. Bu durum ise Alanya'da tam tersidir. Alanya tarihin çeşitli dönemlerinden beri hem fonksiyonel olarak kentsel bünye göstermekte hem de nüfus itibarıyla dikkati çekmektedir.

TABLO: 16. ALANYA KENT NÜFUSUNUN CİNS KOMPOZİSYONU VE BU KOMPOZİSYONUN ARTIŞ ORANLARI (1927-1990/%)

YILLAR	1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
TOPLAM NÜFUS	4727	5112	5126	5884	6623	8049	10129	12436	15011	18520	22190	28733	52460
ERKEK NÜFUS	2289	2417	2482	2985		4065	5195	6453	7876	9817	11766	15449	
KADIN NÜFUS	2438	2695	2680	2899		3984	4938	5983	7135	8703	10424	13284	
ERKEK NÜFUS ORANI (%)	48.42	47.28	48.42	50.73		50.50	51.29	51.89	52.47	53.00	53.02	53.76	
KADIN NÜFUS ORANI (%)	51.58	52.72	51.58	49.27		49.50	48.71	48.11	47.53	47.00	46.98	46.24	

KAYNAK: B.D.I.E. Genel Nüfus Sayımları, 1927-1950

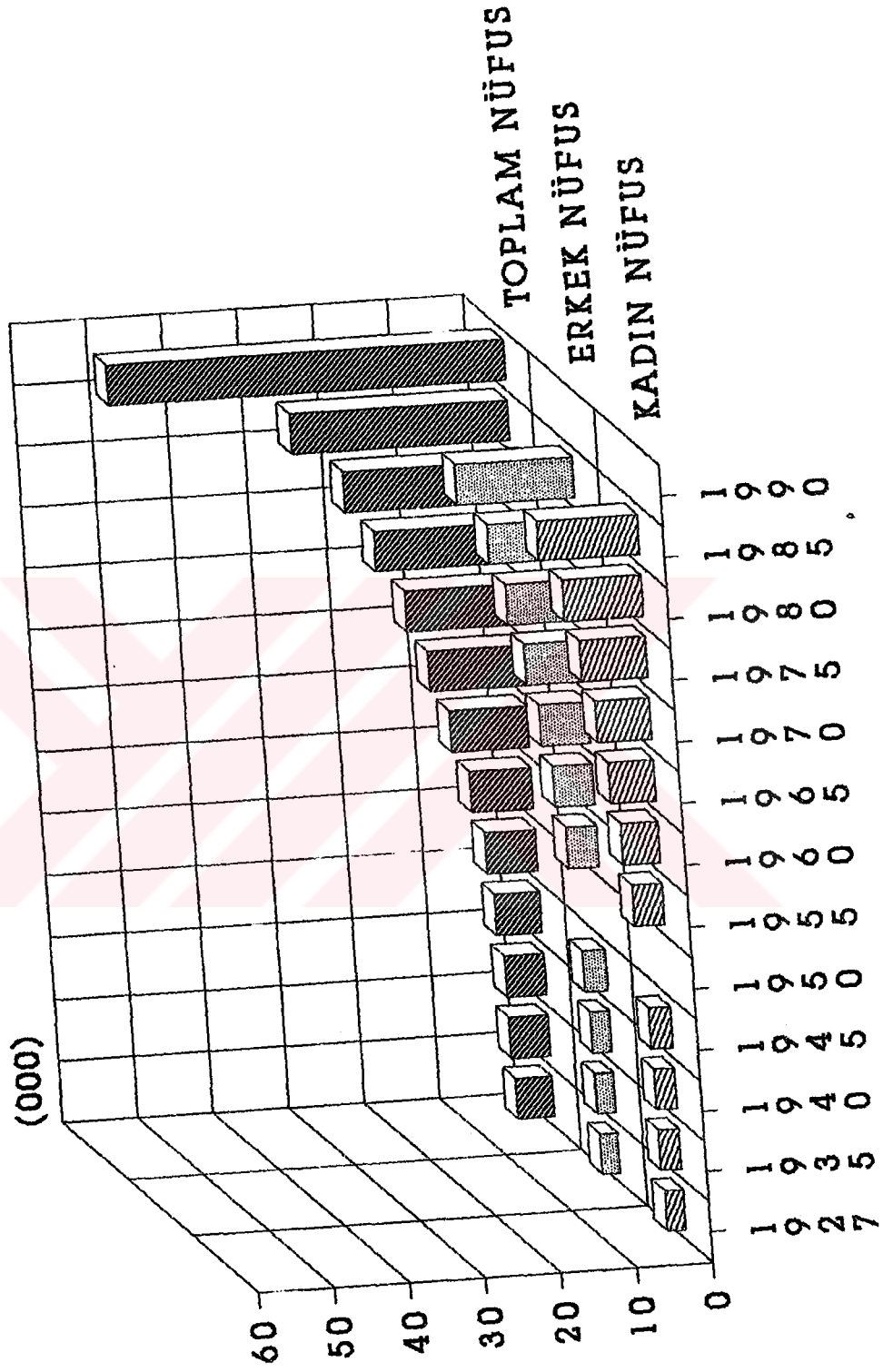
Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi Alanya'da kentsel nüfus sürekli olarak artış göstermektedir. Ancak, Cumhuriyet'in ilanını takip eden ilk sayım dönemlerinde 1927-1950 yılları arasında kent nüfusu fazla bir artış göstermemiştir. 1927 yılı nüfusu 4727, 1950 yılı

nüfusu ise 6623 kişidir. Yani aradan geçen 23 yıl içinde nüfus ancak 1896 kişi artmıştır. Bu düşük artışın nedenini Alanya'nın hinterlandının kısıtlı olmasına, bu yıllarda ülkemizin bulunduğu ekonomik sıkıntılara ve Alanya'da kentsel gelişmenin yavaşlamasına bağlayabiliriz. 1950'li yıllardan itibaren ülke genelinde karayolu yapımının hız kazanmasının etkisi yavaş yavaş Alanya'da da görülmüştür. Özellikle 1955-1970 yılları arasında bir yandan ekonomik olarak dışa açılırken diğer yandan da nüfus artışı giderek hız kazanmaya başlamıştır. Nüfus 1955 yılında 8049 kişiyken 1970 yılında 15 011 kişiye ulaşmıştır. 1970 yılından sonra giderek kentleşmenin ve turizmin hız kazandığı Alanya'da nüfus artışı da bu tarihten itibaren önemli ölçüde hız kazanmıştır. GRAFİK: 12'de, 1980-19900 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde; Alanya'nın kentsel nüfusunun ikiye katlandığı görülmektedir.

Yukarıdaki tablo ve grafiklerde Alanya'nın kentsel nüfusu içinde 1927-1940 yılları arasında kadın nüfus, erkek nüfustan daha fazladır. Bunu takip eden yıllarda ise erkek nüfus, kadın nüfustan daha fazladır. 1927 yılında toplam nüfus içinde kadınların oranı %51.8, erkeklerin oranı % 48.2'dir. 1935 yılında bu fark % 1.14 oranında kadın nüfusun lehine olmak üzere daha da artmış, ancak 1940 yılında tekrar daha önceki değerine (1927'deki orana) kavuşmuştur. TABLO: 16'da ve GRAFİK: 12'de Alanya'da 1945 yılından itibaren kent nüfusunda erkeklerin daha fazla oldukları görülmektedir.

**GRAFİK 12: ALANYA'DA KENTSEL NÜFUSUN
CİNS KOMPOZİSYONU (1927-1990)**

**KAYNAK: B.D.İ.E. Genel Nüfus Sayımları
(1927-1990)**

TABLO: 17: TÜRKİYE GENELİNDE NÜFUSUN CİNS KOMPOZİSYONU (1927-1985 / %)

YILLAR	1927	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985
ERKEK NÜFUS	48.41	49.1	49.9	50.3	50.5	50.8	51.0	51.0	50.6	51.4	50.7	50.7
KADIN NÜFUS	51.9	50.9	50.1	49.7	49.5	49.2	49.0	49.0	49.4	48.6	49.3	49.3

KAYNAK: Türkiye İstatistik Yıllığı 1990, sayfa:42, B.D.İ.E.Yay.No: 1510, Ankara

Yukarıdaki tablo'da Türkiye Genelinde Nüfusun Cins Kompozisyonu görülmektedir. Bunu TABLO:16'ile mukayese edersek: Türkiye genelinde de 1927-1940 yılları arasında kadın nüfusun, erkek nüfustan fazla olduğu, 1945 yılından itibaren ise erkek nüfusun daha fazla olduğu görülür. Yukarıda bahsettiğimiz gibi Alanya'daki kentsel nüfusla aynı özelliği göstermektedir. Ülke genelindeki bu durumun nedenini Kurtuluş Savaşları sırasında erkek nüfusun çok kayıp vermesi oluşturmaktadır.

Her iki Tabloyu da mukayese ettiğimizde (TABLO: 16 ve TABLO: 17) nüfusun cins kompozisyonunda değişik bir durum ortaya çıkmaktadır: Alanya'da erkek nüfus oranı Türkiye genelindeki erkek nüfus oranından daha fazladır. Örneğin her iki tabloda da günümüze en yakın olan 1985 yılını ele alacak olursak Türkiye genelinde erkek nüfus %50.7 kadın nüfus %49.3'dür, yani aralarında %1.4'lük bir değer fazlalığı vardır. Halbuki Alanya kentinde aynı yılda (1985) erkek nüfus %53.76, kadın nüfus %46.24 oranındadır, yani erkek nüfus %7.52 oranında daha fazladır. Alanya'daki erkek nüfusun Türkiye genelindekinden daha fazla olmasını yine buradaki hızlı

kentleşme-yapılaşma ile turizme bağlayabiliriz. Çünkü ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden birisi olan Alanya'da iktisaden çalışan (Turizme hizmet veren) nüfusun büyük bir kısmını erkekler oluşturmaktadır. Ayrıca yine buradaki hızlı kentleşme, hızlı bir yapılaşmayı da beraberinde getirmiştir. Böylece inşaat alanında çalışan nüfusu da erkekler oluşturmaktadır. Alanya merkezine inşaatlarda çalışmak için gelenlerin büyük bir kısmı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden gelmektedir. Turizm sektöründe çalışmak için kente gelenler ise daha çok İç Anadolu, Ege ve Marmara Bölgelerinden gelmektedirler. Dışardan çalışmak için gelenlerin çoğu da erkek olduğundan; Alanya'da erkek nüfus kadın nüfusa göre çok daha fazladır.

Yukarıdaki başlıklar altında gördüğümüz ve ileride de göreceğimiz gibi Alanya'da pek çok şeyi çalışmamızın konusu olan kentleşme ve turizm etkilemiştir.Örneğin Alanya'nın tarihçesini etkilemiştir, Alanya'nın fiziki coğrafya özelliklerini antropojen olarak etkilemiştir. Burada da nüfusu etkileyen faktör yine kentleşme ve turizm olarak karşımıza çıkmaktadır.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

3. Alanya Kentinde Mahallelerin Nüfus Özellikleri

A. Cumhuriyet Öncesi Dönemle Kısa Bir Karşılaştırma

Alanya'nın kentleşme ve turizm özellikleri kentin mahallelerine de yansımaktadır. Ancak kentin merkezindeki mahallelerde daha fazla yapılaşma ve turizme yönelik tesisler varken, merkezden kuzeye doğru gidildikçe bu durum giderek azalmaktadır. Gerçekten de kent merkezinden kuzeye doğru gidildikçe önce yoğun konut ve turizm alanlarına, sonra konut ve tarım alanları kompleksine, üçüncü olarak ise tarım alanlarına rastlanır. Dolayısıyla bu durum, Alanya'nın mahallelerini de bariz olarak etkilemektedir. Koruma altında olan Dilvarde yarımadasındaki mahalleleri bir tarafa bırakırsak (çünkü burada yeni yapılaşmalara izin verilmemektedir) merkezdeki yoğun konut ve turizm alanına sahip olan mahallelerin daha fazla nüfuslu, merkezden çevreye doğru uzaklaştıkça konut ve tarım alanlarının ikisine birden sahip olan mahallelerin daha az nüfuslu, tarım alanlarına sahip en kuzeydeki mahallelerin ise en az nüfuslu oldukları görülmektedir.

Bugün Yarımada üzerinde bulunan Hisariçi ve Tophane Mahalleleri Alanya'nın en eski mahalleleridir. Burası koruma altında olduğu için yeni yapılaşmalara izin verilmemektedir. Ancak koruma yasağına rağmen yine de

burada çok katlı bazı binalar yer alsa da genellikle evler Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait olan bir mimari birlik içinde 1-2 katlıdırlar (FOTOĞRAF 13 ve 14). Bu nedenlerden dolayı yarımada üzerindeki bu iki mahallenin nüfusları günümüzde pek fazla değildir (Bakınız TABLO: 19). Fakat bu iki mahalle gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı İmparatorluğu Dönemlerinde Alanya'nın en yoğun nüfuslu kesimini oluşturmaktadır. Çünkü o dönemin yerleşmesi, sadece yarımada üzerindeki kale içinde ve yarımadanın doğusunda yer almaktadır. Kıyı ovası ise tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

1530 Tarihli Kanuni Devrine ait İlyazıcı Defterlerindeki kayıtlara göre Alaiye'de 3 mahalle bulunmaktadır. Bu mahalleler ve hane sayısından yola çıkarak ve her hanede ortalama 5 nüfus yaşadığını düşünerek aşağıdaki TABLO:18'i elde etmiş bulunuyoruz. (Bu belgede Hıristiyanların hane sayısının 40, nüfuslarının 256 olduğu belirtilmiştir)²⁰ .

TABLO: 18. 1530 TARİHİNDE ALAIYE'NİN MAHALLELERİ VE NÜFUSLARI

ALAIYE KENTİNİN MAHALLELERİ	MAHALLENİN HANE SAYISI	MAHALLENİN NÜFUSU
KALE MAHALLESİ	74	370
SATH-I MAIL	Müslüman : 179 Hıristiyan : 40 Toplam : 219	Müslüman : 895 Hıristiyan : 246 Toplam : 1141
TASPAZARI MAHALLESİ	57	285

KAYNAK: Alaiye, Tarihi-Turistik Kılavuz, sayfa: 246, İ.Hakkı KONYALI
Ayaydın Basımevi, 1946, İSTANBUL

²⁰Konyalı, İ. H. : Alanya, s: 246

TABLO:18'deki mahallelerin nüfuslarını toplayacak olursak, 1530 tarihinde Alaiye Kentinde yaklaşık 1796 kişinin yaşadığını söyleyebiliriz. Bu mahallelerden kuruluş tarihi en eski olanının Kale Mahallesi olduğunu, en fazla nüfuslu mahallenin yarımada'nın doğusundaki yamaçların üzerinde yer aldığını (Sath-1 Mail), en yeni gelişen mahallenin ise şimdiki Çarşı Mahallesi sınırları içinde kalan Taşpazarı Mahallesi olduğunu belirtebiliriz (Bakınız HARİTA: 5).

Böylelikle 15.yy. da nüfusun yarımada üzerinde, yoğunluk gösterdiğini, kısmen kıyı ovası üzerinde sadece Taşpazarı Mahallesi'nde yaşayan yaklaşık 285 kişilik bir nüfustan söz edebiliriz. Halbuki günümüz Alanya'sının 13 mahallesi ve 50 000'in üzerinde nüfusu vardır.

B. Alanya Kenti Mahallerinin Nüfusları ve Nüfus Yoğunlukları

a) Mahallelerin Nüfusları

Alanya'nın mahallelerin gelişmeleri ve nüfuslanmaları bir yandan fiziki coğrafya koşullarına, diğer yandan kentin geçirmiş olduğu zengin tarihi evrime bir diğer yandan da kentleşme ve turizm gibi birbirleriyle içiçe olaylara bağlıdır. Çalışmamızda Alanya'nın gelişmesiyle ilgili çeşitli dönemleri yeri geldikçe belirtmekteyiz.

TABLO: 19. ALANYA'DA MAHALLELERİN NÜFUSLARI, YÜZÖLÇÜMLERİ VE YOĞUNLUKLARI (1970-1990)

MAHALLELER	1970	1975	1980	1985	1990	Yüzölçümü (ha)	Yoğunluk (1990)
1. Bektaş Mahallesi	176	227	243	260	328	390	0.84
2. Çarşı Mahallesi	1976	2063	3070	2787	5149	57	109.49
3. Güllerpınarı Mahallesi	2008	3016	4078	5235	13524	242	55.21
4. Hacet Mahallesi	785	709	721	1085	1849	23	80.39
5. Hasbahçe Mahallesi	930	1141	1395	1378	1287	95	13.54
6. Hisariçi Mahallesi	208	279	234	220	250	35	7.14
7. Kadıpaşa Mahallesi	1008	1931	1302	1564	1850	26	71.15
8. Küçük Hasbahçe Mahallesi	771	925	924	1267	1527	132	11.56
9. Saray Mahallesi	2045	3021	3943	7464	15000	242	62.66
10. Sugözü Mahallesi	1185	1448	1652	2222	4089	156	26.21
11. Şekerhane Mahallesi	2711	3157	3358	4066	6241	76	67.75
12. Tepe Mahallesi	670	723	720	598	825	545	1.51
13. Tophane Mahallesi	534	620	550	587	541	21	25.76
Mahallelerin Nüfus Toplamları	15011	18520	22190	28733	52460		

KAYNAK: Alanya Kaymakamlığı, Nüfus Md. Kayıtları

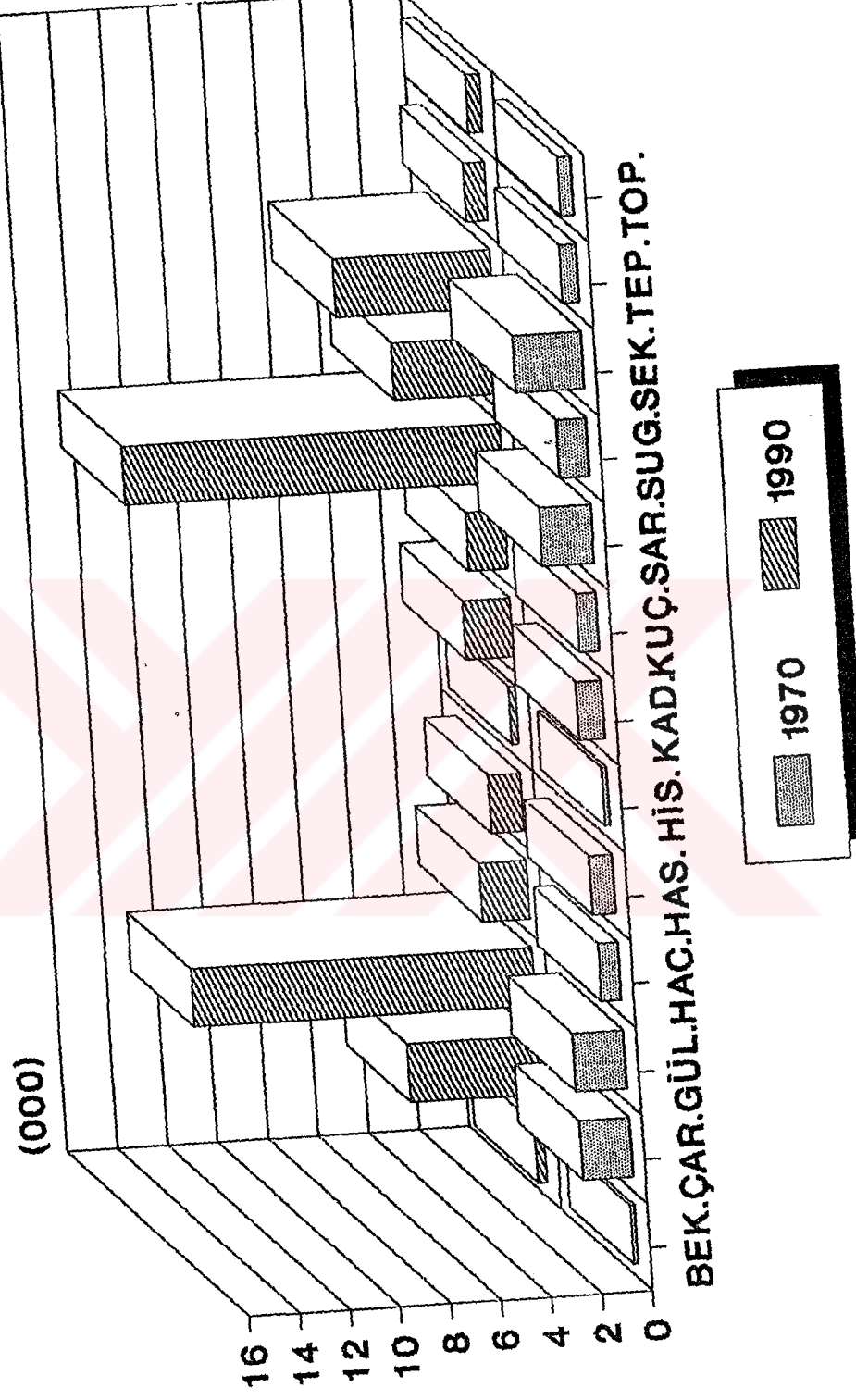

TABLO: 20. ALANYA'DA 1970-1980 VE 1980-1990 YILLARI ARASINDA
ORTALAMA NÜFUS ARTIŞ / EKİSİLİŞ ORANLARI (%)

MAHALLELER	1970 - 1980	1980 - 1990
BEKTAŞ MAHALLESİ	33	30
ÇARŞI MAHALLESİ	45	53
GÜLLERPINARI MAHALLESİ	73	127
HACET MAHALLESİ	-8	99
BÜYÜK HASBAHÇE MAHALLESİ	41	-8
HISARIÇI MAHALLESİ	12	7
KADIPASA MAHALLESİ	26	36
KÜÇÜK HASBAHÇE MAHALLESİ	18	52
SARAY MAHALLESİ	68	143
SUGÖZÜ MAHALLESİ	34	95
ŞEKERHANE MAHALLESİ	22	64
TEPE MAHALLESİ	7	14
TOFHANE MAHALLESİ	3	-2

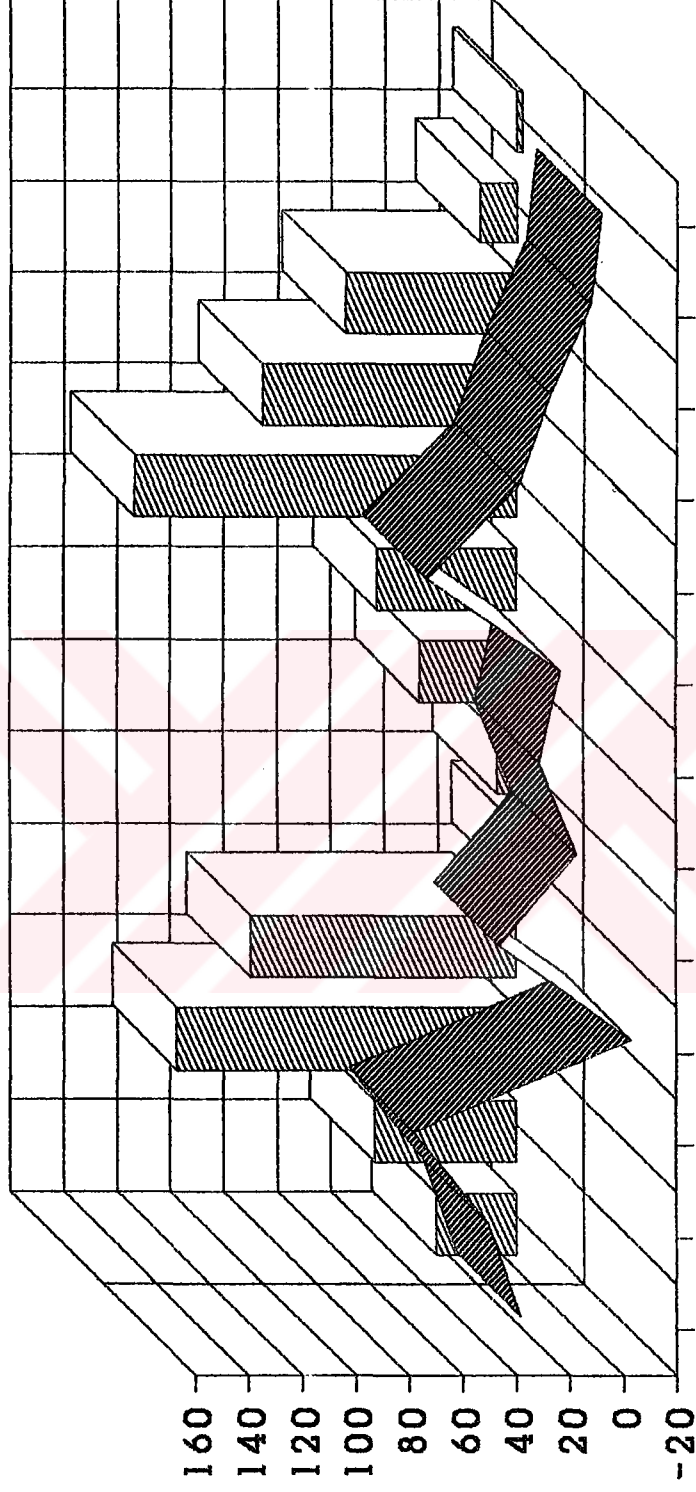
Yukarıdaki tablomuzu oluştururken günümüzden, özellikle 1970 yılına kadar inerek mahalle nüfuslarını incelemiş bulunuyoruz. Daha önce belirttiğimiz gibi Osmanlı İmparatorluğu Döneminde yarımada üzerinde kurulmuş olan mahalleler yoğun nüfuslu, kıyı ovası hemen hemen tamamen boş iken günümüzde bu durum tersi bir hal almıştır. Yani kıyı ovası yoğun nüfuslu, yarımadaadaki mahalleler ise az nüfusludur.

**GRAFİK 13: ALANYA'DA MAHALELERİN
NÜFUSLARI (1970-1990)**

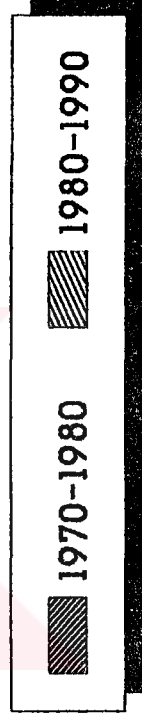

KAYNAK: Alanya Kaymakamlığı Nüfus
Md. Kayıtları

**GRAFİK 14: ALANYA KENTİNDE MAHALLELERİN
ORTALAMA NÜFUS ARTIŞ/EKSİLİŞ ORANI (%)**

BEK. ÇAR. GÜL. HAC. HAS. HİS. KADK.HASSAR. SUG. ŞEK. TEP. TOP.

KAYNAK: Alanya Kaymakamlığı Nüfus Md.
Kayıtları

TABLO: 20'de ve GRAFİK: 14'de görüldüğü gibi; Yarımada üzerindeki Hisariçi ve Tophane Mahalleleri en az nüfuslu mahallelerdendir. 1970 yılında Hisariçi Mahallesi'nin nüfusu 208, 1990 yılında 250 dir. Yani 20 yılda nüfusu toplam 48 kişi artmıştır. Hisariçi Mahallesi'nin 1970-1980 yılları arasında yıllık nüfus artışı % 17 'iken, 1980-1990 yılları arasındaki dönemde bu oran % 7'ye düşmüştür. Tophane Mahallesi'nin ise 1970 yılı nüfusu 534 kişi, 1990 yılı nüfusu ise 541 kişidir (20 yılda nüfusu ancak 7 kişi atmıştır. Tophane Mahallesi'nin 1970-1980 yılları arasında nüfusu yıllık % 3 oranında artış göstermiş hatta 1980-1990 döneminde artış değil eksiliş kaydedilmiştir, aynı dönemde bu mahallenin yıllık nüfus eksilişi % -2 olarak kaydedilmiştir (GRAFİK: 14).

Hisariçi Mahallesi'ni Alanya'nın en kalabalık mahallesi olan Saray Mahallesi ile karşılaştırsak oldukça çarpıcı değerler karşımıza çıkmaktadır. Saray Mahallesi'nin 1970 yılı nüfusu 2045 kişidir, 1990 yılı nüfusu ise 15000 olarak tespit edilmiştir. Yani aradan geçen 20 yıl içinde Saray Mahallesi'nin nüfusu 12955 kişi artmıştır. 1970-1980 yılları arasında Saray Mahallesi'nin nüfusu yıllık % 68 oranında artarken, 1980-1990 yılları arasındaki dönemde bu artış hızı daha da yükselerek % 143 oranına ulaşmıştır. Saray Mahallesi Alanya'da en yüksek nüfus artış hızını göstermektedir. Özellikle bu artış 1980-1990 yılları arasında aşırı boyutlara ulaşmıştır. Bunun elbetteki nedeni Alanya'nın hızlı

kentleşmesi ve çok kısa bir süre içerisinde hızla turizme açılmasıdır. Bu aşırı gelişmenin de beraberinde önemli bir takım sorunlar getirdiği muhakkaktır.

Saray Mahallesi'nin nüfusunu Alanya'nın en eski mahallesi olan Hisariçi Mahallesi ile karşılaştırsak: 1980-1990 yılları arasında Hisariçi Mahallesi'nin nüfusu ancak % 7 oranında artmıştır, aynı dönemde Saray Mahallesi'nin nüfusu ise % 143 oranında artmıştır. Görüldüğü gibi Saray Mahallesi'nin nüfusu Hisariçi Mahallesi'nin nüfusuna göre % 136 oranında daha fazla artmaktadır. Bunlardan Hisariçi Mahallesi koruma altında olduğu için yeni yerleşmelerin yapımına izin verilmemektedir. Kıyı ovası üzerinde kurulmuş (Kentin batısındaki) Saray Mahallesi'nde ise hiç bir koruma yoktur. Herkes istediği gibi inşaatını yapmaktadır. Bu nedenle de çok hızlı bir nüfus artışı olmaktadır. Saray Mahallesi'nin nüfus artışı ile ilgili örnekleri çoğaltmak mümkündür: 1970 yılında Alanya kentinin tüm nüfusu (13 mahallenin tamamı) 15011 kişidir. 20 yıl sonra, 1990 senesine geldiğimizde sadece Saray Mahallesi'nin nüfusu 15000 kişidir. Saray Mahallesi'ndeki bu hızlı nüfus artışı değerleri sadece çalışma alanımız olan Alanya'da değil Türkiye genelindeki nüfus artışıyla mukayese edersek yine yüksek bir değer göstermektedir. Yine 1980-1990 yılları arasındaki yıllık nüfus artışından örnek verecek olursak; Türkiye nüfusu bu dönemde ortalama % 23.3 oranında artış gösterirken, Alanya'nın Saray Mahallesi nüfusu % 143 oranında bir

artış göstermiştir²¹ . Elbetteki Alanya ile ilgili kentsel planlar yapılırken bu durumlar gözönüne alınmalıdır. Çünkü örneklemesini yaptığımız bu mahalle sadece nüfus artışıyla değil kıyı ovasını tahrip edilişle de dikkati çekmektedir. Halbuki Alanya'nın imarıyla ilgili çalışmalar yapılırken kent gelişimini kıyı ovası üzerindeki mahallelerde yoğunlaştırma yerine, bu gelişim kıyı gerisindeki yamaç alanları üzerinde gerçekleştirilse hem Alanya kıyı ovası bir beton yığını ile örtülmeyecek, hem de nüfusun Alanya'nın diğer mahallelerine daha dengeli dağıtılması sağlayacak, böylece günümüzde görülen kentsel hizmet aksamaları ortadan kaldırılmış olacaktır. Bu örnek; kentsel plânlama ve altyapı çalışmalarında Bölgesel Coğrafyacıların bulunmayışını bariz bir eksiklik olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Alanya'nın kent merkezindeki Çarşı Mahallesi'nin nüfusu 1970 yılında 1976 kişi iken 1990 yılında 5149 kişiye ulaşmıştır. Bu 20 yıllık süre içinde mahallenin nüfusu 3173 kişi artmıştır. Çarşı Mahallesi nüfusu 1970-1980 döneminde yıllık ortalama % 45 oranında artarken 1980 yılından itibaren Alanya'daki kentleşme ve turizmde hız kazanması nedeniyle 1980-1990 yılları arasında bu oran % 53'e çıkmıştır (Bakınız GRAFİK: 14).

Alanya'nın 1970 yılı sonrasında en hızlı gelişen diğer bir mahallesi Güllerpınarı Mahallesi'dir. Bu mahallenin nüfusu 1970 yılında 2008'ken, 1990 yılında

---

²¹Türkiye İstatistik Yıllığı, 1990, s: 34

13524'e çıkmıştır. Yani 20 yılda 11516 kişi artmıştır. Güllerpınarı Mahallesi 1970-1980 döneminde yıllık ortalama % 73 oranında nüfus artışı gösterirken, 1980-1990 döneminde bu oran % 127'ye ulaşmıştır. Güllerpınarı Mahallesi Alanya Kentisel alanında Saray Mahallesinden sonra ikinci büyük nüfusa ve nüfus artış hızına sahip mahalledir.

Alanya Kentininin Mahalle Bölünüşünü gösteren haritaya bakacak olursak (Bakınız HARİTA: 5) fazla nüfuslu olan bu iki mahallenin de deniz kenarında oldukları görülür. Bunlardan Saray Mahallesi kentin batısındaki, Güllerpınarı Mahallesi ise kentin doğusundaki kıyı seridi üzerinde gelişmişlerdir. Burada denize olan yakınlık yerleşme ve nüfusu çeken en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alanya'daki mahallelerin nüfusları ve nüfus yoğunlukları merkezden çevreye doğru uzaklaştıkça azalmaktadır. Örneğin merkeze uzak olan Sugözü Mahallesi 4089, Büyük Hasbahçe Mahallesi 1287, Küçük Hasbahçe Mahallesi 1527 nüfusa sahiptir (1990 yılında). Bu mahallelerdeki nüfus artışı da merkezdeki mahalleler kadar hızlı olmamaktadır. 1970-1980 yılları arasındaki dönemde yıllık ortalama olarak Sugözü Mahallesi % 34, Büyük Hasbahçe Mahallesi % 41, Küçük Hasbahçe Mahallesi % 18 oranında artış göstermişlerdir. 1980-1990 döneminde yine bu 3 mahallenin yıllık ortalama nüfus artışlarına baktığımızda Sugözü Mahallesinin nüfus artış hızı % 95'e çıkarken, Büyük Hasbahçe Mahallesinin Nüfusu ise % -8

oranında eksiliş göstermiştir, Küçük Hasbahçe Mahallesi- nin nüfusu ise % 52 oranında artmıştır. Burada gruplama- sını yaptığımız 3 mahalleden sadece Büyük Hasbahçe Mahal- lesinin nüfusunda 1980-1990 yılları arasında bir nüfus azalması görülür. TABLO: 19'a tekrar baktığımızda; 1980 yılında 1395'den 1985 yılında 1378'e, 1990 yılında ise 1287 kişiye düşmüştür. Alanya'nın yerli halkı diyebi- leceğimiz nüfusu çoğunlukla kentin iç kesimlerindeki mahallelerinde oturmaktadır. Büyük Hasbahçe Mahalleside bu nüfusun yoğunluk kazandığı kesimi oluşturmaktadır. 1-3 katlı evlerde oturanlar ya konutunu bırakarak kentin başka mahallesine göç etmekte ya da arsaların değer kazanması nedeniyle evini para veya daire karşılığı yıkılıp yeniden yapılması için mütahayite vermektedir. Bir başka olguda buralarda yeralan tarım alanlarının günümüzde hızla yok edilerek yerleşim alanı haline dönüştürülmektedir. Yukarıda belirttiğimiz bu plânsız imar çalışmaları da nüfusun şimdilik bu özellik gösteren mahallelerde azalması veya kıyı kesimindeki mahallelere göre daha az artmasına neden olmaktadır. Ancak, buradaki çok katlı binaların yapımı bittiğinde, hızlı bir nüfus artışının olacağı kesindir.

Şekerhane, Hacet ve Kadıpaşa Mahalleleri Alanya'nın çok nüfuslu kıyı ovasındaki (Deniz kenarında kurulmuş) mahalleleri ile, az nüfuslu yamaçlar ve dağlık- tepelik alanda kurulmuş mahalleleri arasında adeta bir geçiş bölgesi konumundadırlar. Bunlardan Şekerhane Mahal- lesinin nüfusu 1970 yılında 2711 kişi, 1990 yılında ise

6241 kişidir. Bu mahallenin nüfusu 1970-1980 yılları arasında yıllık ortalama % 22, 1980-1990 yılları arasında ise % 64 oranında artmıştır. Hacet Mahallesi ise 1980-1990 döneminde yıllık ortalama % -8 oranında bir nüfus kaybına uğramışsa da 1980-1990 döneminde nüfusu yıllık ortalama % 99 oranında, oldukça hızlı bir artış göstermiştir. Kadıpaşa Mahallesi'nin nüfusu 1980 yılında 1008 kişiyken 1990 yılında 1850 kişiye ulaşmıştır. Kadıpaşa Mahallesi yıllık ortalama olarak 1970-1980 döneminde % 26, 1980-1990 döneminde ise % 36 oranında bir artış gerçekleştirmiştir.

Görüldüğü gibi deniz kıyısında kurulmuş olan mahallerin nüfusları 1980-1990 dönemleri arasında yıllık ortalama olarak % 100'ün oldukça üzerinde değerlerle artarken iç kısımlara yani kentin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe % 100'ün altında değerlerle artmaktadır.

Alanya'nın merkeze uzak, olan en kuzeydeki 2 mahallesi Bektaş ve Tepe Mahalleleridir. Bunlardan Bektaş Mahallesi'nin 328, Tepe Mahallesi'nin 825 nüfusları vardır (1990 yılı). Alanya kentine oldukça uzak olan ve turizm olgusunun hiç gelişmediği bu mahallelerde nüfusun artış hızları kent merkezine göre oldukça azdır. Örneğin Bektaş Mahallesi'nin nüfusu yıllık ortalama olarak 1970-1980 döneminde % 33 ve 1980-1990 döneminde % 30 oranında artmıştır. Tepe mahallesi'nin nüfusu ise yıllık ortalama olarak 1970-1980 döneminde % 7, 1980-1990 döneminde ise % 14 oranında bir artış göstermiştir. Bu iki mahallede

nüfusun az artmasının nedenini, belediye hizmetlerindeki eksikliğe, mahallelerin denize olan uzaklığı nedeniyle turizm yatırımcıları için cazip halde olmayışına bağlayabiliriz.

Ancak Alanya kıyı ovası artık düzensiz bir yapılaşmayla dolmuştur. Bu nedenle kent, zorunlu olarak kıyı gerisindeki yamaç kesimlerine doğru gelsecektir. Böylece şüphe yoktur ki yakın bir gelecekte Alanya'nın kıyı gerisindeki mahallelerinde (Bu mahalleler şimdi gevşek dokuludur) önce mevcut gevşek dokulu yerleşmeler sık dokulu yerleşmeler haline gelecek ve sonra bu olgu kentin yamaç kesimlerine doğru ilerleyecektir.

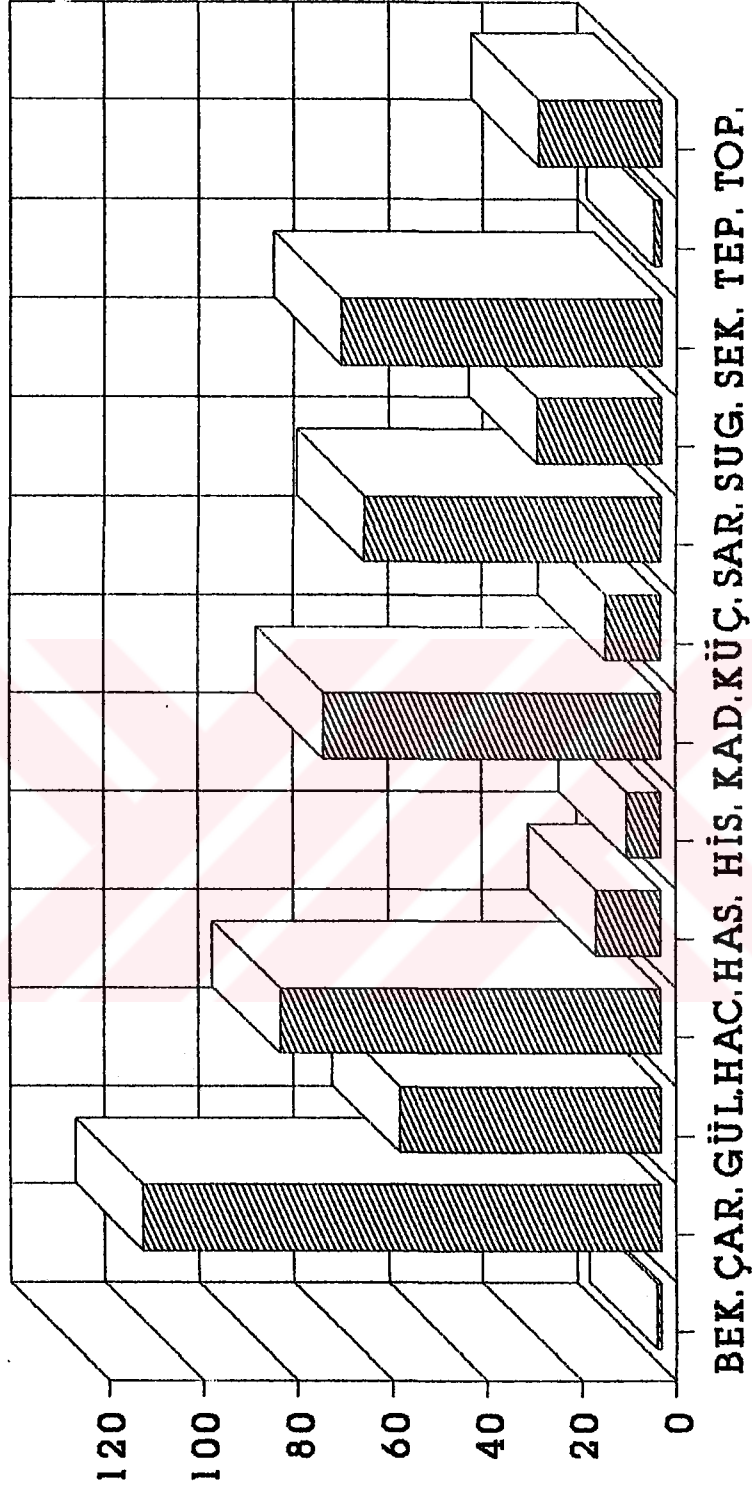
b) Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları

HARİTA: 6'da ve GRAFİK: 15'de Alanya kentinde Mahallelerin 1990 yılındaki nüfus yoğunluğu görülmektedir. Nüfus yoğunluğunun en az olduğu (Hektara 10 kişiden az nüfus düşen) mahalleler Hisariçi, Bektaş ve Tepe Mahalleleridir. Bunlardan Hisariçi Mahallesi eski Alanya'nın kent çekirdeğini oluşturmasına karşın günümüzde koruma altında olduğu için yeni binaların yapımına izin verilmemekte, mevcut olanlar ise kısmen restore edilmektedir. Bu nedenle mahallenin nüfusu fazla değildir (1990'da 250 kişi). Bektaş ve Tepe Mahalleleri ise Alanya'nın en kuzeyindeki iki mahallesidir (Bakınız HARİTA: 5). Bu mahalleler Morfoğrafik olarak haritamızda dağlık-tepelik alan üzerinde yer almaktadır. Ne yazık ki Alanya

belediyesi bu mahallelerde hiç bir imar çalışmasına yer vermediği gibi, belediyenin hali hazır şehir haritalarında bile bulunmamaktadır. Ulaşım günde 4 kez yapılan belediye otobüsü seferleriyle karşılanmaktadır. Bu nedenle turizm ve yerleşme amaçlı yatırımlar yapılmamaktadır. Nüfusları az (Bektas Mahallesi 1990'da 328 kişi, Tepe mahallesi 1990'da 825 kişi), yüzölçümleri fazla olduğu için nüfus yoğunlukları da az olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim haritamızda bu iki mahallenin de nüfus yoğunluğu hektara 10 kişiden daha azdır (Bakınız GRAFIK: 15. ve HARİTA: 6).

Tophane, Sugözü, Küçük Hasbahçe ve Büyük Hasbahçe Mahallelerinin Nüfus yoğunlukları haritamızda hektara 10-50 kişi arasında düşmektedir. Bunlardan Tophane Mahallesi yine Cumhuriyet Öncesi Alanya'sına ait bir mahalledir ve koruma altındadır. Aynı zamanda Cumhuriyet'in ilk yıllarında, hatta kentin kıyı ovasına yayılmadan önceki döneminde yoğun olarak iskan görmüş bir mahalledir. Yeni inşaatlara izin verilmeyen mahalledeki mevcut yapılarda oturanların sayısı 1990 yılında 541 kişidir. Sugözü, Küçükhasbahçe ve Büyükhasbahçe Mahalleleri birbirleri ile komşu bulunan mahallelerdir (bakınız HARİTA: 5). Alanya Kenti Nüfus Yoğunluğu Haritasında da görüldüğü gibi bu 3 mahalleninde yoğunluğu aynı kademededir (hektara 10-50 kişi düşmektedir), (Bakınız HARİTA: 6) . Bu mahallelerin ortak özelliği Alanya'nın sahile kıyısı olan yoğun nüfuslu mahalleleri ile biraz önce bahsettiğimiz dağlık tepelik alandaki az yoğun nüfuslu

GRAFİK 15: ALANYA'DA MAHALLELERİN NÜFUS YOĞUNLUKLARI (1990 kişi/ha)

YOĞUNLUK

KAYNAK: Alanya Kaymakamlığı Nüfus Md. Kayıtları

mahalleleri arasında (Bektas ve Tepe Mahalleleri) bir geçiş seridi konumunda olmalarıdır. Daha önceleri (1970 yılı öncesinde) yoğun tarım alanı konumunda olan bu mahalleler günümüzde tarım alanları ile yerleşme alanlarının yer aldığı kompleksi oluştururlar. Bu nedenle nüfusları fazla değildir. Sugözü Mahallesi hektara 26.21 kişi, Büyük Hasbahçe Mahallesi hektara 13.54 kişi, Küçük Hasbahçe Mahallesi hektara 11.56 kişi düşmektedir.

Alanya'da nüfus yoğunluğu açısından diğer bir mahalle gurubunu hektara 50-100 kişi düşen Saray, Kadıpaşa, Sekerhane, Hacet ve Güllerpınarı Mahalleleri oluşturur. Bu mahallelerin bir kısımları kentin merkezini oluştururlar. Bu nedenle nüfus yoğunlukları fazladır. Kaldığı Saray ve Güllerpınarı Mahalleleri Alanya kıyı seridinde gelişmiş olan mahallelerdir. Bu iki mahalle hem nüfus (1990'da Saray Mahallesi 15000 kişi, Güllerpınarı Mahallesi 13524 kişi); hem de nüfus yoğunluğu bakımından (1990'da Saray Mahallesi 62.66 kişi/hek. Güllerpınarı Mahallesi 55.21 kişi/hek.) kentin önde gelen mahallelerindedir. Özellikle 1970'li yılların başından itibaren hızla gelişen bu mahallelerde yoğunluk deniz kıyısındaki kesimlerde (Mahallelerin güneyinde) fazlayken, deniz kıyısından iç kesimlere doğru gidildikçe (Mahallelerin kuzeyinde) azalmaktadır. Bu aslında Alanya'nın nüfus yoğunluğu açısından dikkat çekici bir özelliğidir. Yoğunluğun Türkiye'nin pek çok yerinde olduğu gibi deniz kenarından iç kesimlere doğru gittikçe azalması normal-

dir. Ama aynı mahallenin güney ve kuzeyi arasında çok hızlı bir yoğunluk değişiminin olması Alanya'daki hızlı kentleşme ve buraların hızla turizme açılmasının bir sonucudur. Bu da elbette beraberinde önemli bir takım sorunları getirmektedir. Kadıpaşa, Şekerhane ve Hacet Mahalleleri (Bu mahallelerin nüfus yoğunlukları yine yüksektir 50-100 kişi/hek.dır) kent merkezindeki mahallelerden oldukları için yoğun nüfusludur. Bunlardan Kadıpaşa ve Şekerhane Mahallelerinin denize kıyısı olmakla beraber sahile yakın oldukları için yerleşme ve turizm açısından tercih edilir bir konumdadırlar. Bu nedenle yoğun nüfusludurlar Kadıpaşa 71.15 kişi/hektar, Şekerhane 67.75 kişi/hektar nüfus yoğunluğuna sahiptir (Bakınız HARİTA: 6). Hacet Mahallesi ise nüfusunun yanında (1990'da 1849 kişi) küçük yüzölçümüyle Alanya'nın yoğun nüfuslu mahallelerindedir (80.39 kişi/hek).

Yukarıda bahsettiğimiz bu 5 mahalle gurubunun içinde özellikle Kadıpaşa, Şekerhane, Hacet ve Güllerpınarı Mahallelerinin güney kısımları kentin yerleşme-ticaret ve turizm açısından merkezini oluşturmaktadır ama bu mahallelerin kuzey kısmında Alanya'nın yerli halkı daha fazla yaşamaktadır.

Çarşı Mahallesi ise; Alanya Kentinin Nüfus Yoğunluğunu gösteren haritamızda (HARİTA: 6) en yoğun nüfuslu mahalle olarak dikkatimizi çekmektedir. Bu mahallede 1990 yılında 109.49 kişi/hek. nüfus düşmektedir. Çarşı Mahallesinin aslında Yarımada'da bulunan kısımları Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde de fonksiyonlara sahip-

tır. Günümüzde de Alanya'nın kent merkezi olma niteliğini sürdürmektedir. Hatta Alanya'nın yönetsel merkezleri (Belediye, Kaymakamlık gibi) ve kentin meydanı burada yer almaktadır. Çarşı Mahallesi ileride göreceğimiz gibi hem ticaretin yoğunluk kazandığı hem Alanya'nın en modern binalarının yer aldığı, hem de turizmin en canlı olduğu önemli bir merkez konumundadır.

Alanya'nın yurdumuzun önemli bir turizm merkezi olması burayı her yıl binlerce yerli ve yabancı turistini ziyaret etmesini sağlamaktadır. Bu nedenle özellikle Haziran ve Eylül ayları arasında kentin nüfusu ve nüfus yoğunluğu hızla artmaktadır. 1990 sayımlarında kentin nüfusu 52 460 olarak belirtilmektedir. Ancak özellikle turizmin yoğun olduğu aylarda bu nüfusun bir kaç kat daha arttığını söyleyebiliriz. Görüldüğü gibi Alanya çok kısa bir dönemde, hızla plansız bir şekilde kentleştiğinden bu fazla nüfusa tam olarak hizmet verebilecek bir altyapıya sahip değildir. Örneğin bu nüfusun ihtiyaçlarına cevap verebilecek ulaşım, sağlık, kültürel, turizm tesisleri, kanalizasyon gibi hizmetlerde önemli aksamlar görülmektedir. Bu itibarla Alanya'da kentsel nüfusun bir takım problemleri olmaktadır. Ancak konuya Alanya'da-Kentleşme ve Turizmin Sorunları başlığı altında değinmek yerinde olacaktır.

V. ALANYA KENTİNİN GELİŞME DÖNEMLERİ

Tarihin çeşitli dönemlerinden beri fonksiyonel olarak önemli bir iskan alanı olan Alanya, kentsel yerleşim birimi olarak niteliğini de oldukça önce kazanmıştır. Alanya'da fiziki coğrafya koşullarının tarihin her dönemi için çok elverişli olması buranın kentleşmesinin de erken olmasını sağlamıştır. Örneğin Milattan önceki yüzyıllardan Cumhuriyet Dönemine ve günümüze kadar burada yoğun bir iskanı cazip kılan unsur yörenin fiziki coğrafya özellikleridir.

Alanya'da M.Ö. 300 yıllarındaki korsanlar dönemine ait iskanı ele aldığımızda: Tüm Akdeniz sahili boyunca korsanlar için en elverişli kısım burasıdır. Çünkü yarımadaadaki deniz mağaraları ganimetlerin saklanması için ve yarımadanın doğusundaki doğal liman onların gemilerinin barınması için ideal bir yerdir. Helenistik, Roma ve Bizans Dönemlerinde yine fiziki coğrafya koşulları burada iskana olumlu etki yapmıştır. Çünkü bu dönemlerde de Alâiye beşeri faaliyetler için olumlu ikliminin yanında, doğal bir kale durumunda olan sarp yamaçlı yarımadasıyla, yerleşmeye ve kentsel faaliyetlere olumlu bir koşul sağlamıştır. Savunma gereksiniminin önemli olduğu dönemlerde Yarımada üzerindeki muhteşem kale o dönemlerde zor işgal edilir kale hüviyetini korumuştur. Bunda da yine fiziki koşulların olumlu etkisi söz konusudur.

Alanya'da Cumhuriyet Dönemindeki iskanı ve kentleşmeyi ele aldığımızda bu kez yine fiziki koşulların elverişliliği ön plana çıkmaktadır. Cumhuriyet Döneminde bu defa iklim koşullarının turizm için çok elverişli olması (Turizm sezonunun uzunluğu) ve Alanya'nın deniz turizmi için eşsiz güzellikte bir kıyı ovasına sahip olması, zengin tarihi (Bu tarihi de hazırlayan yine fiziki koşullardır) Alanya'nın kısa zamanda fonksiyonel özelliklerinin artarak kentleşmesini sağlamıştır.

Bu nedenle Alanya kentinin tarihi süreç içindeki gelişmesini dönemlere ayırırken bunu o dönemin askeri, ekonomik özelliklerini ele alıp bunları fiziki coğrafya unsurları ile birlikte yorumlamaya gerek vardır.

1. M.Ö.1300-M.S.1200 Yılları Arasındaki Helenistik, Roma ve Bizans Dönemi Yerleşmeleri

Uzun yıllardan beri iskan yeri olarak tercih edilen Alanya'da ilk yerleşim Helenistik devirlere kadar inmektedir. Buraya ilk yerleşen sakinler korsanlardır. Korsanlar özellikle Dilvarde Yarımadasının iki özelliğinden faydalanmışlardır. Bunlardan ilki yarımada'nın denize açık tarafında bulunan mağaralardır. Bu dönemde özellikle Korsanlar Mağarasını, ikinci olarakta Aşıklar ve Fosforlu Mağaralarını kullanmışlardır.

Korsanlar Mağarasına denizden doğrudan girmek kolaydır. Mağara yarımada'nın Akdeniz'e hakim olan kısmın-

da yani güneydedir. Bu nedenle mağarada barınan korsanlar denizden gelebilecek diğer gemileri rahatça görebilmektedir. Mağaraya karadan ulaşmak mümkün olmadığı için böylelikle Korsanlar Mağarası o dönemlerde önemli bir stratejik konuma sahip olmuştur.

Bu mağaralar M.Ö. 300'lü yıllarda korsanların Akdeniz'deki gemilerden edindikleri ganimetleri toplama ve barınma yeri olarak kullanılmıştır. Mağaraların içine o dönemlerde küçük sandallarla girilmesi de bir avantaj teşkil etmekteydi. Mağaralarda iskân olan korsanlar günümüzdeki Kızılkule ve Tersanenin önündeki doğal limana gemilerini demirlemekteydi (Yarımadanın doğusu).

Korakesion daha bu ilk sakinlerinin, korsanların döneminde çevresine göre önemli bir yerleşme konumuna gelmiştir. Çünkü korsanlar buraya getirdikleri zengin ganimetlerle Korakesion'a bir taraftan ticari canlılık sağlarken, diğer taraftan daha o dönemlerde gemileri için erzak ve gemi yapımı için gerekli ağaçları çevredeki gür ormanlardan temin etmekteydi. Zira Alanya ve çevresinde dağların denize çok yakın olması, bu dağlardaki doğal bitki örtüsünün de denize çok yakın olmasını sağlamıştır. Böylece korsanlar kıyı ovası üzerinde yetişen çeşitli meyve ve sebzelerden yiyecek ihtiyaçları için faydalanırken, kıyı ovasının gerisindeki gür bitki örtüsünden de gemilerinin yapımı için malzeme temini konusunda faydalanmışlardır.

Bu yüzden daha M.Ö.ki dönemlerde insanların tercih ettikleri bir konumda olan Alanya'yı yani Koroke-

sion'u pek çok korsan ele geçirmek için büyük mücadeleler vermiştir. O dönemde giderek gelişen Korakesion'da iskan zamanla mağalardan yarımada üzerine çıkmıştır.

Yarımada, Fiziki Coğrafya Özellikleri başlığı altında belirttiğimiz gibi güçlü topografyasıyla önemli bir stratejik konuma sahiptir. M.Ö. ki dönemlerin teknik koşullarını gözönüne aldığımızda gerçekten askeri olarak güç ele geçirilebilecek niteliktedir. Bu nedenle savunma gereksiniminin önemli olduğu dönemlerde Korakesion'da yerleşmenin çekirdeğini oluşturması bakımından yarımada-
nın büyük önemi vardır.

M.Ö. birinci yüzyılda Anadolu'nun güneyinde Romalılar etkilerini göstermektedir. Bu yıllarda pek çok önemli yerleşmenin Romalıların elinde bulunmasına karşın Kilikya sınırları içinde bulunan Korakesion bir korsan reisinin müstakil idaresi altındadır. Diodotos Tryphon isimli bu korsan reisi yarımada üzerinde ilk önemli iskanı gerçekleştirmesi açısından önem teşkil etmektedir. Bu korsan reisi M.Ö.140'larda yarımada üzerindeki ilk kaleyi yaptırmış ve Akdeniz'de önemli bir saltanat ve hakimiyet elde etmiştir. Tryphon, aynı zamanda yarımada üzerindeki kaleyi ilk olarak inşaa etmesiyle de dikkat çekicidir. Günümüzdeki Hisarici Mahallesinin sınırları içinde kalan bu ilk kale harçsız iri taşlardan yapılmıştır. Bu kalenin içine ise Tryphon kendisine bir de sato yaptırmıştır. Yarımada üzerinde yapılan bu yerleşmeler ise kalenin içinde ve şatonun çevresinde gelişmeye başlamıştır. Tryphon daha sonra tombolo karak-

terinde olan bu yarımadanın kara ile bağlantısını derin bir hendek kazarak kesme çalışmalarına başlamıştır. Bu suretle yarımadayı stratejik olarak çok güçlü bir ada haline getirilmeye çalışmıştır. Roma, Bizans ve daha sonraki dönemlerde de izleri görülen bu hendeğin tamamlanmadığına dair kanıtı; Evliya Çelebinin Seyahatnamesinde bulabiliyoruz. Ancak hendeğin yapımı tamamlanmamış bile olsa bu dönemde yarımada üzerindeki kale içinde sık dokulu bir yerleşmeden söz edebiliriz. Kenti 16.yy.da ziyaret etmiş olan Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde bu hendekten şu şekilde bahsetmiştir²² .

Ve bu Alaiyye kalesinin taşra yıldız tarafına beşyüz adım uzak bir Varoş-u azim varmış kim methinde lisan kasırdır. Hala nice han ve hamam ve kagir bina dükkanlar ve keniselerin asarı zahir ve bahirdir. Bu varoş tarafını Selef kırallarından biri bir denizden bir denize bir adım kumsal kara yerdir, anı kesüp iki liman denizini birbirine mahlüt edüp Alaiyye kalesi bir cezire misal ola deyu varup hayli derin hendek kazmış hala asarı zahirdir. Ömrü vefa etmeyüp hali üzre kalmış. Eger ol mülahaza üzere itmaa bulsa ruy-i arzda berde ve bahirde bu Alaiyye kalesinin misli olmaya idi.

Evliya Çelebinin bu kayıtlarını günümüz türkçesine uyarlarılarsak:

Ve bu Alaiye kalesinin dışında kuzeye doğru beşyüz adım uzaklıkta söz ile anlatılması mümkün olmayan büyük bir mahallesi varmış. Hala pek çok han, hamam, kagir bina, dükkan ve kiliselerin ufak tefek kalıntıları görülmektedir. Selef kırallarından biri (iki deniz arasındaki kara, bir kaç adımlık bir kumsaldır. Burayı kesip iki liman denizini birbirine karıştıralım ve Alaiye kalesi bir ada gibi olsun) demiş

---

²²Evliya Çelebi, : Seyahatname, s: 294-299

ve oldukça derin bir hendek kazdırmış. Bu hendeğin izleri hala görünmektedir. Kırılın ömrü yetişmediğinden, hendek olduğu gibi kalmıştır. Eğer o şekilde devam edilecek hendek tamamlansaydı, bu gün dünyada karada ve denizde bu Alaiye Kalesinin bir benzeri daha bulunmazdı.

M.Ö. 1. ve 2. yy.da korsanların önemli bir merkezi olan Korakesion, M.Ö. 65 yılında Romalıların eline geçmiştir. Ancak kentin, ilk dönemlerine yani Roma ve Bizans Dönemlerindeki fonksiyonel durumlarına ait fazla bir bilgi yoktur. Bununla beraber kentin günümüzdeki Hisarici Mahallesinin sınırları içinde kaldığı bilinmektedir. Bu yıllarda Alanya'ya Kolonoros adı verilmektedir. Bu kelimenin Latince anlamı ' ' GÜZELDAĞ' ' dır. Kente verilen bu isim kentin dağı ile (Yarımadayla) sınırlandığı kanısını da bize uyandırmaktadır. Roma ve Bizans Dönemlerinde kentin ticari olarak geliştirilmesi konusunda özel bir çalışma yapılmadığı, bu nedenle fonksiyonel özelliklerin fazla gelişmediği, Alanya ile ilgili tarihi kayıtlarda görülmektedir. Bunda Kilikya'nın bu kesiminde sahil seridinin çetin yapıya sahip oluşunun ve kentin hinterlandının çok dar olmasının rolü vardır. Roma ve Bizans Dönemindeki tek doğal bağlantı Antalya (Adalia, Satalia) kentiyedir. Bu kentle ticari ilişkilerin zayıf olduğu dönemlerde Kolonoros'da fazla bir gelişme görülmemiştir.

Böylelikle Roma ve Bizans Dönemlerinde Kolonoros korsanlar dönemindeki ihtişamını bile kaybetmiştir. Kentin bu geri kalmış durumu Türkler'in Anadolu'ya

gelişlerinden (1071 yılını kabul edersek) 1207 yılında yani Alâaddin Keykubat'ın buraya almasına kadar devam etmiştir (HARİTA: 7)

2.Selçuklu Dönemi Yerleşmesi (1207-1308)

Kilikya'nın dar ve engebeli yol koşulları, Anadolu'nun iç kesimleri ile Akdeniz arasına giren Torosların bu kesiminde doğal ulaşım yollarının bulunmayışından dolayı geçişin güçleşmesi Kolonoros'un Türkler tarafından alınışını da geciktirmiştir. 1207 yılında Selçuklu Sultanı Alâaddin Keykubat'ın Kolonoros'u alması üzerine kentin hem adı hem de görünüşü hızla değişmiştir. Yeni bir Kale ve Tersane yapılarak, Alâiye Selçuklu Sultanlarının bir donanma üstü ve aynı zamanda kışlarını geçirdikleri önemli bir merkez haline getirilmiştir. Haritamızda Selçuklu Dönemi Alâiye'sinin bu hızlı değişimini vurgulamak amacıyla, kentse gelişimi Selçuklu Dönemi başı ve Selçuklu Dönemi sonu yerleşmesi olarak iki ayrı döneme ayırmaktayız (HARİTA: 7).

Keykubat'ın Alâiye'ye büyük bir önem vermesi ona kendi adını vermesinden de anlaşılmaktadır. Alâaddin harap bir şekilde aldığı kaleden yerleşmelere, yerleşmelerden sosyal kurumlara kadar kenti yeniden imar etmiştir.

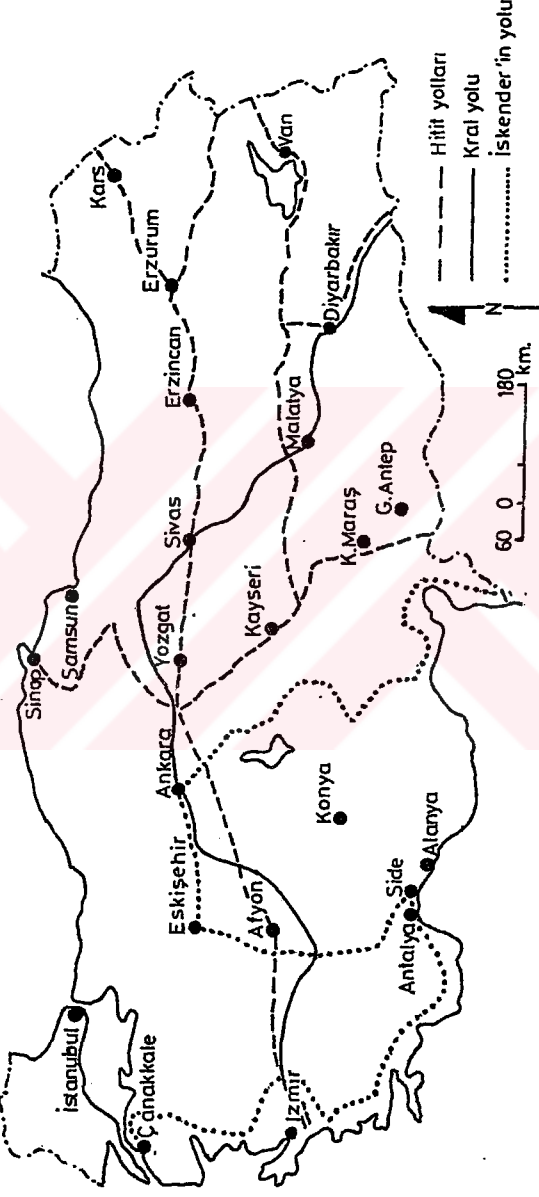
Gelişen Alâiye, aynı zamanda Mısır ve Suriye ile sıkı bağıllık gösteren bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Bu ticaretle kıymetli taşlar, inci, altın,

gümüş, buğday, Alâiye'ye geliyordu. Ayrıca en önemlisi Alâiye, Antalya ile birlikte Sinop'a ulaşmak üzere Anadolu'yu baştanbasa kesen ticaret yolunu paylaşıyor ve Ermenistan ile yapılan ticaretten faydalanıyordu. Ticaretin getirdiği zenginlik tüm Selçuklu İmparatorluğu'na olduğu gibi Alâiye'ye de yansıtıyordu.

Keykubat, kenti ülkenin her köşesinden getirdiği halk ile iskan etmiş, zanaatkar ve bilgin kişileri buraya yerleştirmiştir. Bu dönemde Türkmenler'in kenti çevreleyen tarım topraklarına yerleşmelerine izin verilmiş, kente yeni surlar yapılmıştır. Keykubat bir taraftan ticari faaliyetleri hızlandırırken, diğer taraftan hinterlandı dar olan kenti yeni yollar yaparak dışarıya bağlamıştır. Böylelikle Alâiye'ye gelen malların ve burada yetişen ürünlerin Anadolu'ya dağılımı sağlanmıştır. Alâiye bu sayede zengin-gelişkin bir ticaret kenti hüviyetini kazanmıştır.

Aşağıda pes peşe görülen 3 haritada (HARİTA: 8, HARİTA: 9 ve HARİTA: 10) Anadolu'daki başlıca tarihi yollar görülmektedir. Bunlardan Hitit, Kral ve İskender Yollarının (HARİTA: 8) Akdeniz'de çok az yaygın olduğu, sadece Toroslar üzerindeki başlıca doğal geçitlerden geçerek Antalya ve Side'ye kadar uzandıkları görülür. HARİTA: 9'da Anadolu'dan geçen Roma ve Bizans yolları görülmektedir. Bu yollar yine Antalya ve Sideye kadar ulaşmış Roma ve Bizans yolu Alanya'ya kadar getirilmemiştir. Halbuki, Side ve Alanya birbirine çok yakın iki merkezdir ve aralarındaki yol bağlantısını

ANADOLU'DAN GEÇEN HİTİT, KRAL VE İSKENDER YOLLARI

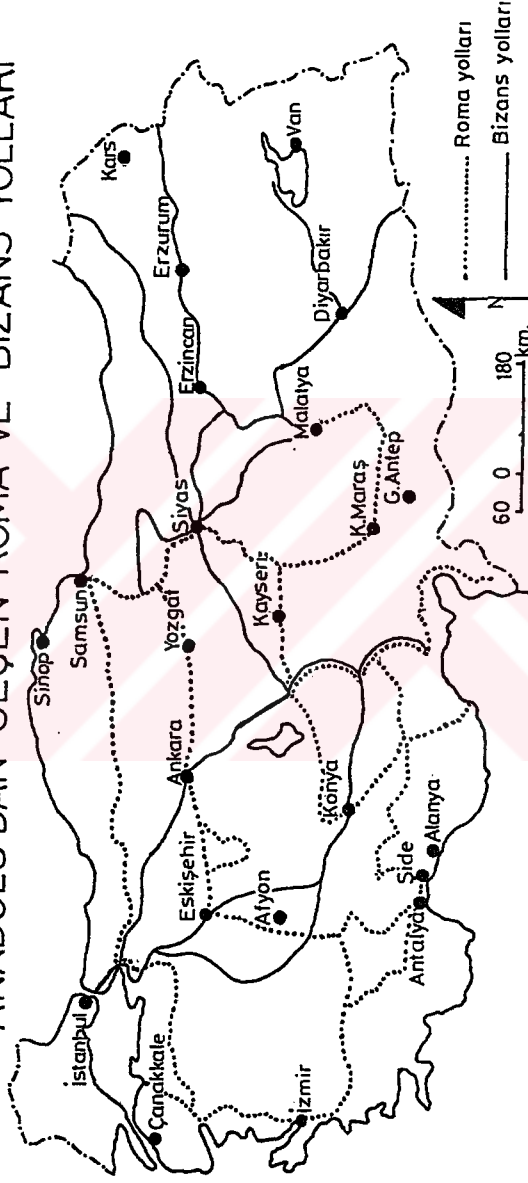

HARİTA: 8 Cumhuriyetin 50. Yılında Karayollarımız

Kitabından Alınmıştır

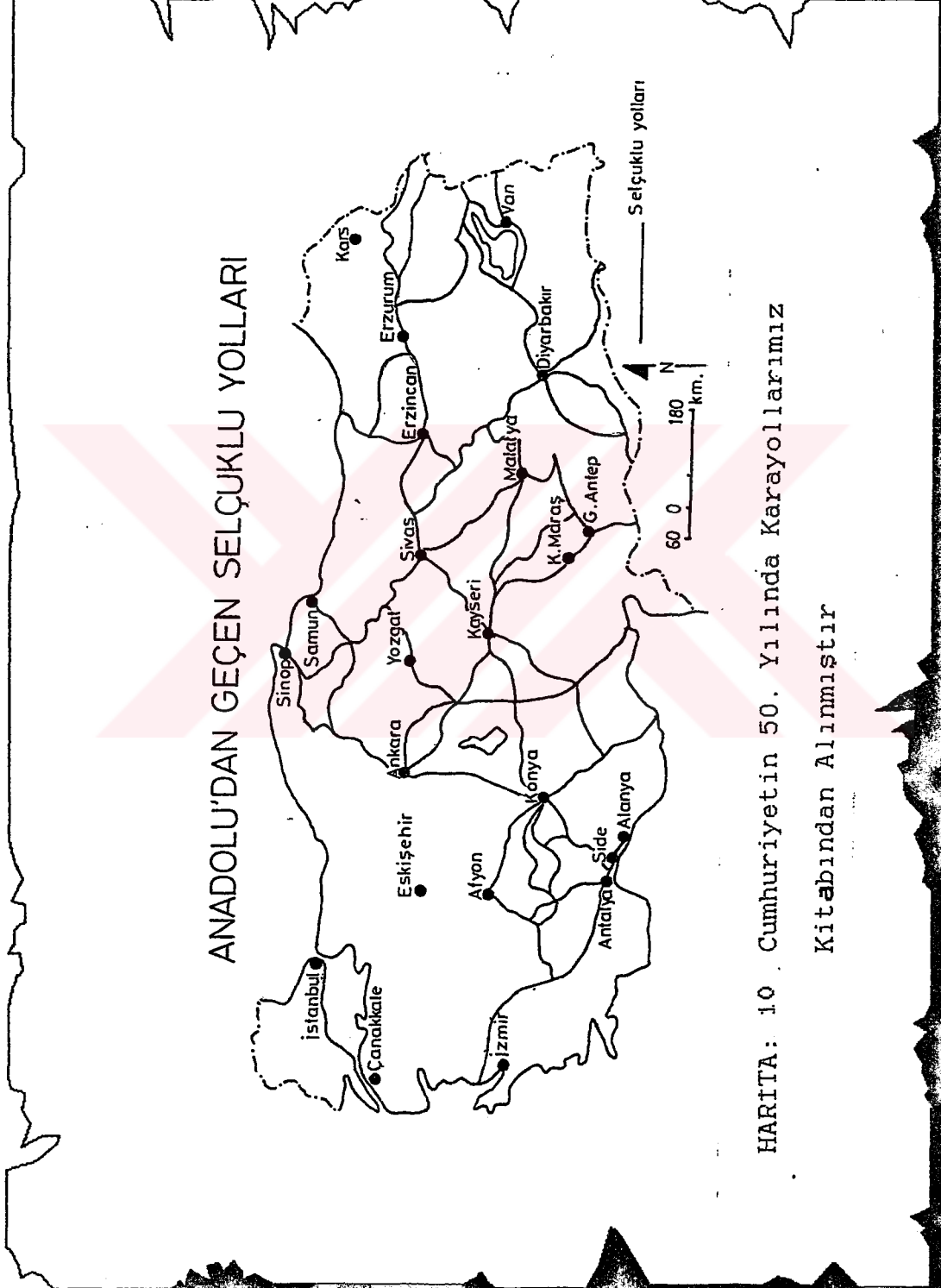
ANADOLU'DAN GEÇEN ROMA VE BİZANS YOLLARI

HARITA: 9 Cumhuriyetin 50. Yılında Karayollarımız

Kitabından Alınmıştır

ANADOLU'DAN GEÇEN SELÇUKLU YOLLARI

HARITA: 10 . Cumhuriyetin 50. Yılında Karayollarımız

Kitabından Alınmıştır

kurmak oldukça kolaydır. Bunun tek izahı vardır: Bir önceki başlık altında belirttiğimiz gibi Romalılar ve Bizanslılar Alanya'ya gereken önemi vermemişlerdir. Böylece de Alanya o dönemde fazla gelişmemiş köhne kalmıştır. Böylelikle HARİTA: 10'a bakacak olursak, Anadolu'daki Selçuklu yollarının oldukça gelişmiş olduğu ve yolun Alanya'ya kadar ulaştığı görülür. Hatta yol Side-Konya-Yozgat üzerinden Sinop'a kadar ulaştırılmıştır. Bu olgu Selçukluların Alaiye'ye verdiği önemi gösterir.

Bugün Alanya'daki tarihi eserlere dikkat ettiğimizde bunların çoğunun Selçuklu Döneminden kaldığı görülür. Selçuklu Dönemi başlarında günümüzdeki Hisarici Mahallesi'nin tamamında ve Tophane Mahallesi'nin küçük bir kısmında yerleşme varken, Selçuklu Dönemi sonlarında yarımadanın kuzeyine doğru hızlı bir gelişme olmuş, yani kent büyümüştür (Bakınız HARİTA: 7).

Ancak Selçuklu Dönemindeki gelişmeyi sadece Alâiye'nin fiziksel olarak büyümesi şeklinde algılamamak gerekir. Çünkü Selçuklular, özellikle de Keykubad döneminde kentte pek çok cami, medrese, han, carısı, imarethane ve çeşme yapılmış, kentin Roma-Bizans Döneminden kalma çehresi tamamen değiştirilmiştir. Ayrıca kent dokusunda da değişiklikler olmuş, özellikle Hisarici ve Tophane Mahalleleri sık dokulu yerleşmeler haline gelmişlerdir.

3. Osmanlı Dönemi Yerleşmesi (1308-1923)

Alâaddin Keykubad'ın Alâiye'ye kazandırığı ticari fonksiyon ve imar çalışması kenti kısa zamanda hızla geliştirmiştir ama onun ölümünden sonra bu gelişme azalmıştır. Osmanlı Dönemi başlarında kent (Alâiye) ticaret kenti ve bir sayfiye yeri konumundayken bu fonksiyonlarda zamanla azalma olmuş ve Alâiye'ye askeri fonksiyonlar kazandırılmıştır. Bu da kentsel gelişmeyi azaltmıştır. Ancak Keykubad döneminde kentsel gelişme o kadar hızlıdır ki onun döneminde kazandırılan altyapının etkisi Alâiye'de Osmanlı Döneminin başlarında da görülmüştür.

1323 yılında Alâiye'yi ziyaret eden Tancalı Seyyah İbn Batuta, Seyahatnamesi'nde bahsettiği şu sözlerle kenti anlatmıştır²³.

"Alaya Deniz kenarında büyük bir şehirdir. Türkmenler ile meskündür. Oraya Mısır, İskenderiyye ve Şam tüccarları gelirler. Kerestesi çokça İskenderiyye'ye, Diyyat ve Sair Mısır şehirlerine ihrac edilir. Beldenin üst tarafında bir acayip ve sarp kal'ası vardır ki Sultan,ı muazzam Alaüddin-i Rumi'nin eseridir".

Yukarıdaki metinde İbn Batuta Alâiye için "Büyük Bir Şehirdir" tanımlamasını yapmıştır. Demekki Alanya sadece günümüzde değil 13.yy.da da dikkati çeken

---

²³Konyalı, İ. H. : Alanya, s: 85

bir kentdir. Yine bu metinde Alâiye'ye gelen tüccarlardan ve buradan yapılan ihracattan bahsedilmektedir ki Alâiye'deki ürünler aranan ürünlerdir ve burada ticaret gelişmiştir. Metinde ilgimizi çeken diğer bir husus da Alâiye kalesi ve kentin o dönemdeki mimarı Keykubad'dan övgü ile söz edilmesidir.

Ancak zamanla Alâiye ticaret kenti özelliğini yitirmeye başlamıştır. Kent, Osmanlı Döneminde askeri fonksiyonlar kazanmaya başlamıştır. Bunun içindir ki kent, Osmanlı Döneminde mekansal olarak fazla yayılmamıştır. Osmanlı Döneminde, Hisarici Mahallesi aynı mekan özelliğini devam ettirmiş, Tophane Mahallesi ise askeri fonksiyonların ve Tersanenin bu mahallede olmasından dolayı gelişme göstermiştir. Osmanlı Dönemi Alâiye'sinin bir özelliği de kent bu dönemde yavaş yavaş kıyı ovasına doğru inmeye başlamıştır(Bakınız HARİTA: 7).

Osmanlı Dönemine karakterini veren husus kente o dönemde kazandırılan fonksiyonel özelliklerdir. Çünkü bu dönemde ticarete dışa kapanan Alâiye'ye askeri fonksiyonlar kazandırılmıştır. Bu dönem Alâiye'si Akdeniz'in en büyük Tersanesine sahiptir. Bunun için gemicilikle ilgili faaliyetler başta gelmektedir. Kentte orman sanayi önemli bir kol oluşturmuştur. Ayrıca ziftçiler de önemli bir sanayi koluna sahiptir. Gemi inşasında ve savunma amacıyla kullanılan zift Alâiye ormanlarındaki katran ardıçlarından (*juniperus oxycedrus*) ve diğer ağaçlardan temin ediliyordu. Diğer bir zanaat kolu da okçuluktur. Ok yapımında, en elverişli körpe çam ağaçları

kullanılmıştır. Bu dönemde askeri faaliyetlerin gelişmesi ile tarımsal faaliyetlerde azalma görülmüştür.

Ancak 17-18.yy. arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik hayatındaki durgunluk Alâiye'ye de yansımıştır. Kentte askeri fonksiyonlara yönelik faaliyetler giderek azalmıştır. Böylelikle tarımsal faaliyetler tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Bu nedenle de Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine doğru kent tarımsal aktivite nedeniyle kıyı ovasına doğru yayılmaya başlamıştır. Ancak kıyı ovasındaki bu gelişme şimdiki Cargı Mahallesi'nin sınırları içinde kısıtlı kalmıştır. Çünkü bu defa Alâiye halkının ürünlerini dışa satma sorunu vardır. Ancak o dönemin kıyı ovasındaki yerleşmesi günümüzdeki gibi sık dokulu değil tam tersine gevsek dokuludur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ihşamını ve eski önemini giderek kaybeden Alâiye'de kenti geliştirmeye yönelik yeni imar çalışmaları yapılmadığı gibi, kentin mahalleleri arasında da büyük bir kopukluk vardır. Bu dönemde kentin can noktasını ova kesimindeki gevsek dokulu mahalleden tamamen ayrı olan ve sivil halkın bile girmesinin yasak olduğu Kale Mahallesi (Hisariçi Mahallesi) oluşturmaktaydı. Güçlü yapısıyla, yiyecek depolarıyla, sarnıçlarıyla kale, uzun kuşatmalara dayanacak nitelikteydi. Bu da kale içindeki askerinin kentten kopuk olarak yaşamasına neden olmuştur. Ticaretin sürdüğü dükkanlar ise dağınık ve belli bir kesimde toplanmamış olma özelliğini gösteriyordu. Osmanlılar'ın

son dönemlerindeki Alâiye'nin fonksiyon ve yaşam tarzlarındaki bu farklılık kent sakinlerine de önemli ölçüde yansımıştır. Örneğin; kentteki Rumlar bir mahallede toplanmışlardır ve bunların Müslüman mahallelerine girmeleri bile yasaktır. Bu da kent sakinleri arasında farklı yaşam tarzına yol açmıştır.

4. Cumhuriyet Dönemi Yerleşmesi (1923'den Günümüze ve Kentin İleriye Dönük Gelişmesi)

Buraya kadar açıkladığımız kısımlarda görüldüğü gibi, gelişen teknolojilerin giderek kale savunmasını etkisiz bırakmasıyla Alanya'nın eski önemini giderek nasıl kaybettiği görülmektedir. Halkı da eskiden ikinci derecede önemli olan tarımsal faaliyetlere Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde yeniden yönelmiş, tarımsal faaliyetlere yönelik yaşam tarzı ve kentsel gelişme önem kazanmıştır. Cumhuriyet Döneminin ilerleyen yıllarında ulaşım kolaylıklarının artması üzerine yurtiçi ve yurtdışına ihracat yapabilen Alanya'da tarım faaliyetleri daha da önem kazanmıştır. Ancak ülkemizin ve özellikle Akdeniz'in iç ve dış turizme hızla açılmasıyla Alanya'da bir yandan turizm aktivitelerine dönük yeni faaliyetler oluşurken diğer yandan da kent hızla gelişmiş ve Alanya günümüzde turizm sonucu gelişmiş bir kent olarak karşımıza çıkmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Alanya'daki bu hızlı kentleşmeyi üç kısma ayırarak incelemiş bulunuyoruz.

A. 1923-1950 Yılları Arasındaki Dönem

Bu dönemde Alanya'da turizm olgusunun etkisi henüz görülmemektedir. Kentte tarımsal bir bünye görülmektedir. Ticaret ise o kadar önemli değildir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Alanya'nın hinterlandının dar olması, çevresiyle karayolu bağlantısının kısıtlı olmasının etkileri bu dönemde de görülür. Malların Anadolu içlerine ulaştırılması olanaklı bulunmadığından, ya da çok zor olduğundan kentte ticaret fazla gelişmemiş, aynı nedenlerle tarım potansiyeli de yeterince kullanılamamıştır.

Bu dönemde kent HARİTA: 7'de de görüldüğü gibi kıyı ovası üzerine doğru yayılmaya başlamıştır. Günümüzde bu dönemin sınırını Çarşı Mahallesi ile Sekerhane ve Kadıpaşa Mahallelerinin güney sınırı oluşturmaktadır. Kentte tarımsal bir yaşam söz olduğundan kıyı ovasının zengin tarım potansiyelinden faydalanılmıştır. Bu kıyı ovası üzerindeki Dönemin Alanya'sı gevsek dokulu bir bünye göstermektedir (FOTOGRAF:1). 1927-1950 Yılları arasında Alanya'nın kent nüfusuna dikkat edecek olursak nüfusta da fazla bir gelişme olmamıştır. (1927 Yılı nüfusu 4727, 1950 Yılı nüfusu 6623'dür.)

B. 1950-1980 Yılları Arasındaki Dönem

1950'li yılların başından itibaren ülke genelinde karayolu yapımına hız kazandırma politikasının etkisi Alanya'da da görülmüş ve kent bu tarihten itibaren hızla dışarıya açılmıştır. Bir taraftan batıda Antalya ile olan karayolu bağlantısı daha muntazam hale getirilirken, diğer taraftan Gazipaşa, Anamur-Mersin ve dolayısıyla diğer merkezlerle elverişli bir ulaşım ağına sahip olunmuştur.

Bu Dönemin başlarında kentte yine tarımsal bir hayat söz konusudur. 1950-1970 yılları arasında tarımsal etkinlikte, özellikle de narenciye ve muz yetistiriciliğinde Türkiye'nin en önemli merkezlerinden sayılan Alanya bu ürünleri karayolu ağındaki bahsettiğimiz bu açılımla satma imkanını bulmuştur. Kent böylece 1950-1970 yılları arasında canlı bir tarımsal yapı göstermiştir. Bu dönemde yine tarım alanı olarak kıyı ovası ve gerisindeki yamaçlar kullanılmaya başlamıştır.

1950-1980 yılları arasındaki dönemde kentin sınırları: Batıda Saray Mahallesi'nin bir kısmı, Doğuda Güllerpınarı Mahallesi'nin denize yakın olan kesimleri (Güneyi) ile Kuzeyde Şekerhane ve Kadıpaşa Mahallelerinin güney yarılarını kapsamaktaydı. 1950-1970 Yılları arasında bu sınırlar içinde halen kıyı ovası üzerindeki Alanya gevşek dokulu bir yapı gösterirken, 1970 yılından günümüze doğru geldikçe bu gevşek dokulu yapıların arası dolmuş ve sık dokulu bir yapılaşma halini almıştır.

Alanya'da Cumhuriyet Döneminde dikkatimizi çeken bir husus da kentsel gelişimin 1950-1980 yılları arasında hız kazanmasıdır. Biraz daha detay olarak ifade edersek: 1950 önceleri sadece tarımsal bir gelişme olmuştur. Ancak Akdeniz kıyılarımızın turizme açılmasıyla 1950-1980 döneminde zamanla tarımsal gelişme ve turizm gelişmesi iç içe olmuştur. Başlangıçta tarımsal aktivite ön plândayken, zamanla tarım ve turizm aktivitesi birbirini dengeli hale gelmiştir. Ancak Alanya'da tarıma ve turizme yönelik faaliyetlerin dengeye tam olarak ulaştığı tarihi (Yani ekonomik faaliyetlerin % 50'sinin tarıma, % 50'sinin turizme yönelik olduğu) vermek mümkün değildir. Çünkü 1950-1980 dönemi içindeki bu geçiş birdenbire olmamıştır. Zaman zaman turizm ön plâna çıkmıştır, zaman zaman tarım ön plâna çıkmıştır, sonra tekrar turizm ön plâna çıkmıştır. Ancak şu kesindir ki, 1980 yılından günümüze doğru gelindiğinde, (1980 sonrası dönemde) kesinlikle turizm faaliyetleri tarımsal faaliyetlere göre ön plana çıkmıştır. Yani bir bakıma Alanya'da tarım alanları ile turizm alanlarının mücadelesinden turizm alanları hızla yaygınlık göstererek galip çıkmıştır. Çalışmamızın şimdiye kadar olan bölümleri de bu olguyu desteklemektedir.

C. 1980 Sonrası Dönem

Bu dönemde Alanya oldukça hızlı bir şekilde gelişmiştir. Bu gelişme de beraberinde önemli bir takım sorunları getirmiştir. Çalışmamızın Turizmle ilgili bölümlerinde görüldüğü gibi Alanya'da 1980'li yıllardan itibaren çok önemli turizm yatırımları yapılmıştır. Böylelikle kent turizmin etkisiyle hızla gelişmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi tarımsal yaşam giderek gerilemiştir.

1980'li yılların başlarında kentin kıyı ovası üzerindeki genel görünümünün tasviri: Geniş tarım alanları arasındaki çok katlı yapılardan ibarettir. Fakat günümüze doğru geldikçe bu görünüm değişmiştir: Genel görünüm çok katlı binanın arasında küçük parçalar halinde kalan tarım alanlarına dönüşmüştür. Günümüzde ise kentin güneyinde tarım alanı hiç kalmamıştır, ancak kentin kuzeyinde tarım alanları ve yapılaşma mücadelesi çok katlı binaların lehine olmak üzere halen görülmektedir. Bugün halen kenti kuzeyden çeviren yamaçlar üzerinde Alanya'nın eski fonksiyonlarını yansıtan tarım alanlarını görmek mümkündür (FOTOGRAFLAR: 9, 21, 22).

Günümüz Alanya'sında mahallelerin dağılışı HARİTA: 5'de izlenilmektedir. Alanya Kentinin Mahalleler itibarıyla Bölünüşü ve Mahallelerin Konumları başlığı altında bahsettiğimiz gibi kentin en kuzeydeki mahalleleri olan Bektaş ve Tepe Mahalleleri Alanya belediyesinin

sınırları içinde kalmasına karşın bu kesime yeterince kentsel hizmet verilmemektedir. Hatta Alanya'nın halihazır plânlarında bile bu iki mahalle yer almamaktadır. Bu nedenle çalışmamızda bu iki mahalleyi sınırları ile birlikte ele alma zorunluluğu doğmuştur. HARİTA: 7'de 1980 yılı sonrasındaki gelişme evresine bu iki mahalleyi de katmış bulunuyoruz. Çünkü Alanya kıyı ovası aşırı yapılaşma ve bunun getirdiği sorunlarla dolmuştur. Bu nedenle artık gelişme kenti kuzeyden çevreleyen yamaç alanlarına doğru olacaktır. Yani Bektaş ve Tepe Mahallelerine doğru bir gelişim söz konusu olacaktır. Böylece haritamızda 1980 yılı sonrası olarak belirttiğimiz dönem (HARİTA: 7) sadece günümüze kadar olan gelişmeyi değil, kentin daha sonra göstereceği gelişmeyi'de ifade etmektedir.

Görüldüğü gibi Alanya 1980 sonrası dönemde turizmin etkisiyle hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Kentin mahallelerinin yapısal ve fonksiyonel özellikleri de bu gelişme nedeniyle hızla değişmektedir. Alanya'da kentleşme olgusu bütün mahallelerde aynı düzeyde gerçekleşmemiştir. Kimi mahalleler fazla, kimi mahalleler daha az gelişme göstermiştir. Alanya'nın mahallelerinin kentsel gelişme düzeyini, mahallelerin fonksiyonlarını ve işlevsel özelliklerini aşağıdaki başlık altında açıklamış bulunmaktayız.

VI. ALANYA'DA MAHALLELERİN FONKSIYONEL ÖZELLİKLERİ

Alanya'da mahallelerin fonksiyonel özellikleri birbirleri ile farklılık göstermektedir. Güneyde Kıyı ovası üzerinde, deniz kenarında olan Saray, Carsı, Güllerpınarı Mahalleleri ile kuzeyde Sugözü, Küçükhasbahçe, Büyük Hasbahçe, en kuzeyde Bektaş ve Tepe Mahallelerinin fonksiyonel özellikleri birbirlerinden oldukça büyük farklılık gösterir. Bir de fonksiyonel olarak geçiş konumunda olan mahalleler vardır ki bunlar; Kadıpaşa, Sekerhane ve Hacet Mahalleleridir. Burada su hususa da dikkat çekmemiz gerekir. Çalışmamızın Alanya'nın Kentsel Nüfusuyla ilgili başlığı taşıyan bölümlerinde de; burada ayırdığımız gibi mahalleler çeşitli guruplara ayrılmaktaydı. Gördüğümüz gibi mahallelerin nüfusları itibarıyla olan guruplandırılması, kentleşmeleri ve hatta fonksiyonları ile olan guruplandırmaları, birbiri ile tamamen çakışmaktadır. Bu da Alanya'da kentleşme ve turizm olgusunun birbiriyle iç içe olduğunun en güzel kanıtıdır.

Bu başlık altında Alanya'nın fonksiyonel özelliklerini birer birer inceleyerek aşağıdaki tabloyu oluşturmuş bulunuyoruz (TABLO: 21). Bu tablo'da Alanya'da 1990 yılında her mahallenin tek tek fonksiyonel özellikleri görülmektedir. Güçlkle oluşturduğumuz çalışmamızın bu tablosunda, Alanya Belediyesine ait dökümanlardan ve

kendi araştırmalarımızdan faydalanmış bulunuyoruz. Burada belirtmemiz gereken bir husus, tabloda mahallelerdeki hane sayılarının yanında hemen her mahallede "+" ile ilave ettiğimiz bir kısım bulunmaktadır. Bunlar Alanya'da yeralan ancak korunması, restore edilmesi gereken konutlardır. Bir kısmı halen kullanılan bu konutlar tablomuzda hane sayısı değil de konut sayısı olarak belirtilmiştir. Alanya'da toplam sayısı 173 olan bu konutların restore edilerek korunması konusuna ileriki bۆlmlerde değinilecektir (Bakınız TABLO: 21).

TABLO: 21. ALANYA'DA MAHALLELERİN KENTLEŞME DURUMU
(1990)

MAHALLENİN ADI: BEKTAŞ MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	75
İnsaat Halindeki Hane Sayısı		:	11
Arsa	Sayısı	:	-
İşyeri	" "	:	-
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici- Çantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	-
Kahvehane	" "	:	1
Ahır	" "	:	4
Cami	" "	:	1
Tuvalet	" "	:	2
Resmi Kurulus	" "	:	-

MAHALLENİN ADI: CARSI MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	1059+29
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	106
Arsa	Sayısı	:	76
İsyeri	" "	:	229
Resraurant	" "	:	42
Kafe-Bar	" "	:	31
Kuyumcu	" "	:	65
Derici-Cantacı-Ayakkabıcı S		:	73
Halıcı	Sayısı	:	41
Büro	" "	:	67
Banka	" "	:	6
Depo	" "	:	188
Kahvehane	" "	:	9
Ahır	" "	:	13
Cami	" "	:	3
Tuvalet	" "	:	4
Resmi Kurulus	" "	:	14

MAHALLENİN ADI:GULLERPINARI MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	3882+26
İnşaat Halindeki Hane	Sayısı	:	265
Arsa	Sayısı	:	181
İsyeri	" "	:	363
Restaurant	" "	:	47
Kafe-Bar	" "	:	11
Kuyumcu	" "	:	2
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı S		:	10
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	93
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	212
Kahvehane	" "	:	20
Ahır	" "	:	20
Cami	" "	:	6
Tuvalet	" "	:	3
Resmi Kuruluş	" "	:	15
Sanayii	" "	:	606

MAHALLENİN ADI : HACET MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	430+4
İnşaat Halindeki Hane	Sayısı	:	32
Arsa	Sayısı	:	23
İşyeri	" "	:	55
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı	S	:	1
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	60
Kahvehane	" "	:	-
Ahır	" "	:	2
Cami	" "	:	1
Tuvalet	" "	:	-
Resmî Kuruluş	" "	:	1

MAHALLENİN ADI:BUYUK HASBAHÇE MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	44+30
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	33
Arsa	Sayısı	:	65
İşyeri	" "	:	9
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Cantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	40
Kahvehane	" "	:	-
Ahır	" "	:	27
Cami	" "	:	1
Tuvalet	" "	:	1
Resmi Kuruluş	" "	:	1

MAHALLENİN ADI:HISARICI MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	78+2
İnsaat Halindeki Hane Sayısı		:	1
Arsa	Sayısı	:	1
İşyeri	" "	:	8
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	1
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Cantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	3
Kahvehane	" "	:	-
Ahır	" "	:	10
Cami	" "	:	1
Tuvalet	" "	:	-
Resmi Kurulus	" "	:	2

MAHALLENİN ADI:KADIPASA MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	386
İnsaat Halindeki Hane Sayısı		:	50
Arsa	Sayısı	:	28
İşyeri Sayısı	" "	:	58
Restaurant	" "	:	2
Kafe-Bar	" "	:	1
Kuyumcu	" "	:	2
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı S		:	7
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	14
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	42
Kahvehane	" "	:	2
Ahır	" "	:	4
Cami	" "	:	1
Tuvalet	" "	:	1
Resmi Kurulus	" "	:	2

MAHALLENİN ADI:KUÇUKHASBAHÇE MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	556+6
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	23
Arsa	Sayısı	:	89
İsyeri	" "	:	21
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	44
Kahvehane	" "	:	-
Ahır	" "	:	11
Cami	" "	:	5
Tuvalet	" "	:	1
Resmi Kurulus	" "	:	1

MAHALLENİN ADI:SARAY MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	3366+17
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	439
Arsa	Sayısı	:	193
İşyeri	" "	:	399
Restaurant	" "	:	36
Kafe-Bar	" "	:	22
Kuyumcu	" "	:	4
Derici-Cantacı-Ayakkabıcı S		:	8
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	37
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	278
Kahvehane	" "	:	5
Ahır	" "	:	24
Cami	" "	:	5
Tuvalet	" "	:	1
Resmi Kuruluş	" "	:	13

MAHALENİN ADI: SUGÖZÜ MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	1084+11
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	193
Arsa	Sayısı	:	115
İşyeri	" "	:	27
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Çantacı-Ayakkkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	58
Kahvehane	" "	:	1
Ahır	" "	:	32
Cami	" "	:	7
Tuvalet	" "	:	-
Resmi Daire	" "	:	1

MAHALLENİN ADI : SEKERHANE MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	2314+13
Inaat Halindeki Hane Sayısı		:	619
Arsa	Sayısı	:	185
İyeri	" "	:	1246
Restaurant	" "	:	71
Kafe-Bar	" "	:	7
Kuyumcu	" "	:	39
Derici-Cantacı-Ayakkabıcı S		:	100
Halıcı	Sayısı	:	9
Büro	" "	:	223
Banka	" "	:	11
Depo	" "	:	509
Kahvehane	" "	:	25
Ahır	" "	:	19
Cami	" "	:	6
Tuvalet	" "	:	15
Resmi Kuruluş	" "	:	29

MAHALLENİN ADI : TEPE MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	194+12
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	4
Arsa	Sayısı	:	1
İşyeri	" "	:	3
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	18
Kahvehane	" "	:	3
Ahır	" "	:	50
Cami	" "	:	5
Tuvalet	" "	:	1
Resmi Kurulus	" "	:	-

MAHALLENİN ADI:TOPHANE MAHALLESİ

Hane	Sayısı	:	181+23
İnşaat Halindeki Hane Sayısı		:	-
Arsa	Sayısı	:	2
İşyeri	" "	:	4
Restaurant	" "	:	-
Kafe-Bar	" "	:	-
Kuyumcu	" "	:	-
Derici-Çantacı-Ayakkabıcı S		:	-
Halıcı	Sayısı	:	-
Büro	" "	:	-
Banka	" "	:	-
Depo	" "	:	32
Kahvehane	" "	:	-
Ahır	" "	:	1
Cami	" "	:	2
Tuvalet	" "	:	-
Resmi Kurulus	" "	:	-

Yukarıdaki Tablo'da Alanya'daki mahallelerin fonksiyonel özellikleri görülmektedir. Alanya'da Mahallelerin Dağılımını (Bakınız HARİTA: 5) gösteren harita ile bu tablonun ikisine birden bakacak olursak: denize yakın olan mahallelerin kentleşme ve turizm açısından daha fazla geliştiği, bu özelliğin denizden uzaklaştıkça yani kentin kuzeyine doğru gidildikçe azaldığı görülmektedir. Çalışmamızda Alanya'nın mahallelerinin fonksiyonel özelliklerini başlıca 17 kategoriye ayırarak incelemiş bulunuyoruz. Bunlardan turizme daha çok hizmet veren fonksiyonların (işyeri, restaurant, cafe-bar, kuyumcu, derici-çantacı ve ayakkabıcıların, halıci, büro, bankaların) kentin güneyindeki Çarşı, Saray, Sekerhane ve Güllerpınarı mahallelerinde yoğunluk kazandığı görülür. Buna karşın daha öncede geçiş mahalleleri olarak ifade ettiğimiz Kadıpaşa, Sekerhane ve Hacet Mahallelerinde hane sayısı, inşaat halindeki hane ve arsa sayılarının daha fazla olduğu. Kentin kuzeyindeki mahallelerden Sugözü, Küçükhasbahçe ve Büyükhasbahçe Mahallelerinde ise özellikle arsa, ahır, depo gibi daha ziyade tarımsal yaşama yönelik uygulamaların daha fazla olduğu görülür. Kentin adeta üvey evladı gibi olan ve en kuzeydeki iki mahallesi: Bektas ve Tepe mahallelerinde ise Tabloda görüldüğü gibi turizme yönelik hiçbir tesis yoktur. Burada yerleşme çok dağınıktır ve depo, ahır gibi tarımsal faaliyete yönelik bir yapılaşma söz konusudur. Ala-

nya'nın mahallelerini fonksiyonel açıdan tek tek ele alıp incelemiş bulunuyoruz.

1. Bektas Mahallesi

Kentin en kuzeydeki mahallelerinden olduğu için hemen hiç kentleşme göstermemiştir. 1990 yılında 75 hanesi olup 11 hane de inşaat halindedir. Tabloda (TABLO: 21) turizme hizmet verecek hiçbir tesisin olmaması dikkat çekicidir. Ahır sayısının 4 olması tarımsal hayatın henüz bu mahallede devam ettiğinin en güzel belirtisidir. Görüldüğü gibi mahalle fonksiyonel olarak henüz gelişmediği için, turizme hizmet verecek bir niteliğe sahip değildir.

2. Çarşı Mahallesi

Alanya Kentinin fonksiyonel olarak en gelişmiş mahallesidir. Adından da anlaşılacağı üzere kentin çarşısı konumundadır. Bu nedenle mahallede büyük bir canlılık görülür. Bu canlılık turizm sezonunda akşam saatlerinde daha fazladır. Çarşı Mahallesi'nin yarımada yakın olan güney kesiminde konut alanları çok azdır. Buna karşın mahallenin kuzeyi ile doğusunda Güllerpınarı, batısında Saray Mahalleleri ile komşu olan kesimlerinde çok katlı binalar vardır. Ayrıca çarşı içinde de yer yer çok katlı binalar görülür. Bu nedenle Çarşı Mahallesinde 1059 hane bulunur. Çarşı Mahallesi'nin fonksiyonel olarak

diğer bir özelliği Cafe-Bar, Restaurant gibi yerlerin fazla olmasıdır. Mahallede bunların toplam sayısı 73'dür. Çarşı Mahallesi adının yüklediği fonksiyonu tam olarak yerine getirmektedir. Çünkü kente gelen çoğunlukla yabancı ve yerli turistler alışveriş yapmak için kendilerine cazip gelen kuyumcu, derici ve halıcıları çoğunlukla bu mahallede bulabilirler. Nitekim sadece bu mahallede 65 kuyumcu, 73 derici ve 41 halıcı bulunmaktadır. Büro sayısı ise 67'dir. Bu büroların da çok büyük bir kısmı turizm acentası, araba kiralama servisi durumundadır. Çarşı Mahallesi aynı zamanda kentin yönetsel merkezi konumunda olduğundan buradaki resmi büroların sayısı 14'dür. Çarşıda yine turizme hizmet vermek amacıyla banka sayısı oldukça fazladır. Alanya'da bankalar başlıca 2 mahallede toplanmıştır. Bunlar Çarşı ve Şekerhane Mahalleleridir. Çarşıdaki banka sayısı 6 şube olarak dikat çekmektedir. Bankalar özellikle yabancı turistlerin dövizlerini bozdurmak için tercih ettikleri yerlerdir ve bu itibarla gece saat 22.00'ye kadar hizmet vermektedirler.

3. Güllerpınarı Mahallesi

Alanya'nın kentleşme düzeyinin ve nüfusun (Bakınız TABLO: 14) en fazla olduğu mahallelerinden birisidir. Kıyı ovası üzerindeki mahallenin güney kesimi denize baktığı için burada nüfus ve ekonomik faaliyetler yoğunluk göstermektedir. Mahallenin Hasbahçe Mahallesi

komsu olan kesimi ise bunun tersine bir özellik gösterir. Güllerpınarı Mahallesi sahil seridinde çok katlı binaların olması, Alanya'ya yerleşmek için gelenlerin buraları tercih etmesi nedeniyle, mahalledeki hane sayısı 3882 olarak belirlenmiştir. Mahalle sadece yerleşme açısından değil, turizm açısından da canlılık gösterir. Bu mahallede özellikle çok katlı binaların giriş kısımları ve alt katları turizme yönelik faaliyetlere, turizm bürolarına, iş yerlerine, restaurant ve cafe-barlara ayrılmıştır. Güllerpınarı Mahallesi'nin güney kısmında yoğun bir konut ve turizm alanı kompleksi görülürken kuzey kısmında Büyük Hasbahçe Mahallesi'ne komşu olan kesiminde turizme yönelik yatırımlar hemen hiç yoktur. Bu nedenle bu kesimde yoğun konut-tarım alanı kompleksi görülür. Tablo'da (TABLO: 21) Güllerpınarı Mahallesi'nde 20 adet ahır görülmektedir ki bunlar mahallenin kuzeyinde bahsettiğimiz tarımsal etkinliğin önemini göstermektedir. Mahallenin dikkat çeken fonksiyonel özelliklerinden birisi de kentin sanayinin burada olmasıdır. 1980 yılında kurulan sanayi sitesinde her türlü iş kolunu görmek mümkündür. 606 işyerinin bulunduğu sanayide en çok oto sanayine ve orman sanayine yönelik işletmeler bulunmaktadır.

4. Hacet Mahallesi

Alanya'nın en küçük mahallesidir. Kentin geçiş konumunda bulunan iç kesimindeki mahallelerinden-

dir. Daha ziyade Alanya'nın yerli halkının oturduğu bir yer konumunda olan Mahallede çok katlı konutlar yeni yeni yapılmaya başlamıştır. Hacet Mahallesiinde 430 adet hane bulunmaktadır. TABLO: 21'da görüldüğü gibi hiç bir turistik tesisin bulunmadığı Mahalle turizme hizmet vermemektedir. Sadece mahallenin güney kesiminde 1 adet derici bulunmaktadır. Ancak bu küçük Mahallede 32 adet inşaat halinde hanenin bulunması bu Mahalleninde önümüzdeki yıllarda hızla cehresinin değişerek turizme hizmet vereceği çağrışımını yapmaktadır.

5. Büyük Hasbahçe Mahallesi

Alanya'nın kuzey kesiminde, tarımsal yaşamın hakim olduğu bir mahalle konumundadır. Bu nedenle konutlar oldukça az olduğu gibi gevsek dokuludurlar. Fakat kıyı ovası dolduğu için kentleşme açısından hızla gelişecek mahallelerden birisidir. Tabloda ise bu konuda dikkatimizi çeken husus 44 hanenin bulunmasına karşın hemen hemen bu sayıya yakın (33 adet) inşaat halinde hane bulunmasıdır. Hiç bir turizm aktivitesinin ve tesisinin bulunmadığı bu mahallede 27 ahır bize yine tarımsal hayatın canlılığını göstermektedir.

6. Hisarici Mahallesi

Yarımada üzerinde ve Alanya'nın en eski mahallesi konumunda olan bu Mahallede 80 hane bulunmak-

tadır. Bu konutlarında önemli bir kısmında kentin yerli halkı otumaktadır. TABLO: 21'de de görüldüğü gibi mahallede bir inşaat halen devam etmektedir. Bu tarihi değerlerimizi yeterince koruyamadığımızın en güzel göstergesidir. Yılın her günü yüzlerce yerli ve yabancı turist'in ziyaret etmek için geldikleri Alanya Kalesinin içinde bulunan Hisarici Mahallesi turizme yoğun bir şekilde hizmet vermektedir. Ancak burada (Carsı Mahallesi örneğinde görüldüğünün tersine) bir adet turistik tesis vardır (Cafe-bar). Burada yaşayan halkın bir kısmı geleneksel olarak çok az küçükbaş hayvan yetistirirler. Tablomuzda görülen 10 ahır sayısının çoğu bugün boş durumdadır.

7. Küçük Hasbahçe Mahallesi

Kentin kuzeyinde tarımsal fonksiyonların ön plâna çıktığı bir mahalledir. TABLO: 21'de hane sayısı 556 olarak belirtilirken, mahallede turizme yönelik hiçbir tesis yoktur. Ahır sayısı 11, depo sayısı 44 olarak dikkatimizi çekmektedir. Bu depolar tarımsal ürünlerin pazarlanması için toplanıp konulduğu bir işleve sahiptir. Mahallenin güneyinden itibaren yavaş yavaş çok katlı binaların görülmeğe başlaması, bunların mahallenin kuzeyine de (Taram alanları kaldırılarak) yayılacağını göstermektedir.

8. Kadıpaşa Mahallesi

Kentin orta kesiminde yer alan geçiş mahallelerindedir. Kadıpaşa Mahallesi'nin güney kısmı Çarşı Mahallesi ile komsudur ve bu kısım turizme yoğun bir şekilde hizmet vermektedir. Nitekim Mahallenin bu kesiminde (TABLO: 21) işyeri sayısı 58, restaurant 2, cafe-bar 1, kuyumcu 2, derici 8 ve büro 14 adet bulunmaktadır (Bu büroların tamamına yakını turizme hizmet vermektedir). Mahallenin güneyinde turizm faaliyetleri görülmesine karşın kuzeyine doğru gidildikçe bu olguda bir azalma belirir. Bu mahallenin kuzeyi yoğun iskân alanı (Çoğunlukla çok katlı binalar) halindedir. Tarımsal faaliyet ancak 1-2 küçük alanda, kendi ihtiyaçlarına yönelik olarak görülmektedir.

9. Saray Mahallesi

Alanya'nın kentleşme ve turizm açısından en gelişmiş iki mahallesinden birisidir. Hane sayısı 3366'dır. Mahallenin denize komşu olan kısımları (Bakınız HARİTA: 5) oldukça yoğun bir yapılaşmaya sahiptir. Buralarda boş arsa görmek mümkün değildir. TABLO: 21'de inşaat halindeki hane sayısı 439 olarak belirtilmiştir. Bunların çoğu Saray Mahallesi'nin kuzeyinde yer alırlar. İşyeri sayısı 399 olarak belirtilmiştir ki yine bunların % 90'dan fazlası turizme yöneliktir. Kentin ulaşımında

önemli bir fonksiyonunu yüklenen otogarı da bu mahallede bulunmaktadır. Mahalle sınırları içinde turizme hizmet sunan 36 restaurant, 22 kafeterya, 4 kuyumcu, 8 derici, 37 büronun bulunması burada turizm olgusundaki gelişme ve canlılığı gösterir.

Görüldüğü gibi Alanya'da kentin yapısal gelişimini ve bu yapılaşmanın içindeki turizm sektörünü birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu da günümüz Alanya'sında turizme dayalı bir kentleşmenin en güzel göstergesidir.

10. Sugözü Mahallesi

Alanya'nın kuzey kesiminde bulunan tarımsal canlılığın halen devam ettiği mahallelerdendir. Mahallenin Saray Mahallesi komsu olan kısımlarında çok katlı yapılar yeni yeni görülmeye başlamıştır (FOTOĞRAF: 6, 18, 22). Buradaki tarım alanları hızla kaldırılarak yerleşme alanlarına kazandırılmaktadır. Ancak mahallenin kuzey kesimindeki yamaçlarda muz yetistiriciliğini ve portakal bahçelerini, yer yer küçük seraları halen görmek mümkündür. Hane sayısının 1064 olduğu Sugözü Mahallesinde TABO: 21'de görüldüğü gibi restaurant, cafe-bar, kuyumcu, derici gibi turizme hizmet veren yerler yoktur. Mahallede tarımsal ürünlerin depolandığı depo sayısının 58, hayvancılığa ait ahır sayısının ise 32 olması tarımsal hayattaki aktivite'nin en bariz belirtisidir.

11. Sekerhane Mahallesi

Alanya'nın deniz kıyısında olmayan ancak kentin merkezini oluşturan mahallelerden birisidir. Mahallenin Çarşı Mahallesi ile adeta iç içe olması buranın da kentin alışveriş merkezi olmasını sağlamıştır. Mahallenin özellikle güneyinde bu durum görülürken (Bakınız HARİTA: 5) kuzeyi yoğun konut alanı halindedir. Turizme yönelik fonksiyonların bu mahallede ağırlık kazandığı TABLO: 21'den de anlaşılmaktadır. 2314 hanenin olduğu Sekerhane Mahallesinde 619 hane inşaat durumundadır. Bunlardan çoğu da mahallenin kuzeyinde yani çarşı alanından uzaktır. Sekerhane Mahallesinin güneyindeki, kentin çarşısına dahil olan kısmı çok yoğun bir şekilde turizme hizmet vermektedir. Mahalle, kentin pazar yeri fonksiyonunu da yüklenmektedir. Mahallenin en belirgin kentleşme ve turizme yönelik özelliği küçük küçük dükkanların (Hediyelik esya ve baharatçılar büyük kesimini oluşturmak üzere) bulunmasıdır. Bu yüzden Tablo'da isyeri sayısı 1246 olarak dikkat çekmektedir²⁴.

---

²⁴ Çarşının bu kesiminde baharatçılar yoğunlaşmıştır. Özellikle Torosların yaylalarında, yaylacılar ve Türkmenler tarafından toplanan çeşitli otlar/baharatlar Alanya'ya getirilerek satılmaktadır. Gerçekten de sıfalı olan bu otlar oldukça ilgi görmektedir. Ancak bunların denetimsiz olarak satılmaları son derece sakıncalıdır !

Sekerhane Mahallesi ayrıca restaurantları (71 adet), cafe-barları (7 tane), kuyumcuları (39 tane), dericileri (100 tane), halıcıları (9 tane), büroları (223 tane) ve bankaları (11 tane) ile Alanya'nın önemli bir turizm merkezi konumundadır.

12. Tepe Mahallesi

Kentin en kuzeyinde tarımsal aktivitenin devam ettiği mahallelerindedir. 194 hanenin bulunduğu mahallede 4 adet inşaat halinde hanenin de bulunması buranın henüz kentleşmediğini gösteren belirtilerindedir. Turizme yönelik faaliyetin bulunmadığı mahallede 18 deponun ve 50 ahırın bulunması tarımsal hayattaki canlılığın en güzel belirtisidir. Ancak kıyı ovasındaki yoğun yapılaşma bu mahalledeki gelişmenin de önümüzdeki yıllarda hız kazanmasına yol açacaktır.

13. Tophane Mahallesi

Yarımada üzerinde, koruma altında olan kentin en eski iki mahallesinden biridir. 181 hanenin bulunduğu mahallede hiç inşaat yoktur. Hergün yüzlerce turistin ziyaret ettiği mahalle kaleye çıkan manzaralı ve virajlı yoluyla, tersanesiyle, Kızılküle'siyle, restore edilmiş evleriyle Alanya'ya gelen hemen herkesin dikkatini çekmektedir. Koruma altında olduğu için hiç bir turistik tesisin bulunmaması memnuniyet vericidir.

Konuyu genel itibarıyla değerlendirecek olursak: Aşağıdaki tabloda (TABLO: 22) Alanya'daki Fonksiyon Alanlarını toplam olarak görmek mümkündür.

TABLO: 22. ALANYA'DA FONKSİYON ALANLARININ DAĞILIMI (1990)

KONUT	İNŞ.	ARSA	İŞVE.	REST.	CA.BA	KUYU.	DERİ.	HALI.	BÜRO	BANK.	DEPO	KAHV.	AHIR	CAMI	TUVA.	RES.Kİ	SANA.
13882	1776	959	2422	198	73	112	199	50	434	17	1484	66	217	44	29	79	606

YNAK: TABLO:21 verilerinden faydalanmıştır

Bu tabloyu TABLO: 21'deki verilerin ışığı altında oluşturmuş bulunuyoruz. Buna göre Alanya'da 173 tanesi korumaya değer eski konut olmak üzere, Toplam 13822 hane vardır. Turizmin etkisiyle hızla gelişen kentte 1776 adet inşaat halinde hanenin bulunması bu hızlı kentleşme ve gelişmenin en çarpıcı örneklerinden birisidir. Yine işyeri sayısının 2422 olması küçük bir kent olan Alanya'da ticari canlılığın ne derece önemli olduğunu da belirtmektedir. Turizme hizmet veren ve ticari canlılık sağlayan iş yerlerinin sayısı ise oldukça fazladır. Alanya'da 198 restaurant, 73 cafe-bar, 112 kuyumcu, 199 derici, 50 adette halıcı bulunmaktadır. Turistler özellikle halıcı, derici ve kuyumculara oldukça fazla ilgi göstermekte ve bu işletmeler gecenin çok geç saatlerine kadar açık kalmakta ve kente canlılık sağlamaktadır. Kentte 66 tane kahvehane vardır. Ancak bunlara daha ziyade yerli halk ilgi göstermektedir. Toplam ahır sayı-

sın 217 olması ve bunların çoğunun kentin kuzeyindeki mahallelerde bulunması buralarda tarımsal yaşamdaki canlılığı göstermektedir.

Çalışmamızın şimdiye kadar olan kısmında gördüğümüz gibi Alanya'da kentleşme ve turizm olgusunu birbirinden ayırmak mümkün değildir. Hatta gerek kentin tarihi geçmişinin gerekse kentin fiziki coğrafya özelliklerinin (özellikle iklimin ve morfolojik özelliklerin) etkisinin Alanya'da kentleşme ve turizmle ilişkisini kurmamak mümkün değildir. Bu nedenle çalışmamızda örneğin tarih konusunu ele alırken kentleşmeyle, iklim konusunu ele alırken kentleşme ve turizmle, kentleşme konusunu ele alırken de turizmle sık sık ilişki kurma zarureti ortaya çıkmıştır. Çalışmamızın bundan sonraki başlığı Alanya'nın Turizm özellikleri olmakla beraber, konumuzu buraya getirirken sık sık kentin turizm özellikleriyle ilişki kurmuş bulunuyoruz. Bu nedenle şimdiye kadar turizmle ilgili olarak belirttiğimiz konuları yinelememenin yararlı olacağı kanısındayız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ALANYA'NIN TURİZM ÖZELLİKLERİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALANYA'NIN TURİZM ÖZELLİKLERİ

I. ALANYA'DA TURİZM KONUSUNA GENEL BİR BAKIŞ

Günümüzün giderek gelişen ve kentleşen dünyasında, insanların doğaya olan özlemleri de giderek artmaktadır. İnsanların yaşantısını giderek daha rahat ve modern hale getirmeye yönelik çalışmalar dünyanın her ülkesinde farklı yoğunlukta görülmektedir. Ancak sadece bu faaliyetleri teknolojik olarak algılamamak gerekir. Refahı artırmaya yönelik çabalar içinde turizm, artık çok daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Çağımızın stresli ortamında yorulan insanlar; dinlenmenin ve tatil yapmanın önemini giderek daha fazla kavramaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde, ekonomik hayatta sağlanan verimlilik ve gelir artışı, insanların turizme daha çok yönelmesini sağlamıştır. Turizmde böylece, modern dünyada önemli bir sektör olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak, dünyamızın değişik özellikler gösteren coğrafi ortamları içinde her ülkenin (Hatta bir ülkenin farklı bölgelerinin bile) turizm potansiyeli ayrıdır. Bu yüzden turizm olgusu coğrafi özelliklere sıkı sıkıya bağlıdır. Dünyada turizmden faydalanma şansı olan ülkeler mevcut potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirme yollarını aramaktadır. Ancak Dünyada pek çok örnekte (Hatta Türkiye'de ve çalışma

alanımız olan Alanya'da da) olduğu gibi plansız bir turizm anlayışına yönelinmiş ve bu da beraberinde önemli bir takım sorunları getirmiştir.

Son yıllarda, özellikle de 1980'li yıllardan itibaren ülkemize gelen yabancı turist sayısında önemli artışlar kaydedilmiştir. Böylece de ülkemiz turizm girdisi giderek gelişmiştir. Örneğin 1991 yılında ülkemize gelen yabancı turist sayısı 5.5 milyon kişi, bunlardan elde edilen gelir ise 2.7 milyar dolardır. Ülkemizin turizm sektöründe meydana gelen hareketliliğe rağmen, turizm potansiyelimizi düşünecek olursak, halen hakettiğimiz çok daha altında bir turizm gelirimiz olduğu görülür. Örneğin 1990 yılını ele alacak olursak: 1990 yılı Dünya turizm gelirleri içinde ülkemizin payı sadece % 1,4 'tür. Bunun nedenlerine en güzel örneği, çalışma alanımız olan Alanya'dan verebiliriz. Alanya'daki turizm yatırımlarına baktığımızda, bunların çoğunun dış turizme (Yabancılarla) yönelik olarak yapıldığı görülür. Hatta Alanya'nın cadde ve sokaklarında dolaşırken tesislerin yatak ücretlerinden restaurantlardaki yemek fiyatlarına kadar pek çok şeyin yabancı turistlere yönelik olarak hazırlandığı, hatta bunların fiyatlarınının da mark, dolar üzerinden olduğu görülür. Turistik tesislerde sunulan hizmetlerin vatandaşlarımızın ödeme gücüne göre çok fazla olması ve bu imkândan ancak sınırlı bir kesimin yararlanması iç talebin durgunluğuna neden olmaktadır. Bu örnek ülkemizde turizmin sorunlarından sadece birisidir.

Aslında ülkemizin turizm potansiyeli sadece deniz turizmine yönelik değildir. Türkiye'de fiziki koşulların çeşitliliği turizm olgusunda da çeşitlilik yaratacak niteliktedir. Çalışma alanımızın Alanya ile sınırlı olması nedeniyle ülkemiz genelindeki turizm potansiyeline tek tek değinecek değiliz. Ancak sunu belirtmemiz gerekir ki aşağıda Alanya'nın turizm potansiyelini incelerken, ülkemiz genelindeki turizm potansiyelinin özünü Alanya'da görmek mümkündür. Bunun için Alanya ülkemizin en gözde turizm yörelerinden birisidir.

Bu başlık altında belirtmemiz gereken bir konu da, ülkemizde turizmle ilgili çalışmalarda karşılaşılan güçlülüdür. Çünkü ülkemizde turizme yönelik istatistiki bilgiler çok yetersidir. Gerek Devlet İstatistik Enstitüsü'nün ve gerekse Turizm Bakanlığı'nın yayınlarında konu yeterince detay olarak ele alınmamaktadır. İstatistiklerin il bazını kapsayan ölçülerde olması, çok önemli turizm potansiyeli olan ilçeler hakkında ise çok genel ve yetersiz rakamlar dışında bilgi olmayışı çalışmamızın bu konusunda karşılaştığımız başlıca güçlük olmuştur.

Değinememiz gereken bir konu da modern dünyanın değişmesine bağlı olarak, dünyadaki turizm faaliyetlerinin karakterlerinde önemli değişiklikler olmasıdır. Bu değişiklik gelişmiş ülkelerde daha önce başlamış olmakla beraber, ülkemizde yeni yeni görülmektedir. En çok da Akdeniz Bölgesinde ve çalışma alanımız olan

Alanya'da görülmektedir. Dünyanın her ülkesinde eskiden turizm denilince sadece deniz turizmi akla gelmekteydi ve bu olgu da uzun yıllar devam etmiştir. Hatta insanların deniz turizmine olan bu yakınlığı (Sun:güneş, Sea:deniz, Sand:kum) " 35 " sloganının doğmasına neden olmuştur. Fakat günümüzün modern dünyasında daha çok strese sahip olan insanlar tatil anlayışlarını da değiştirmişlerdir. Böylece sadece deniz turizminin getirdiği pasif bir tatil anlayışı yerine çok daha aktif bazı turizm faaliyetleri doğmuştur. İnsanların giderek artan doğaya dönme ve aktif uğraşılarda bulunma isteği ile standart yaşama karşı oluşan tepkiler aktif turizm formlarını ortaya çıkarmıştır. Başlıca aktif turizm türlerini ise: sağlık turizmi, alpinizm, klimatizm, avcılık, paraşüt, mağara turizmi, golf, su sporları ve yatçılık oluşturmaktadır.

Burada hemen sunu söylememiz gerekir ki, Alanya yukarıda belirttiğimiz aktif ve pasif turizm potansiyellerinin hemen tamamına sahiptir. Bu da Alanya'nın fiziki coğrafya açısından değişik özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda yöntem olarak Alanya'nın turizm özelliklerini ele alırken sadece deniz turizmini değil Alanya'nın aktif turizme yönelik turizm potansiyelini de incelemiş bulunuyoruz. Bu amaçla konumuzun başında aşağıdaki tabloyu vererek yeri geldiğinde atıflar yaparak bu tabloyu kullanmış bulunmaktayız (Bakınız TABLO: 23).

TABLO: 23. ALANYA'DA KIRSAL KESİNİN TURİZM POTANSİYELİ

KÖYÜN ADI	PLAJ	TARİHİ ESER	ALPİNİZM	KLİNATİZM	AV SAHASI	MESİRE YERİ
01 AKDAM					X	
02 AKÇATI						
03 ALACANI					X	X
04 ASHACA			X	X	X	
05 AVSALLAR	X				X	
06 BADEMAGACI			X	X	X	
07 BASIRLI		X			X	X
08 BİÇAKCI					X	
09 BUCAKKÖY					X	
10 CİLCİLLİ	X	X				
11 ÇAKALLAR		X			X	
12 ÇANYOLU	X					X
13 ÇIPLAKLI	X					
14 DEĞİRMENDERE		X			X	
15 DEREKÖY					X	X
16 ELİKESİK	X	X			X	X
17 GÖZÜKÖÇÜKLÜ					X	X
18 GÜMÜSKAVAK		X		X	X	
19 HACİNEHMETLİ	X	X			X	
20 KARABOYNUZLAR					X	X
21 KARAKOÇALI		X				

KÜVÜN ADI	PLAJ	TARİHİ ESER	ALPINİZM	KLİMATİZM	AV SAHASI	MESİRE YERİ
22 KARGICAK	X					
23 KAYABASI		X			X	X
24 KIZILCASEHIR		X		X	X	
25 KONAĞI	X	X				X
26 KUZUYAKA		X		X		X
27 HAHMUTSEYDİ			X		X	
28 OBAKÖY	X	X			X	X
29 OBAALACANI					X	
30 OKURCALAR	X	X				
31 ÖTEKÖY		X			X	
32 PASAKÖY						
33 PAVALLAR	X	X				
34 SÜLEYMANLAR					X	X
35 TAŞBAŞI					X	
36 TOBLAK		X				
37 TOŞNUR						
38 TÜRKLER	X					
39 TÜRKTAŞ		X			X	
40 UĞURLU					X	X
41 ULUGÜNEY		X			X	
42 UZUNUZ						

KÖYÜN ADI	PLAJ	TARİHİ ESER	ALPINİZM	KLİMATİZM	AV SANASI	MESİRE YERİ
43 ÜZÜMLÜ					X	X
44 YALCI						
45 YAYLALI						
46 YENİKÖY						X
47 YEŞİLKÖY	X	X				X
48 BELEN (B.M)	X	X				
49 ALİEFENDİ						
50 BAŞKÖY						
51 BELDİBİ					X	X
52 ÇANLICA		X				
53 FAKİRCALI						
54 HOCALAR						
55 İNANLI					X	
56 İŞAKLI	X					
57 İSPATLI						
58 KARAPINAR			X		X	X
59 KEŞEFLİ	X	X			X	
60 KOCADİBLANLI					X	
61 SAPADERE			X		X	X
62 SEKİ	X					
63 SEVHLER		X			X	

KÜVİN ADI	PLAJ	TARİHİ ESER	ALPINİZM	KLİMATİZM	AV SAHASI	HESİRE YERİ
64 TIRILAR					X	
65 UĞRAK						
66 YAYLAKONAK					X	
67 YEŞİLOZ						
GENEL TOPLAM	17	24	5	4	38	19

II. ALANYA'DA TURİZMİN ÖZELLİKLERİ VE POTANSİYELİ

1. Alanya'nın Aktif Turizm Özellikleri ve Potansiyeli

A. Mağara Turizmi

Alanya ve çevresinin jeolojik yapısında kalkerlerin bulunması burada mağaraların gelişmesini sağlamıştır. Ancak: Kentin çevresindeki kalkerler, Torosların diğer bölümlerindeki Kretase yaşlı saf kireçtaşlarında olduğu gibi yoğun bir karstlaşmaya uğramamışlardır. Çevredeki kalkerler genellikle dolomitik, yer yer sist oranı yüksek kayalarla birlikte oldukları için yoğun bir karstlaşma olmamıştır ve bu nedenle de mağara oluşumları fazla gelişmemiştir. Bununla beraber

Alanya ve çevresinde şimdiye kadar yapılan çalışmalarda kayda değer büyüklükte 3 mağara tespit edilmiştir. Bunlardan birisi kentin içindeki Damlatas Mağarası, diğer ikisi ise kentin dışındaki Dim ve Sugözü Mağaralarıdır. Ayrıca bir Tombolo karakterinde olan Dilvarde Yarımadasının denize açık kısımlarında da 3 adet deniz mağarası vardır. Bunlar; Korsanlar Mağarası, Asıklar Mağarası ve Fosforlu Mağara'dır. Sadece denizden ulaşılabilen bu mağaralar hakkında yeterince araştırma bulunmayışı bir eksikliktir.

a) Deniz Mağaraları

1) Korsanlar Mağarası

Dilvarde Yarımadasının güneyindedir. Mağaraya sadece denizden girmek mümkündür. M.Ö. 300'lü yıllarda korsanların barınmak için tercih ettikleri bir konumdur. Mağara hakkında speleolojik bir araştırma yapılmamıştır. Mağaranın kapısı 10 m. genişliğinde ve denizden 6 m. yüksekliğindedir. İçine sandallarla girmek mümkündür. Mağaranın içindeki traverten çökeltileri yüksek tavanını çeşitli renklere boyamıştır. Mağaraya sandalla girdikten sonra, içinde karaya ayak basılabilir. Kuzeye doğru genişleyen bu mağara korsanlar dönemindeki fonksiyonunu bize açıkça anlatmaktadır.

ii) Aşıklar Mağarası

Dilvarde Yarımadasının kuzeye doğru uzanan burnu üzerinde gelişmiştir. Aşıklar Mağarasının özelliği; zaten dar olan burnun her iki tarafında birbiriyle ilişkili iki mağaranın bulunmasıdır. Bu küçük mağaraların giriş kapıları 4-6 m. genişliğinde olup kapıların denizden olan yüksekliği ise 4 m. dir. Mağaraya önce sandalla girmek mümkündür. Sonra yine karaya ayak basılır. Küçük olan bu mağarada daha sonra bir insanın ancak sığılabileceği bir galeriye girilerek burnun öbür tarafındaki ikinci mağaraya ulaşılır. Böylece doğudan girilen Aşıklar Mağarasının batıya açılan kapısına ulaşılmış olunur.

iii) Fosforlu Mağara

Yarımadanın batısındaki Fosforlu Mağara ismini buradaki kalsiyum karbonat çökeltilerinin kendisini rengarenk boyamasından almıştır. Sandalla girilebilen mağaranın kapısı 10 m. genişliğinde ve 5 m. yüksekliğindedir.

Görüldüğü gibi Alanya çok önemli deniz mağaralarına sahiptir. Ancak bu mağaralar hakkında araştırmaların yapılmaması büyük bir eksikliktir. Halbuki bu mağaralara deniz yoluyla ulaşan pek çok turist burayı ziyaret etmektedir. Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizin az sayıda deniz mağarasına sahip olduğunu

düşünürsek Alanya'daki deniz mağaralarının değerlendirilerek turizme en kısa zamanda kazandırılması beklenir.

b. Kara Mağaraları

i) Damlatas Mağarası

Damlatas Mağarası Türkiye'nin mağara turizmi, speleoterapi ve bilimsel açıdan araştırılmış en iyi mağaralarından birisidir²⁵.

Mağara Dilvarde Yarımadasının ovaya bakan, kuzeybatı kenarında gelişmiştir. Damlatas Mağarası 1948 yılında Alanya İskelesi yapılırken, taş ocağı olarak yarımadanın bu kesiminden malzeme alınırken tesadüfen açılan bir delikten bulunmuştur. Mağaraya ilk giren ve turizme açan kişi ise Alanya esrafından Galip DERE'dir. Mağara hakkında pekçok araştırma yapılmış olmakla beraber O.EROL coğrafi açıdan mağarayı incelemiştir²⁶. EROL,

---

²⁵ Mağara Tedavisi "Speleoterapi" bazı mağaraların sıfalı olduğu düşünülen mikroklimasının, balneoterapi prensiplerine dayanılarak kullanılmasıdır. Mağara havasının bazı hastalıklara iyi geldiği ve tedavi amacıyla istifade edildiği eskiden beri bilinmektedir. Amerikalılar bu amaçla 1842 yılında Kentucky'deki meşhur "Hammourth" mağarasına bir tedavi evi kurmuşlardır. Daha sonra II.Dünya Savaşı sırasında hava akınlarından kurtulmak üzere "Klu-tert" mağaralarına sığınan bazı astımlı hastaların bu mağara içinde kendiliğinden iyileşmeleri üzerine bazı mağaralar tedavi yeri olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tedavi amacıyla kullanılan mağaralarda:

- a) Mağara havası allerjenler ve hava kirliliğine sebep olan ajanlardan uzaktır,
- b) Mağara içinde hava akımı yoktur,
- c) Mağaralarda nem oranı çok yüksek olup, nem su damlacıkları halinde havada yüzen partikülleri tutar,

²⁶ Erol, O. : "Alanya Damlatas Mağarasının Gelişme Safhaları Hakkında Gözlemler", s: 14-23

Çalışmasında Damlatas Mağarasının kaide çapının 6.5 m. olduğunu, tavanının 14 m. ye kadar yükseldiğini ve üst kısmının genişliğinin giriş ağzından itibaren 45 m. olduğunu belirtmiştir. Dikkati çekecek güzellikle sarkıt, dikit ve sütunların bulunduğu mağara duvarlarında ince bir traverten kabuğunun da bulunduğu dikkati çeker. Mağara, 3 ana bölümden oluşmuştur. Bunlardan üst mağarada çok iyi gelişmiş sarkıt ve dikitler bulunur. Giriş kısmında olan üst mağaradan alt mağaraya (2. bölüme) merdivenle inilir. Alt kısımda ise sarkıt ve dikitlerin çok olmasını EROL; buranın daha sonra oyulup boşaltıldığı şeklinde açıklamaktadır. Mağaranın 3. bölümüne ise alt mağaranın kuzeybatı kenarındaki tünel vasıtasıyla geçilir. Tabanı kumlarla kaplı olan bu oyuk 8-10 m. uzandıktan sonra sona erer. Damlatas Mağarasının zemini, takriben bugünkü deniz seviyesinde veya ondan biraz yüksektedir.

Alanya'nın bu ünlü mağarası, yurtdışındaki pek çok örneğinde olduğu gibi turizme açılmıştır. Bu amaçla iyi bir aydınlatması yapılan mağaranın üst ve alt bölümleri arasında irtibatı sağlayan bir merdiven yapılmıştır. Mağaranın alt kısmındaki bölümde ve bunun kuzeybatısındaki 3. bölümde ise tedavi için gelenlerin oturması amacıyla banklar yapılmıştır. Bunun nedeni mağaranın havasının astıma iyi gelmesidir. Havasında oksijen %19, karbondioksit %2.2, nem %90-100 arasında olup sıcaklık 22-23 C arasında sabittir.

Damlataş Mağarasına giriş ücreti 10.000 Tl. olup, 1990 yılında 274 000 kişi ziyaret ederek (Bunun 1500'ü tedavi amaçlıdır) 2 740 000 Tl. gelir sağlanmıştır. Hergün yüzlerce kişi tarafından ziyaret edilen Damlataş Mağarasının turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Ancak buradaki sarkıt ve dikitler hızla tahrip edildiğinden bunun önlenmesine ilişkin çalışmaların en kısa zamanda başlatılması gerekir.

ii) Sugözü Mağarası

Sugözü Mağarası Alanya'nın 10 km. doğusundaki Değirmendere köyünün 1 km. yakınında olup, Dim Çayı vadisinin batı kenarında yer almaktadır. Araçla önüne kadar ulaşmanın mümkün olduğu mağara hakkında M.T.A. Enstitüsü ekipleri 1986 yılında bir araştırma yapmıştır²⁷.

Sugözü Mağarası adını; içinden çıkan yüksek debili karstik bir kaynaktan almaktadır. Yatay olarak gelişmiştir ve uzunluğu 231 m. dir. Kaynağın debisi yazın en az olduğu dönemde 20 lt/sn., kar erimelerinin ve yağışların yüksek olduğu bahar aylarında ise 200 lt/sn. dir. Sert olmayan bu su içme suyu olarak da değerlendirilebilir. Mağaranın tabanında kaynağın oluşturduğu dere

---

²⁷-Güldalı, N.-Nazik, N.-Soylu, C.-Aksoy, B.: Dim ve Sugözü Mağaraları

devamlı akmaktadır. Mağara oluşumu henüz sürdüğünden, sarkıtlar gelişmeye devam etmektedir. Mağarada bir kaç galeri olup bunların genişliği 1-1.5m. arasında değişmektedir. Ancak bu galerilerin yüksekliği 1.5-3m. arasında değişmektedir. Bu mağaraya Sonbahar aylarında botlarla girmek mümkündür. Mağaranın sıcaklığı Eylül ayında 15 'C olarak ölçülmüştür.

Mağara oluşumu sürdüğünden mağarayı turizme açmak oldukça zordur ancak, konuya ilgi duyan turistler tecrübeli rehberler eşliğinde tehizatla birlikte mağarada gezdirilebilir.

iii) Dim (Gavurini) Mağarası

Dim Mağarası Alanya'nın doğusundaki Cebireis Dağının (1691 m.) batı yamacında yer alır. Mağara Kuzyaka köyünün sınırları içinde kalmaktadır. Dim Mağarasına Dim Çayı vadisinden Kuzyaka köyüne doğru 30-40 dakika yürünerek ulaşılabilir. Ayrıca Yaylalı köyünden yola çıkarak Dim Çayının sulama kanalı boyunca yürünür, daha sonra bir patika takip edilerek mağaranın önüne ulaşılır. Bu yol ise 50-60 dakika sürmektedir. Mağara yatay olarak gelişmiş ve içinde su bulunmayıp 357 m. uzunluğa sahiptir.

Dim Mağarası, yöre halkı tarafından uzun süreden beri bilinmektedir. Mağara tarih öncesi dönemlerden beri barınak olarak kullanıldığından özellikle define arayıcılarının ilgisini çekmiştir. Kuzey- güney

doğrultusunda uzanan bir fay boyunca kalkerlerin erimesi sonucunda gelişmiştir. Mağaranın ilk 75m. si toprak ve bloklarla kaplıdır. 75-150 m. ler arasında çok dar bölümler vardır²⁸ . Oldukça güzel sarkıt ve dikitlerle süslenmiş olan mağaranın içinde insan iskeletleri bulunmuştur.

Dim Mağarası yurdumuzun en güzel mağaralarından birisidir. Alanya'nın çok yakınında bulunması (12 km.) mağaranın turizme açılması için elverişli bir koşuldur. Ancak henüz turizme açılmayan ve bu konuda herhangi bir çalışma yapılmayan mağaranın en kısa zamanda modern bir işletmecilikle turizme kazandırılması gerekir.

B. Yayla Turizmi

Alanya'da yaylacılık yaz aylarının bunaltıcı sıcaklarından kaçarak serinlemek, hayvanları otlatmak ve doğada yetişen birtakım şifalı otları toplamak amacıyla uzun yıllardır yapılmaktadır²⁹ .

Ancak Alanya'daki yaylacılığın karakteri giderek değişmektedir. Bunda yine turizmin büyük payı vardır. Alanya yaylalarının bir kısmı ilçe sınırı içinde

---

²⁸-a.g.e. s: 45-47

²⁹-Özellikle Alanya ve çevresinde yaylacılığın, yaylaya çıkan halkın gereksinimlerinden birisi Toroslarda yetişen çeşitli otları toplamak ve bunlardan tedavi amacıyla yararlanmak ya da değişik baharat olarak kullanmaktır. Bahar ve yaz aylarında Torosların yaylalarında yetişen bu bitkilerin bir kısmı doğrudan, bir kısmı ise belirli bir takım işlemlerden geçirildikten sonra kullanılmaktadır. Çalışmalarımız sırasında Alanya'nın köylerini dolasırken buralarda halkın nadiren doktora gittiği, hastalıkları için bu tür bitkisel ilaçları kullandıklarını öğrenmiş bulunuyoruz. Alanya'da yaygın olan bu özellik kentin çarşısına da yansımıştır. Çarşıda bu tür bitkileri satan dükkanlar ticari canlılığa değişik bir boyut kazandırmaktadır.

bir kısmı ise ilçe sınırının dışındadır. Ancak, Alanya kentinde oturanlar başlıca 2 yaylayı tercih etmektedir. Bunlar, birbirine çok yakın olan Türbelinas ve Gedevet yaylalarıdır. Bunun dışındaki yaylalar Alanya'nın köylerinin kullandığı yaylalardır. Konuyu fazla dağıtmamak açısından köylerin kullandığı yaylaları sadece isim olarak aşağıda vermiş bulunuyoruz:

1. Sögütler Yaylası	10. Mahmutlar Yaylası
2. Çayarası Yaylası	11. Lortlar Yaylası
3. Fakırçalı Yaylası	12. Türktas Yaylası
4. Esekkırıldığı Yaylası	13. Mahmutseydi Yaylası
5. Gökbel Yaylası	14. Hacımehmetli Yaylası
6. Körahmetler Yaylası	15. Söbüçimen Yaylası
7. Kas Yaylası	16. Kocaoglanlı Yaylası
8. Sapadere Yaylası	17. Ayımuharı Yaylası
9. Yaylakonak Yaylası	18. İkievli Yaylası

Alanya kentinde oturanların gittikleri yaylalar olan Türbelinas ve Gedevet yaylaları; birbirlerine çok yakın olup kente, 1991 yılında yapılan asfalt ama virajlı bir yolla bağlanmışlardır. Alanya'nın kuzeyindeki Büyükhasbahçe, Küçükhasbahçe, Bektas ve Tepe Mahallelerini katedilerek, önce kent merkezine 25 km. uzaklıktaki Türbelinas yaylasına ulaşılır. Çam ormanları içindeki bu yayladan 2 km. daha uzakta ise Gedevet yaylası bulunmaktadır. Bu yaylalara araçla 25 dakikada ulaşmak mümkündür. Yaylalarda yapı malzemesi olarak önceleri doğal ortamdan kolaylıkla temin edilebilen taş (kalker) ve ahşap kulla-

nılmıştır. Elektirigin de bulunduğu yaylalardaki evlerin bir diğer özelliği ise burada kalanları serinletmeye yönelik çardakların olmasıdır. Ancak Türbelinas ve Gedevet yaylalarındaki evlerin karakterleri giderek değişmektedir. Bugün her iki yaylada da büyük kentlerimizde bile zor rastlanılan lükslükte olan dubleks ve tripleks yapılar dikkatimizi çekmektedir (FOTOGRAF: 39 ve 40).

Alanya ve çevresindeki yaylaların turizme açılması kaçınılmazdır. Ancak bu yaylalardan günümüzde yeterince faydalanabildiğimizi söyleyemeyiz. Yaylalara çıkmak isteyen turistlere, birer tane jeep kiralanarak verilmekte ve bu jeepler basta bir rehber eşliğinde konvoylar halinde günübirlik yaylalara çıkıp inmektedirler. Yaylalarda tesislerin çok yetersiz olduğunu da belirtmemiz gerekir. Turistler yaylalardaki mesire yerlerine ya da kendileri için gecici olarak hazırlanan, hiç bir altyapının bulunmadığı çardaklara götürülmekte ve buralarda ağırlandırmaktadır. Dolayısıyla başlangıçta gayet modern araçlarla yaylaya çıkarılan turist buradaki yetersiz tesislerle karşılaşıncaya hayal kırıklığına uğrayarak geri dönmektedir.

Alanya ve çevresinin gayet elverişli bir yayla turizmi potansiyeli vardır. Ancak bunun yeterince değerlendirilememesi üzücüdür. Bu konuya "Alanya'da Kentleşme Turizmin Sorunları" başlığı altında değinmiş bulunuyoruz.

C. Klimatizm

Alanya'da kıyının hemen gerisinde Torosların yer alması ve bu dağlık kütle üzerinde bitki örtüsünden, jeomorfolojik özelliklere kadar fiziki özelliklerin kendi arasında çeşitlilik göstermesi yörenin turizm potansiyelini daha da artırmaktadır (Bakınız HARİTA: 11).

Torosların klimatizm açısından da büyük bir potansiyeli bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yaygın olan iklim tedavisi için suniliğin bulunmadığı doğal ortam içinde tedavi merkezleri kurulmaktadır. Kentin kuzeyindeki doğal koşullar da bu tür merkezlerin kurulması için son derece elverişlidir. Ancak bu konuda hiç bir tesisin ve tesebbüsün bulunmaması ise üzücüdür.

Arazi çalışmalarımız sırasında klimatizme yönelik tesislerin kurulabileceği merkezleri coğrafyacı gözüyle belirlemiş buluyoruz. Buralar; Asmaca, Bade-
mağacı, Gümüşkavak, Kızılcasehir köylerinde bulunmaktadır. Ancak bu tür tesislerin kurulmasında yer seçimi için çeşitli bilim dallarının katıldığı uzmanlar grubunun çalışma yapması gerektiğini de söylememiz gerekir.

D. Alpinizm

Torosların kentin aktif turizmine kazandırdığı diğer bir potansiyel de alpinizmdir. Morfoğrafik özellikler başlığı altında bahsettiğimiz gibi (Bakınız

HARİTA: 2) kentin kuzeyinde 2000 m. ye yakın (Küçükakdağ 1843 m.) ve hatta 2000m. nin üzerinde (Delikliadağ 2198 m., Kartaladağı 2022 m., ve Akdağ 2451 m.) önemli zirveler vardır.

Alpinizm çalışmaları uluslararası olarak başlıca 2 kola ayrılmaktadır. bunlar trekking (yürüyüş dağcılığı) ve climbing (kaya tırmanışı dağcılığı) dır. Trekking sporu yapan kişiler belirli kamp malzemelerini kullanmak suretiyle birkaç gün ya da haftalarını; kayalara teknik tırmanma yapmadan dağlarda geçirmektedirler. Yürüyüş dağcılığı için Alanya çevresinde pek çok yer bulunmakla beraber, bizim çalışmalarımız sırasında en fazla ilgimizi çeken kesim kentin 15 km. doğusunda denize açılan Dimçayı vadisidir. Bu vadi 60 km. boyunca Torosların iç kesimlerine kadar uzanmaktadır. Yer yer daralan, yer yer ise genişleyen vadi boyunca trekking yapmak mümkündür. Yine vadinin zaman zaman kanyon seklini alması, (FOTOĞRAF: 49 ve 50).bu uğraşa değişik bir anlam kazandırmaktadır. Dim Çayı vadisi boyunca pek çok yer kamp kurmaya son derece elverişlidir.

Tırmanış dağcılığı için ise Alanya çevresindeki belirli merkezler çok elverişlidir. Bunun için özellikle Cebireis Dağı ve Kartal Dağı, Akdağ mevkiinde tırmanmaya uygun pek çok kalker yapıda zirve bulunmaktadır. Bu zirvelerin yanında Alanya'nın Asmaca, Mahmutseydi, Karapınar ve Sapadere köylerinin çevrelerinde de yine kaya tırmanıcılığı için son derece uygun zirveler ve kamp yerleri bulunmaktadır (Bakınız HARİTA: 11).

Bugün Alanya'ya alpinizm amacıyla gelen turist çok azdır. Bunun da nedeni, hem yörenin bu potansiyelini tanıtım yetersizliği, hem de oranizasyonlardaki eksikliklerdir. Alpinizm için profesyonel organizasyonlar ve gelen turistlere rehberlik, teknik malzeme hizmeti verebilecek tectübeli kişilere gerek duyulmaktadır. Bu nedenle turizm yatırımcıları pasif turizme ait olan deniz turizmini daha çok tercih etmektedir ve aktif turizm türleriyle örneğin, alpinizm turizmiyle fazla ilgilenmemektedir. Ancak gelişmiş ülkelerde alpinizmle ilgilenenlerin sayıları birhaylidir. Bu nedenle yurdumuza gelen turist bu açıdan da bir organizasyonu turizm bakanlığından ve özel turizm şirketlerinden talep etmektedir. Bu talep sonucu gelecekte Alanya ve çevresinin alpinizm potansiyelinin değerlendirileceği kanısındayız.

E. Parasüt Sporları

Alanya kentinde özellikle yabancı turistlerin aktif turizm faaliyetlerinden birisi de parasüttür. Kentin kırsal kesimindeki dağlar ve yamaçlar üzerinde bunun için gerekli potansiyel olmakla birlikte şimdilik sadece Alanya'da bu uğraş görülmektedir. Gerek yamac parasütü, gerekse deltakanatla uğrasanlar için, özellikle yarımadanın (212 m.) sarp yamaçları son derece elverişlidir. Ayrıca kentin kuzeyindeki tepeler de bu aktif turizm dalına uygundur. Ancak, Alanya'nın

rüzgarla ilgili iklim özellikleri de bu turizm için önemlidir TABLO: 7'de Alanya'da aylık rüzgar hızının günlük değişimine dikkat edecek olursak sabah saatlerinde rüzgar hızının pek fazla olmadığı, halbuki öğlen saatlerinde, sabah saatlerine göre hemen hemen 2 misli fazla olduğu görülür. O halde yamaç parasütü ve deltakanat yapmak için öğlen saatlerinin daha uygun olduğunu söyleyebiliriz. Alanya'nın rüzgar frekansına dikkat edecek olursak , hakim rüzgar yönünün ENE olması parasüt için olumlu bir kosul yaratmaktadır. Böylelikle gerek Dilvarde Yarımadasına ve gerekse kentin kuzeyindeki yamaçlara parasütüyle çıkan bir kişi kendisini hava akımına bırakabilir.

Görüldüğü gibi Alanya kentinde parasüte yönelik bir aktif turizm potansiyeli de bulunmaktadır. Ancak bu turizm için gerekli altyapının bulunmaması önemli bir eksikliktir. Özellikle Avrupa'dan gelen turistlerin ilgi gösterdikleri bu faaliyetlere şimdilik Alanya'da nadiren rastlamak mümkündür.

F. Deniz Kayağı Turizmi

Ülkemizin özellikle Akdeniz kıyılarındaki turizm merkezlerinde son 5 yıl içinde eğlenceye ve spora yönelik bir aktif turizm olgusu başlamıştır. Bu turizm anlayışı içine deniz kayağı ile ilgili aktiviteler de girmiştir. Alanya'da bu tür sporlardan sörf, windsörf ve deniz kayağı, bazı özel kayak türleri (deniz parasütü ve

motorla çekilebilen diğer kayak türleri) oldukça yaygındır. Sörf ve windsörf için özellikle öğlen saatleri uygun olmakla beraber, deniz kayağı için motorla çekme söz konusu olduğundan gün boyu bu uğras yapılabilir. Alanya'da deniz kenarında yapılan her turizm yatırımında bu aktif turizm oldusunun değerlendirildiği görülür. Böylelikle turistler bir taraftan güneşlenip, denize girerken diğer taraftan da hoşca vakit geçirebilmektedir.

G. Golf Turizmi

Ulkemizdeki turizm faaliyetleri içinde henüz yaygınlaşmamış olan bu olguya ait turizm potansiyelini yine Alanya kentsel alanında görmek mümkündür. Kentleşme konusunda gördüğümüz gibi kıyı ovası yoğun bir yapılaşmayla hem dolmuştur, hem de tahrip edilmektedir. Fiziki özellikler başlığı altında belirttiğimiz gibi kıyı ovası üzerinde yer yer bataklıklar bulunmaktadır. Bunların suyu boşaltılarak (iyi bir direneç işlemi yapılmadan) üzerinde yapılaşmaya gidilmektedir. Bu da daha sonra yapıların deformasyonlarına neden olmaktadır (FOTOGRAF: 27, 28, 29). Halbuki buralar golf alanlarına çevrilebilir. Bunun Alanya'ya iki yararı olacaktır. Birincisi turisti daha hareketli, daha hoşca vakit geçireceği uğraşlara sevk etmek, ikincisi ise kıyı ovasını yeşil alan haline getirerek buraları yoğun yapılaşmadan kurtarmaktır.

H. Av Turizmi

Alanya çevresi av turizmi açısından oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Her yıl Sonbahar ve Kış aylarında özellikle Avrupa'dan av turizmi amacıyla gelen turistlere rastlanır. Ancak bu konuda da istatistiki bir kayıt olmadığı için gelenlerin sayıları hakkında bilgi vermemiz mümkün olmamaktadır. Kentin kuzeyindeki Toroslar zengin bir bitki örtüsüne, temiz bir doğaya ve yaban hayatına sahiptir. Kırsal kesimdeki arazi çalışmalarımızda edindiğimiz bilgilere göre, Alanya ve çevresinin yaban hayatındaki av türleri şunlardır: Alageyik, ceylan, yaban koyunu, karaca, yaban ve dağ keçisi, domuz, ayı, kurt, tilki, tavşan, karatavuk, keklik (çil keklik) ve culluktur.

Alanya'da av turizmine hizmet vermek amacıyla, Çarşı mahallesinde iki adet av bayii bulunmaktadır. Ancak bu dükkandaki silah ve teçhisatlar Avrupa'dan gelen turislerin taleplerini yeterince karşılayacak kalite ve türde olmadığından kısıtlı bir hizmet vermektedir.

TABLO: 23'de de görüldüğü gibi Alanya'nın köylerinin büyük bir kısmı çok elverişli av sahalarına sahiptir: Tablo'da bu köylerin adı görülmektedir. 67 köyü bulunan Alanya'nın 38 köyünün av turizmi açısından potansiyeli bulunmaktadır. Böylelikle Alanya köylerinin %57'sinde av turizmi için potansiyelin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak avcılığın belirli dönemlerde, belirli

hayvan türlerine göre, rehberlerin gözetiminde yapılması gerekir. Aksi takdirde yaban hayatının zarar görmesi mümkündür.

I. Yat Turizmi

İnsanların kendilerini daha özgür hissettikleri ortamlar yaratan yat turizmi, nisbeten pahalı bir uğraş olmasına karşılık, modern dünyadaki refah artışıyla birlikte aktif turizmin önemli bir kolu olarak turizm sektöründe yerini almaktadır. Aslında turizmde dünya ölçüsünde söz sahibi olmayı amaçlayan ülkemiz yat turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizin turizm sektörünün en önemli sorunlarından birisi tesis yetersizliğidir. Halbuki; yatların kendi yataklarını taşıyan, küçük ama lüks ve yüzen bir otel oldukları, bakım ve onarım harcamalarının marinalara önemli bir gelir kaynağı yarattığı ve yatçıların diğer turistlere göre ortalamaların üzerinde para harcayan kişiler olması bu turizmi daha avantajlı hale getirmektedir. Bu nedenle ülkemizde ve Alanya'da yat turizmine layık olduğu ilginin gösterilmesi gerekir.

Alanya ve çevresi kıyılarıyla, zengin tarihiyle, kıyı gerisindeki doğal ortamıyla ve kültürel özellikleriyle yat turizmi için son derece elverişlidir. Ancak bu turizme yönelik hiç bir tesisin ve organizasyonun bulunmaması üzücüdür. Kendi yatlarıyla Alanya'ya gelen turistler kentin limanına demir atmakta ya da

yanamaktadır. Ama bunlar kendilerine yönelik hizmetleri kolaylıkla bulamamaktadır.

Çalışmamızın kentleşme ile ilgili bölümlerinde gördüğümüz gibi Alanya'da çarpık bir yapılaşma ve bunun sorunları vardır. Yoğun yapılaşmaya bağlı turizm doğayı tahrip etmektedir. Bu durum da Alanya'da yoğun yapılaşmanın getirdiği sorunlara alternatif olarak yat turizmi karşımıza çıkmaktadır ki, yatçılık doğayı da hiç kirletmemektedir. Alanya'daki betonlaşmaya yönelik yatırımlara alternatif olarak yat turizmini de önermekteyiz. Örneğin 8 yataklı ve 10 yatlık bir filo, 80 yataklı bir otelle aynı kapasitede olacaktır.

Türkiye'de ne yazıkki yat turizmiyle ilgili olarak yeterli istatistik yapılmamaktadır. Rakamlar çok genel olarak verilmektedir. Bununla beraber ülkemiz genelinde, 1990 yılında 5 235 adet bağlama kapasitesi bulunmamaktadır. Bu çok düşük bir rakamdır. Çünkü aynı yıl (1990) Fransa kıyılarında 60 624, İspanya kıyılarında 47 305, İtalya kıyılarında ise 36 414 adet bağlama kapasitesi bulunmaktadır. Gördüğümüz gibi dünyada aktif turizme doğru olan talep sonucu yat turizmi oldukça gelişmiştir. Ancak ülkemiz bu sektörde henüz geridir.

Türkiye'de yat turizmi yatırımlarının yapıldığı başlıca merkezler: Antalya kent merkezi, Kemer, Kaş, Finike, Bodrum, Datça, Fethiye, Marmaris, Kusadası, Çeşme ve İstanbul merkezidir. Dolayısıyla'da yat turizmi istatistikleri bu merkezleri kapsamaktadır. Ancak bu başlık altında Türkiye geneline ait rakamlar vererek yurdumuzda

yatçılığın gelişimini aşağıdaki Tabloda da görebiliriz.

TABLO: 24. TÜRKİYE'DE BELGELİ YAT İŞLETMELERİNİN YAT VE YATAK SAYILARI (1990)

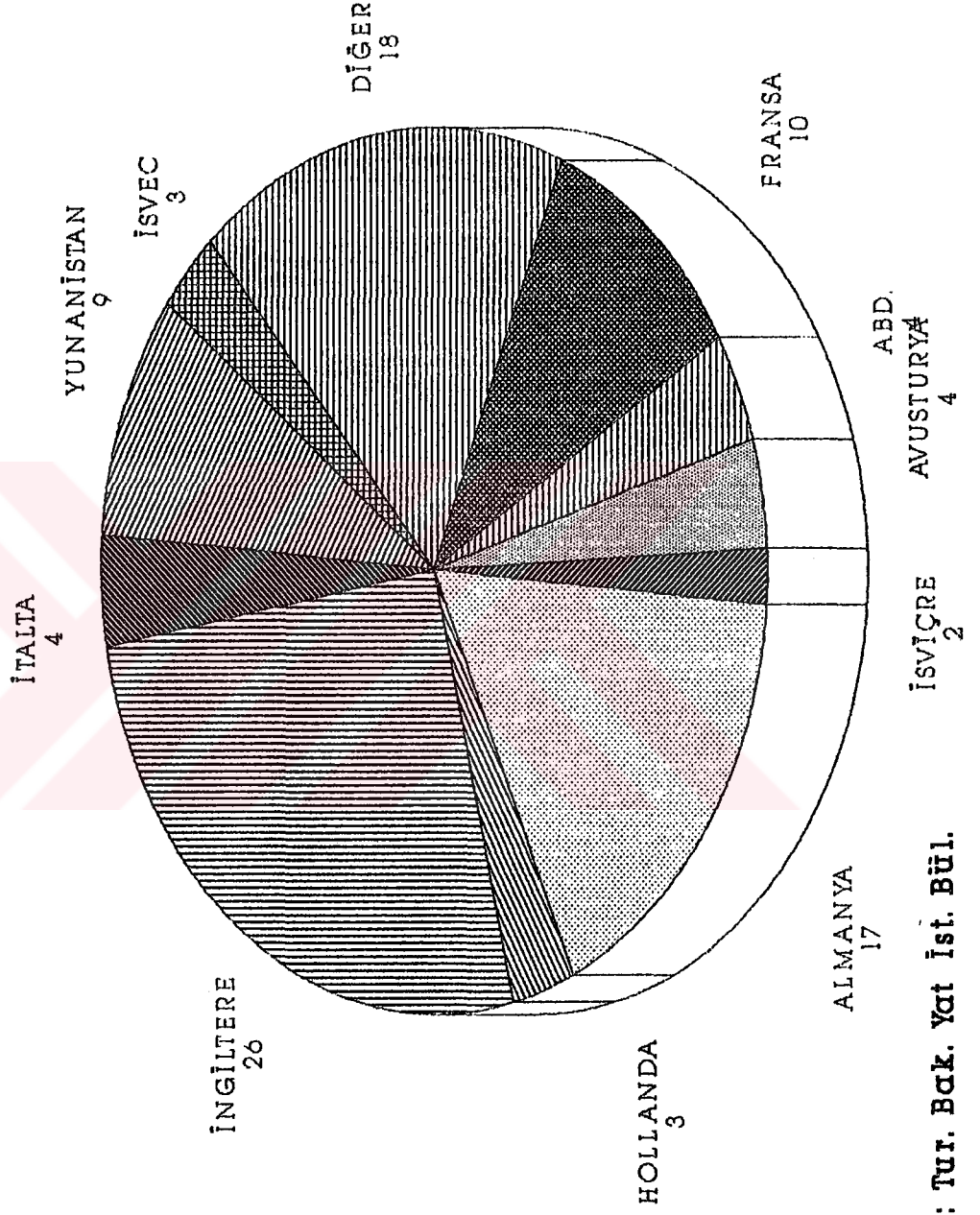
YILLAR	İŞLETME SAYISI			YAT SAYISI			YATAK SAYISI		
	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
1988	73	20	90	473	527	1 000	4 431	3 816	8 247
1989	83	24	107	544	623	1 167	4 964	4 394	9 358
1990	84	24	108	441	583	1 024	4 365	4 102	8 467

KAYNAK: Yat İstatistikleri Bülteni 1990, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Gn.Md. Arasırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı. Yay.No:1991/8, sayfa:19, ANKARA

Tabloda görüldüğü gibi 1988-1989 yılları arasında işletme sayısı toplam 17 tane artmış, ancak 1989-1990 yılları arasında ise sadece 1 tane artmıştır. 1988 yılında 1 000 olan yat sayısı 1989 yılında 1 167'ye çıkmıştır. 1990 yılında ise 1 024'e düşmüştür. Bu istikrarsız rakamlar Türkiye'de yat turizminin henüz oturmadığını, dalgalanmalar gösterdiğini belirtmektedir.

Alanya'ya her yıl pek çok yat gelmekte ancak bunlar marina olmadığından istatistiklere geçmemektedir.

**GRAFİK 16: ÜLKEMİZ LİMANLARINA GELEN
YATLARIN BANDIRALARINA GÖRE
DAĞILIMLARI (1990 / %)**

**KAYNAK: Tur. Bak. Yat İst. Bül.
1990**

Konuyu Ancak Türkiye genelindeki gelişmelere bağlı olarak değerlendirmekteyiz. Ülkemize gelen ticari ve özel yatların bandıralarına göre dağılımları ise GRAFIK: 16'da izlenmektedir.

Görüldüğü gibi yat turizmi amacıyla sadece Avrupa'nın Türkiye'ye yakın olan ülkelerinde değil Fransa ve İngiltere'den hatta Amerika'dan bile önemli miktarda yat gelmektedir. Çünkü pasif turizm amacıyla (denize girmek, güneşlenmek ve tarihi eserleri görmek için) gelen turistler çoğunlukla ülkelerinden hareket ederek sadece bir ülkeye gelmekte burada tatil ihtiyacını gidermekte ve geri dönmektedir. Yani pasif turizmde sadece 2 merkez arasında (Turistin geldiği ve ziyaret ettiği ülke arasında) bir hareket söz konusu iken aktif turizmin kolu olan yat turizminde ise, kişiler ülkelerinden yata çıkmakta ve pek çok ülkeye uğrayarak gezmekte, böylece canlı bir turizm hayatı yaşamaktadır. Çalışma alanımız olan Alanya'da eksik olan yat turizmine ait yatırımların en kısa zamanda Kemer'de Antalya'da, Bodrum'da olduğu gibi değerlendirilmesi ve kentin layık olduğu güzel bir turizm merkezi haline getirilmesi gerekmektedir.

2. Alanya'nın Pasif Turizm Özellikleri

A. Deniz Turizmi

Dünyanın sayılı deniz turizmi merkezlerinden birisi olarak kabul edilen Akdeniz kıyıları içinde Türkiye'nin güney kıyılarının da önemli bir yeri vardır. Bugün dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun Akdeniz denilince akla turizm için elverişli bir iklim ve deniz gelmektedir. Ülkemizin de Akdeniz'de kıyısı bulunması zengin bir turizm potansiyeline sahip olmasını sağlamıştır. Ancak ülkemizin diğer Akdeniz ülkelerinden önemli bir kaç avantajı vardır. Bunlardan en önemlisi Anadolu'nun fiziki coğrafya açısından yeknesak bir özellik göstermemesidir. Bu olgu sonucu birbirinden farklı doğal olaylar turizm açısından dikkat çekici bir potansiyel yaratmaktadır. Örneğin Antalya'da bahar aylarında bir taraftan denize girilirken, denizin hemen yanındaki Toroslar üzerinde, Saklıkent'de kayak yapılabilmektedir. Ya da Saklıkent'e kayak yapmaya gelen bir kişi Antalya Körfezinin batısında Olympus'daki Cıralı'da ilk olimpiyat mesalesinin yakıldığı yeri görebilmektedir. Veya deniz turizmi için Antalya'ya gelen bir turist körfezin doğusundaki, tüm Akdeniz'in en güzel kalesi olan Alanya Kalesini görebilme şansına sahiptir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak şunu söyleyebi-

liriz ki; tarihiyle, coğrafyasıyla Akdeniz kıyılarımızın dünya ve ülkemiz turizmde seçkin bir yeri vardır.

Çalışmamızın şimdiye kadar olan bölümlerinde gördüğümüz gibi Alanya turizm açısından önemli bir merkezdir. Turizm sektörü denilince aklımıza ilk önce konaklama tesisleri gelmektedir. Bu itibarla öncelikle Alanya'daki konaklama tesislerine değinmek istiyoruz.

a) Alanya'daki Konaklama Tesisleri

Daha önce gördüğümüz gibi Alanya'da mahallelerin kentleşme düzeyleri birbirinden oldukça büyük farklılıklar göstermektedir. Hatta bir mahallenin kendi sınırları içinde bile farklı kentleşme ve turizm özellikleri görülür. Ülkemizin hemen pek çok yerinde olduğu gibi turizm yatırımcılarının denize en yakın kesimde tesislerini kurmak istemesinin eğilimi, Alanya kent merkezinde de görülür. Bu nedenle HARİTA: 12'de de görüldüğü gibi otel, apartotel, ve pansiyonların çoğu deniz kenarında (kıyı ovası üzerinde) kurulmuştur. Bu olgunun turizm ve kentleşme açısından sakıncalarına Alanya'da Kentleşme ve Turizmin Sorunları başlığı altında değinmekteyiz.

1992 yılı itibarıyla kentde 197 adet konaklama tesisi vardır. HARİTA: 12'de görüldüğü gibi bunların çoğunun deniz kenarında olması bize tesislerin yoğunluğu hakkında bilgi vermektedir. Aşağıdaki tabloda Alanya kent merkezindeki konaklama tesislerinin listesi görülmektedir.

Buna göre kent merkezinde Turistik ve Belediye belgeli otel/hotellerin sayısı apartotel, motel ve pansiyonların sayılarından oldukça fazladır. Bunun nedeni Alanya'ya gelen turistlerin daha ziyade kendilerine daha iyi hizmet verecek olan gelişmiş tesisleri yani otelleri tercih etmesidir. Yine bu düşünceyle kente turist getiren turizm acentaları bağlantılarını otellerle kurmaktadır. Bu olgu da yatırımcıyı motel yada pansiyon şeklinde işletme açma yerine otel kurmaya teşvik etmekte, böylece Alanya'da otel sayısı diğer tesislere göre daha fazla çıkmaktadır.

TABLO: 26. ALANYA KENTİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1992)

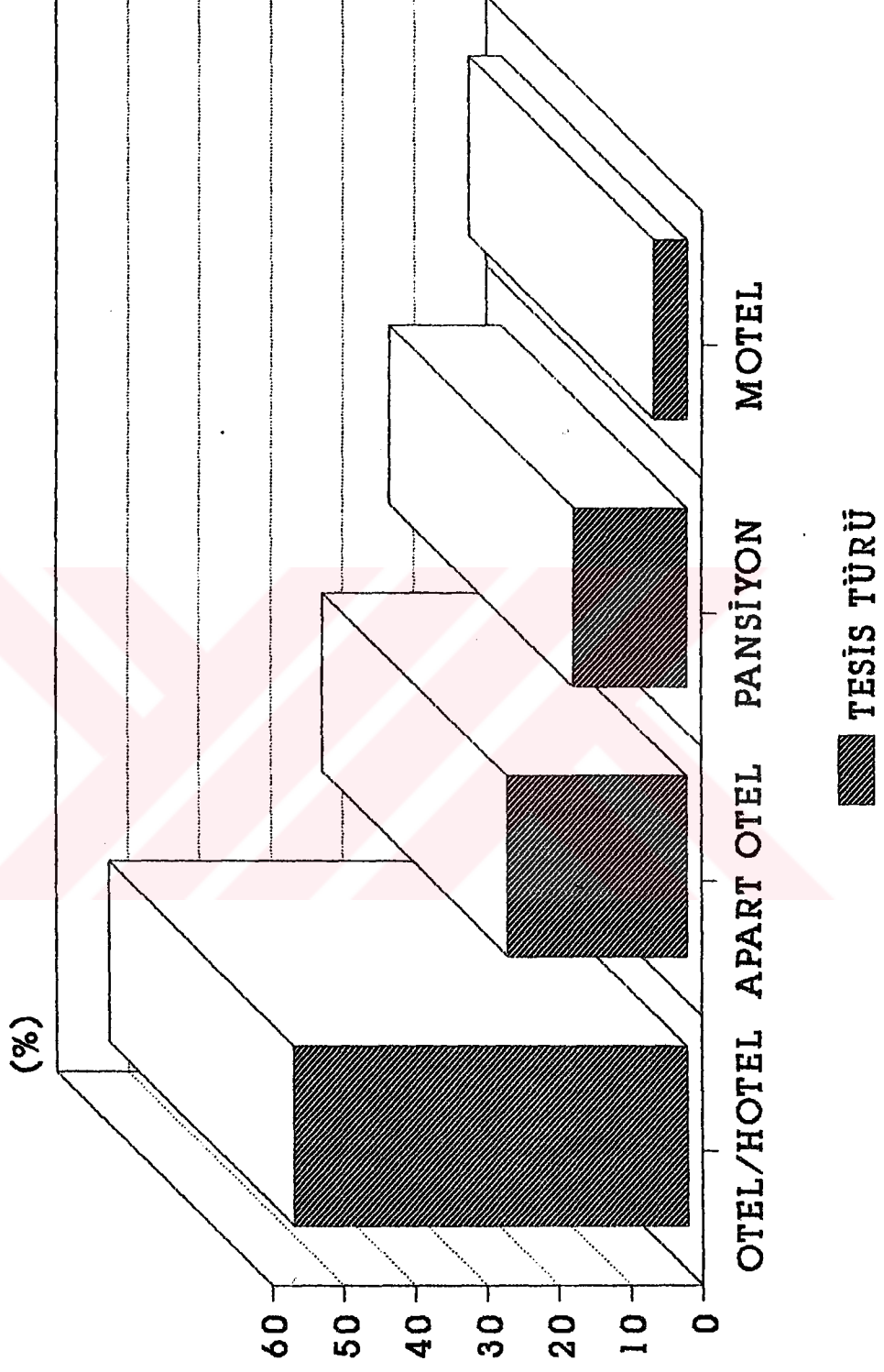
TESİSİN TÜRÜ	TOPLAM SAYISI	%
OTEL / HOTEL	108	54.8
APART OTEL	49	24.9
PANSİYON	31	15.7
HOTEL	9	4.6
GENEL TOPLAM	197	100.0

KAYNAK: Alanya Belediyesi Envanterleri

Yukarıda TABLO: 26'da ve GRAFİK: 17'de görüldüğü gibi Alanya kentindeki konaklama tesislerinin % 58'ini otel/hoteller oluşturmaktadır. Kentde özellikle 1985 yılından sonra apartotellerin yer almaya başladığı görülür. Bu işletmelerin sayısı 1992 yılında 49'a

**GRAFİK 17: ALANYA KENTİNDE KONAKLAMA
TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1992 / %)**

KATNAK: Alanya Belediyesi Envanterleri

ulaşmıştır ve tüm konaklama tesislerinin içinde % 24.9'luk bir paya sahiptirler. Ancak apartotellerin gelecekte dahada çoğalacağını söyleyebiliriz. Çünkü bir apartotel dairesinde konaklayan turist dışardan alışverişini yaparak kendisini adeta evinde hissetmektedir. Bu nedenle apartotellerin Alanya'da doluluk oranları daha fazladır. Alanya'da pansiyon ve motel işletmeciliği fazla gelişmemiştir. Bu nedenle 1992 yılında sadece 31 pansiyon ve 9 motel vardır. Bunların ikisinin birden tüm tesisler içindeki toplam payı %20.3'dür. Nedeni ise modern bir tatil yapmayı ve konakladığı yerde her türlü gereksinimini karşılamak isteyen turistin pansiyon ve motel gibi tesislerde aradığı hizmeti bulamamasıdır.

Alanya'da kentsel olarak hızlı yapılaşmanın nedeni turizmdir. İklimin elverişli olması nedeniyle inşaat sezonunda uzun olması kentde 12-18 ay arasında bir inşaatın bitirilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle otel v.b. gibi tesisler çok kısa zamanda tamamlanmaktadır. Yapılan bir turistik tesis oraya bir canlılık getirmekte hemen yakınına bir yenisi daha yapılmakta, turistlere hizmet verecek bar, cafe, lokanta, alışveriş merkezleri gibi tesisler de buna ilave olunca kentte hızlı bir gelişme olmaktadır. Çalışmamızın Alanya'da Kentleşmenin Özellikleri başlığı altında gördüğümüz gibi, 1980 sonrası dönem hızlı bir yapılaşmanın dolayısıyla da kentleşmenin görüldüğü bir dönemdir. Özellikle 1985 yılından sonra

kentte turizm yatırımlarının artması Alanya'da bugünkü yoğun yapılaşmanın nedeni olmuştur. Aşağıdaki tablo'da (TABLO: 27) 1987 yılında Alanya Kentindeki Konaklama Tesislerinin Dağılımı görülmektedir. Bu tabloyu kentte 1992 yılındaki konaklama tesislerinin dağılımını gösteren tablo (TABLO: 26) ile mukayese edersek şu sonuç karşımıza çıkacaktır.

TABLO: 27. ALANYA KENTİNDE KONAKLAMA TESİSLERİNİN DAĞILIMI (1987)

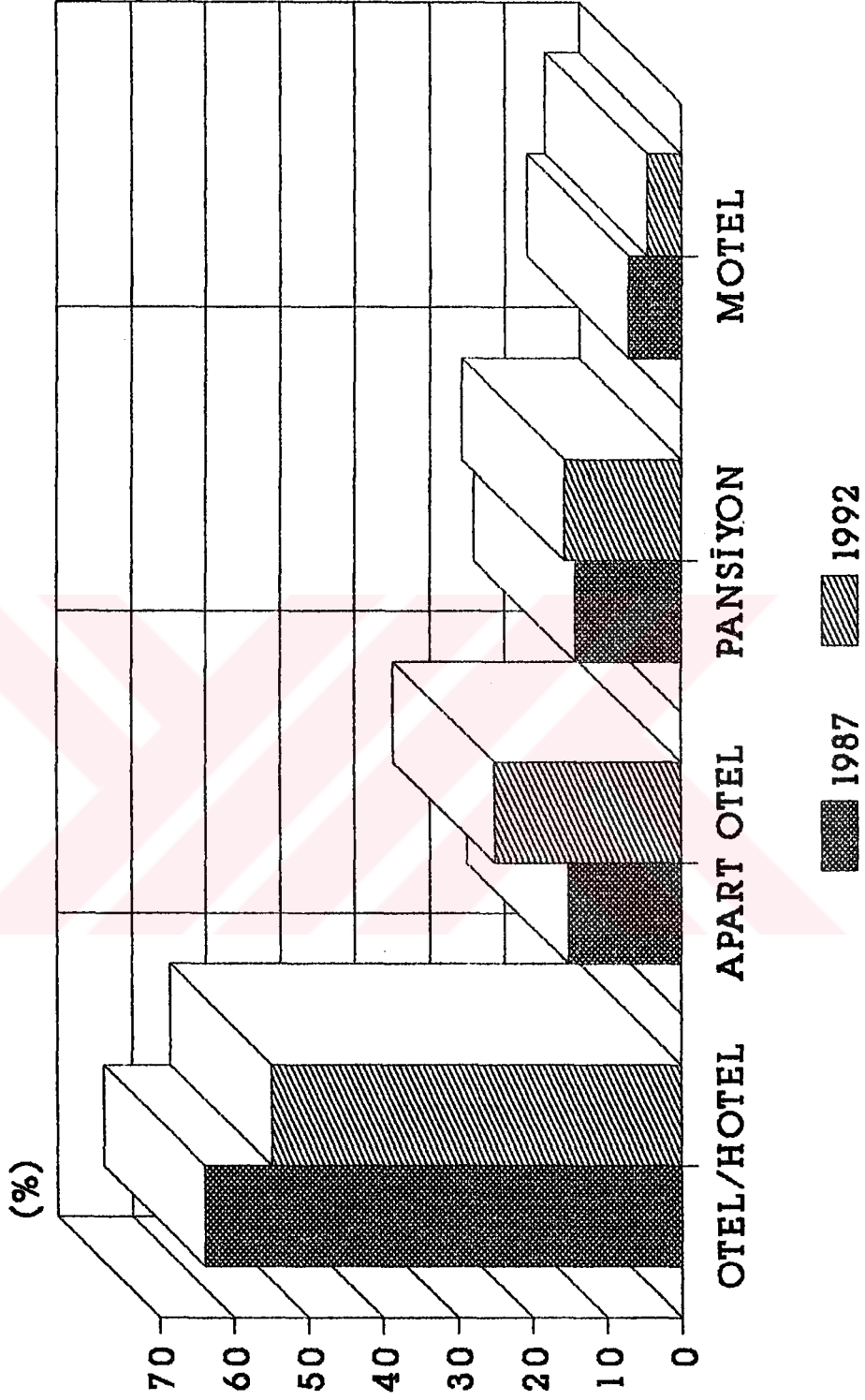
TESİSİN TÜRÜ	TOPLAM SAYISI	%
OTEL / HOTEL	81	63.8
APART OTEL	19	15.0
PANSİYON	18	14.1
HOTEL	9	7.1
GENEL TOPLAM	127	100.0

KAYNAK: Alanya Turizm İşletmecileri Derneği Kayıtları

1987 yılında kentteki konaklama tesislerinin toplam sayısı 127'dir. Yani 1987-1992 yılları arasındaki 5 yıllık süre içinde bu rakama 70 tesis daha eklenmiştir. Yine bu 5 yıllık süre içinde tesis oranında % 35.5'lik bir artış görülmüştür. Bu örnek bize Alanya'da turizmin kentleşmeyi kısa bir sürede nasıl etkilediğini göstermektedir.

GRAFİK 18'de görüldüğü gibi 1987 yılında Alanya'da apartotellerin oranı % 15.0 iken, bu oran 1992 yılında %19'a çıkmıştır. Bunda da turizm sektöründe apart otellere olan ilginin payı vardır. Grafik'de yine pan-

**GRAFİK 18: ALANYA'DA KONAKLAMA
TESİSLERİNİN ORANLARI (1987-1992 / %)**

**KAYNAK: Alanya Belediyesi ve Alıld.
Kayıtları**

siyon ve motellerin sayılarının fazla artmadığı görülmektedir. 1987 yılında pansiyon ve moteller toplam %21.2'lik paya sahipken 1992 yılında bu oran % 20.3'e düşmüştür. Demekki konaklamak için daha modern tesisleri tercih eden turistlerin pansiyon ve motellere fazla rağbet etmedikleri ve bu nedenle de yatırımcıları daha çok otel ve apart otel yapmaya teşvik ettikleri görülür. Aslında bu sayede kentin çehresi de değişmektedir.

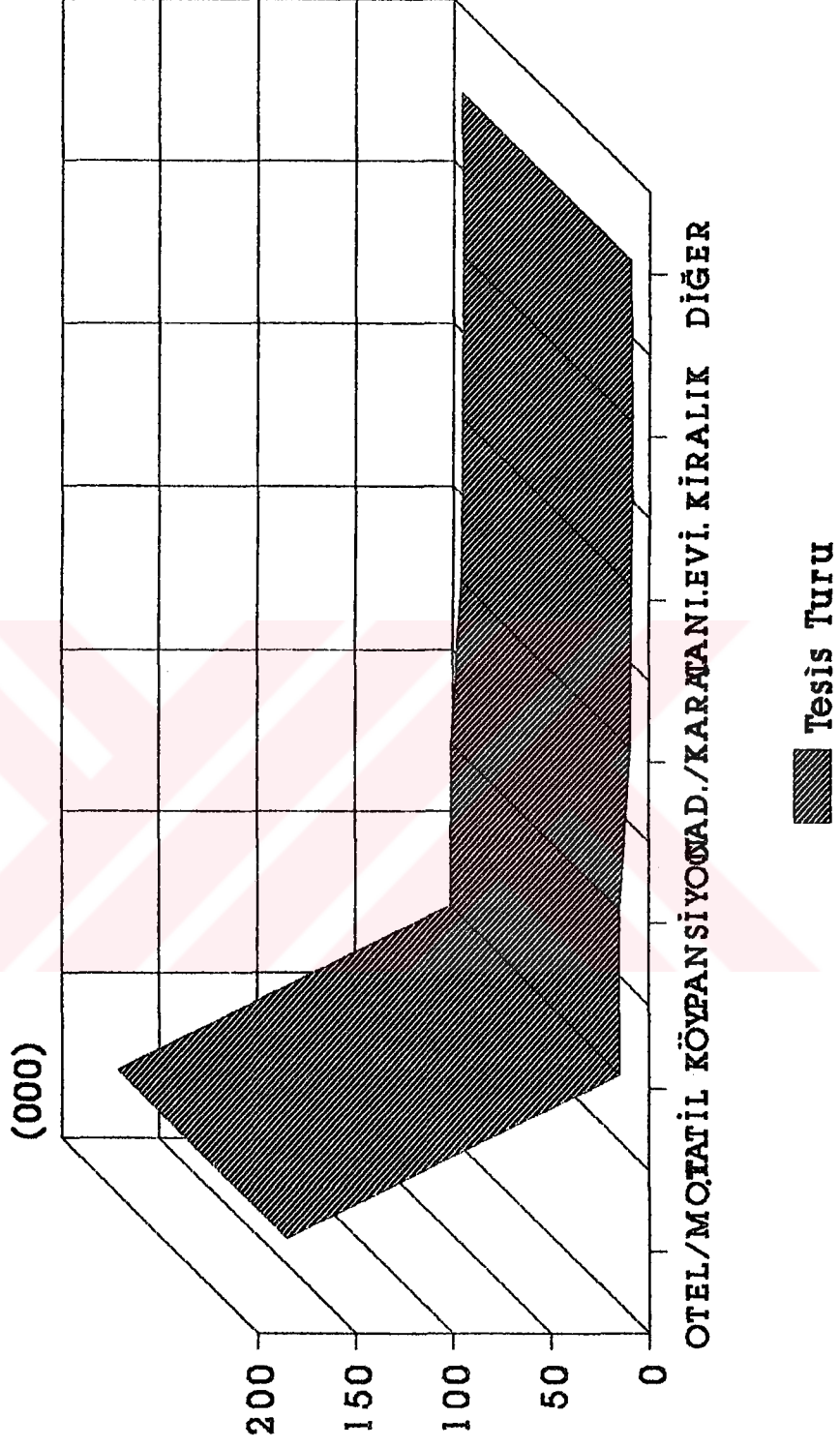
TABLO:26 ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990)

OTEL/MOTEL	TATİL KÖYÜ	PANSİYON	ÇADIR/KARAVAN	TANIDIK EVİ	KIRALIK EV	DİĞER	TOPLAM
178 207	8 248	7 941	2 677	2 238	1 791	2 598	203 703

KAYNAK: 1990 Yabancı Ziyaretçiler ve Turizm Geliri, Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Gen.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yay.No: 1991/7, s:82, 1991 ANKARA

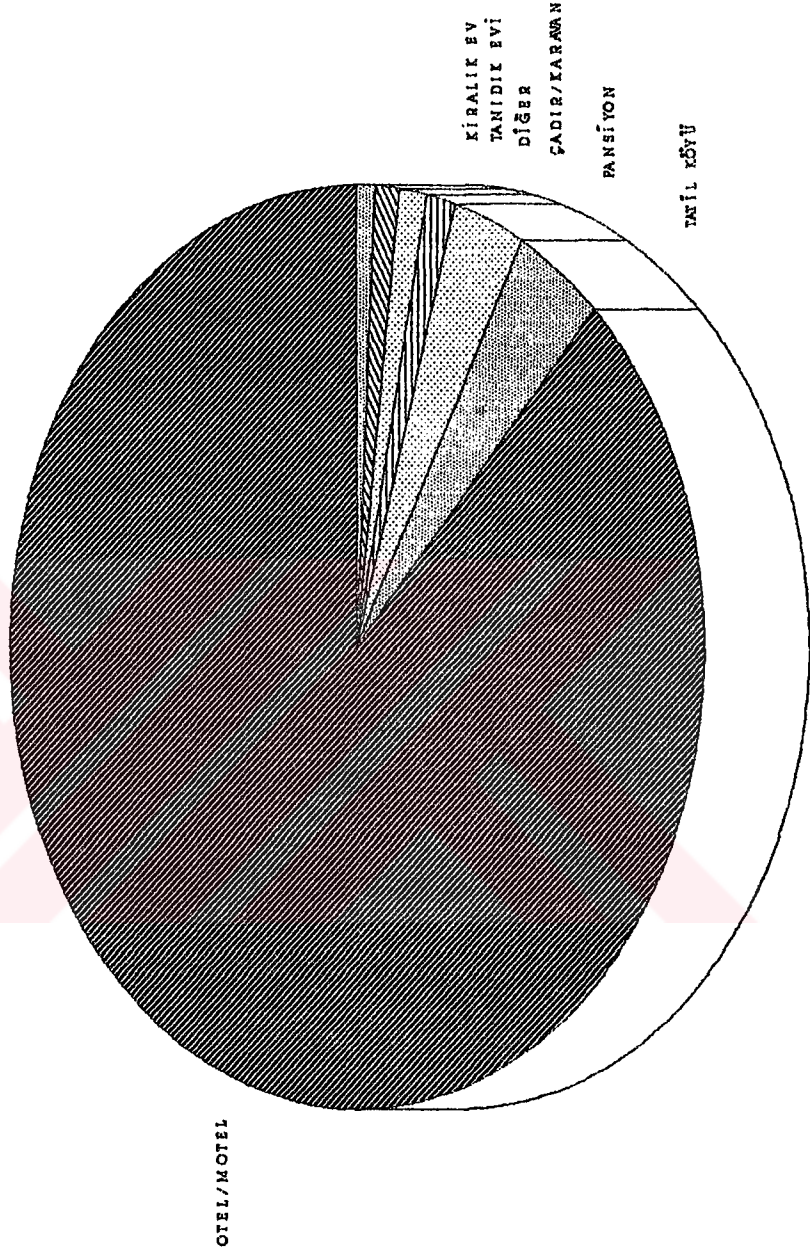
Yukarıdaki TABLO'da ve GRAFİK : 19'da görüldüğü gibi Alanya ve çevresine 1990 yılı içinde 203 703 turist konaklamıştır. Bu rakam ülkemizde istatistikler yetersiz olduğu için sadece kayıtlara geçen turist sayısıdır. (Aslında gelen turist sayısı daha fazladır). Bunların 178 207'si otel ve motelleri tercih ederken 8 248'i tatil köylerinde konaklamıştır. Çadır, karavan, tanıdık evi, kiralık ev ve diğer grubunda kalanların toplam sayıları ise ancak 17 245 kişi dir. Bu olgu bize turistlerin (yine) konaklamak için kendilerine tam olarak hizmet veren yerleri tercih ettiklerini gösterir.

**GRAFİK 19:ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLA-
YAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI
TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990)**

KAYNAK: Tur. Bak. Konaklama İst. Bül.
1990

**GRAFİK 20: ALANYA VE ÇEVRESİNDE
KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIK-
LARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞ.(1990/%)**

**KAYNAK: Tur. Bak. Konaklama İst. Bül.
1990**

TABLO: 29. ALANYA VE ÇEVRESİNDE KONAKLAYAN TURİST SAYISININ KONAKLADIKLARI TESİS TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990 / %)

OTEL/MOTEL	TATİL KÖYÜ	PANSİYON	ÇADIR/KARAVAN	TANIDIK EVİ	KIRALIK EV	DİĞER	TOPLAM
87.48	4.05	3.90	1.31	1.10	0.88	1.28	100.00

KAYNAK: 1990 Yabancı Ziyaretçiler ve Turizm Geliri, Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Gen.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yay.No: 1991/7, s:84, 1991 ANKARA

Yukarıdaki Tablo'da ve GRAFİK: 20'de Alanya ve çevresinde konaklayan turistlerin konakladıkları tesis türüne göre dağılımlarına bakacak olursak: Otel ve Motellerde konaklayan turistlerin sayısı (bu rakamın önemli bir kısmı otellere aittir) %87.48'dir. Bundan sonra ikinci sırayı tatil köylerinde konaklayan turistler almaktadır ki bunların da sayısı %4'dür. Pansiyon, çadır, karavan gibi yerlerde konaklayanların oranında görülen azlık yine bu tesislerdeki hizmet yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Alanya ve çevresinde konaklayan turist görüldüğü gibi daha çok otel türü işletmeleri tercih etmektedir. Bu nedenle turizm yatırımların devletçe bu yöne doğru sevk edilmesi gerekir. Ancak bu olguda dikkat etmemiz gereken bir konu kıyılarımızın otellerle beton yığını haline getirilmesini engellemek olmalıdır. Buna alternatif olarak büyük, çok katlı işletmeler yerine doğal koşullara uygun malzemeye yapılmış, belli bir mimari birlik taşıyan küçük işletmeler şeklinde yatırımların yapılması gerektiği düşüncesindeyiz.

b) Alanya'daki Yatak Sayısı

Turizm olgusundaki gelişmeye bağlı olarak hızla kentleşen Alanya'da bu gelişme sadece kent merkezini değil (her bakımdan olmak üzere) kentin çevresini de etkilemektedir. Ülkemizim en önemli turizm alanından sayılan ve pek çok yatırım yapılan Alanya ve çevresine turistlerin gösterdiği ilginin büyüklüğü, buradaki yatak sayısının da hızla artmasına neden olmuştur. Yatak sayısının artması için belirli bir tesis ve dolayısıyla yapılaşma gerekeceğinden kentin ve çevresinin yapısal dokusu da hızla değişmektedir.

Özellikle son 5 yıl içinde yapılan yeni tesislerle Alanya'da yatak sayısı hızla artmıştır. Aşağıda birbirinin peşi sıra verilen tablolardan ilki 1988, ikincisi 1990 yılında Alanya'da konaklama tesisleri, oda sayısı ve yatak sayısını göstermektedir. Bu iki tabloyu mukayese ettiğimizde gelişmenin ne denli büyük olacağı karşımıza çıkmaktadır (Bakınız TABLO:30 ve 31).

TABLO: 30. ALANYA VE ÇEVRESİNDE ARALIK 1988 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARININ DAĞILIMI

	TESİS SAYISI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
TURİZM YATIRIM BELGELİ TESİSLER	63	5 275	11 101
TURİZM İŞLETME BELGELİ TESİSLER			
otel 66 apart		2 140	4 360
apart otel otel	163	1 640	3 320
PANSİYONLAR			
RESMİ KAMPLAR	6	393	940
ÖZEL KAMPLAR	6	ÜNİTE 540	1 620
TOPLAM	304	9 988	21 341

KAYNAK: Alanya Turizm Danışma Müdürlüğü Anketleri

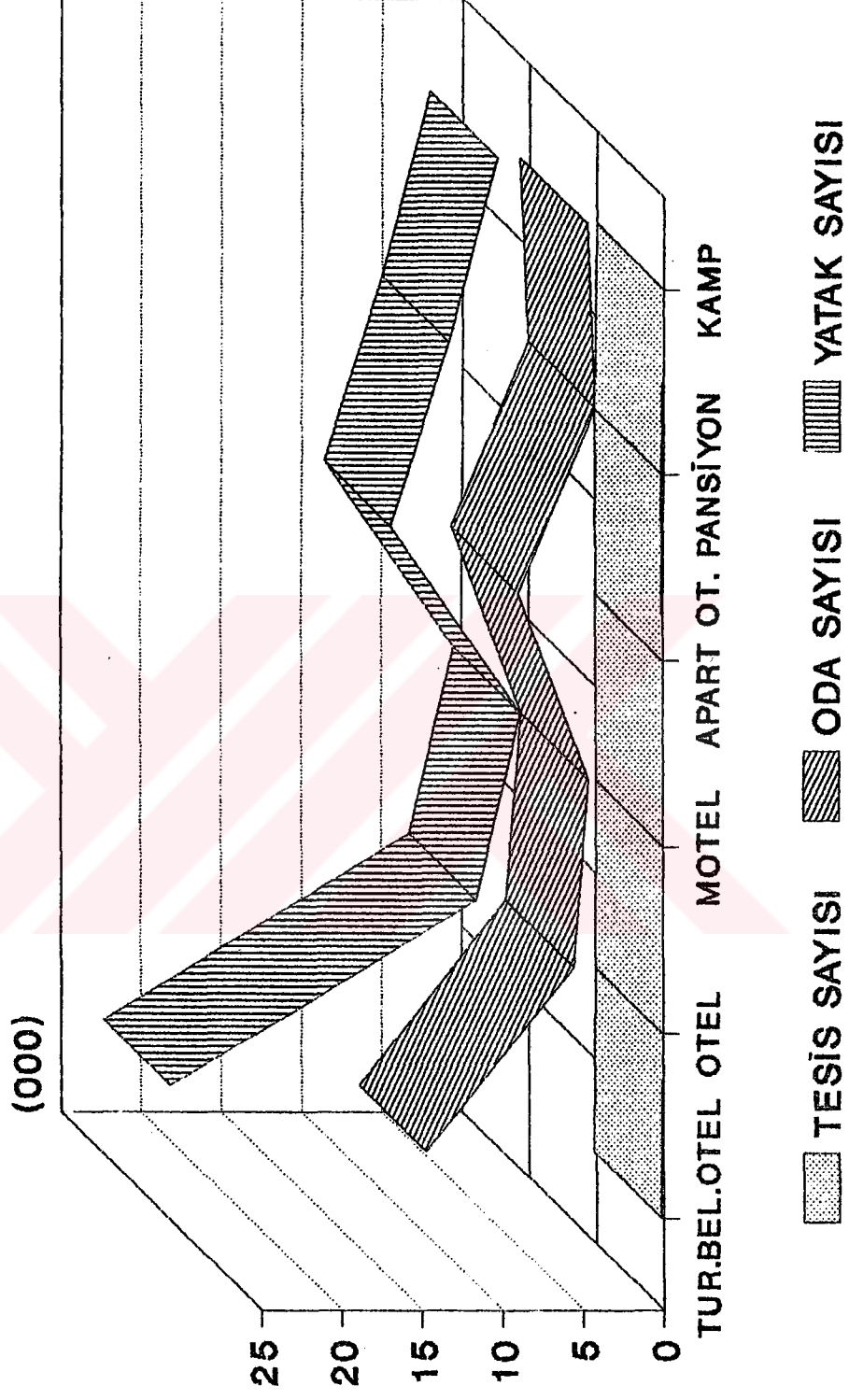
TABLO: 31. ALANYA VE ÇEVRESİNDE KASIM 1990 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARININ DAĞILIMI

	TESİS SAYISI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
TURİZM YATIRIM BELGELİ TESİSLER	122	10 576	22 348
TURİZM İŞLETME BELGELİ TESİSLER			
***** OTELLER	52	1 426	3 251
***** HOTELLER	16	484	500
***** APART OTELLER	35	4 795	8 582
***** PANSİYONLAR	130	90	5 000
***** KAMP ALANLARI	10	ünite 600	2 000
TOPLAM	365	17 971	41 717

KAYNAK: Alanya Turizm Danışma Müdürlüğü Anketleri

Görüldüğü gibi 1988-1990 yılları arasındaki 2 yıllık süre içinde turizm belgeli tesis sayısı 66'dan 122'ye çıkarak % 85 oranında artmıştır. Bu denli hızlı artış Alanya'da turizmin artık önemli sektör haline geldiğinin en önemli göstergesidir. Her iki yıl arasında belediye belgeli tesislerdeki ve diğer tesislerdeki artış talep azlığından dolayı fazla değildir. Hatta ilçe sınırları içindeki pansiyon işletmelerinin sayısı 1988 yılında 163'iken bu rakam 1990 yılı içinde 130'a düşmüştür. Çünkü Alanya'ya gelen turistlerin pansiyonda konaklama eğilimleri fazla değildir. Yukarıdaki tablolarda Alanya'daki konaklama tesislerinin hızla arttığı görülür. Özellikle turizm belgeli büyük otellerin hızlı bir artış göstermesi yatak sayısının da hızla artmasını sağlamıştır. Nitekim 1988 yılında toplam yatak sayısı 21 341'iken bu rakam 1990 yılı içinde 41 717'ye ulaşmıştır. Çünkü çok katlı olarak kurulan büyük otellerde yatak sayıları da fazla olmaktadır. Örneğin 1992 yılında yatak sayısını (22 348) tesis sayısına (122) böldüğümüzde tesis başına 183.1 yatak düşmektedir. Halbuki küçük işletmelerden olan pansiyonlardaki yatak sayısını (5 000) tesis sayısına böldüğümüzde (130) pansiyon başına 38.5 adet yatak düşmektedir. Bu da turizm belgeli otellerin yanında küçük bir değer olarak kalmaktadır. Bu nedenle GRAFİK: 21'de de görüldüğü gibi yatak sayısının yarısından fazlası (toplam yatak: 41 71 turistik belgeli

**GRAFİK 21: ALANYA VE ÇEVRESİNDE KASIM
1990 TARİHİ İTİBARIYLA KONAKLAMA
TESİSLERİNİN DAĞILIMI**

KAYNAK: Alanya Turizm Md. Verileri

tesislerdeki yatak: 22 348) turizm belgeli tesislere aittir.

Alanya'daki toplam 41 717 olan yatak sayısının Türkiye genelindeki yatak sayısı içinde (1990) önemli bir yeri vardır:

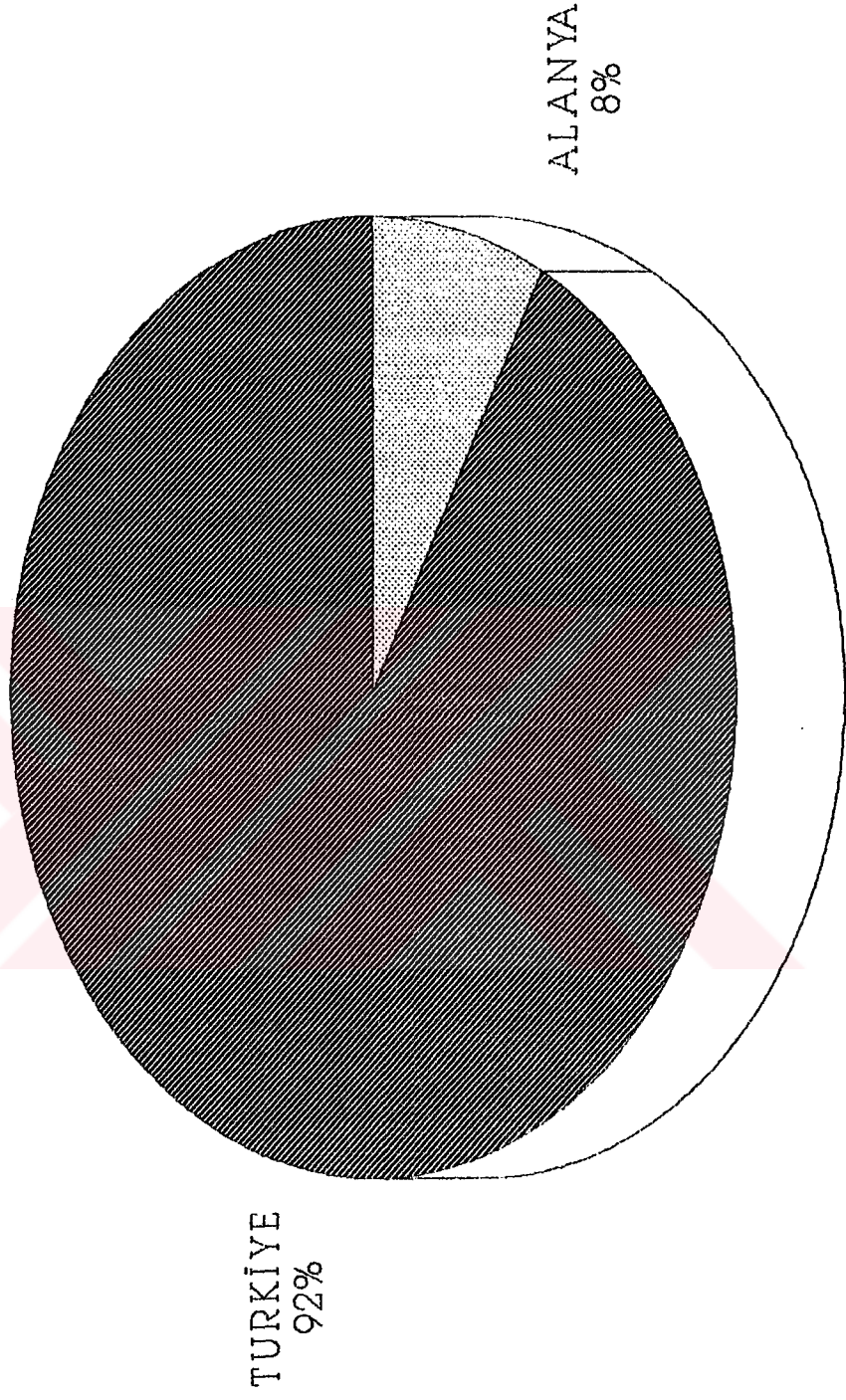
TABLO: 32. TÜRKİYE'DE TURİZME YÖNELİK KONAKLAMA TESİSLERİ, ODA VE YATAK SAYILARI (1990)

	TESİS SAYISI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
TURİZM YATIRIM BELGELİ TESİSLER	1 921	156 702	325 515
TURİZM İŞLETME BELGELİ TESİSLER	1 260	83 953	173 227
GENEL TOPLAM	3 181	240 655	498 742

KAYNAK: Turizm Belgeli Tesisler Raporu: 1991, Turizm Bakanlığı İşletmeler Gn. Md. Yay. Ankara

Buna göre toplam konaklama tesisi sayısı 3 181'dir. Alanya'daki konaklama tesisi sayısı ise TABLO: 32'de görüldüğü gibi 365 adettir. Böylelikle Alanya'daki tesisler, Türkiye genelindeki tesislerin %11.5'ini oluşturmaktadır. Bu önemli oran bize turizme bağlı bir kent olarak gelişmiş olan Alanya'nın ülkemiz turizmi açısından fonksiyonunu açıkça göstermektedir. GRAFİK: 22'de Türkiye'deki Yatak Sayısının Alanya ile bir mukayesesi yapılmaktadır: Buna göre Alanya 'daki yatak sayısı Türkiye'deki yatak sayısının %8'ini oluşturmaktadır (Bakınız GRAFİK: 22).

**GRAFİK 22: TURKIYE GENELİ VE ALANYA'DAKİ
YATAK SAYISININ MUKAYESESİ (1990 / %)**

**KAYNAK: Belgeli Turizm Tesisleri Raporu
1991, Alanya Turizm Danışma Md.Anketleri**

Akdeniz kıyısındaki en önemli turizm merkezlerimizi oluşturan Antalya merkezi ve onun tüm ilçelerindeki toplam yatak sayısı 157 002 olarak belirlenmiştir. Bununun 41 717'si çalışma alanımız olan Alanya'da bulunmaktadır. Oransal olarak bu değeri ifade edersek; Alanya %26.5'lük önemli bir paya sahiptir.

Çalışmamızın buraya kadar olan kısımlarında gördüğümüz gibi Alanya'nın turizm açısından ülkemizde ayrı bir yeri/potansiyeli vardır. Alanya'daki turizme bağlı bu gelişme kentin hem yapısal olarak hızla gelişmesini sağlamıştır, hem de kent dokusu içinde turizm tesislerinin daha fazla yer almasını (Bakınız TABLO: 22).saglamıştır. Bu nedenle Alanya'da kentleşme ve turizm olgusunu birbirinden ayrı olarak düşünmek mümkün değildir.

c) Alanya'ya Gelen Turistlerin Geceleme Sayıları

Alanya ve çevresini ziyaret eden turistlerin geceleme sayılarının, yine ülkemiz geneline göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Aşağıdaki Tablo'da Turizm Bakanlığı'nın Alanya ve Çevresindeki 71 tesiste uyguladığı anketlere göre; 71 tesiste toplam 185 277 turistin gecelediği görülmektedir.

TABLO: 33. ALANYA'DA KONAKLAYAN KİŞİ VE GECELEMELERİN TESİS VE YATAK SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI (1990)

KONAKLAYAN KİŞİ SAYISI	GECELEME SAYISI	ANKETE UYGULANAN	
		TESİS SAYISI	YATAK SAYISI
185 277	1 583 580	71	12 869

KAYNAK: Konaklama İstatistikleri Bülteni 1990, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Gn.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Yay.No:1991/5, s: 84, 1991 ANKARA

Bu turistler toplam 1 583 580 geceleme yapmışlardır. Böylelikle her turist ortalama 8.5 geceleme yapmıştır. Halbuki aynı yıl (1990) Türkiye genelindeki geceleme sayısı ortalama 2.7'dir (1990 yılında ülkemizde 7 453 453 kişi konaklamış, bunlar toplam 20 149 009 geceleme yapmışlardır). Buna göre Alanya'daki geceleme sayısı Türkiye ortalamasındaki geceleme sayısının yaklaşık 3 katı daha fazladır. İşte bu özelliğin tek nedeni Alanya'nın turizm potansiyelinin; değeri/yüksekliği ile ifade edilebilir.

Alanya'nın 1988 yılındaki geceleme sayısına baktığımızda sadece 47 tesise anket uygulanabildiği ve 140 302 turistin toplam 1 336 464 geceleme geçirdikleri görülür.

TABLO: 34. ALANYA'DA KONAKLAYAN KİŞİ VE GECELEHELERİN TESİS VE YATAK SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI (1988)

KONAKLAYAN KİŞİ SAYISI	GECELEME SAYISI	ANKETE UYGULANAN	
		TESİS SAYISI	YATAK SAYISI
140 302	1 336 464	47	7 749

KAYNAK: Konaklama İstatistikleri Bülteni 1988, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Gn.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Yay.No:1989/4, s: 71, 1989 ANKARA

Tabloda aslında ankete yansıyan yatak sayısı oldukça azdır. Ancak genel bir fikir vermesi bakımından inceleyecek olursak; bu yıl (1988) 9.5 geceleme yapılmıştır. Halbuki 1988 yılında ülkemiz genelindeki geceleme sayısı ortalama 2.7'dir (1988 yılında ülkemizi ziyaret eden 6 444 326 kişi toplam 17 232 872 geceleme yapmıştır).

TABLO: 35. ALANYA'YI ZİYARET EDEN TURİSTLERİN GECELEME SAYILARI VE SEYAHAT ANAÇLARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990)

TATİL	KÜLTÜREL	AKTİF SPOR	DOST ZİYARETİ	SAGLIK/KAPLICA	İS/GÖREV	ALİŞVERİŞ	DİĞER	TOPLAM
5 009 712	90 633	8 213	13 294	4 739	5 969	14 258	7 344	3 154 162

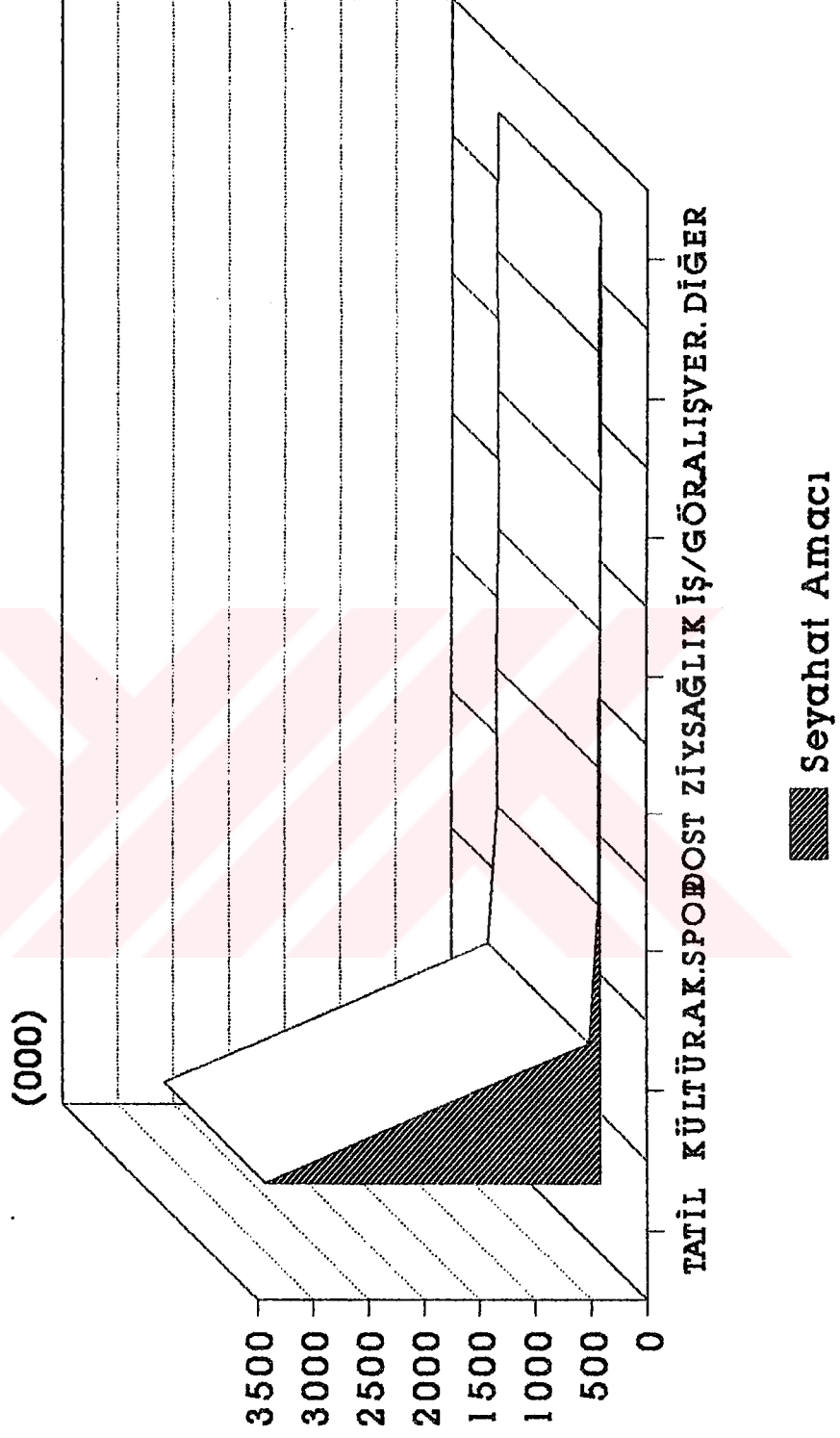
KAYNAK: 1990 Yabancı Ziyaretçiler ve Turizm Geliri, Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Gen.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yay.No: 1991/7, s:66, 1991 ANKARA

TABLO: 36. ALANYA'YI ZİYARET EDEN TURİSTLERİN SEYAHAT ANAÇLARINA GÖRE DAĞILIMLARI (1990 Z)

TATİL	KÜLTÜREL	AKTİF SPOR	DOST ZİYARETİ	SAGLIK/KAPLICA	İS/GÖREV	ALİŞVERİŞ	DİĞER	TOPLAM
95.42	2.87	0.26	0.42	0.15	0.19	0.45	0.24	100

KAYNAK: 1990 Yabancı Ziyaretçiler ve Turizm Geliri, Turizm Bakanlığı, Yatırımlar Gn.Md. Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Yay. No: 1991/7, s:66, 1991, Ankara

**GRAFİK 23: ALANYA'YI ZİYARET EDEN
TURİSTLERİN SEYAHAT AMAÇLARINA GÖRE
DAĞILIMLARI (1990)**

KAYNAK: Tur.Bak. Konaklama İst. Bül.
1990

TABLO: 35, TABLO: 36, VE GRAFIK: 23'de görüldüğü gibi 1990 yılında Alanya'da toplam 3 009 712 geceleme yapılmıştır. Bu gecelerin çok büyük bir kısmı; 3 009 712'si (%95.42'si) tatil amacıyla yapılmıştır. İkinci sırada 90 633 geceleme ile (%2.87'si) kültürel amaçla yapılan ziyaretler yer almaktadır. Bu ziyaretlerin diğerlerine göre daha fazla olmasının nedeni Alanya'daki tarihi/kültürel mirasın zenginliği oluşturmaktadır. Aktif spor, dost ziyareti, sağlık, iş ve diğer amaçlarla gelenler ise toplam olarak ancak 53 817 geceleme yapmışlardır. Bunların ise toplam içindeki payı %1.71'dir.

Görüldüğü gibi Alanya'ya gelen turist sayısının geceleme sayıları oldukça yüksektir ve kente gelenlerin %95'i tatil amacıyla gelmektedir. Çalışmamızın kentleşme ile ilgili bölümlerinde gördüğümüz gibi Alanya 52 460 kişi (1990) nüfusuyla, nüfus kriteri açısından küçük bir kentdir. Ancak gelen turistler, bunların gerçekleştirdiği geceleme sayıları (Bu sayı Türkiye genelinin 3 katı fazlalıktadır), kent içindeki turizme yönelik tesislere baktığımızda, Alanya'nın bir turizm kenti olarak ne kadar gelişmiş bir konumda olduğu görülmektedir.

d) Alanya'ya Gelen Turistlerin Ulaşımı

Kente gelen turistlerin çoğunluğunu Avrupa ülkelerinden gelen turistler oluşturmaktadır. Bunların bir kısmı seyahat acentalarıyla anlaşarak bu şirketlerin organizasyonu ile, diğer bir kısmı ise kendi imkanlarıyla gelmektedir. Yabancı turistler Alanya'ya ulaşım için büyük bir çoğunlukla havayolunu kullanmaktadır. Ancak bu konudaki istatistiklerin yetersiz oluşu kesin bir rakam vermemizi engellemektedir. Çünkü istatistiklerde sadece Antalya hava limanına gelen uçaklar ve bunların sayıları hakkında bilgi bulabilmekteyiz ama bu turistlerin ne kadarı Alanya'ya gelmiştir, bu konuda hiç bir bilgi bulamamaktayız. 1990 yılında Antalya hava limanına 10 592'si yabancı olmak üzere toplam 21 543 uçak iniş/kalkış yapmıştır. Dış hatlarla Antalya'ya gelenlerin sayısı 892 762, iç hatlarla gelenlerin sayısı ise 172 124'dür³⁰. Antalya hava alanına bu yolla gelen turistler daha sonra ya Antalya'nın içinde konaklama ya da Antalya'nın diğer ilçelerine karayoluyla dağılmaktadır. Ancak bu rakamın ne kadarının Alanya'ya yansıtacağı konusunda bir istatistik yoktur.

Burada bir mukayese yaparak genellemeye gidebiliriz: Antalya'ya havayoluyla 1990 yılında gelen

---

³⁰ Türkiye İstatistik Yıllığı, 1990, s: 357

lerin sayısı 1 064 886 olarak bilinmektedir. Yukarıdaki başlık altında Antalya ilinin tamamı içinde Alanya'daki yatak oranının %26.5'oldüğünü belirtmiş bulunuyoruz. Hava yoluyla gelenlerin %26.5'ini hesap edecek olursak 282 194 kişinin Antalya havaalanında inip, daha sonra karayoluyla Alanya'ya ulaştığı genellemesinde bulunabiliriz.

Alanya'ya gelen yabancı turistler çoğunlukla ulaşım için havayolunu tercih ederken, yerli turistler karayolunu kullanmaktadırlar. Bunun dışında kente deniz yoluyla gelenler de vardır. Ancak yine bu konudaki istatistikî yetersizlikler bize gerçek rakamları yansıtmamaktadır.

TABLO:37. ALANYA'YA DENİZ YOLUYLA GELEN YABANCILAR (1981-1990)

YILLAR	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ALANYA	158	280	88	373	435	427	344	169	874	874

KAYNAK: Turizm İstatistikleri 1981-1990, B.D.İ.E. Yay. Ankara

Yukarıdaki tabloya göre kente deniz yoluyla gelenlerin sayılarında yıllar itibarıyla az da olsa bir artış görülmektedir. Alanya'da yat limanının bulunmaması buraya yabancı ülkelere deniz yoluyla turizmi amacıyla gelenlerin fazla olmamasına neden olmaktadır. Ayrıca özellikle yaz aylarında dış bağlantılı bir kaç geminin geldiği görülürse de bu yolla gelen turist sayısı fazla değildir.

e) Alanya'da Konaklama Tesislerinin Aylara
Göre Doluluk Oranı ve Konaklayan
Turistlerin Milliyetlerine Göre
Dağılımları

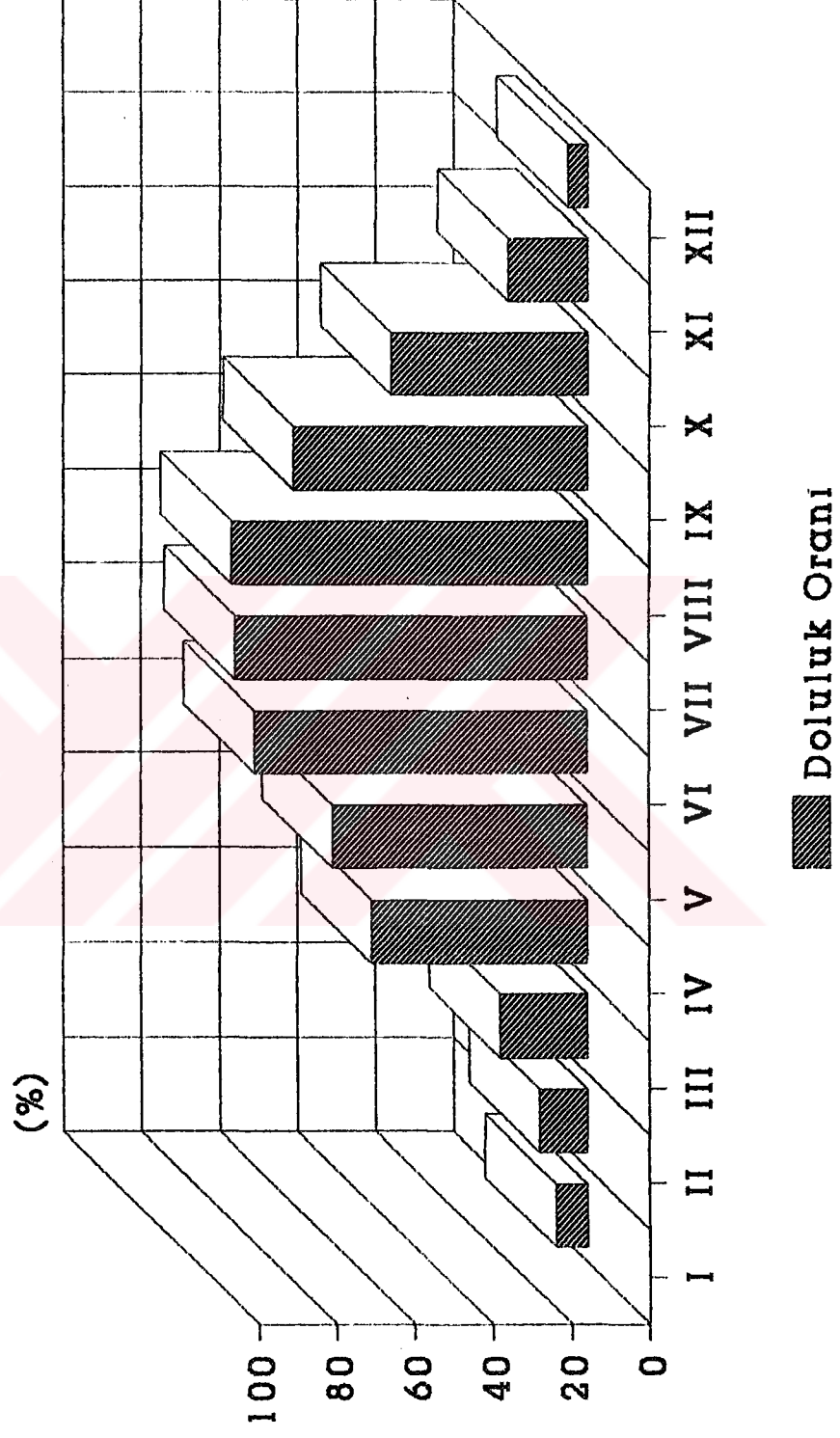
Konaklama tesislerinin aylara göre doluluk oranları ile Alanya'nın iklim özellikleri arasında büyük bir ilgi vardır. İklimin turizm için elverişli olmaya başladığı Nisan ayı başlarından Ekimde, (hatta Kasım ayının ilk yarısını kapsayan dönemde) kentteki konaklama tesislerinin doluluk oranının fazla olduğu aşağıdaki TABLO: 38'de ve GRAFIK: 24 'de görülmektedir.

TABLO: 38. ALANYA'DA KONAKLAMA TESİSLERİNİN AYLARA GÖRE DOLULUK ORANLARI (1990 / %)

	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
1990	8	12	22	55	65	85	90	91	75	50	20	5

KAYNAK: Alanya Turizm Danışma Müdürlüğü Anketleri

**GRAFİK 24: ALANYA'DA KONAKLAMA
TESİSLERİNİN AYLARA GÖRE DOLULUK
ORANI (1990 / %)**

Görüldüğü gibi tesislerin doluluk oranı ilkbahar başlarından itibaren artmaya başlar. Nitekim Mart ayında %22' oranında bir kapasite varken bu oran Nisan'da birdenbire %55'e çıkar. Alanya'da Nisan'dan Ekim ayına kadar olan 7 aylık süre içinde konaklama tesisleri %50'nin üzerinde bir kapasite ile çalışmaktadır. Ancak havaların turizm için kötü olduğu Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında doluluk oranı azalır. Örneğin Ekim ayından (%50) Kasım ayına geçilirken %30'luk bir düşüş görülür, Aralık ve Ocak ayları (% 5-8) ise tesislerin en boş olduğu dönemlerdir .

Alanya Turizm danışma müdürlüğü verilerine göre 1990 yılında Alanya'ya toplam 351 480 turist gelmiştir. Bunun 46 000'i yerli, 305 480'i ise yabancıdır. Alanya'ya gelen turistlerin milliyetlerine göre dağılımları ise TABLO: 39 ve GRAFIK: 25'de görülmektedir.

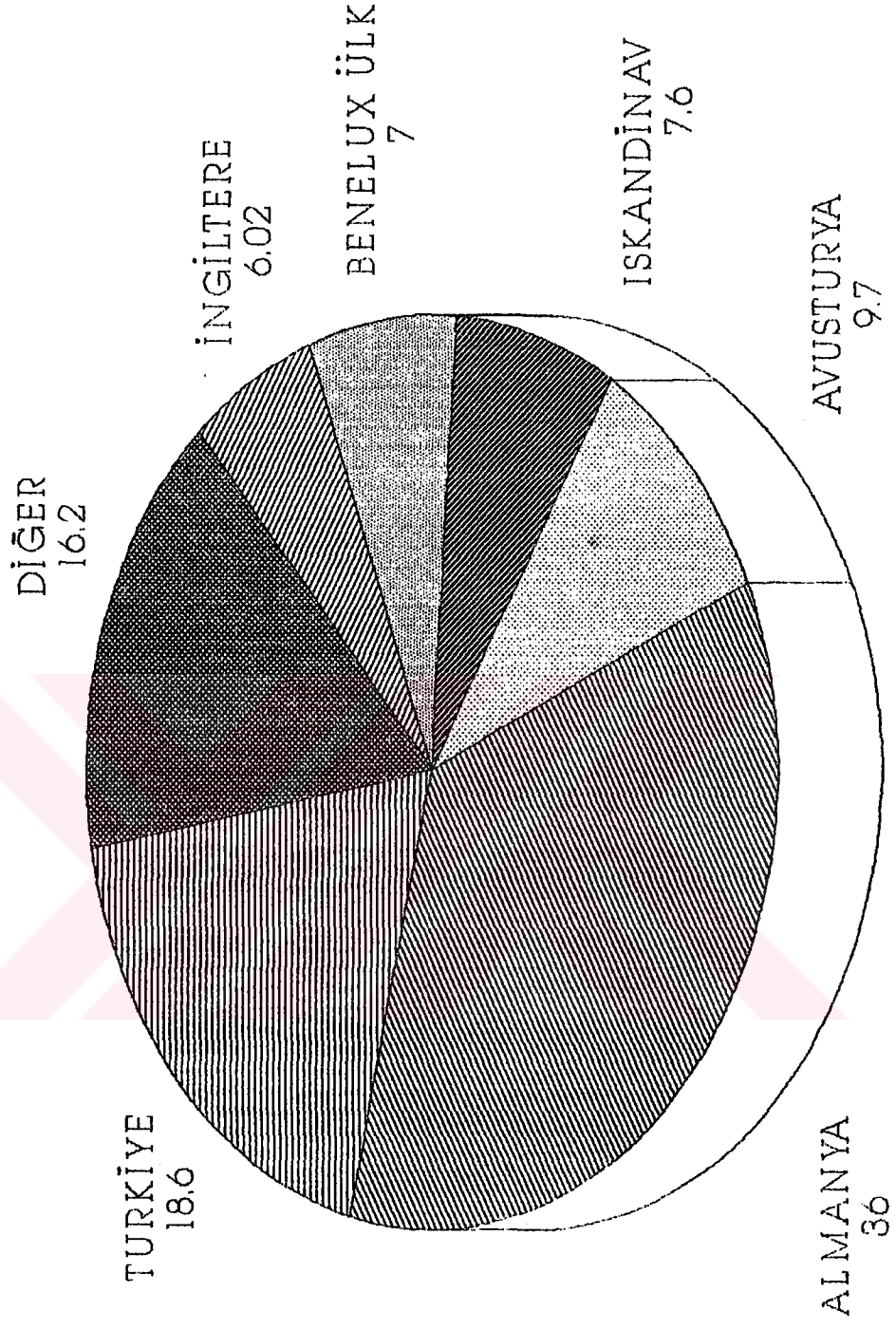
TABLO: 39. ALANYA'YA GELEN TURİSTLERİN MİLLİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990 / %)

MİLLİYETİ	ORANI
TÜRKİYE	18.6
ALMANYA	35.0
AVUSTURYA	9.7
İSKANDINAV ÜLKELERİ	7.5
BENELUX ÜLKELERİ	7.0
İLGİLTERE	6.0
DİĞER ÜLKELER	16.2

KAYNAK: Alanya Turizm Müdürlüğü Verileri

**GRAFİK 25: ALANYA'YA GELEN TURİSTLERİN
MİLLİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI (1990/%)**

**KAYNAK: Tur. Bak. Konaklama
İstatistikleri**

Buna göre Alanya'ya gelen turistlerin %81.4'ü yabancı, %18.6'sı yerli turisttir. Yabancı turistler içinde ise özellikle Almanlar daha fazladır. Gelen yabancı turistler arasında Almanlar %42'lik bir paya sahiptir. Yine yabancı turistlerin içinde ikinci sırayı %12'lik payla Avusturya'lılar almaktadır. Avusturyalıların tüm turistler içindeki oranı % 9.7'dir. İskandinav ülkeleri, Benelux ülkeleri ve İngiltere ise toplam %20.5 orana sahiptirler.

Görüldüğü gibi Alanya'ya özellikle Avrupa ülkelerinden çok fazla turist gelmektedir. Bunun nedeni ülkemizde turizme yönelik tanıtımların ve organizasyonların daha çok Avrupa'da yapılmasıdır. Halbuki diğer ülkelerde de yeterli bir tanıtım ve organizasyon yapılırsa ülkemiz turizmi bunun faydasını kısa bir süre sonra görecektir.

B. Tarihi Eser Turizmi

Alanya Kentinin Gelişme Dönemleri başlığı altında gördüğümüz gibi kentin zengin bir tarihi ve bu tarihin mirasları vardır. Tarihi eserler açısından Alanya adeta bir cennet gibidir. Kentin sadece merkezinde değil kırsal kesimlerinde bile pek çok tarihi eser vardır (Bakınız TABLO: 23).

Hinterlandının dar olması ve muhteşem Kalesi, Alanya'nın tarihi devirlerde kolay ele geçirilememesini sağlamış; bu da pek çok tarihi eserin istilalar sırasında tahrip görmeyerek günümüze sağlam ulaşmasına neden olmuştur. Ancak ne var ki tarihi eserler yeterince koruma altında olmadığı gibi bunların pek çoğunun restorasyonuna kaynak yetersizliği nedeni ile başlanamamıştır. Bu da kentin tarihi eser turizmi potansiyelinin yeterince değerlendirilememesine neden olmaktadır. Tarihi eserlerin bir kısmı restore edilmiş oldukları halde, yanlış bir kullanımla hızla tahribat görmektedir. Buna örnek olarak Alanya'nın batısındaki Sarapsa Hanını verebiliriz, bu gün eğlence merkezi (disko/bar) olarak Vakıflar tarafından kiraya verilen han hızla tahrip olmaktadır. Bu kötü örneğin yanında bir de iyi örnek olarak Alanya Kalesini verebiliriz. Restore edilerek turizme açılan ve kente gelen hemen her turistın uğradığı Alanya Kalesi giriş ücreti olarak kente 1990 yılı içinde 1 087 580 000 TL. gelir sağlamıştır.

Aşağıdaki Tablo'da Alanya ve çevresindeki başlıca Tarihi eserler ve bunların adı, yapılış tarihi, mimarı, konumu vb. bilgiler görülmektedir. Bu eserlerinde en kısa zamanda korunmaya alınıp, restorasyonunun yapılması gerekmektedir. Bu eserlerin de turizme açılarak değerlendirilmesinden elde edilecek gelirle: Hem kendilerinin sürekli bakım masrafları karşılanacak hem de kente önemli miktarda bir gelir kaynağı sağlanacaktır.

TABLO: 40. ALANYA'DAKI BASLICA TARIHI ESERLER

SIRA NO:1

ESERIN ADI :Liman Sehri Kalıntısı
ESERIN YAPILIS TARİHİ :M.Ö.1300
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Romalılar
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Okurcalar Köyü
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restore edilmemiştir

SIRA NO:2

ESERIN ADI :Sinek Kalesi
ESERIN YAPILIS TARİHİ :Bilinmiyor
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Elikesik Köyü
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restore edilmemiştir

SIRA NO:3

ESERIN ADI :Leatres-Learti
ESERIN YAPILIS TARİHİ :Bilinmiyor
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Romalılar
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Mahmutlar Köyü
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restore edilmemiştir

SIRA NO:4

ESERIN ADI :Syedra Harabeleri
ESERIN YAPILIS TARİHİ :M.S.130
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Romalılar
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Seki köyü
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restore edilmiş ve turizme açıktır

SIRA NO:5
ESERİN ADI :Iotape (Aytap) Liman sehri
ESERİN YAPILIS TARİHİ :M.S.98-117
ESERİ YAPTIRAN :Kral Antichus
ESERİ YAPTIRAN :Romalılar
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya'nın 30 km.Dogusu
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restore Edilmemistir.

SIRA NO:6
ESERİN ADI :Alanya Kalesi
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1224-1230
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâeddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Yarımada Üzerinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :8 km.yi bulan sur duvarlarıyla
Anadolu'nun en iyi korunmuş
kalesidir, kısmen rostarasyon
görmüştür

SIRA NO:7
ESERİN ADI :Kızıl Kule
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1226
MIMARI :Halepli Ebu Ali
ESERİ YAPTIRAN :Alâeddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya iskelesi yanında
ESERİN MEVCUT DURUMU :8 köşeli olup, 29m.çapında
33m.yüksekliğindedir, restore
edilmiş durumdadır

SIRA NO:8
ESERİN ADI :Selçuklu Tersanesi
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1227
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâeddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Yarımadanın doğusunda
ESERİN MEVCUT DURUMU :57M.uzunluğunda, 40m.derin-
liğinde olup 5 kemerli göze
sahiptir, restore edilmistir

SIRA NO:9
ESERİN ADI :Girene Çesmesi
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1230-1231
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâeddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Kızılkulenin güneyinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Kitabesi olup onarılmıştır

SIRA NO:10
ESERİN ADI :Aksebe Sultan Mescit ve Türbesi
ESERİN YAPILIS TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Aksebe Sultan
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya, Hisarici Mahallesiinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :iki bölümden oluşmaktadır,
restore edilmiştir

SIRA NO:11
ESERİN ADI :Alara Han
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1231
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâeddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alara Çayı vadisinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyonu yapılmıştır

SIRA NO:12
ESERİN ADI :Şarapsa Han
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1236-1245
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya'nın 15km.batısında
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyonu yapılmıştır

SIRA NO:13
ESERİN ADI :Andızlı Camii
ESERİN YAPILIS TARİHİ :1277
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Emir-ül hac zade Bedrettin Ömer
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya Kalesi,Tophane Mahallesi
ESERİN MEVCUT DURUMU :Yakılıp yıkıldığından aslı bo-
zulmuş, yeniden orjinaline uy-
madan yapılmıştır. Sadece mina-
resi orjinaldir

SIRA NO:14
ESERİN ADI :Alara Kalesi
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUĞU:Alara vadisinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Daha önceleri yapılan kale Sel-
cuklular tarafından onarılmış-
tır.yer yer yıkılmış durumdadır

SIRA NO:15
ESERİN ADI :Alara Kasrı
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUĞU:Alara Kalesi içinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyon görmemiştir. iki
bölümlü ve tek katlıdır

SIRA NO:16
ESERİN ADI :Sekerhane Köşkü
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUĞU:Alanya, Sekerhane Mahallesiinde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyonu yapılmamıştır, ol-
dukça harap durumdadır

SIRA NO:17
ESERİN ADI :Hasbahçe Köşkü
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUĞU:Alanya, Hasbahçe Mahallesi'nde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyon yapılmamıştır, tek
katlıdır, oldukça harap durum-
dadır

SIRA NO:18
ESERİN ADI :Gülefsen Köşkü
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :13.yy.
MİMARİ :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâaddin Keykubad
ESERİN NEREDE BULUNDUĞU:Asağı Oba Köyü
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyonu yapılmamıştır, iki
katlıdır, oldukça harap durum-
dadır

SIRA NO:19

ESERIN ADI :Sedre Köskü
ESERIN YAPILIS TARİHI :13.yy.
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Bilinmiyor
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Demirtas Bucagında
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restarasyonu yapılmamıştır,
iki katlıdır

SIRA NO:20

ESERIN ADI :Selçuklu Hamamı
ESERIN YAPILIS TARİHI :Bilinmiyor
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Alâaddin Keykubat
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya Kalesi'de
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restarasyonu yapılmamıştır,
oldukça harap durumda olup,
klasik bir Selçuklu hamamıdır

SIRA NO:21

ESERIN ADI :Alanya Feneri
ESERIN YAPILIS TARİHI :1720
MIMARI :Bilinmiyor
ESERİ YAPTIRAN :Damat Ferit Paşa
ESERİN NEREDE BULUNDUGU:Alanya Kalesi'nde
ESERİN MEVCUT DURUMU :Restorasyonu yapılmıştır

3. Alanya Kentinin Turizm Gelirleri

Hızla gelişen bir turizm merkezi konumunda olan Alanya'nın turizme dayalı gelirleri de hızla artmaktadır. Alanya Turizm Müdürlüğünün verilerine göre;

1988 Yılı itibarıyla:

Konaklama tesislerinde	9	732	388	837	Tl.
Karşılığı					
Bankalarda	40	439	564	502	Tl.
Karşılığı					
TOPLAM	50	171	953	339	Tl. Karşılığı

1990 Yılı itibarıyla:

Konaklama Tesislerinde:	25	640	436	056	Tl.
Karşılığı					
Bankalarda	125	980	456	768	Tl.
Karşılığı					
TOPLAM	151	620	892	824	Tl. Karşılığı

Bu döviz gelirlerinin yanı sıra Alanya'da pek çok tarihi eser bulunmaktadır. Ancak bunların küçük bir kısmı restore edilerek turizme açılmıştır. Turizme açılan bu tesislerin ve Damlatas Mağarasınının 1990 yılı turizm gelirleri (Alanya Turizm Müdürlüğü verileri) şu şekildedir:

Alanya Kalesi'ni	275 771	kisi ziyaret etmiş ve	1 087 580 000	Tl.
Kızıl Kuleyi	71 688	" " " " " " " " " " " "	123 593 600	Tl.
Alanya Müzesini	14 420	" " " " " " " " " " " "	19 138 000	Tl.
Atatürk Evi'ni	2 393	" " " " " " " " " " " "	237 900	Tl.
Damlataş Mağara.	274 000	" " " " " " " " " " " "	2 740 400	Tl.
		TOPLAM	1 233 289 900	Tl.

Gerek ziyaretçilerde elde edilen bu geliri (1 233 289 900 Tl.) ve gerekse konaklama tesisleri ve bankalarda bozdurulan dövizle elde edilen bu geliri (151 620 892 824 Tl.) topladığımızda Alanya'nın 1990 yılındaki kayıtlara geçen turizm gelirini 152 854 182 724 Tl. olarak bulabiliriz. Bu büyük rakama yukarıda bahsettiğimiz gibi derici, kuyumcu, halıci, restaurant vb. de bozdurulan döviz miktarları kayıtlara geçmediğinden dahil değildir. Görüldüğü gibi Alanya'da turizmin gelirleri önemli boyutlara ulaşmaktadır. Ancak yukarıdaki başlıklar altında belirttiğimiz gibi kentin turizm potansiyeli tam olarak kullanılmamaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesiyle Alanya'nın turizmde dünya ölçüsünde söz sahibi olabileceğini söyleyebiliriz.

4. Alanya'daki İkinci Konutlar ve Özellikleri

Ülkemizde ve Alanya ikinci konutlar özellikle 1980'li yıllardan sonra artış göstermiştir. Bunun başlıca nedeni ise yaşanan enflasyon olgusudur. İnsanlarımız tasarruflarını enflasyona karşı korumak amacıyla, ikinci konutları bir yatırım alanı olarak görmektedir. Turistik tesislerde fiyatların giderek artması nedeniyle orta gelirli halkın tatil imkanının azalması aileleri adeta ikinci konut edinmeye teşvik etmektedir.

Türkiye'de ikinci konutların toplam sayısı hakkında kesin bilgi olmadığı gibi, bu konudaki çalışmalar da yeni başlamıştır. 1989 yılında Turizm Bakanlığı'nın 17 ilde yaptığı anketlerde (anketler turizm açısından gelişmiş illeri ve bunların ilçelerini kapsamaktadır) 102 000 ikinci konut tesbit edilmiştir. Çalışmanın sadece 17 ili kapsadığı düşünülürse bu gerçekten de büyük bir rakamdır.

Çalışma alanımız olan Alanya kenti içinde de ikinci konutlar oldukça fazladır. Alanya'nın kırsal kesiminde; denize yakın olan yerlerde yazlık siteler halinde ikinci konutlar bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla 1-3 katlı olarak yapılmışlardır. Alanya kenti içindeki ikinci konutlar ise; apartman daireleri şeklindedir. Kentin özellikle deniz kenarındaki mahallelerinde, doğuda Güllerpınarı mahallesinde ve batıda Saray mahallesindeki lüks apartman bloklarında ikinci konutlar dikkati çekmek-

tedir. Alanya'da ikinci konutların yoğunluk kazandığı diğer bir kesim ise Carsı Mahallesi'nin, Dilvarde Yarımadası üzerinde kalan kısmındadır. Bu kesim; hem denize, hem kente, hem de kentin kuzeyindeki Toroslara hakim manzarasıyla ikinci konut açısından ilk dolan ve halen konutların en pahalı olduğu mahalleyi oluşturmaktadır.

Alanya kentinde ikinci konutların yayılışı; önce Carsı Mahallesi'nin bu kesiminden başlamış (Bakınız HARİTA: 5) sonra burası dolunca kentin batısındaki Saray Mahallesi'nde ikinci konutlar yapılmaya başlamış, daha sonra ise doğudaki Güllerpınarı Mahallesi'ne yayılmaya başlamıştır. Gönümüzde ise yeni yapılan ikinci konutlar haritamızda Asağıoba köyü sınırları içinde kalan kesimde bulunmaktadır.

Alanya'daki ikinci konutların özelliği bunların müstakil evler halinde olmayıp, apartman bloklarının bir kaç dairesini teşkil etmeleridir. İkinci konutları ise özellikle Ankara ve İstanbul'lular tercih etmektedir.

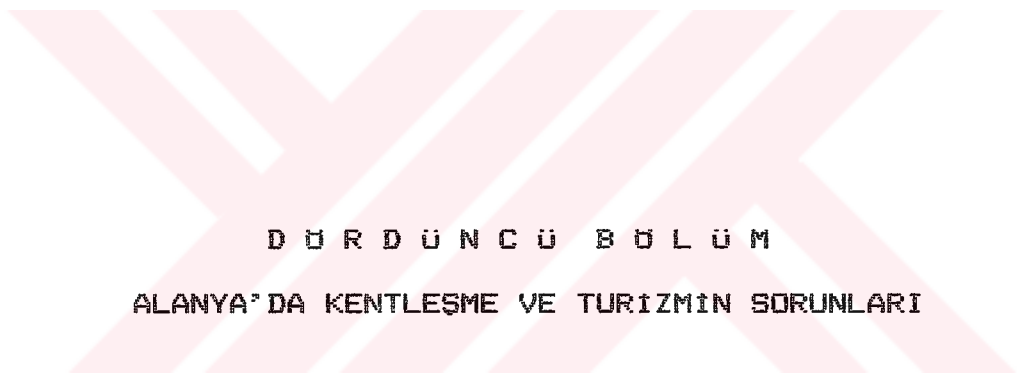
Turizm Bakanlığı tarafından yapılan genel bir ankete göre³¹ . Ülkemizde ikinci konutlar genellikle Temmuz ve Ağustos aylarında kullanılmakta, bunun dışındaki aylarda çok az kullanılmakta veya boş kalmaktadır. Alanya dışındaki tatil yerlerindeki ikinci konutlar için de bu geçerlidir, ancak Alanya kent merkezindeki ikinci konutlar için geçerli değildir. Çünkü, Alanya'daki

³¹-İkinci Konutların Turizm Amaçlı İşletme Modellerinin Tesbiti Araştırması

ikinci konutlar Nisan ayı başlarından-Kasım ayına kadar (8 ay) kullanılmaktadır. Bunda turizm sezonunun uzun olmasının, iklim koşullarının elverişliliğinin ve konutların kent içinde olmalarının payı vardır.

Çalışmamızın kentleşmeyle ilgili bölümlerinde (Bakınız TABLO: 21) Alanya'daki konut sayısının 1990 yılında mahallelere dağılımı görülmektedir. Buna göre Alanya'da 13 882 adet konut bulunmaktadır. Bu konutların bir kısmı ise ikinci konutlara aittir. Kentteki ikinci konutların sayısı konusunda bir çalışma yoktur ama kentin 1990 nüfusunu (52 460), 1990 daki konut sayısına böldüğümüzde (13 882) konut başına 3.7 kişi gibi düşük bir rakam görülmesi kentte ikinci konutların fazlalığı hakkında bilgi vermektedir.

Hic şüphesiz ki Alanya'da ikinci konutların da kentleşmeye büyük bir etkisi olmuştur. Özellikle 1980 yılından sonra kentin denize yakın kesimlerindeki dairelere olan talep boş arsaların müteahhitler tarafından kısa zamanda değerlendirilmesini sağlamış ve hızlı bir yapılaşmaya gidilmiştir. Böylelikle; otelleriyle, turizme hizmet veren diğer tesisleriyle, ikinci konutlarıyla günümüz Alanya'sının turizme bağlı çarpık kentleşme olgusu ortaya çıkmıştır.

D Ü R D Ü N C Ü B Ö L Ü M
ALANYA'DA KENTLEŞME VE TURİZMİN SORUNLARI

D Ö R D Ü N C Ü B Ö L Ü M

ALANYA'DA KENTLEŞME VE TURİZMİN SORUNLARI

Çalışmamızın önceki bölümlerinde gördüğümüz gibi Alanya'da turizme bağlı bir kentleşme söz konusudur. Alanya'da kentleşme ve turizm o kadar iç içedir ki, bunları birbirinden ayırmak mümkün olmadığı gibi sorunlarını da birbirlerinden ayırmak mümkün değildir. Böylece Alanya'da kentleşmeye ait bir sorun aynı zamanda turizmde sorununu oluşturmaktadır. Onun için Alanya'da kentleşmenin ve turizmin sorunlarına yöntem olarak aynı başlık altında değinmiş bulunuyoruz.

I. KENTSEL MEKAN İÇİNDE FARKLI YOGUNLUKLARIN GETİRDİĞİ SORUNLAR

Günümüz modern kentlerinde mekan yapısını belirleyen fiziki ve beşeri etmenlerin kentsel plânlamalar üzerinde etkisi görülmektedir. Halbuki Alanya'da uygulanan kentsel planlamalarda bu etkiler ele alınmadığından (Plânlamalar çoğu zaman hukuki esaslara dayanıldığından) kentte pek çok konuda sorunlar doğmuştur. Bu sorunlardan en önemlisi de Alanya kentsel mekanı içindeki farklı yoğunlukların meydana getirdiği sorunlardır.

Bu farklı yoğunluk dağılımı sadece bir konuda değil; kentin içinde nüfusun dağılımında, binaların dağılımında, ve hatta belediye hizmetlerinin dağılımında görülmektedir.

Alanya'daki bu farklı nüfus yoğunluklarının tek ortak tarafı vardır. Kentin deniz kıyısındaki (Kıyı ovası üzerindeki) kesiminde nüfus dağılımı, bina sayısı, turizm konusunda bir yoğunluk varken bu olgu kuzeye, yamac kesimlerine doğru gidildikçe düşmektedir.

Nüfus Yoğunluğu itibarıyla: konuyu ele aldığımızda koruma altında olan yarımada üzerindeki mahalleler bir tarafa bırakılırsa güneydeki Carsı Mahallesi'nin çok yoğun (Burada hektara 100'den fazla kişi düşmektedir), bunu izleyen denize yakın olan mahallelerin yoğunluğunun hektara 50-100 kişi olduğu görülür (Bakınız HARİTA: 6). Daha kuzeydeki mahallelerde ise yoğunluğun önce 50-10 kişi/hektar, en kuzeyde ise hektara 10 kişiden az düşüğü görülür.

Konut Yoğunluğu itibarıyla: kentsel mekan içindeki farklı yoğunluklara bakacak olursak yine güneyden kuzeye doğru konut sayısının azaldığı görülür (Bakınız TABLO: 22) örneğin kıyı ovası üzerinde, kentin doğusundaki Güllerpınarı Mahallesi'nde 3 908, kentin (Batısında) deniz kenarındaki Saray Mahallesi'nde 3 383, hane varken, en kuzeydeki Bektas Mahallesi'nde 75, Tepe Mahallesi'nde ise 196 hane bulunmaktadır.

Turizm Yatırımlarının Yoğunluğu itibarıyla: konuya bakacak olursak (Bakınız HARİTA: 12) konaklama

tesislerinin tamamına yakınına denize yakın olan kesimde, kıyı seridi üzerinde yer aldığı görülür. Kentin kuzey kesimindeki mahallelerde hiç bir turizm yatırımının bulunmayışı dikkatimizi çekmektedir. Turizme hizmet veren ticarethanelere bakacak olursak Çarşı Mahallesiinde 65 kuyumcu, 73 derici, 41 halıcı,yine güneydeki Sekerhane Mahallesiinde 39 kuyumcu, 100 derici, 9 halıcı varken; Sugözü, Küçükhasbahçe, Büyükhasbahçe, Hacet, Bektas ve Tepe Mahallelerinde bu tesislerin hiç birisinin bulunmayışı bir tesadüf değil bu mahallelerin kentin kuzeyinde bulunmasındandır.

Alanya'daki bu farklı yoğunlukları kentin plânsız olarak gelişmesinin bir sonucudur. Alanya imar plânları hazırlanırken özellikle kentin fiziki coğrafya özelliklerine plânlamalarda yer verilmeyişi yukarıdaki yoğunluk sorunlarını yaratmıştır. Halbuki kentin bütün mahallelerine kentleşme ve turizm sektörlerinin dengeli olarak dağıtılması gerekmektedir. Böylelikle kentin sadece güney kesimindeki mahalleleri değil, kuzeyindeki mahalleler de gelişecektir. Günümüz Alanya'sının birbirinden farklı kentleşme ve turizm olgusu görülen mahalleleri belediye hizmetlerinden de farklı olarak yararlanmaktadır. Kentin güneyindeki mahalleler altyapı ve ulaşım açısından daha fazla hizmet görürken, kuzeyindeki mahalleler belediye hizmetlerinden daha az yararlanmaktadır. Bu kentsel sorunların çözülmesi için herşeyden önce uygulamaya yeni bir imar plânının sokulması ve yürürlükteki mevzuatların değiştirilmesi gerekir.

II. İMAR PLANLARININ KENTE GETİRDİĞİ SORUNLAR

Çalışmamızın buraya kadar olan bölümlerinde Alanya'da uygulanan imar plânından özellikle hiç bahsetmemiş bulunuyoruz. Bunun nedeni; uygulanan imar plânındaki eksikliklerin kente getirdiği sorunların bir hayli fazla olmasındandır. Bu itibarla konuyu "Sorunlar" başlığı altında incelemiş bulunuyoruz.

Alanya'da yürürlükte olan imar plânı, 1958 yılında yarışma ile elde edilmiş bir plândır. Bu plân aynı zamanda kentin ilk ve son plânı olup, üzerinde yapılan bazı değişikliklerle halen uygulanmaktadır. 1958 yılında hazırlanan bu plânda daha o yıllarda önemli eksiklikler vardır. Yarışma sırasında ve halen en çok tartışılan konu batıda Antalya'dan gelerek, kenti boydan boya kateden ve doğuda Mersin'e bağlanan transit karayolunun buradan geçirilmesi olmuştur. 1958 yılı plânının uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunlar, günümüze kadar üzerinde yapılan bir takım değişikliklerle halledilmeye çalışılınca konu daha kompleks bir hal almıştır. Kentin 1980 yılından itibaren tarımsal hayatının giderek gerilemesi, bunun yerine turizme bağlı bir kentleşme olgusunun ortaya çıkması kentsel plânlamalarda Alanya Belediyesini zor duruma düşürmüştür. Çünkü özel sektörün buraya yaptığı yatırımlarla (özellikle de kentin güney kesimine yaptığı yatırımlarla) arsa fiyatları hızla

artmış, belediyenin para olanakları bu fiyatların çok gerisinde kalmış ve böylece belediye bazı kesimlerde kamulaştırması gereken (Kamulaştıracağı yerlerde kentin gelişmesine yön verecek aynı zamanda yeşil alan vb. görev üslenecek) yerleri alamamıştır. Bu suretle de plânsız gelişen, sorunlu bir Alanya oluşmuştur.

III. KENTSEL ULAŞIMA AIT SORUNLAR

Alanya'nın en önemli ulaşım alteri, kentin içinden geçen devlet karayoludur. Bu karayolu, kentin merkezini (Kabaca) ortadan ikiye ayırarak batı-doğu yönünde uzanmaktadır. Bu yol, bütün kentin ana alteri olarak, kentsel fonksiyonlar için de kullanılmaktadır. Bu yolun dışında kentin güneyine ve kuzeyine dağılan tali yollar bulunmaktadır. Kentin güneyine ait yollar düzenli bir trafik akışını sağlayacak formdadır. Ancak kentin kuzeye ayrılan yolları, trafik yükünü taşıma ve geometrik nitelikleri açısından yarı düzenli bir şekildedir.

Kentin merkezinden geçen anayol asfalt kaplamalı ve geometrik standardı yüksek bir yoldur. Ancak bu yol 1954-1958 yılları arasında iki merkezi birbirine bağlayacak şehirler arası bir yol ve kentin o dönemdeki ihtiyaçlarına göre yapılmıştır. Günümüz ihtiyaçlarına kesinlikle cevap vermemekte ve bir takım önemli sorunları da yaratmaktadır.

Herseyden önce bu yol Antalya ve Mersini birbirine bağlayan tek devlet yoludur. Bunun getirdiği

hareketli trafik yükü doğrudan kentin merkezine yansımaktadır. Özellikle turizm sezonu boyunca gelen hareketli trafikle yol tehlikeli bir hal almaktadır.

Alanya'nın trafik yükünün çoğunu bu yolun çekmesi, özellikle tesislerin denizle olan ilişkisini önemli ölçüde aksatmakta, çevre kirliliği, gürültü, tehlike ve doğal güzelliğin bozulması gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Kıyı ovasını boydan boya katederek, yer yer denize 20-25m. gibi çok yaklaşan bu yolun buradan tamamıyla kaldırılarak, kentin kuzeyindeki yamaç alanları üzerine geniş bir çevre yolu şeklinde yapılması gerekir.

Kıyı ovasını da tahrip eden bu yol kentin ulaşımında ana alter görevini yüklenmektedir. Yolun buradan kaldırılmasıyla ortaya çıkacak sorunlara engel olmak ve kentin ulaşım sorununa çözüm getirmek için önerimiz, buraya hafif raylı sistem, (Yani tramvay sistemi) kurulmasıdır. Tramvay dışındaki trafiğe yol tamamen kapatılmalı ve bundan kazanılacak yer yeşil alan haline çevrilmelidir.

IV. KIYI OVASININ TAHRİBATINA AIT SORUNLAR

Alanya'da turizmin bu denli gelişmesine neden olan en önemli fiziki faktörlerin birisi kıyı ovasıdır. Turizm için muhteşem denilecek kadar güzellikte bir potansiyel sağlayan Alanya kıyı ovası başlangıçta tarım alanı olarak kullanılmıştır. Bu olgu Cumhuriyet Döneminde

de 1970'li yıllara kadar sürmüştür. Ancak kıyı ovası Alanya'nın hızlı bir kentleşme süreci içine girmesiyle yoğun bir iskan alanı haline gelmiştir. Böylelikle üzeri de adeta bir beton yığını ile kaplanmıştır.

Artık, Alanya'da iskâna açılması gereken yeni alanlar kentin kuzeyindeki yamaçlar olmalıdır. Ancak yamaç kesimleri plaj sahasına uzak olduğu için turizm yatırımcıları, denize en yakın yerde tesislerini kurmayı tercih etmişler, kentteki yeni konut alanları da bunu izleyince yamaçlar yerine, kıyı ovası yoğun bir yapılaşmaya sahne olmuştur. Bu son derece bilicsiz olarak yapılan bir yerleşmedir. Bir örnek verecek olursak: çalışmamızın kentleşmeyle ilgili bölümlerinde gördüğümüz gibi, Cumhuriyet Dönemine gelinceye kadar kıyı ovası hiç bir zaman yoğun bir iskân alanı olarak kullanılmamıştır. Halbuki Cumhuriyet Öncesi Dönemin teknolojiyle yarımadanın eğimli yamaçlarına teraslama yapmak suretiyle yerleşmek daha zor, kıyı ovası üzerine yerleşmek daha kolaydır. Ama o dönemin Alâiye'lisi kıyı ovasını yoğun yerleşmeyle bozmamış (Tahrip etmemiş), ondan sadece tarım alanı olarak faydalanmasını bilmıştır. Ayrıca yamaçlar üzerindeki yerleşmelerin güneşlenme, rüzgar alma ve manzaranın kapanmaması gibi avantajlarından da yararlanmışlardır. Ardından yüzyıllar geçmiştir ama günümüzün çağdaş insanı bu düşüncenin ne yazık ki tam tersini uygulamaktadır.

Bugün kıyı ovasının alüvyonları üzerinde 7-8 katlı binalar yapılmaktadır. Gevşek zemin üzerine bu

denli bir yapılaşma son derece sakıncalıdır. Ancak; kıyı ovasının alüvyonları altında sistler bulunmaktadır. Bu sistlerin su tutma kapasitesi de yüksek olduğundan kıyı ovası üzerinde yer yer bataklıklar oluşmaktadır. Arsanın çok değerli olduğu Alanya'da bu bataklıklar kötü bir şekilde direne edilerek (Suları sadece motopomplarla boşaltılıp) üzerine inşaat yapılmaktadır. Ancak daha sonra bu binaların, hatta bazı büyük otellerin alt kısımlarından su çıkmaktadır. Alanya'da kış aylarında bu durumda olan pek çok yapı vardır. Böylece zamanla binalarda önemli ölçüde deformasyonlar olmaktadır.

Günümüzde bu durumun en çok konuşulan örneğini, Aşağıoba köyü sınırında bulunan Göl mevkiinde bir bankaya ait bloklar oluşturmaktadır. Bu bloklar (Mevkiin adından da anlaşılacağı üzere) bir bataklık üzerinde yapılmış, zeminde gevşek olması nedeniyle daha tamamlanamadan kaymaya, doğuya doğru eğilmeye başlamıştır. Alanya kenti içinde de bunun örneklerini görmek mümkündür.

Alanya'da en çok tahrip gören fiziki birim olarak karşımıza çıkan kıyı ovası üzerindeki yerleşmeler, planlı bir şekilde kentin kuzeyindeki yamaç birimleri üzerine kaydırılmalıdır. Bunun için öncelikle yamaçlar üzerinde altyapıyı hazırlamak gerekir; yerleşme alanları için turizm alanları için, ulaşım ağları için ayrı ayrı bir altyapı hazırlanmalıdır. Bu işlem bittikten sonra kıyı ovasındaki yapılar yamaçlar üzerine taşınmalıdır. Böylelikle kıyı ovası üzerindeki beton yığınınından

kurtarılmalıdır.

1960'lı yıllara kadar kıyı ovası üzerindeki bataklık alanlara pek çok su kusu geldiği ifade edilmektedir. Demek ki doğal denge o yıllarda işleyişini sürdürmektedir. Böylece önerilerimizle doğal dengenin yeniden kurulması sağlanmalı, kıyı ovası yeşil alan haline çevrilmelidir. Kıyı ovasındaki bu düzenlemelerle kentte modern plaj sahaları oluşturarak turizme çağdaş bir boyut kazandırılabilir.

V. JEOLojİK-JEOMORFOLOJİK YAPI ACISINDAN

ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Kıyı ovasının alüvyonları altındaki sistler tektonik hareketlerin etkisi altında çok fazla kaldıkları için tabaka eğim ve doğrultuları kısa mesafede büyük değişiklik göstermektedir. Sistler kimi yerde eğimli, kimi yerde ise yatay (Topografyaya paralel) tabaka eğimi göstermektedir. Kentte yerleşmeler yapılırken zemin etüdlerine dikkat edilmemektedir. Sistin tabakalı ve su tutma özelliği yüksek bir kayac olması, bu tabakaların tabakalaşma yüzeyleri boyunca kaymasına neden olabilecektir. Bu nedenle böyle yerlerde binaların teraslama yapılarak, eğim yüzeyine dik ve topografyaya paralel istinat duvarlarıyla desteklenmesi öngörülmektedir.

Alanya kıyı ovasının alüvyonları; kil hakimiyeti altında kumlu, siltli seviyeleri kapsamaktadır. Burada yeraltı su seviyesi kentin kuzey kesiminde 5 m.

iken, güney kesminde (Denize yaklaştıkça) 0.5 m.ye kadar yükselmektedir. Bu kesimde inşaa edilecek olan yapılarda, bodrum yapılmaması, su basmanlarının yüksek tutulması, ağır ve çok katlı inşaatlar yapılmadan önce zeminin emniyetli taşıma güçlerinin hesaplanması gerekir. Yine yeraltı su seviyesinin yüksek olması ve formasyonların suya doymuş olması nedeniyle buralar bataklık halindedir. Bu bataklıklarda yapılaşmaya gidilmemesi, sistemli bir drenajla yeşil alan haline getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kentin doğusunda Oba ve Dim Cayları sığ ve geniş bir yatak içinden akmaktadır. Bunların yatak derinleşmelerinin yapıldıktan sonra, cayların her iki taraflarında da 100'er metrelik bir seritte yapılaşmaya müsaade edilmemesi ve buraların ağaçlandırılması gerekir.

VI. KENTTE HAVA SİRKULASYONUNUN SAĞLANAMAMASININ GETİRDİĞİ SORUNLAR

Fiziki Haritamızda gördüğümüz gibi (Bakınız HARİTA: 2) Toroslari katederek kente ulaşan önemli birtakım vadiler bulunmaktadır. Bunlardan en büyükleri Oba ve Dim Cayı vadileridir. Bu vadiler Toroslardaki serin havayı kente taşıyabilecek niteliktedir. Ancak dağlık kesimin yamaçlarının ve vadilerin etrafına çok katlı binaların yapılması, ayrıca kentin anayollarının yapılırken hakim rüzgar yönü istikametinde yolların yapılmayışı kent içindeki hava dolaşımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Halbuki kentsel plânlamalar yapılırken rüzgar ve vadi sistemleri dikkate alınsa, kent adeta doğal bir klimaya sahip olacaktır. Böylece yaz aylarının bunaltıcı sıcağına da bir serinleme getirilecektir.

Alanya'nın yıllık ortalama rüzgar gülüne bakacak olursak (Bakınız GRAFİK: 8), hakim rüzgar yönlerinin doğu ve güney sektörlü olduklarını, en fazla esişin de doğu kuzeydoğu ve güneydoğu yönlerinden olduklarını görmekteyiz. Halbuki kentin plânlarına ve yapılaşma tarzlarına baktığımızda bu yönlere uygun hiç bir anayolun açılmadığı gibi, hakim rüzgar yönünün önüne adeta yüksek binalarla bir set çekildiği görülür. Böylelikle Alanya'da; vadi ve rüzgar sistemlerinden kenti serinletme, kentsel hava kirliliğinin temizlenmesi gibi konularda ne yazıkki yararlanılamamaktadır.

VII. KENTSEL PEYSAJ ÇALIŞMALARININ

YETERSİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Alanya'daki binalara gelişmiş güzel inşaat ve kat müsaadesi verilmesi çok sık bir kent dokusunun doğmasına neden olmuştur. Deniz kenarındaki binaların yüksek olmasına karşın (6-7 katlı), iç kısımlara doğru gidildikçe (Kuzeye doğru) kat sayısı 1-3 arasında değişmektedir. Aslında bu olgunun tam tersi olması gerekir. Kentte herşeyden önce binalar gevsek dokulu olarak yapılmalıdır. Ayrıca kat sayısının denize yakın olan kesimlerde daha

az, iç kesimlere doğru gidildikçe daha fazla olması gerekir. Günümüzde kentin yamaçlara doğru gelişmesi kaçınılmaz bir durum almıştır. Yeni plânlamalarda yamaçlarda da bu konuya dikkat edilmesi, binaların birbirlerinin manzaralarını engellemeyecek şekilde güneyden kuzeye doğru aralanması gerekir. Çünkü sık dokulu ve düzensiz bir yapılaşma binaların güneş almasını ve hava sirkülasyonunu engellemektedir. Alanya bir turizm kentidir; yapıların birbirlerinin manzaralarını engellemeleri burasının güzel bir tatil ve dinlenme kenti olması düşüncesiyle ters düşmektedir.

Bu konudaki bir diğer eksiklik de kentteki yeşil alanların azlığıdır. Özellikle yaz aylarında nüfus kış aylarına göre 5-6 kat daha artmaktadır. Nüfusun ihtiyaçlarına cevap verecek park ve bahçelerin yetersiz olması büyük bir eksikliktir.

Kente yeşil alan kazandırmanın diğer bir faydası da bunların kentin gelişimini yönlendirme amacıyla kullanılmasıdır: Çünkü kamulaştırılarak yeşil alan haline getirilen bir araziye bina yapılamayacaktır. Günümüz Alanya'sının kentsel gelişim yönü yine sahil seridi, yani batı ve doğu istikametleridir. Halbuki sehircilik açısından yapılaşmaya en uygun olan yerler gördüğü gibi kentin kuzeyindeki yamaçlardır. Bunun için yapılması gereken tek şey kentin batı ve doğusunda büyük arazileri istimlak ederek, buraları yeşil alan yapmak; bu yeşil alanları birer tampon olarak kullanarak kentin gelişimini kuzeydeki yamaçların üzerine doğru sevk etmek-

tir.

Kentteki peysaj çalışmalarının bir diğer yetersizliği de; yamaç kesimlerinde seyir ve manzara teraslarının bulunmamasıdır. Kentin kuzeyindeki yamaçlara gece ve gündüz çıkıldığında burada Alanya'nın; bir tombo- lo karakterinde olan yarımadasıyla, Kalesiyle, Tersane- siyle, Kızılkulesiyle, kıyı ovası ve deniziyle muhtesem bir manzarasıyla karşılaşılmaktadır.

Alanya'da bu güzellikleri görebileceğimiz sadece bir adet teras ve tesis bulunmakta ve burası da bir hayli ilgi görmektedir.

VIII. BELEDİYE TESKİLATI VE KENTİN ALTYAPI- SINDAKİ EKSİKLERE DAYANAN SORUNLAR

Alanya'nın ilk sembolik belediye başkanı kenti virane bir şekilde alan ve onu kısa zamanda bir Türk-İslam Kenti haline getiren Alâaddin Keykubad ise de Alanya'da günümüzdeki anlamıyla ilk belediye teşkilatı 1872 yılında kurulmuştur. Ancak aradan 120 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen kentin altyapı eksiklikleri bitmemektedir. Bunun nedeni Alanya'nın hızlı bir şekilde fiziksel olarak büyümesidir.

Kentin altyapısındaki en büyük eksiklik kanalizasyon çalışmalarında yaşanmıştır. Ögledi 1985 yılına kadar kentte kanalizasyon ağı yoktur, fosseptik kullanılmıştır. Bu tarihe kadar pis sular kenti ve denizi kirletmiştir. 1987 yılında tamamlanan kanalizasyon ağının

ana kolektörleri (Ana caddenin altından geçerek) doğudan batıya kenti boydan boya katetmektedir. Anatevzi merkezlerinde aşamalı olarak pompalanan pis su son olarak Saray Mahallesiindeki Kanalizasyon Arıtma Tesislerinde toplanmaktadır. Bu tesislerde toplanan pis su arıtılarak, buradan kent merkezinin 7 km. batısındaki deşarj birimine pompalanmaktadır.

Ancak kentin özellikle kuzey kesimlerinde kanalizasyon ağına bağlanmamış konut ve işyerleri halen bulunmaktadır. Bunların pis suları vidanjörlerle alınmaktaysa da bu durum günümüzün modern kentleşmesine insan ve çevre sağlığı açısından ters düşmektedir. Bu nedenle Alanya'nın en kısa zamanda kanalizasyon ağının tamamlanması gerekmektedir.

Burada dikkatimizi çeken bir konu da merkezin 7 km. batısındaki deşarj birimidir. Pis sularının denize pompalandığı bu birim kente ve plaj sahalarına çok yakındır. Bu nedenle deniz suyu kirlilikten zaman zaman etkilenmektedir. Alanya'ya ait rüzgar tablosunda da (Bakınız TABLO: 7) görüldüğü gibi deniz tarafından, güney sektörlü esen rüzgarlar da küçümsenmeyecek ölçüdedir. Dolayısıyla arıtma tesisinden geçerek, deşarj biriminden pompalanan sular plajlara yansıyabilmektedir. Ancak kanalizasyon arıtımının tam olarak yapıldığı kabul edildiğinde hiç bir tehlike yoktur. Fakat 1982 yılı turizm sezonunda görüldüğü gibi bu tesislerin arızalanması çevre kirliliği açısından önemli sorunlar yaratmaktadır.

Kentte diğer bir altyapı sorunu da yağışlı mevsimlerde özellikle de kış aylarında görölmektedir. Fiziki haritamızda izleyebileceğimiz gibi kentin kuzeyi yamaçlarla çevrilidir. Yağışlı mevsimlerde buradan gelen seller kentte sorun yaratmaktadır. Buna çare olarak; bazı yerlerde beton borular ve büzler, bazı yerlerde ise kanal, menfez, logarlar yapılarak bu yüzey suları denetim altına alınmaya çalışılmışsa da yer yer halen sorunlar yaşanmaktadır.

Günümüz Alanya'sında su sorunu bulunmaması sevindiricidir. Nüfusun yaz aylarında 5-6 misli artmasına rağmen su sorunu yaşanmayan Alanya şehir şebekesinden her yere su dağılımı yapılmaktadır. Kentin sularını derin kuyulardan ve Alanya'nın 22 km. doğusundaki Dim Çayı vadisindeki 175 lt/sn debili Uzümlü suyundan sağlanmaktadır.

Bir diğer konu da; kentin mahallelerine alt yapı ve belediye hizmetlerinin farklı yansımasıdır. Daha önceki bölümlerde de gördüğümüz gibi kentin güneyindeki mahallelerde (Her bakımdan) bir yoğunluk varken, kuzeye doğru gidildikçe bu azalmaktadır. Hatta kentin en kuzeyindeki Bektas ve Tepe Mahallelerine belediye hizmetleri çok az yansımaktadır. Kentten uzakta olan bu iki mahalle adeta bir kırsal kesim yerleşmesi görünümündedir. Halbuki kentsel altyapının, belediye hizmetlerinin kentin her mahallesine dengeli olarak dağıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde günümüz Alanya'sında olduğu gibi, kent

yasantısından kopuk mahaleler ve kentli yaşamından kopuk insanlar oluşacaktır.

**IX. KENT SINIRLARI İÇİNDE KALAN TARIM ALAN-
LARININ ZAMAN İÇİNDE YOGUN KONUT ALAN-
LARI HALİNE DÖNÜŞMESİNİN GETİRECEĞİ
SORUNLAR**

Gördüğümüz gibi önceleri tarımsal fonksiyonlara sahip olan Alanya'da kentleşmenin aşırı hız kazanmasıyla tarım alanları aynı hızla ortadan kaldırılarak yapılaşmaya gidilmiştir. Verimli topraklar üzerinde kurulan tarım alanları ile yapılaşma mücadelesinde tarım alanları adeta yenik çıkarak kentin iç kesimlerine ve yamaçlar üzerine doğru çekilmiştir. Günümüzde kentin güneyinde hemen hiç tarım alanı kalmamışken, halen iç kesimlerde yer yer ve kuzeyde geniş alanlar halinde tarımsal faaliyetler görülmektedir. Ancak giderek hızla gelişen Alanya'da zamanla bu tarım alanları ortadan kaldırılarak yerlerine çok katlı binaların yapılması kaçınılmazdır. Bu durumu engellemek için; tarım alanlarının kişilere satılması yerine, onların istimlak edilerek yeşil alan haline getirilmesi bundan önceki maddelerde belirttiğimiz düşüncelerle de uyum sağlamaktadır.

X. KENTİN ÇEVRESİNDE BULUNAN HAZINE ARAZİLERİNİN GETİRECEĞİ SORUNLAR

Yurdumuzda büyük kentlerin çevrelerinde yaşanan en büyük sorun, hazine arazilerinin parselenerek, üzerine gecekonduların yapılmasıdır. Özellikle Ankara, İstanbul gibi kentlerimizde gecekondulaşma ve bunların getirdiği sorunlarla hemen her gün karşılaşmaktayız.

Çalışma alanımız olan Alanya ve çevresinde de hazine arazilerinin bulunması bizim kaygılarımıza neden olmaktadır. Bu konuda kısa sürede tedbir alınması gerekmektedir. Aksi takdirde arsa ve ev fiyatlarının giderek yükseldiği Alanya'da yakın zamanda bir gecekondular sorunu yaşanacaktır. Hatta kentin batısındaki Kütürüp Beleni ve Hacımehmetli mevkiilerindeki hazine arazileri üzerinde gecekondular kendisini göstermeye başlamıştır. Bu durumun önüne geçmek için hazine arazilerinin belediyelere devredilmesi gerekmektedir. Belediyeler bu arazilerde gecekondulaşmayı önlemek için:

Yeni altyapı çalışmaları yaparak, buralar toplu konut alanları haline getirilebilir, bu sayede kentin gelişimi de yönlendirilmiş olur.

Hazine arazilerini rekreasyon alanları haline getirilebilir,

Ya da Turizm Bölümünde bahsettiğimiz gibi kentin aktif turizm faaliyetleri yönünden eksiklikleri

vardır, bu alanlar aktif turizm alanları haline getirilebilir.

XI. YOGUN YAPILASMANIN GETİRDİĞİ SORUNLAR

Özellikle 1980 yılından itibaren kentte büyük turizm yatırımlarının olması, her yatırımın kendisinden sonra gelecek diğer bir yatırım için çekirdek ya da cazibe merkezi olması Alanya'nın kısa zamanda fiziksel olarak büyümesine neden olmuştur. Fiziksel olarak büyüme diyoruz; çünkü ortada plânsız (Adeta birbiri üzerine), yoğun bir yapılaşma vardır. Böylelikle kıyı ovası adeta bir beton yığınıyla örtülmüştür. Turizm sektörü konusunda çok daha ileri ve tecrübeli ülkeler olan İspanya, Fransa, İtalya'da yıllar önce aynı sorunları yaşamışlardır. Bu ülkeler doğal güzelliklerinin bozulmaya başlamasıyla bu defa ya kişileri aktif turizm konusuna yöneltmişler, ya da yeni kurulacak turizm alanları için doğayı bozmayacak bazı formlar geliştirmişlerdir. Ülkemizde ve tabii ki Alanya'da turizm yatırımları yapılırken doğa olabildiğine zorlanmaktadır.

Böylelikle Alanya'da ortaya çıkan yoğun yapılaşma bu şekilde sürerse kent turizm için bir çekim merkezi değil turizmi iten bir merkez olacaktır. Bunun önüne geçebilmek için Alanya'da turizm yatırım alanlarının devlet tarafından konusunda uzman kişilere yaptırılacak plânlama çalışmalarına başlanmalıdır.

dengeli dağıtılması gerekmektedir. Sonuçta kentin sadece bir kesimi değil her tarafı turizme açılarak gelişme imkanı bulacaktır.

Bir başka konu ise kentte arsa fiyatlarının yüksek olması nedeniyle oteller ve diğer yapılar birbirlerine çok yakın (Bir kaç metre mesafede) yapılmaktadır. Bu da gelen turistlerin konakladığı tesisi bir dinlenme yeri değil, sadece gece geç saatlerde uğrayıp yatacağı bir yer olarak görmesine neden olmaktadır. Bu düşünce ile; bir otel kurulurken bunun sadece yatak sayısına bakmamak gerekir. Yatırımcıdan tesisi kurarken, etrafında bırakacağı boş bir alana da; tesise ait eğlence, dinlenme ve spor merkezlerini de kurmasını istemek gerekir. Bu tarzda yapılan işletmeler hem turizme yeni bir boyut kazandıracak, hemde monoton bir beton yığını yerine daha gevsek dokulu bir yapılaşma sağlanacaktır.

XII. KIRSAL KESİMİN TURİZM POTANSİYELİNİN İYİ DEĞERLENDİRİLMEMESİNE İLİŞKİN SORUNLAR

Görüldüğü gibi Alanya'da çok yoğun bir turizm olgusu yaşanmakta ve bu da beraberinde birtakım sorunları getirmektedir. Bu önemli sorunları kısa vadede halletmek mümkün değildir. Ancak burada yapılacak bir şey vardır o da kent içindeki yoğun turizmi kırsal kesime kaydırmaktır. Alanya'nın turizm özellikleri başlığı altında gördüğümüz gibi kıyının hemen gerisinde yükselmeye başlayan Toroslar çok önemli turizm potansiyeline sahip-

tir. Bu potansiyeli değerlendirmek, turizme açmak gerekmektedir. Özellikle kırsal kesimin aktif turizm yönünden önemli bir değeri vardır. Alanya'nın turizminde ise noksan olan aktif turizm konusunun işlenememesidir. Bu itibarla yatırımcılara önce iç kesimlerin aktif turizm potansiyelini tanıtmak ve sonra onlara az faizli krediler vererek teşvik etmek gerekir.

Alanya'daki kıyı turizminin iç kesimlere kaydırılması için devletin iç kesimlerde altyapı çalışmalarına önem vermesi gerekir. Kentin pek çok köyünün yolu bozuktur, hatta öylesine bozuktur ki bunlara normal binek tipi araçlarla kolay ulaşmak bile mümkün değildir.

Diğer bir konu da, Torosların kırsal kesiminde yaşayan halkı turizm (Onun ekonomik/sosyal faydaları) konusunda eğitimle biliclendirmek gerekir. Çünkü geçim kaynakları çok kısıtlı olan dağlık-tepelik alandaki köyler halen daha araziyi teraslayarak ekmekte; ürününü orakla biçmekte, kısıtlı bir hayvancılık yapmakta yani yarı kapalı bir ekonomik faaliyet sürdürmektedir. Halbuki Alanya'nın deniz kenarında arazisi olan köylü bu durumda değildir. Onlar ya arazisini kendisine yüzmilyonlar veren yatırımcıya satmakta ya da iklimin elverişliliği ve arazi koşullarının uygunluğu gibi konulardan yararlanarak sera kurmakta ve senede bir kaç ürün yetiştirip oldukça önemli gelir elde etmektedir.

Görüldüğü gibi Alanya'nın kentsel kesimiyle, kuzeyindeki kırsal kesimi arasında ya da kentin deniz

kenarındaki köyleriyle iç kesimdeki köyleri arasında gelir dağılımı ve turizm açısından büyük bir fark (Tezat) vardır. İste hem kentsel kesimdeki yoğun turizmin getirdiği sorunları çözümlenmek hem de kırsal kesim arasındaki farklı gelir dağılımının önüne geçmek için Alanya turizmini iç kesimlere doğru kaydırmak gerekmektedir.

İç kesimlerdeki pek çok köyde av sahası, alpinizm-klimatizm sahaları ve mesire yerleri bulunmaktadır (Bakınız TABLO: 23). Bugün pek çok turist iç kesimlere sadece günü birlik olarak gidip gelmektedir. Halbuki buralarda konaklama tesisleri veya turizm kompleksleri bulursa konaklama imkanı da doğacaktır. Bu da Alanya ve köyleri için önemli bir gelir demektir.

Ancak iç kesimlerde turizm yatırımları yaparken dikkat etmemiz gereken konular bulunmaktadır: Bunlardan en önemlisi doğayı tahrip etmemektir. Buralarda çok katlı konaklama tesisleri yerine orman içinde, gevsek dokulu, 1-3 katlı tesisler yapılmalıdır. Bu tesislerin yapımında doğal çevre koşullarına uygun yapı malzemeleri ve mimari tarzların olması gerektiği düşüncemizi de vurgulamak isteriz.

XIII. TURİZME AÇILMASI GEREKEN MAĞARALARDAN YARARLANILAMAMASINA İLİŞKİN SORUNLAR

Alanya'da turizme açılmış olan tek mağara Damlataş Mağasıdır. Ancak turizme açılması gereken diğer mağaralar da bulunmaktadır. Bunlardan deniz mağaraları

limandan düzenlenecek tekne turlarıyla, rehberler esliğinde turistlere gezdirilebilir. Bu kısa deniz yolculuğu esnasında turistler sırasıyla Korsanlar, Asıklar ve Fosforlu mağaralarını görebileceklerdir. Ayrıca Kızılkuleyi, Tersaneyi Alanya Kalesini ve adam atacağı mevkiinin denizden olan muhteşem görüntüsü bu yolculuğu daha ilginç hale getirecektir.

Turizme açılması gereken diğer mağara ise Kentin 12 km. uzağındaki Cebireis Dağının yamaçlarında bulunan Dim Mağarasıdır. 357 m. olan uzunluğu ile galeri ve salonlarıyla, muhteşem güzellikte olan sarkıt, dikit ve sütunlarıyla Dim (Gavurini) Mağarası'nın turizme açılması kente önemli bir turizm geliri daha sağlayacaktır. 1990 yılı içinde Damlatas Mağarası'nı 274 000 turistin ziyaret ettiği ve bundan 2 740 000 Tl. gelir sağlandığını ifade edip, Dim Mağarası'nın, Damlatas Mağarasına göre daha fazla turizm potansiyeli olacağını söyleyebiliriz.

XIV. TARİHİ ESERLERİN KORUNAMAMASINA İLİŞKİN SORUNLAR

Alanya ve çevresinde günümüze kadar gelmiş pek çok tarihi eser bulunmaktadır. Bunların çoğu kentin önemli imar gördüğü Selçuklu Dönemine aittir. Eserler sadece kentin içinde değil köylerde de bulunmaktadır (Bakınız TABLO: 23). Ne varki tarihi eserlerin büyük çoğunluğu kendi haline bırakılmış, imkansızlık nedeniyle

restorasyonu yapılamamıştır. Bunların en kısa zamanda restorasyonunun yapılarak turizme kazandırılması gerekir. Ancak bu konuda da bir sorun vardır; restorasyonu bitirilip turizme açılan bazı tarihi eserler hatalı kullanımdan tahrip olmaktadır. Bunların en güzel örneğini kent içindeki Kızılkule ve Konaklı köyündeki Sarapsa Han oluşturmaktadır. Selçuklu Dönemi eserlerinden olan Sarapsa Han'ın restorasyonu tamamlanarak Vakıflara verilmiştir (FOTOĞRAF: 43 ve 44). Vakıflar ise bu tarihi eseri disko/bar olarak kullanmak üzere kiraya vermiştir. Kiralayan kişi ise bir taraftan hana dıştan eklemelerde bulunurken diğer taraftan, içte kurduğu aynalı ışık ve spot sistemiyle içten ve dıştan tahrip etmektedir. Bu son derece üzücü bir olaydır. Sarapsa Han'ı tehdit eden bir diğer tehlike ise Hanın hemen yakınında seraların kurulmasına müsaade ederek doğmuştur. Akdeniz'in yakıcı güneşini Hanın duvarlarına yansıtan bu sera camları, yapının aşırı ısınmasına neden olmaktadır. Bu da duvarın kalker taşları üzerinde ufalanmayı artırmaktadır. Böylelikle restore edilmiş ama iyi korunamayan Sarapsa Han iyiden iyiye tahrip olmaktadır.

Alanya'da korunması gereken 173 adet eski ev bulunmaktadır. Bunların sadece bir kısmı tarihi eser olarak tescillidir. Ama diğerlerinin tescili yapılmadığından gündün güne virane bir hal almaktadırlar (FOTOĞRAF: 32, 33, 34, 35, 36). Tarihi değer taşıyan bu evler bize geçmişin bıraktığı birer kültür/mimari mirasıdır. Alanya'nın eski evlerinin en kısa zamanda tescilininin

ve restorasyonunun yapılması gerekmektedir. Aski halde kent içindeki arsa fiyatlarının yüksekliği nedeniyle birer birer yok olacaklardır.

Alanya'da sadece tek tek evleri değil, bazı mahalleleri ve fiziki üniteleri komple koruma altına almak gerekmektedir. Burada kastettiğimiz ünite Dilvarde Yarımadasıdır. Üzerindeki muhtesem Alanya kalesi, Hisarici ve Tophane Mahalleleri Alanya'da kentin en eski iskân gören yerleridir. Bu açıdan Tophane ve Hisarici Mahalleleri yol ve sokaklarıyla, teraslanmış yamaçlar üzerinde eskinin hoş görüntüsünü aksettiren evleriyle ciddi bir şekilde koruma altına alınmalıdır. Günümüzde burada yapılaşmaya müsaade edilmemektedir. Koruma vardır, ancak bu yetersizdir. Fırsatçı kişiler yine bu tarihi/kültürel zenginliğimizi tahrip etmektedirler.

Görüldüğü gibi Alanya'da korunmaya ihtiyacı olan pek çok tarihi eser bulunmaktadır. Bunlar hızla korunma altına alınmalıdır, tavsiyesinde bulunmamızla birlikte tarihi/kültürel miraslarımıza sahip çıkmanın bir kültür meselesi olduğunu da vurgulamak isteriz.

XV. KENTİN AKTİF TURİZM POTANSİYELİNİN

DEĞERLENDİRİLEMESİNE İLİŞKİN ALTYAPI

SORUNLARI

Alanya'nın turizm potansiyeli sadece deniz turizmine değil, aktif turizme de son derece elverişlidir. Ancak bu potansiyelimizi yeterince değer-

lendiremediğimiz bir gerçektir. Bunun için herseyden önce tanıtım gereklidir. Turizm acentalarına ve yurt dışına Alanya'nın aktif turizm potansiyelinin tanıtılması şarttır.

Ancak kentin aktif turizmini harekete geçirmek için bu konuda da altyapı çalışmalarının yapılması gerekir. Örneğin yat turizminin kente büyük faydası olacaktır. Ama bunun için yat marinası yapılması gerekir.

Kentin çevresindeki yaylaların ise tesisler kurularak en kısa zamanda bilicli bir turizme açılması gerekmektedir. Turizm acentaları tarafından yaylalara günü birlik turlar düzenlenerek turistler burada ağırlanmaktadır. Hatta yaylalara kurulan çadırlarda, Türk kültürü ve yaşayış tarzı son derece hatalı bir şekilde tanıtılmaktadır. Örneğin burada verilen yemeklerde, eğlencelerde yerel kıyafetli insanlar turizme hizmet etmektedir. Ama kültürümüz yabancılara feslerle, arap müzikleriyle tanıtılmaktadır. Bunların bizim kültürümüzde yeri yoktur. Böylelikle Alanya'daki turizm faaliyetlerini denetim gereği de karşımıza çıkmaktadır. Bunun resmi bir kuruluş tarafından yapılması gerekir. Ayrıca çalışmamızın önceki bölümlerinde Alanya'nın alpinizm ya da av turizmi gibi pek çok turizm potansiyeli olduğundan bahsetmekteyiz. Ancak doğayla ilgili turizm potansiyellerinin değerlendirilirken son derece dikkatli olmak gerekmektedir. Çünkü doğa ve yaban hayatı çok çabuk yok edilmeye müsaittir. Kentin alpinizm ve av turizmi potansiyelini hizmete açmak için bu konuda eğitilmiş kişilere ihtiyaç

duyulmaktadır. Bu itibarla Alanya'da turizmin altyapısına ilişkin çalışmalar yapılırken turizm sektöründe çalışacak insanları eğitmenin de altyapının bir parçası olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle sağlıklı bir turizm için eğitim konusuna öncelik vermemiz gerektiği düşüncesindeyiz.

-SONUC-

Görüldüğü gibi çalışmamızda kentleşme ve turizmin ilişkisi kurularak bunlar fiziki temeller üzerine oturtulmuştur. Alanya'daki hızlı kentleşme olgusunu yaratan aslında turizm faaliyetleridir. Turizme olanak sağlayan faktör ise fiziki unsurlardır.

Akademik çalışmaların çoğunun sonuç bölümünde çalışılan konu üzerindeki sorunlara ve bu konudaki önerilere değinilir. Ancak bizim çalışmamız bilindiği gibi "Alanya'da Kentleşme-Turizm ve Sorunları" nı içermektedir. Sorunlar konusuna IV. BÖLÜM'de ayrı bir başlık altında değinmiş bulunuyoruz. Bu nedenle tekrardan kaçınmak amacıyla öncelikle çalışmamızın ileriye dönük planlama çalışmalarına ışık tutması temennisinde bulunmaktayız.

Alanya'daki hızlı ve plansız gelişme görüldüğü gibi beraberinde bir takım sorunları da getirmektedir. Kanımızca bu sorunların çoğu, doğanın insanlar tarafından aşırı zorlanmasıyla (Bilicesiz ve yoğun olarak kullanılmasından) kaynaklanmaktadır. Doğa aslında uğradığı tahribatı zaman içinde yenileme gücüne sahiptir. Ancak bunun için uzun bir süre gereklidir. Fakat Alanya'da olduğu gibi beseri faaliyetler doğayı tamamen tahrip etmektedir. Örneğin binlerce yılda oluşan Alanya kıyı ovası 15-20 yıl gibi kısa bir sürede tahrip

edilmistir. Ya da kentin kuzeyindeki ormanlar ve yaban hayatı hızla zarar görmektedir.

İste bizim yapmamız gereken doğaya zarar vermeden beşeri faaliyetlerde bulunmak ve doğal dengenin yeniden tesisini sağlamaktır. Böylece planlama çalışmalarında coğrafyacılara bulunması zarureti bir kez daha karşımıza çıkmaktadır.

•

ABSTRACT

Alanya is located in the Mediterranean Geographical Region, within the boundaries of the Province of Antalya, and east of the bay which gulf the same name. Alanya is under the influence of the rapid urbanization our country has been going through. However, one aspect of urbanization in Alanya is that Alanya's economy was largely based on agriculture until the 1970's and the urban texture was retained accordingly. Since the 1970's the all the characteristics of the town have changed under the influence of tourism. Agricultural activities have receded and been replaced by the phenomenon of tourism, which thus resulted in a change in the texture of the city.

In this study, the interactions of urbanization and tourism in Alanya are explored and the outcome is based on the fundamentals of physical geography.

The climatic and geomorphological features of Alanya have provided the process of urbanization and tourism with agreeable conditions. The rich historical heritage of the region as well as cultural and folkloric characteristics have affected tourism favorably.

The phenomenon of rapid urbanization under the influence of tourism has brought some problems along in Alanya. These problems are primarily the problems caused by the fact that, the city is situated on the coastal plain, the problems caused by unplanned urbanization, destruction of historical sites, and an inappropriate and deficient evaluation of the present touristic potentials.

BİBLİYOGRAFYA

- Ardel, A.-Kurter, A.-Dönmez, Y. 1969, Klimtoloji Tatbikatı, İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 40, İstanbul
- Ardos, M. 1968, " Orta Toroslar ve Onun Akdeniz'e Mücavir Kısmının Jeomorfoloji Problemleri, Evolution du relief dans le Partie centrale du Taurus " Türk Coğ. Der. S: XX-XXI, s: 24-62, Ankara
- Ardos, M. 1984, Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, C: I, İst.Üniv. Yay. No: 3263, Ed. Fak. Yay. No: 3199, İstanbul
- Ardos, M. 1985, Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, C: II, İst.Üniv. Yay. No: 3321, Ed. Fak. Yay. No: 3215, İstanbul
- Akkan, E. 1963, " Erzincan Ovasının İklim Özellikleri " A. Ü.DTCF. Der. C: XXI, S: 3-4, Ankara
- Arık, O. 1987, " Alanya Kalesi 1985 Yılı Kazı Çalışmaları VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, C:II, S: 26-30, s: 337-347, Başbakanlık Basımevi, Ankara
- Arık, O. 1987, " Alanya Kalesi 1986 Yılı Kazı Çalışmaları " IX.Kazı Sonuçları Toplantısı, s: 365-378, Başbakanlık Basımevi, Ankara
- Arık, O. 1988, " Alanya Kalesi 1987 Yılı Kazı Çalışmaları " X. Kazı Sonuçları Toplantısı, s: 39-41, Başbakanlık Basımevi, Ankara
- Atalay, İ. 1983, Türkiye Vegetasyon Coğrafyasına Giriş, Ege Üniv.Ed. Fak. Yay. No: 19, İzmir
- Aydın, T. 1964, Anadolu'da İnsan Toplulukları ve Yerleşme İlkeleri Üzerine Bir Deneme, İTÜ Mim. Fak. Yay., İstanbul
- Baykal, F. 1989, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kül.Yay. No: 2, İzmir
- Bener, M. 1974, Antalya-Gazipaşa Kıyı Kesiminde Yalıtışı Oluşumu, İst. Üniv. Ed. Fak. Yay. No: 1758, Coğ. Ens. Yay. No: 75, İstanbul

- Bilgin, T. 1985-86, Genel Kartografya II, İst. Üniv. Yay. No:1676. Cog. Ens. Yay. No: 64, İstanbul
- Bilgin, T. 1987, Genel Kartografya I, İst. Üniv. Ed. Fak. Yay. No: 1098, İstanbul
- Blumenthal, M. 1951, Batı Toroslar'da Alanya Art Ülkesinde Jeolojik Araştırmalar, MTA Ens. Yay. Seri: D, No: 5, Ankara
- Chaput, E. (Çev: Tanoglu, A.) 1976, Türkiye'de Jeolojik ve Jeomorfolojik Tetkik Seyahatleri, İst. Üniv. Yay. No: 324, Ed. Fak. Cog. Ens. Yay. No: 11, İstanbul
- Darkot, B. 1953-54, " Türkiye'de Nüfus Hareketleri " İst. Üniv. Cog. Ens. Der. No: 5-6, İstanbul
- Darkot, B. 1967, " Şehir Ayrımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriterleri " İst. Üniv. Cog. Ens. Der. C: 8, s: 16, İstanbul
- Egger, A. 1960, Bericht über Al-Erze im Palaeozoikum nördlich Alanya, Vilayet Alanya, Maden Etüd Sb. Raporu, Ankara
- Egli, E. 1957, Şehirciliğin ve Memleket Planlamasının Esasları TODAİE. Ankara
- Eralp, Z. 1983, Genel Turizm, A. Ü. Bas. Yay. Yük. Ok. Yay. No: 3 Ankara
- Erinc, S. 1953, " Cukurova'nın Alüvyal Morfolojisi Hakkında " İst. Üniv. Cog. Ens. Der. S: 2, s: 3-4, İstanbul
- Erinc, S. 1960, " Türkiye'de Zemine Yakın Hava Tabakalarında Hakim Rüzgar İstikametleri ve Frekansları " İst. Üniv. Cog. Ens. Der. C: 6, S: 11, İstanbul
- Erinc, S. 1973, Türkiye: Ortam ve İnsan, İst. Üniv. Cog. Ens. Der. C: 10, S: 18-19, s: 1-33, İstanbul
- Erol, O. 1964, Genel Klimatoloji I, A. Ü. DTCF. Yay. No: 155, Ankara
- Erol, O. 1971, " Alanya Damlatas Mağarasının Gelişme Safhası Hakkında Gözlemler " Jeomorfoloji Der. Y: 3, S: 3, s: 14-32, Ankara
- Evliya Celebi Seyahatnamesi, Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672), C: IX, Devlet Basımevi, 1935, İstanbul

- Geray, C. 1960, Şehir Planlamasının Başlıca Tatbik Vasıtaları (Genel Olarak ve Türkiye'de), A. Ü. SBF. Yay. No: 111-93, Ankara
- Göçer, O. 1974, Şehirselsel Merkezîyetler ve Şehirselsel Kademeslenme, İTÜ Mim. Fak. Yay. İstanbul
- Gök, T. 1978, Kentlerde Arazi Kullanma Kararları, ODTÜ. Ankara
- Göney, S. 1976, Adana Ovaları I, İst. Univ. Yay. No: 2162, Cog. Ens. Yay. No: 88, İstanbul
- Göney, S. 1977, Şehir Coğrafyası, İst. Univ. Yay. No: 2274, Cog. Ens. Yay. No: 91, İstanbul
- Gözenc, S. 1975, " Arazinin Kullanılması ve Değerlendirilmesinin Coğrafi Yönden Tetkiki " İst. Univ. Cog. Ens. Der. No: 20-21, İstanbul
- Gündalı, N.-Nazık, C.-Soylu, C.-Aksoy, B. 1987, Alanya-Gazipaşa ve Manavgat Çevresinin Mağaraları, MTA Gn. Md. Jeoloji Etüdüleri Dairesi Rap. No: 8059, Ankara
- Hacıhamdioğlu, T. 1985, Alanya Folkloru Araştırmaları (Dualar, Beddualar, Atasözleri), Bayrak Yayımcılık, Y: 3, S: 3, Alanya
- İlhan, E. 1976, Türkiye Jeolojisi, ODTÜ Müh. Fak. Yay. No: 51, Ankara
- İnandık, H. 1971, Denizler ve Kıyı Coğrafyası (2. Baskı), İst. Univ. Yay. No: 1219, Cog. Ens. Yay. No: 49, İstanbul
- İsbir, E. G. 1986, Şehirleşme ve Meseleleri, Ankara
- Kartal, K. 1978, Kentleşme ve İnsan, TODAİE, Ankara
- Kayan, İ.-Kelleçat, D. 1982, Alanya Batısındaki Kıyılarda İlk C 14 Tarihlendirmelerinin Işığında Genç Holosen Tektonik Hareketleri, Essen
- Keleş, R. 1961, Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri, A. Ü. SBF. Yay. No: 122-104, Şehircilik Ens. Yay.No: 8, Ankara
- Keleş, R. 1972, Şehirciliğin Kavramsal Temelleri, A. Ü. SBF. Yay. Ankara

- Keleş, R. 1982, " Türkiye'de Kentleşme ve Kentsel Gelişme Politikaları " TSBD. ve TAVAG. Kentsel Bütünleşme, Ankara
- Keleş, R. 1983, 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme Konut ve Gecekondu (3. Baskı), Gerçek Yayınevi, İstanbul
- Keleş, R. 1984, Kentleşme ve Konut Politikası, A. Ü. SBF. Yay. No: 540, Ankara
- Konyalı, İ. H. 1946, Alanya (Alaiyye) , Yay: Kemaloglu, A. M. Ayaydın Basımevi, İstanbul
- Köksal, A. 1972, Bafra Ovasının Coğrafi Etüdü, A. Ü. DTCF. Yay. No: 220, Ankara
- Köksal, A. 1973, " Doğu Anadolu'nun Turizm Coğrafyasına Dair " A. Ü. DTCF. Coğ. Araş. Ens. Yay. S: 1-2, s: 127-138, Ankara
- Köksal, A. 1976, Güney Anadolu Bölgesi ile Kıbrıs'ın Turizm Coğrafyası, A. Ü. DTCF. Yay. No:264, Ankara
- Köksal, A. 1982, Türkiye'nin Genel ve Turizm Coğrafyası, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara
- Kurter, A. 1971, Kastamonu ve Çevresinin İklimi, İst. Univ. Yay. No: 1627, Coğ. Ens. Yay. No: 62, İstanbul
- Lloyd, S. 1958, Alanya (Ala'iyya), Foreword by Steven Runciman, London, The British Institute of Archaeology at Ankara
- Lloyd, S.-Strom, R. D. (Çev: Sinemoglu, N.) 1964, Alanya TTK. Yay: IV, Seri: 6, Ankara
- Onur, A. 1962, " Erzurum Ovası ve Çevresinin İklimi " A.Ü. DTCF. Der. C: XX, S: 1-2, Ankara
- Onur, A. 1964, Türkiye'de Kar Yağışları ve Yerde Kalma Müddeti Üzerine Bir Etüd, A. Ü. DTCF. Yay. No: 152, Ankara
- Oğel, B. 1978, Türk Kültür Tarihine Giriş, C: I, s: 175, Ankara
- Özgüç, N. 1979, Beşeri Coğrafyada Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri, İstanbul
- Özgül, N. 1984, " Geology of the Central Taurids " , Geology of Taurus Beld, proceedinds, s:77-99

- Pamay, B. 1978, Kentsel Peyzaj Planlaması, İst. Üniv. Orm. Fak. İstanbul
- Peyronnet, P. 1971, " Alanya Bölgesinin (Güney Toroslar) Jeolojisi, Metamorfik Boksitin Kökeni " MTA. Ens. Der. S: 76, s: 98-123, Ankara
- Ruban, W. 1947, " Anadolu'nun Yerleşme Tarihi ile ilgili Görüşler " A. Ü. DTCF. Der. S: 4-5, s: 369-389, Ankara
- Rostow, W. W. 1966, İktisadi Gelişmenin Merhaleleri, Ankara
- Sencer, Y. 1979, Türkiye'de Kentleşme, Kül. Bak. Yay. No: 345, Bilim Dizisi No: 12, Ankara
- Suher, H. 1966, Yerleşmeler ve Özel Fonksiyon ilişkileri, İTÜ. İstanbul
- Sümer, F. 1984, Eski Türklerde Şehircilik, s: 1, İstanbul
- Sür, A. 1977, Alanya'nın İklimi, A. Ü. DTCF. Yay. No: 270, Ankara
- Senel, M. 1984, " Discussion on the Antalya Nappes " Geology of the Taurus beld, proceedings, s: 41-52
- Senel, M.-Serdaroğlu, M.-Kengil, R.-Ünverdi, M.-Gözler, M. 1981, " Teke Torosları Güneydoğusunun Jeolojisi " MTA. Der. S: 95-96, s:13-43, Ankara
- Sengör, A. M. C.-Yılmaz, Y. 1981, " Tethan Evulation of Turkey: A Plate Tectonic Approach " Tectonophysics, S: 75, s: 181-242,
- Sengün, M.-Acarlar, M.-Cetin, F.-Doğan, O. Z.-Gök, A. " Alanya Masifinin Yapısal Konumu " Jeoloji Müh. Odası Der. S: 6, s: 39-44, Ankara
- Sengün, M. 1986, Alanya Masifinin Jeolojisi, MTA. Gn. Md. Jeoloji Etüdüleri Dairesi Rap. No: 80001-6722, Ankara
- Tanoğlu, A. 1959, " Türkiye'de Nüfusun Dağılışı ", İst. Üniv. Coğ. Ens. Der. C: 5, S: 10, İstanbul
- Tanoğlu, A. 1966, Nüfus ve Yerleşme, İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 45, İstanbul

- Tekin, S. 1972, " Metinlere Dayanılarak Eski Türklerde Göçebe (=Ötüken) ve Şehir (=Hocu) Medeniyetlerinin Tatlılı ", Atatürk Üniv. Ed. Fak. Araş. Der. No:3, s:35-60, Erzurum
- Tolun-Denker, B. 1976, Şehir İçi Arazi Kullanılışı, İst. Üniv. Ed. Fak. Yay. No: 2054, İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 83, İstanbul
- Tolun, B. 1977, Yerleşme Coğrafyası, İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 91, İstanbul
- Tortop, N. 1976, " Yarının Şehirlerinin Sorunları ", İller ve Belediyeler Der. Yıl:12, S:364, Ankara
- Tuncdilek, N. 1964, " Türkiye'de Yaylalar ve Yaylacılık ", İst. Üniv. Coğ. Ens. Der. No:7, s:15-28, İstanbul
- Tuncdilek, N. 1978, Türkiye'nin Kır Potansiyeli ve Sorunları, İst. Üniv. Yay. No: 2364, Coğ. Ens. Yay. No: 96, İstanbul
- Tuncdilek, N. 1985, Türkiye'de Relief Şekilleri ve Arazi Kullanımı, İst. Üniv. Den. Bil. ve Coğ. Ens. Yay. No: 3, İst. Üniv. Yay. No: 3279, İstanbul
- Tuncdilek, N. 1986, Türkiye'de Yerleşmenin Evrimi, İst. Üniv. Yay. No: 3367, Den. Bil. ve Coğ. Ens. Yay. No: 4, İstanbul
- Tümertekin, E. 1965, Türkiye Şehirlerinin Fonksiyonel Sınıflandırılması, İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 42, İstanbul
- Tümertekin, E. 1973, Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar, (Urbanization And Urban Functions in Turkey), İst. Üniv. Coğ. Ens. Yay. No: 72, İst. Üniv. Yay. No: 1940, İstanbul
- Uslu, O. -Türkman, A. 1987, Su Kirliliği ve Kontrolü, T.C. Başbakanlık Çevre Gn. Md. Yay. Eğitim Dizisi 1, Ankara
- Uzel, A. 1980, Alanya İmar Planı Analitik Etüdüleri, İller Bank. Şehircilik-Mimarlık Bürosu, Ankara
- Wees, H. C. The Outline of History, Vol: II, New York
- Wycherley, R. E. (Çev: Nirven. N.- Başgelen, N.) 1986, Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu ?, Arkeoloji ve Sanat Yay. Deneme, Eleştiri ve Anı Dizisi 3, İstanbul

- Yavuz, F. 1962, Şehircilik, A.Ü. SBF. Yay. Ankara
- Yavuz, F. 1975, Çevre Sorunları Genellikle ve Ülkemiz Açısından A. Ü. SBF. Yay. No: 385, Ankara
- Yavuz, F. 1980, Kentsel Topraklar Ülkemizde ve Başka Ülkelerde, A. Ü. SBF. Yay. No: 452, Ankara
- Yavuz, F.-Keleş, R. 1983, Çevre Sorunları (genişletilmiş Yeni Baskı), A. Ü. SBF. Yay. No: 534, Ankara
- Yazgan, E. 1984, " Geodinamic Evulition of the Eastern Taurus Region ", Geology of the Taurus Belt, Pro-ceedings, s:199-208, Ankara
- Yetkin, H. 1974, Adım adam Alanya, İstanbul
- Yücel, T. 1961, " Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri ve Şehirler " Türk Coğ. Der. Yıl: XVII, S:21, Ankara
- 1973, Cumhuriyet'in 50. Yılında Karayollarımız, Bayındırlık Bakanlığı, Karayolları Gn. Md. Yay. No: 213, Ankara

RAPOR VE İSTATİSTİKLER

- Belgeli Turizm Tesisleri Raporu, 1991, Tur. Bak. Yat. Da.Baş. Yay. 1992, Ankara
- Belediye Belgeli Tesisler Envanteri, 1990, Tur. Bak. Yat. Gn.Md. Araş. Da. Başk. Yay. No: 1991/2, Ankara
- Deniz Suyu Sıcaklıkları, Güneşlenme Müddeti ve Güneş Işınları Şiddeti, Açık ve Kapalı Günler Bülteni, T. B. Başbakanlık Dev. Meteor. İş. Gn. Md. Yay. Ankara
- Dim ve Sığözü Mağaraları, MTA. Gn. Md. Rap, Ankara
- Genel Nüfus Sayımları 1927-1990, B.D.İ.E. Yay. Ankara
- Konaklama İstatistikleri Bülteni, 1985, Kül. Tur. Bak. Tur.Pil.Yat.Da.Baş. Yay. No: 1985/2, Ankara
- Konaklama İstatistikleri Bülteni, 1988, Tur. Bak. Yat. Da. Başk. Yay. No: 1989/2, Ankara

- Konaklama İstatistikleri Bülteni, 1990, Tur. Bak. Yat. Da. Bask. Yay. No: 1991/5, Ankara
- Konaklama İstatistikleri Bülteni, 1992, Tur. Bak. Yat. Da. Bask. Yay. No: 1992/5, Ankara
- Köy Envanter Etüdüleri, 1981, Köy İ. ve Köp. Bak. Top. İsk. İ. Gn. Md. Yay. Ankara
- Meteoroloji Rasat Bültenleri, Devlet Meteor. İ. Gn. Md. Bilgi İşlem Ser. Ankara
- Tarifersiz Uçaklar (Charter) Bülteni, 1991, Tur. Bak. Yat. Da. Bask. Yay. No: 1991/6, Ankara
- Turizm İstatistikleri Bülteni, 1988, Kül. Tur. Bak. Tur. Pi. Yat. Da. Bask. Yay. No: 1988/2, Ankara
- Turizm İstatistikleri Bülteni, 1989, Tur. Bak. Tur. Pi. Yat. Da. Bask. Yay. No: 1989/2, Ankara
- Turizm İstatistikleri, 1987, B.D.İ.E. Yay. No: 1422, Ankara
- Turizm İstatistikleri, 1989, B.D.İ.E. Yay. No: 1499, Ankara
- Turizm İstatistikleri, 1991, B.D.İ.E. Yay. No: 1440, Ankara
- Türkiye İstatistik Yıllığı, 1990, B.D.İ.E. Yay. No: 1510, Ankara
- Türkiye'nin Speleolojik Olanakları: 1, Tur. Bak. Tat. Gn. Md. Yay. No: 1992/7, Ankara
- Yabancı Ziyaretçiler ve Turizm Geliri, 1990, Tur. Bak. Yat. Gn. Md. Yay. No: 1990/7, Ankara
- Yat İstatistikleri Bülteni, 1991, Tur. Bak. Yat. Gn. Md. Yay. No: 1991/8, Ankara
- Yat İstatistikleri Bülteni, 1992, Tur. Bak. Yat. Gn. Md. Yay. No: 1992/3, Ankara

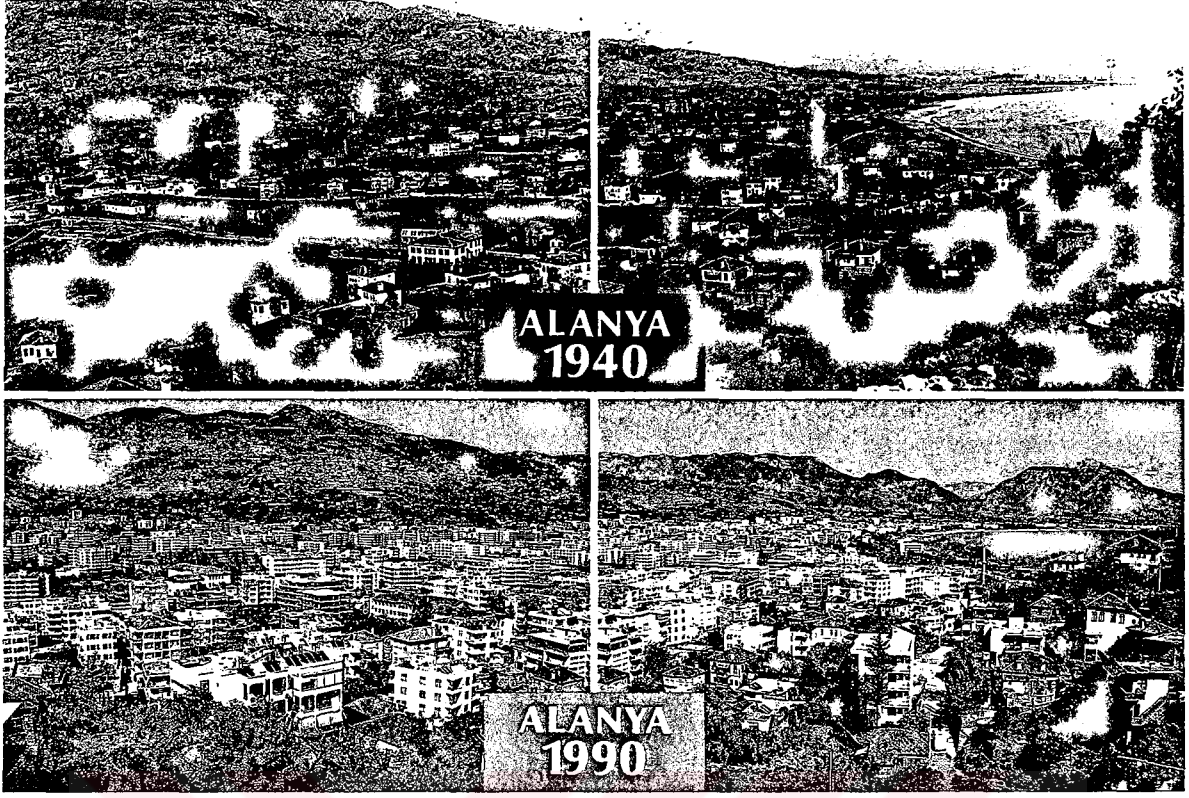

FOTO. 1: Alanya'ya ait bu kartpostalda kentin 1940 ve 1990 daki yayılış alanı izlenmektedir. 50 yıl arayla aynı bakış açısından çekilen fotoğrafta kentin kısa sürede fiziksel olarak nasıl geliştiği görülmektedir.

FOTO. 2: Alanya kentinin merkezi ve meydanı görülmektedir. Öndeki binalar Alanya Belediyesi ve Kaymakamlığına aittir.

FOTO. 3: Kentin doğu kesimine Alanya Kalesi üzerinden genel bir bakıs. Yapılaşma kıyı ovası üzerinde, oldukça sık bir dokuyla yer almaktadır.

FOTO. 4: Ön taraftaki yerleşmeler Kale içindeki Hisarıcı Mahallesi, kıyı ovası üzerindeki yerleşmeler ise Güllerpınarı Mahallesi aittir. Yamaclarda bulunan tarım alanları ise kenti kuzeyden çevirmektedir.

FOTO. 5: Ön planda Kale içindeki eski evler görülmektedir. Bunların çoğu koruma altında olup restorasyonları yapılmıştır. En kuzeydeki yamaçlar üzerinde ise Baktas ve Tepe Mahalleleri bulunmaktadır.

FOTO. 6: Kentin batı kesimine yamaçlar üzerinden bir bakış. Deniz kenarındaki mahalle Saray Mahallesi'dir. Ön plandaki mahalleler ise Sugözü ve Küçük Hasbahçe Mahalleleridir.

FOTO. 7 ve 8: Alanya'nın doğusunda bulunan, ilk bakışta kentin devamıymış gibi görülen ancak köy mülkiyetine sahip olan Aşağıoba köyü. Köy çok katlı yapılarıyla, turizm tesisleri ile adeta Alanya'nın devamıymış gibi görülmektedir. Üstteki fotoğraf ile Aşağıoba köyüne kuzeyden, alttaki fotoğraf ile güneybatıdan bakılmaktadır.

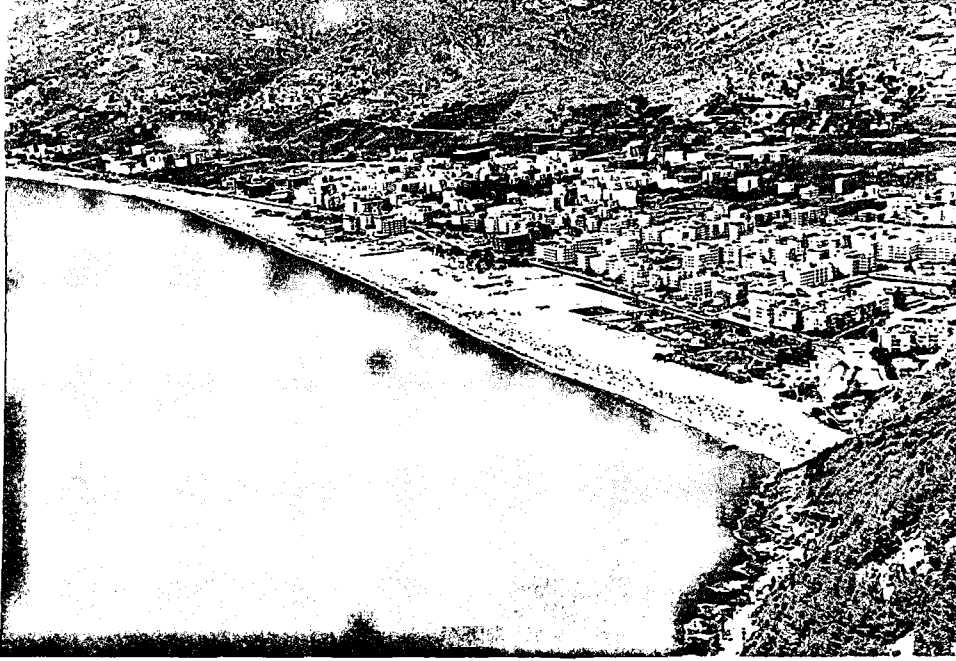

FOTO. 9: Kentin batısındaki, Antalya tarafından gelirken giriste bulunan Saray Mahallesi'nin Kaleden görünümü. Tamamıyla kıyı ovası üzerinde kurulmuş olan mahalleyi, yamaclarda lekeler halinde tarım alanları çevirmektedir. Ön planda ise plajlar görülmektedir.

FOTO. 10: Alanya kentinin merkezindeki parktan Tophane Mahallesi'nin ve yarımada'nın yamaçlarının görünümü.

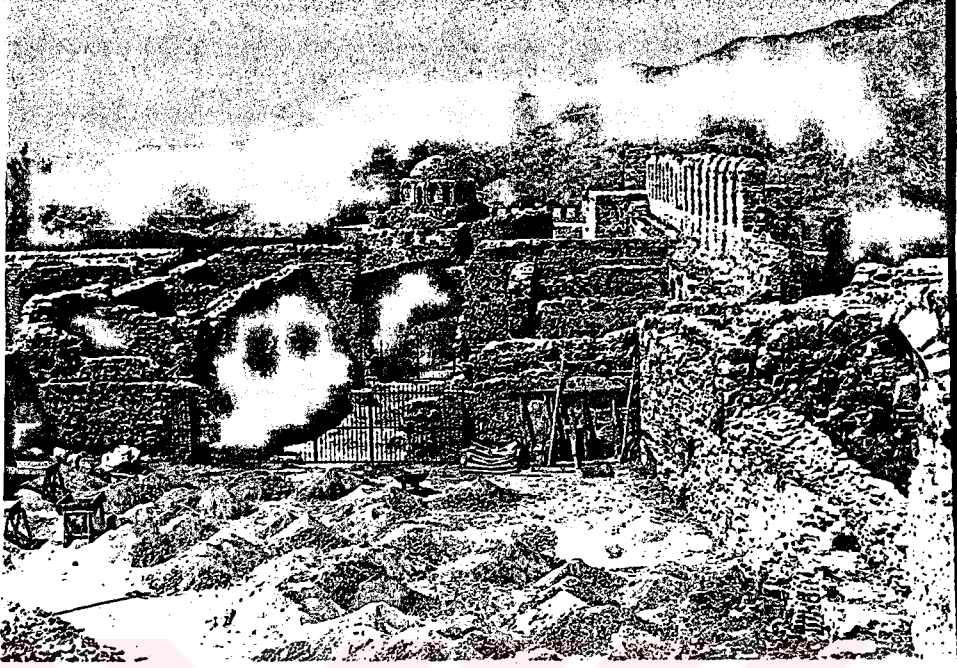

FOTO. 11. Fakültemiz Sanat Tarihi öğretim üyelerince sürdürülen Alanya Kalesi kazı merkezi. Kazıda çıkarılan bulgular buradaki yapıların işlevleri ve yapım yılları hakkında bilgi vermektedir.

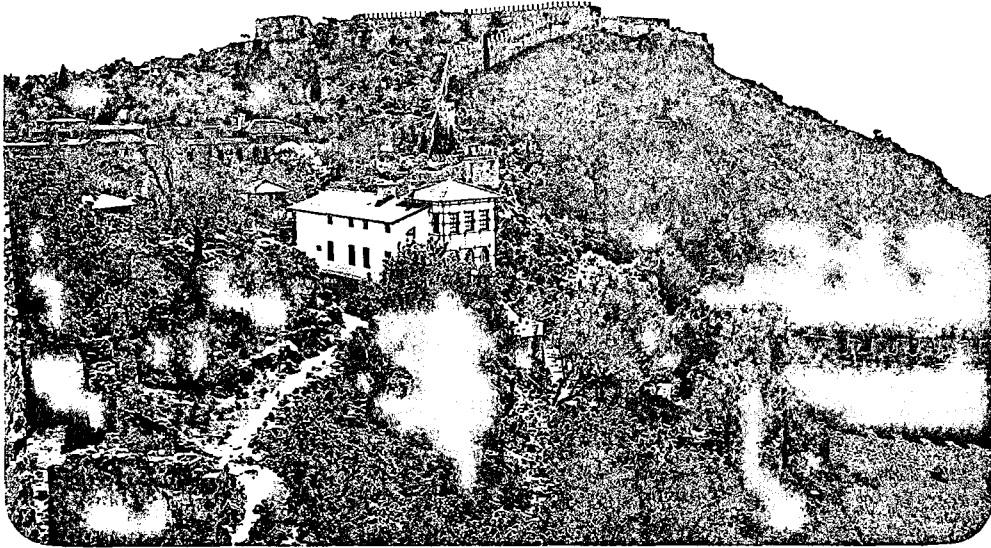

FOTO. 12: Toplam uzunluğu 6 500 m. yi bulan Alanya Kalesi surlarının bir bölümünden görünüş. Önde ise restorasyonu tamamlanmış bir konut görülmektedir.

FOTO. 13 ve 14: Selcuklu Dönemi yapılarından Kızılku-
le'nin ve Tersane'nin görünümü. Her iki fotoğrafta da
Tophene Mahallesi görülmektedir. Ancak üstteki fotoğrafta
çok katlı günümüz yapılaşmasının yarımadanın iç kesimler-
ine doğru yaklaştığı açıkça izlenmektedir.

FOTO. 15 ve 16: Kentin doğusundaki Güllerpınarı Mahallesi. Mahallenin deniz kenarında olan kesimleri parklar ve plaj alanları şeklinde tanzim edilmiştir. Yine mahallenin güney kesimlerinde turizme hizmet veren fonksiyonlar hakimken kuzeyine doğru gidildikçe bu olgu azalmaktadır.

FOTO. 17. Kentin özellikle doğu kesiminde bulunan yalıtalarına bir örnek.

FOTO. 18: 1970'li yılların öncesinde tarımsal faaliyetlerin önemli olduğu Alanya'da tarım alanları giderek gerilemektedir. Günümüzde ancak kentin kuzeyinde yer alan tarım alanlarının gelecekte yoğun yapılaşmaya sahne olacağını söyleyebiliriz.

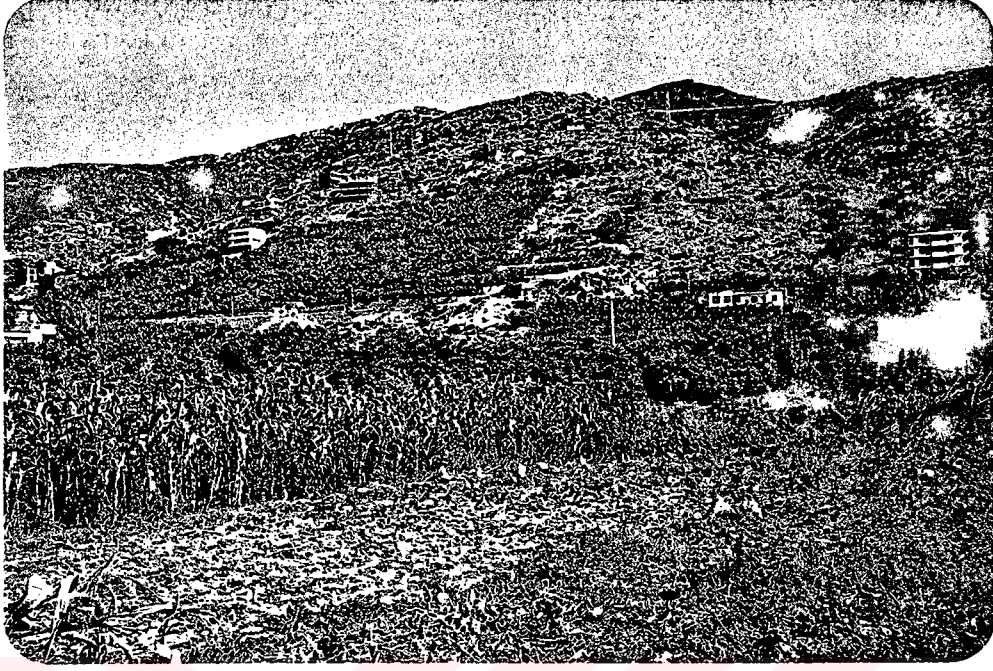

FOTO. 19: Alanya'nın kuzeyinde bulunan Sugözü mahallesinde kentsel yaşam henüz etkisini göstermemiştir. Mahal-
lede tarımsal faaliyetler ön plandadır. Yamaçlardaki muz
bahçeleri görülmektedir.

FOTO. 20: Kentin güneyinden kuzeyine doğru gidildikçe
tarımsal faaliyetlere rastlanır. Böylece konut alanları
arasında kalmış, tarım alanlarını görür. Fotoğrafta da
tarımsal ürünlerin pazarlanmasında kullanılan kasalar
vardır.

FOTO. 21: Alanya ve çevresinin tarımsal ürünleri içinde muzun ayrı bir yeri ve önemi vardır. Günümüzde Alanya'daki muz bahçeleri giderek tahrip edilerek yerine konut alanları yapılmaktadır. Buna rağmen kentin kuzeyinde muz bahçelerini halen görmek mümkündür.

FOTO. 22: Ön planda muz bahçeleri, onun arkasında ise Sugözü ve Saray mahalleleri görülmektedir.

FOTO. 23 ve 24: Çarşı mahallesi adına da uygun olarak kentin çarşı fonksiyonunu yüklenmektedir. Budadaki çok sayıda kuyumcu, derici, halıcı restaurant, cafe/bar lar turizme gece geç saatlere kadar bir canlılık getirmektedir.

FOTO. 25 ve 26: Alanya kıyı ovası turizme büyük potansiyel sağlayan fiziki bir ögedir. Alanya'nın göz alabil-
diğine uzanan essiz plajları kış aylarında (Üstte) bosken
yaz aylarında (Altta) yoğun bir turist akınına uğramakta-
dır.

FOTO. 27 ve 28: Kentte yer yer bataklık alanları bulunmaktadır. Bu bataklıklar inşaat yapılacağı zaman sadece suyu boşaltılarak hafriyata başlanmaktadır. Bataklıklar üzerine yapılan çok katlı inşaatlar bittiğinde ise bu defa zemini su basması ve deformasyon gibi önemli sorunlarla karşılaşmaktadır. Fotoğraflarda Saray Mahallesi-
deki bu tür yapılaşma görülmektedir.

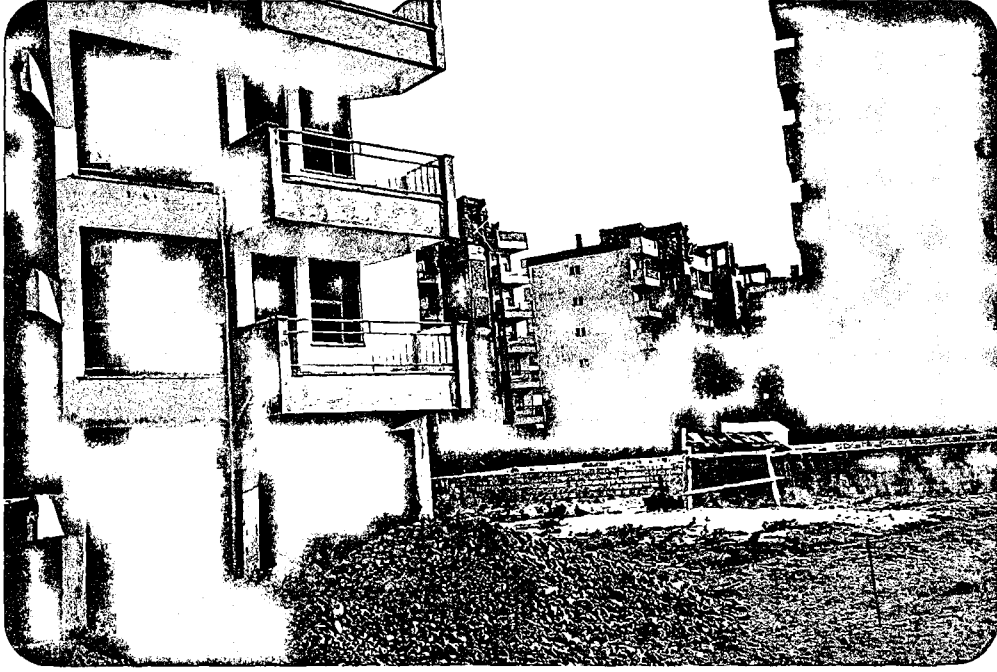

FOTO. 29: Kentin doğusunda bulunan Göl mevkiinde bataklık alanları üzerinde yapılmış ancak sonradan kayma ve geriye doğru yatma türünde deformasyonların olduğu binalar görülmektedir.

FOTO. 30: Alanya kenti içindeki tarım alanları hızla tahrip edilerek konut alanlarına dönüştürülmektedir. Bu olgunun Saray Mahallesi'nin kuzey kesimlerinden bir örneği görülmektedir. Yakın bir zamanda buradaki tarım alanının ortadan kaldırılarak onun yerine çok katlı bir bina yapılacağı muhakkaktır.

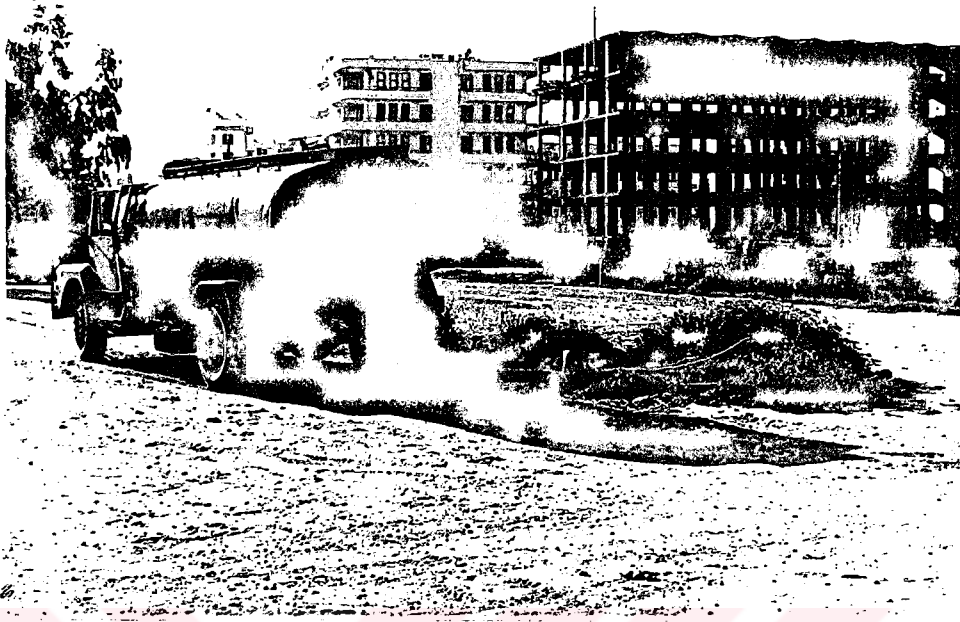

FOTO. 31: Alanya'daki çarpık kentleşme beraberinde bir takım sorunları da getirmektedir. Bunlardan en önemlisi altyapı noksanlığına bağlı sorunlardır. Fotoğrafya kente kanalizasyon ağının yetersiz olması nedeniyle vidanjör kullanımı görülmektedir.

FOTO. 32: Alanya'da korunması gereken pek çok eski ev bulunmaktadır. Yoğun yapılaşma sonucu apartman bloklarının arasında kalan bu evlerden biri görülmektedir.

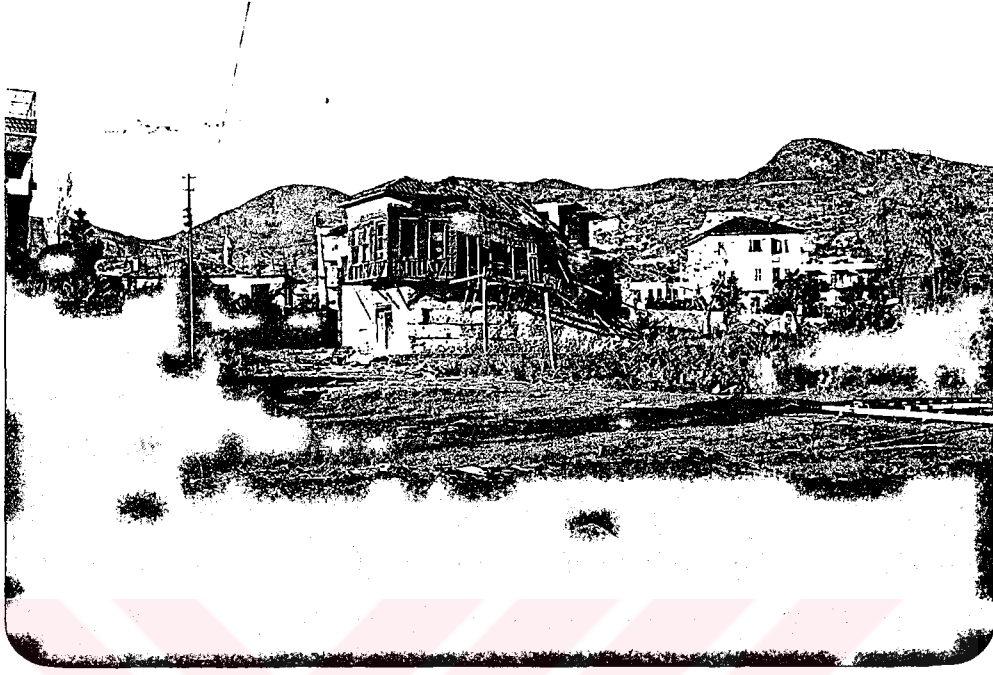

FOTO. 33: Alanya'daki eski evlerden bir kısmı henüz koruma altına alınmamıştır. Bu nedenle hızla yok olup gitmektedirler.

FOTO. 34: Alanya'daki eski konutlarda dikkatimizi çeken bir husus bunların gevşek dokulu olarak yapılmasıdır. Halbuki günümüzün yapıları çok katlı olmalarının yanında, sık dokulu olarak da yapılmaktadırlar. Bu da kentleşme açısından bir monotonluk getirmektedir.

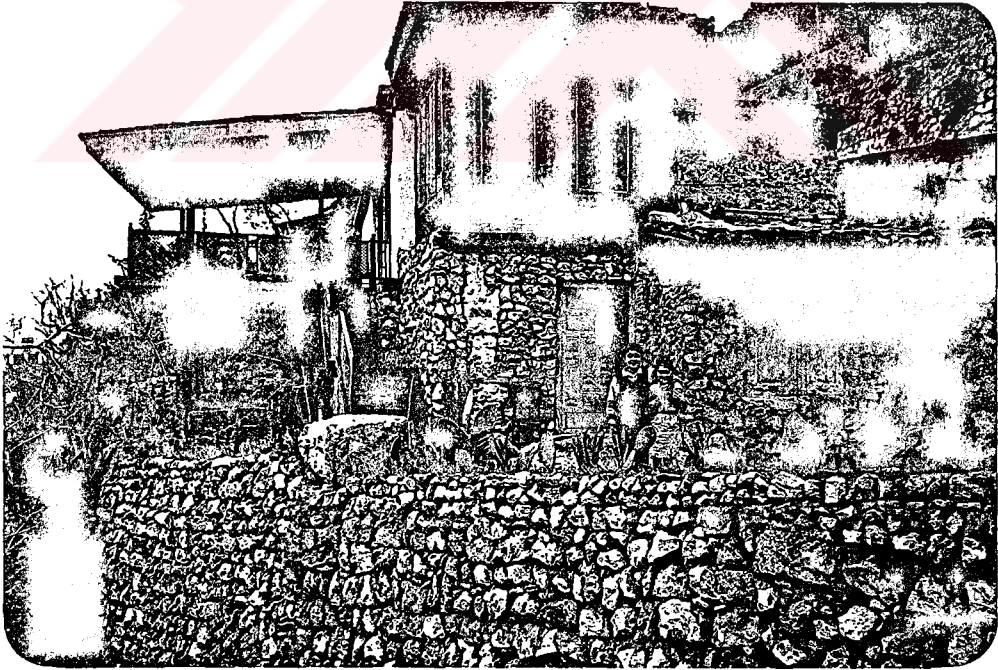

FOTO. 35 ve 36: Alanya'nın Tophane Mahallesiinde pek çok eski ev bulunmaktadır. Üstteki fotoğraf restore edilmemiş, alttaki ise restorasyon görmüş bir konuta aittir.

Foto. 37 ve 38: Alanya kentinde oturanların kullandıkları yaylalar Gedevet ve Türbelinas yaylalarıdır. Araba ile 30-35 dakikada ulaşılabilen bu yaylalar aynı zamanda turistlere da günü birlik hizmet vermektedir, yazlık cardaklar dışında tesisin olmayışı ise üzücüdür.

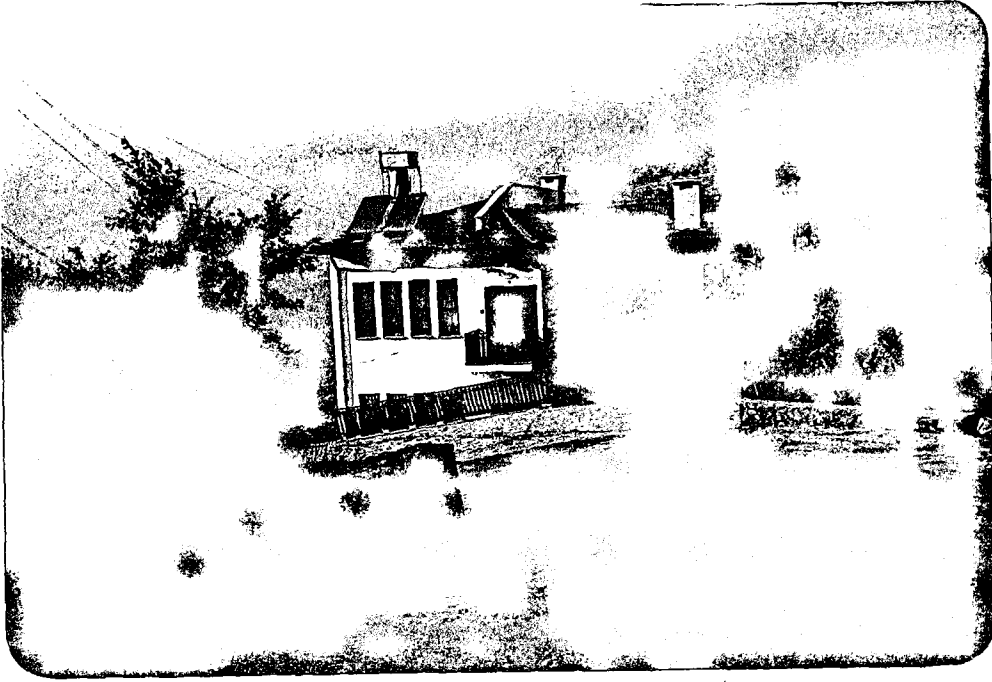

FOTO. 39 ve 40: Alanya'da yaylaların, yaylacılığın ve evlerde kullanılan yapı malzemelerinin karakterleri hızla değişmektedir. Fotoğraflarda görüldüğü gibi doğal çevreden temin edilebilen yapı malzemeleri kullanılarak yapılan yayla evleri yerini kentlerde görebileceğimiz lüks- lükte evlere bırakmaktadır.

FOTO. 41: Tarihi eserler sadece Alanya'nın içinde değil onun köylerinde de bulunmaktadır. Bunların çoğunda ise araştırma bile yapılmamış olması üzücüdür. Fotoğrafta Oba Çayı vadisinde henüz literatüre geçmemiş olan bir tarihi köprü görülmektedir.

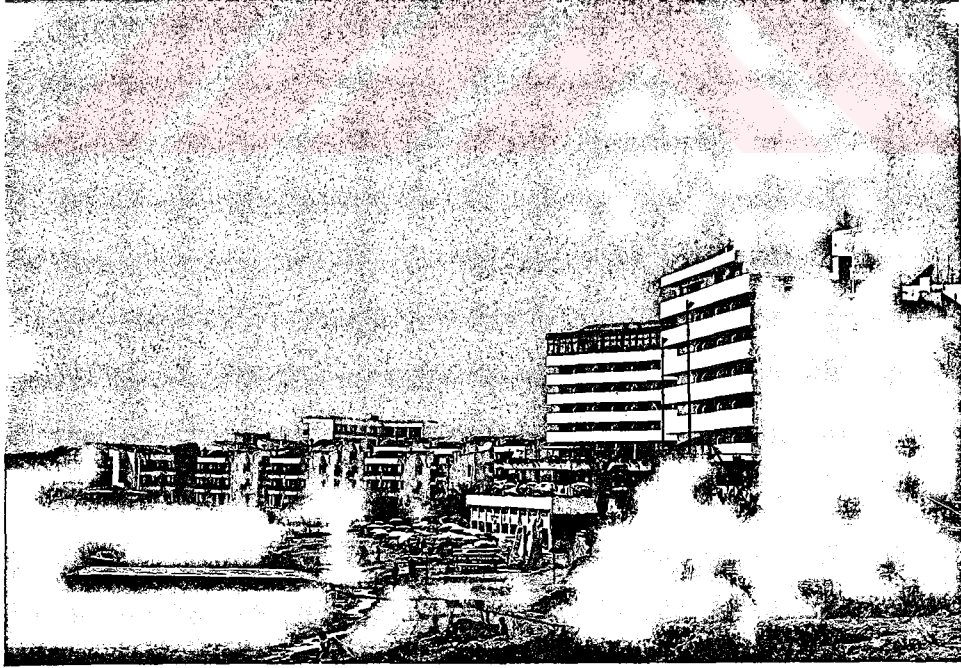

FOTO. 42: Alanya'nın deniz kenarında olan köyleri de çok önemli turizm imkanlarına sahiptir. Fotoğrafta Alanya'nın Konaklı köyü sınırları içinde kalan 4 yıldızlı bir tesis görülmektedir.

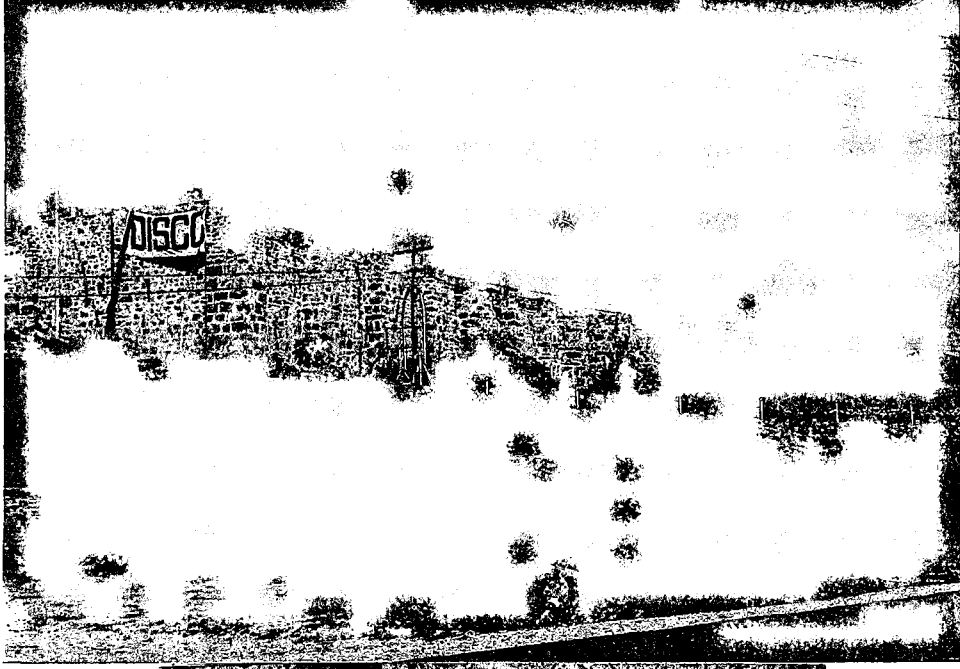

FOTO. 43 ve 44: Alanya ve çevresinde pek çok tarihi eser olmakla beraber bunları iyi koruyabildiğimizi söylemek imkansızdır. Selçuklu Dönemi eserlerinden olan Şarapsa Han bunlardan birisidir. Restorasyonu bitirilmiş olan Han günümüzde disko/bar olarak kullanılmaktadır.

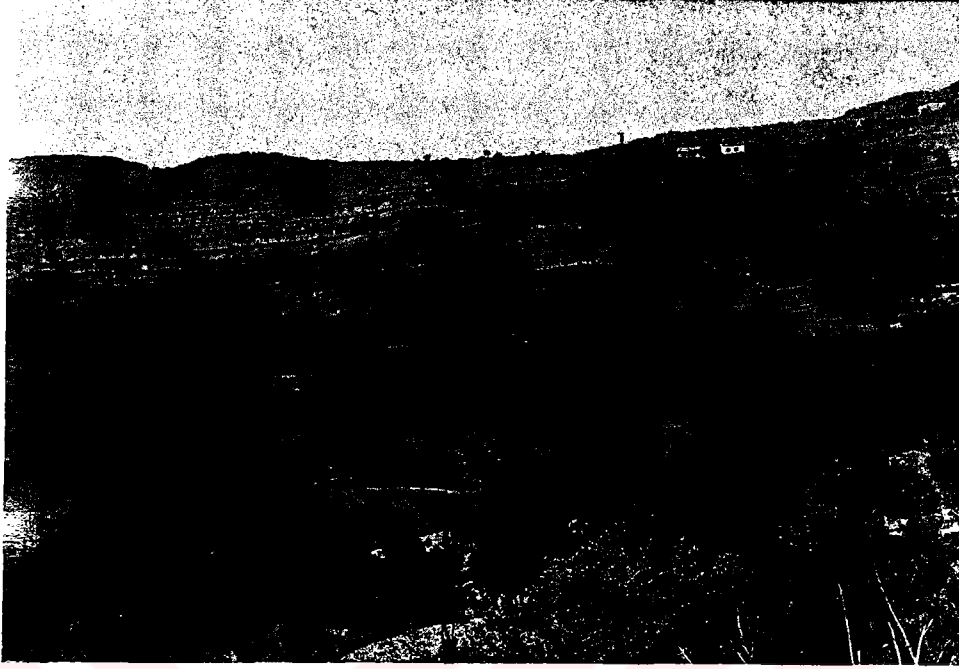

FOTO. 45: Alanya'nın kuzey kesimindeki dağlık-tepelik alan üzerinde yer alan köylerde tarımsal yaşam; hayvancılık ve araziyi teraslamak suretiyle kendi ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılan tahıl tarımından ibarettir.

FOTO. 46: Alanya'nın denize yakın olan köylerinde ise tarımsal hayat seracılığa yöneliktir. Yılda 2 ürün almanın mümkün olduğu seralardan sağlanan gelir köylünün ekonomik düzeyini bir hayli yükseltmiştir.

FOTO. 47. Kaynağını Toroslardan alarak kentin 12 km. doğusunda denize dökülen Dim Çayı vadisi çeşitli turizm olanaklarına sahiptir. Bunlardan bir alabalık tesisi fotoğrafımızda görülmektedir.

FOTO. 48: Alanya'nın kuzeyindeki kırsal alanın önemli bir turizm potansiyeli vardır. Bunlardan alpinizm için elverişli olan Kartal Dağı görülmektedir.

FOTO. 49 ve 50: Dim Çayı vadisi eşsiz doğal güzellikleriyle ve turizme sağlayabileceği olanaklarıyla dikkatimizi çekmektedir. Vadide faylanmaların etkisi sık sık görülür. Yer yer çok daralan vadi kimi yerde kanyon vadi karakterini almaktadır.